Autorul romanelor
GERMENUL ANDROMEDA
JURASSIC PARK

MICHAEL CRICHTON

CONGO

OLIMP

Michael Crichton

CONGO

Traducere: Mircea Stefancu

Editura Olimp, 1994

Introducere

Numai prejudecata şi o anumită deformare a imaginii în proiecţia Mercator ne împiedică să ne dăm seama de dimensiunile enorme ale continentului african. Acoperind o suprafaţă de douăsprezece milioane de mile pătrate, Africa este aproape la fel de întinsă cât America de Nord şi Europa la un loc şi, aproximativ, de două ori mai mare decât America de Sud. Şi după cum ne înşelăm când îi apreciem dimensiunile, la fel greşim şi cu privire la natura ei predominantă: *Continentul Negru* este, în cea mai mare parte deşert arzător şi păşune deschisă.

De fapt, Africa este denumită *Continentul Negru* dintr-un singur motiv: prezenţa vastelor păduri ecuatoriale din regiunea ei centrală. Aici se află bazinul hidrografic al fluviului Congo, cuprinzând a zecea parte din continent – un milion şi jumătate de mile pătrate de pădure întunecoasă, umedă şi tăcută, unică şi uniformă caracteristică geografică, având mărimea unei jumătăţi din suprafaţa continentală a Statelor Unite. Această pădure preistorică dăinuie, neschimbată şi netulburată, de mai bine de şaizeci de milioane de ani.

Chiar şi la ora actuală, bazinul Congo este populat de numai jumătate de milion de oameni, grupaţi mai ales în sate, ce se înşiră de-a lungul malurilor râurilor mâloase care curg leneş prin junglă. Întinderea uriaşă a pădurilor virgine a făcut ca până azi, mii de mile pătrate să fie încă neexplorate.

Aceasta este valabil mai cu seamă pentru porţiunea nord-estică a bazinului Congo, unde pădurea tropicală vine în contact cu lanţul vulcanic Virunga, pe marginea Văii Marelui Rift. Lipsită de drumuri comerciale stabile sau de caracteristici interesante, Virunga a rămas ascunsă ochilor lumii occidentale, până cu mai puţin de o sută de ani în urmă.

Expediţia care a făcut “cea mai importantă descoperire a anilor o mie nouă sute optzeci” în Congo s-a desfăşurat pe parcursul a şase săptămâni, în anul 1979. Această carte relatează cele întâmplate în timpul celor treisprezece zile ale ultimei expediţii americane în Congo, în iunie 1979, la aproape o sută de ani după ce Henry Morton Stanley a explorat pentru prima oară Congo, între 1874-1877. O comparaţie între cele două expediţii dezvăluie multe despre natura schimbătoare – şi neschimbătoare – a explorării Africii în secolul ce s-a scurs.

Stanley este amintit de obicei, ca ziaristul care l-a găsit pe Livingstone în 1871, dar adevărata lui importanţă stă în explorările întreprinse ulterior. Moorehead îl numeşte “un nou tip de om în Africa… un explorator – om de afaceri… Stanley nu a fost în Africa nici pentru a reforma popoarele, nici pentru a clădi un imperiu şi nici nu a fost îndemnat de vreun interes real în probleme ca antropologia, botanica sau geologia. Ca s-o spunem pe şleau, el a dorit să-şi facă un nume”.

Când Stanley a plecat a doua oară din Zanzibar, în 1874, el a fost serios finanţat de ziare. În curând a ieşit din junglă la ţărmul Oceanului Atlantic, 999 de zile mai târziu, după ce suportase greutăţi incredibile şi pierderea a mai bine de două treimi din efectivul iniţial al expediţiei, atât el cât şi ziarele finanţatoare aveau una dintre cele mai extraordinare istorii ale secolului: Stanley călătorise de-a lungul fluviului Congo, de la izvoare până la vărsare.

Dar numai după doi ani, Stanley se întorcea în Africa în cu totul alte circumstanţe. El călătorea sub nume de împrumut; făcea excursii de diversiune, pentru ca eventualii spioni să-i piardă urma; puţinii oameni care ştiau că se află în Africa nu puteau să presupună decât că avea în minte “nişte scheme comerciale de anvergură”.

De fapt, Stanley era finanţat de Leopold al II-lea al Belgiei, care avea intenţia să obţină personal o mare porţiune din Africa. “Nu este vorba despre coloniile

belgiene”, îi scria Leopold lui Stanley. “Este problema creării unui nou stat, cât mai mare cu putinţă... Regele, ca persoana particulară, doreşte să obţină proprietăţi în Africa. Belgia nu vrea nici colonii, nici teritorii. Domnul Stanley trebuie deci, fie să cumpere pământuri, fie să obţină concesionarea lor...”

Acest plan incredibil a fost realizat. Prin 1885, un american spunea că Leopold “deţine Congo exact cum Rockefeller deţine Standard Oil”. Comparaţia era valabilă în multe privinţe, dat fiind că explorarea Africii devenise dominată de afaceri.

Şi aşa a rămas până în ziua de astăzi. Stanley ar fi aprobat expediţia americană din 1979, întreprinsă în secret, în care accentul căzuse pe viteza de mişcare. Dar diferenţele l-ar fi uluit. Când Stanley trecuse pe lângă Virunga în 1875, îi trebuise aproape un an să ajungă acolo; americanii şi-au atins punctul de plecare în expediţie în exact o săptămână. Stanley, care a călătorit cu o mică armată formată din patru sute de persoane, ar fi fost uimit de o expediţie formată din numai unsprezece persoane – şi o maimuţă. Teritoriile străbătute de americani un secol mai târziu erau state independente; Congo era acum Zair, iar fluviul Congo, fluviul Zair; de fapt în 1979, termenul “Congo” se referea din punct de vedere “tehnic” doar la bazinul hidrografic al fluviului Zair, deşi era încă folosit în mediile ştiinţifice geologice ca termen familiar, precum şi pentru conotaţiile lui romantice.

În ciuda acestor diferenţe, expediţiile au avut rezultate de o remarcabilă asemănare. Ca şi Stanley, americanii au pierdut două treimi din participanţii la expediţie şi au ieşit din junglă la fel de disperaţi ca şi oamenii acestuia, cu un secol înainte. Şi, la fel ca Stanley, ei s-au întors cu poveşti incredibile despre canibali şi pigmei, despre civilizaţii ale junglei căzute în ruină şi despre comori fabuloase pierdute.

Doresc să le mulţumesc: lui R. B. Travis, de la Earth Resources Technology Services (Serviciile Tehnologice pentru Resurse Geologice) din Houston, pentru permisiunea de a folosi rapoarte înregistrate pe bandă video; doctorului Karen Ross, de la ERTS, pentru date suplimentare privind expediţia; doctorului Feter Elliot de la Departamentul de Zoologie al Universităţii din California – Berkeley şi conducerii Proiectului Amy, inclusiv lui Amy personal; doctorului William Wens, de la Kasai Mining & Manufacturing, Zair; doctorului Smith Jefferson, de la Departamentul de Patologie Medicală al Universităţii din Nairobi, Kenya precum şi căpitanului Charles Munro, din Tanger, Maroc.

Mai sunt îndatorat şi lui Mark Warmick, din Nairobi, pentru interesul arătat de la început pentru acest proiect; lui Alan Binks, din Nairobi, pentru generozitatea cu care s-a oferit să mă ducă în regiunea Virunga din Zair; lui Joyce Small, pentru că mi-a asigurat transportul, de obicei în mare grabă spre tărâmurile cele mai tainice ale lumii; şi în sfârşit, cu mulţumiri speciale, asistentei mele, Judith Lovejoy, ale cărei eforturi neobosite pe parcursul unui timp extrem de dificil au fost cruciale pentru terminarea acestei cărţi.

M.C.

Prolog: Locul oaselor

Zorii se iviră peste pădurea tropicală.

Soarele împrăştia răcoarea dimineţii şi, odată cu ea, ceaţa umedă şi lipicioasă, scoţând la iveală o lume tăcută, uriaşă. Copaci enormi, cu trunchiuri groase de patruzeci de picioare[1], înălţate la două sute de picioare deasupra pământului, obturau cerul cu frunzişul lor bogat răsfirat, de pe care apa se scurgea neîncetat pe solul de dedesubt. Perdele de muşchi cenuşiu, plante agăţătoare şi liane atârnau în hăţiş, printre copacii din ale căror trunchiuri ţâşneau orhideele parazite.

La nivelul solului, ferigi uriaşe, mustind de umezeală, mai înalte decât un stat de om, menţineau pâcla deasupra pământului. Ici şi colo, câte o pată de culoare: inflorescenţa roşie a acantei, cu otrava sa ucigătoare şi floarea albastră a viţei sălbatice, care se deschide numai la ivirea zorilor. Impresia pregnantă era că te afli în mijlocul unei lumi vaste, supradimensionate, de un verde-cenuşiu – un loc straniu, neospitalier pentru om.

Jan Kruger îşi puse carabina alături şi-şi întinse muşchii puternici. Dimineaţa venea repede aici, la Ecuator; în curând se făcu lumină, deşi ceaţa persista. Aruncă o privire înspre tabăra expediţiei, în jurul căreia făcuse de pază peste noapte: opt corturi din nylon, de culoare galben-strălucitor, unul albastru, utilizat pentru prepararea şi servirea mesei şi o prelată legată deasupra lăzilor cu echipament, într-o încercare inutilă de a le păstra uscate. Îl văzu pe Misulu, cealaltă santinelă, stând aşezat pe o piatră, clătinându-se de somn. Alături, se afla echipamentul de transmisie: o antenă parabolică argintie, cutia neagră a emiţătorului, cablurile coaxiale şerpuind

---

1 1 picior = 30,5 cm (n. tr.)

până la camera video portabilă, montată pe un trepied telescopic. Americanii foloseau acest echipament pentru transmiterea rapoartelor zilnice prin satelit către baza lor din Houston.

Kruger era un bwana mukubwa, cum i se spunea călăuzei, angajat să conducă expediţia în Congo. Mai condusese şi alte expediţii: companii petroliere, forestiere şi miniere, echipe de cartografiere şi expediţii geologice, ca aceasta. Companiile care-şi trimiteau oamenii pe teren aveau nevoie de cineva care să cunoască obiceiurile şi dialectele locale, suficient de bine pentru a struni cărăuşii şi a organiza călătoria. Kruger era bine ales pentru această însărcinare; vorbea kiswahili, bantu şi puţin bagindi şi fusese de mai multe ori în Congo, deşi niciodată în Virunga.

La început, Kruger nu putuse înţelege de ce voiau geologii americani să meargă în Virunga, în partea de nord-est a pădurii ecuatoriale congoleze. Zairul era ţara cea mai bogată în minerale a Africii negre – cea mai mare producătoare mondială de cobalt şi diamante industriale şi al şaptelea mare producător de cupru. În plus, mai erau marile zăcăminte de aur, cositor, zinc, tungsten şi uraniu. Dar cea mai mare parte a mineralelor se găsea în Shaba şi Kasai, nu în Virunga.

Kruger nu mai avea nevoie să întrebe de ce voiau americanii să meargă în Virunga, deoarece, avu un răspuns destul de curând. Imediat ce expediţia trecuse de lacul Kiyu şi pătrunsese în pădurea ecuatorială, geologii începuseră să scormonească râurile şi albiile pâraielor. Cercetarea placesurilor sedimentare însemna că ei căutau aur sau diamante. Se dovedise că era vorba despre diamante.

Dar nu orice fel de diamante. Geologii umblau după ceea ce ei numeau diamante de tip IIb. Fiecare nou eşantion era imediat supus unui test electric. Discuţiile iscate îl depăşeau pe Kruger – despre diferenţe dielectrice,

structuri ionice, durităţi. Dar îşi putuse da seama că importante erau proprietăţile electrice ale diamantelor. Cu siguranţă, eşantioanele nu aveau nici o valoare ca pietre preţioase. Kruger examinase câteva, şi toate erau albastre din cauza impurităţilor.

Timp de zece zile, expediţia urmărise placesurile sedimentare. Procedura era mereu aceeaşi: dacă găseai aur sau diamante în albiile pâraielor, te deplasai în amonte, către sursa de eroziune prezumtivă a mineralelor. Expediţia se deplasase către ţinuturile mai înalte, de-a lungul pantelor vestice ale lanţului vulcanic Virunga. Totul decurgea normal. Până într-o zi, când, pe la amiază, cărăuşii refuzaseră să meargă mai departe.

Această parte din Virunga, spuneau ei, era denumită kanyamagufa, ceea ce însemna “locul oaselor”. Cărăuşii susţineau că oricărui om, îndeajuns de nebun să continue drumul, i-ar fi fost sfărâmate oasele, şi în special craniul. Îşi tot atingeau pomeţii obrajilor, repetând că li se vor zdrobi capetele dacă nu se vor opri.

Vorbitori ai limbii bantu, hamalii erau negri arawanis, din cel mai apropiat oraş, Kisangani. Asemeni tuturor celor născuţi şi crescuţi la oraş, aveau tot felul de superstiţii în legătură cu jungla congoleză. Kruger îl chemase pe mai-marele lor:

— Ce triburi sunt pe-aici? întrebase Kruger, arătând către jungla din faţa lor.

— Nici un triburi, răspunse căpetenia.

— Nici un trib? Nici chiar bambuti? întrebase el, referindu-se la cel mai apropiat grup de pigmei.

— Nimeni vine aici, răspunse căpetenia. Aici este *kanyamagufa*.

— Atunci, ce anume vă zdrobeşte oasele?

— *Dawa,* răspunse superstiţios căpetenia, folosind termenul bantu pentru forţele magice. *Dawa* puternice aici. Oamenii stea departe.

Kruger oftase. Ca mulţi albi, era sătul să tot audă despre *dawa*. *Dawa* era pretutindeni: şi în plante, şi în pietre şi în furtuni şi în duşmanii de tot felul. Dar credinţa în *dawa* domina o mare parte a Africii şi era foarte respectată în Congo.

Kruger fusese obligat să-şi piardă tot restul zilei în negocieri obositoare. În cele din urmă, le dublase plata, promiţându-le şi arme de foc la întoarcerea în Kisangani, iar cărăuşii consimţiră să continue drumul. Kruger considera că incidentul fusese doar o stratagemă supărătoare locală. În general, te puteai aştepta din partea cărăuşilor să invoce vreo superstiţie locală pentru a-şi spori câştigurile, îndată ce o expediţie ajungea destul de departe în teren pentru a depinde de ei. Aşa că el calculase bugetul ţinând cont de o asemenea eventualitate şi, odată satisfăcute cererile lor, nu se mai gândi la asta.

Chiar şi când dăduseră peste mai multe locuri unde zăceau împrăştiate fragmente de oase sfărâmate, pe care aceştia le găseau înspăimântătoare. Kruger nu se îngrijorase. Examinându-le văzuse că nu erau resturi umane, ci mai curând oase provenind de la delicatele maimuţe colobus, nişte creaturi frumoase, cu blană neagră lăţoasă, vârstată cu alb, ce trăiau în vârful copacilor. Era adevărat că oasele se găseau în număr mare, iar Kruger habar nu avea de ce erau zdrobite, dar el petrecuse un timp îndelungat în Africa şi văzuse multe lucruri inexplicabile.

Şi nu mai era impresionat nici de îngrămădirile de fragmente de piatră, sugerând faptul că, în aceste locuri, se înălţase cândva un oraş. Kruger mai întâlnise ruine neexplorate, în Zimbabwe, la Broken Mill, în Maniliwi, se aflau ruine de oraşe şi temple pe care nu le văzuse şi nu le studiase nici un om de ştiinţă al secolului nostru.

Cu o seară înainte, aşezase tabăra lângă ruine. Cărăuşii erau înspăimântaţi, susţinând că forţele răului îi vor ataca în timpul nopţii. Spaima lor nu scăpase geologilor

americani; pentru a-i linişti, Kruger numise două santinele peste noapte: el însuşi şi pe cel mai de încredere dintre hamali, pe Misulu. Kruger se gândise că totul era lipsit de rost, dar i se păruse că acesta era totuşi lucrul cel mai potrivit de făcut. Şi, după cum se aşteptase, noaptea trecuse în linişte. Pe la miezul nopţii, fusese ceva mişcare în pădure şi se putuseră auzi nişte sunete, ca nişte horcăieli înfundate, pe care ei le pusese pe seama vreunui leopard. Marile feline aveau deseori probleme respiratorii, mai ales în junglă. Altfel, fusese linişte, iar acum se lumina de ziuă: noaptea trecuse.

Un bip-bip uşor îi atrase atenţia. Misulu îl auzi şi el şi privi întrebător către Kruger. O luminiţă roşie licărea pe carcasa echipamentului de transmisie. Kruger se ridică şi traversă tabăra până la locul unde se afla aparatura. Ştia s-o manevreze; americanii insistaseră ca el să înveţe, ca "procedură în caz de urgenţă". Se lăsă pe vine deasupra cutiei negre a emiţătorului cu LED verde, de formă dreptunghiulară.

Apăsă butoanele şi pe ecran apăru "TX HX", însemnând că era vorba de o transmisie de la Houston. Formă codul de răspuns şi pe ecran apăru mesajul "CAMLOK". Aceasta însemna că Houstonul solicita o transmisie video. Aruncă o privire asupra videocamerei instalată pe trepied şi observă că lumina, roşie de deasupra începuse să clipească. Apăsă butonul de pornire şi ecranul afişă "SATLOK", însemnând că procedura de transmisie prin satelit era începută. Urmau acum şase minute de aşteptare, timp necesar stabilizării semnalului satelitului.

Se gândi că mai bine s-ar duce să-l trezească pe Driscoll, geologul şef. Driscoll ar avea nevoie de câteva minute înaintea începerii transmisiei. Pe Kruger îl amuza faptul că americanii, înainte de a păşi în faţa camerei, îşi puneau întotdeauna cămaşă curată şi-şi pieptănau părul. Exact ca reporterii de la televiziune.

Deasupra, maimuţele colobus începură să ţipe şi să scâncească, scuturând ramurile copacilor. Kruger îşi aruncă privirile în sus, întrebându-se ce anume le speriase. Dar era normal pentru maimuţele colobus să se certe dimineaţa.

Ceva îl izbi uşor în piept. În primul moment, crezu că era o insectă, dar coborându-şi privirea spre cămaşa lui kaki, văzu o pată roşie, şi o bucată cărnoasă, dintr-un fruct roşu i se rostogoli de pe cămaşă pe solul noroios. Afurisitele de maimuţe aruncau cu fructe de prin copaci. Se aplecă să o ridice. Şi atunci îşi dădu seama că nu era deloc o bucată dintr-un fruct. Dintre degete îi lunecă un glob ocular uman, zdrobit, de culoare alb-rozalie, cu o rămăşiţă a nervului optic atârnându-i încă în partea dinapoi.

Se roti, cu arma în mână, şi căută spre locul unde îl văzuse pe Misulu aşezat pe piatră. Misulu nu era acolo.

Kruger traversă tabăra. Pe deasupra capului său, maimuţele colobus amuţiseră. Când îşi auzi cizmele plescăind în noroi, trecu pe lângă corturile în care oamenii dormeau. Şi, brusc, auzi din nou horcăiala. Era un sunet straniu, uşor, purtat pe vălătucii de ceaţă ai dimineţii. Kruger se întrebă dacă nu cumva greşise, dacă nu cumva fusese într-adevăr vorba de un leopard.

Şi îl văzu pe Misulu. Misulu era întins pe spate, într-o baltă de sânge. Capul îi fusese strivit din ambele părţi, pometţii obrajilor zdrobiţi, faţa îngustată şi alungită, gura căscată obscen, ochiul rămas holbat larg. Celălalt ochi explodase în afară, sub forţa impactului.

Aplecându-se să examineze cadavrul, Kruger simţi cum îi zvâcneşte inima. Se întrebă ce ar fi putut provoca o asemenea rană. Atunci auzi iarăşi horcăitul acela uşor, şi, de data aceasta, fu sigur că nu este un leopard. Maimuţele colobus începură iar să ţipe. Kruger sări în picioare şi scoase un strigăt.

ZIUA 1: Houston

13 iunie 1979

1. ERTS Houston

La zece mii de mile distanţă, în sala principală a computerelor de la Earth Resources Technology Services, Inc. din Houston, Karen Ross stătea, cu o cană de cafea alături, în faţa unui terminal, revăzând ultimele imagini Landsat transmise din Africa. Ea era coordonatorul Proiectului Congo al ERTS. Continuând să urmărească imaginile primite prin satelit, în culori artificiale de contrast (albastru, roşu şi verde), îşi consulta ceasul cu nerăbdare. Aştepta începerea următoarei transmisiuni în direct din Africa.

Era de-acum zece şi cincisprezece minute p.m., ora Houstonului, dar în încăpere nimic nu indica timpul sau locul. Zi sau noapte, ERTS oferea aceleaşi condiţii de lucru. Sub lumina lămpilor fluorescente speciale, echipe de programatori, în pulovere de lână, lucrau la şiruri lungi de terminale de computer, furnizând date, în timp real, misiunilor din teren, pe care ERTS le avea răspândite în toată lumea. Această caracteristică atemporală era considerată ca fiind absolut necesară computerelor, care aveau nevoie de o temperatură constantă de 60 F[2], linii electrice rezervate, lumină specială, cu lungime de undă corectate pentru a nu interfera cu circuitele. Era un mediu creat pentru maşini; nevoile oamenilor treceau pe planul doi.

Dar, mai exista un motiv pentru care facilităţile principale fuseseră astfel proiectate. ERTS dorea ca

2 cca. 15°C(n. tr.)

programatorii din Houston să se sincronizeze cu echipele din teren şi să trăiască, dacă era posibil, după programul acestora. Urmărirea jocurilor de baseball sau a altor evenimente locale era descurajată; nu exista nici un ceas care să arate ora Houstonului, deşi pe peretele din faţă, opt ceasuri uriaşe, cu afişaj digital indicau ora locală a diferitelor echipe aflate pe teren.

Ceasul marcat EXPEDIŢIA CONGO arăta ora şase şi cincisprezece minute a.m. când, în difuzoarele intercom-ului, amplasate sub plafon, se auzi: “doctor Ross, repede la CCC”.

Karen Ross tastă parola de blocare a codurilor şi plecă. Fiecare terminal era prevăzut cu o parolă de control, un fel de combinaţie încuietoare. Era parte a unui sistem laborios de prevenire a oricărei pătrunderi din afară în enorma lor bancă de date. ERTS lucra cu informaţii şi, după cum îi plăcea lui R. B. Travis, şeful acestuia, să spună, cel mai comod mod de a obţine informaţiile era de a le fura.

Traversă încăperea cu culoare lungi. Karen Ross, înaltă de aproape şase picioare, era o fată atrăgătoare, deşi greu de abordat. La cei numai douăzeci şi patru de ani ai săi, era mai tânără decât cei mai mulţi dintre programatori, dar în ciuda tinereţii, avea un autocontrol pe care toată lumea îl considera remarcabil, chiar un pic nefiresc. Karen Ross era o veritabilă minune a matematicii.

Când, la doi ani, o însoţea pe mama ei la cumpărături, ea calcula în minte dacă o conservă de zece uncii[3] la preţul de nouăsprezece cenţi era sau nu mai ieftină decât una de o livră[4] şi douăsprezece uncii la preţul de şaptezeci şi nouă de cenţi. La trei ani îl uimea pe tatăl ei, observând că, spre deosebire de alte numere, zero însemna diferite lucruri în diferite situaţii. La opt ani, stăpânea algebra şi geometria; la zece, învăţă singură calculul diferenţial şi integral; intră

3 1 uncie = 28.35 g (n. tr.)

4 1 livră = 454 g (n. tr.)

la universitate la treisprezece ani, şi începu să facă o serie de descoperiri strălucite în matematica superioară, culminând cu un tratat: “Previziuni topologice. În spaţii n-dimensionale”, utilizat la calculul matricelor decizionale, în analiza traiectoriilor critice şi trasarea hărţilor multidimensionale. Toate acestea o aduseseră în atenţia ERTS, care făcuse din ea cel mai tânăr coordonator de teren din cadrul companiei.

Nu era iubită de toată lumea. Anii de izolare, poziţia ei de cel mai tânăr ocupant al camerei, o făcuseră să fie retrasă şi distantă. Unul dintre colegi o descria ca “logică până la eroare”. Comportamentul ei glacial îi adusese titlul de “gheţarul Ross”, după numele formaţiunii antarctice.

Iar tinereţea o trăgea încă înapoi – cel puţin aceasta fusese scuza lui Travis când refuzase să-i încredinţeze conducerea în teren a expediţiei Congo, cu toate că ea crease în întregime baza de date Congo şi ar fi avut dreptul să fie conducătorul echipei.

— Îmi pare rău, spusese Travis, dar contractul ăsta-i prea mare şi pur şi simplu nu te pot lăsa să-l preiei.

Ea insistase, amintindu-i succesele avute anul anterior, când condusese echipele din Pahang şi Zambia. În cele din urmă, el spusese:

— Uite ce-i Karen, amplasamentul ăsta este la zece mii de mile distantă, într-un ţinut greu de străbătut. Acolo ne trebuie ceva mai mult decât un expert în mânuirea calculatoarelor.

Ea strânsese din dinţi la insinuarea că nu era decât atât: o expertă în calculatoare, iute la butoane, bună să se joace cu jucăriile lui Travis. Voia să se pună la încercare într-o situaţie de teren dificil. Şi era hotărâtă ca data viitoare să-l convingă pe Travis s-o lase să plece.

Ross apăsă butonul marcat “Permis doar pentru CX”, pentru a urca la etajul al treilea. În aşteptarea ascensorului, surprinse privirea invidioasă a unui programator. În cadrul ERTS, statutul fiecăruia nu era

considerat în funcţie de salariu, de titlu, de dimensiunile biroului sau după alte indicii uzuale ale puterii. Poziţia în ERTS era numai o problemă de acces la informaţie – şi Karen Ross era una dintre cele opt persoane din companie care avea acces, la orice oră, la cel de-al treilea etaj.

Păşi în ascensorul pentru etajul al treilea, aruncând o privire către camera de luat vederi montată deasupra uşii. La ERTS, ascensoarele funcţionau doar pentru câte un etaj şi erau toate echipate cu camere de luat vederi; era o modalitate prin care ERTS controla mişcările personalului în interiorul clădirii. Îşi rosti numele pentru monitorul de voce şi făcu o piruetă, pentru camere. Un uşor semnai sonor şi uşa glisa, deschizându-se la etajul al treilea.

Ieşi într-o încăpere mică, pătrată, cu un monitor video în plafon şi se plasă în faţa intrării Camerei pentru Controlul Comunicaţiilor. Îşi repetă numele şi introduse în fantă cartela de identitate electronică, apăsându-şi degetele pe marginea metalică a acesteia, astfel încât computerul să-i poată înregistra potenţialul galvanic al pielii. (Aceasta reprezenta un rafinament introdus cu trei luni în urmă, după ce Travis aflase că experimentele armatei în domeniul chirurgiei corzilor vocale reuşiseră să modifice caracteristicile vocii exact atât cât trebuia pentru a păcăli programele de identificare a vocii.) După o pauză de prelucrare, uşa se deschise cu un bâzâit. Karen Ross intră.

Cu luminile sale roşii de veghe. Controlul Comunicaţiilor semăna cu un pântece moale şi călduţ – impresie întărită de aspectul înghesuit, aproape claustrofobic al încăperii, ticsită cu echipament electronic. Din podele până în tavan, zeci şi zeci de monitoare video şi LED-uri licăreau şi luceau, în vreme ce tehnicienii vorbeau pe şoptite, reglând cadrane şi învârtind manete. CCC era centrul nervos electronic al ERTS: toate comunicaţiile cu corpurile expediţionare din lumea întreagă erau efectuate de aici. Totul în CCC se înregistra; nu numai datele de

intrare, ci şi răspunsurile verbale date în încăpere, astfel încât conversaţia purtată în noaptea de 13 iunie 1979 este cunoscută în întregime.

Unul dintre tehnicieni îi spuse:

— Stabilim legătura într-un minut. Vrei nişte cafea?

— Nu, răspunse Ross.

— Ai vrea să fii acolo, nu-i aşa?

— O meritam, răspunse ea.

Se uită la ecranele video, pe care forme tulburătoare se roteau şi se transformau, pe măsură ce tehnicienii începeau ritualul stabilizării salturilor frecvenţei pentru transmisia prin satelitul aflat pe orbită, la trei sute douăzeci de mile deasupra lor.

— Frecvenţă de semnal.

— Frecvenţă de semnal. Parola.

— Parola.

— Cursor pe poziţie.

— Cursorul pe poziţie. Suntem în contact.

Karen Ross era prea puţin atentă la expresiile acestea familiare. Se uita la ecranele care rămâneau cenuşii şi pârâiau uşor.

— Noi am deschis sau ei? întrebă ea.

— Noi am iniţiat contactul, răspunse un tehnician. Aveam stabilit prin diagramă să-i verificăm la răsăritul soarelui în timp local. Aşa că, dacă n-au deschis ei, am făcut-o noi.

— Mă întreb de ce n-au iniţiat ei, spuse Ross. Este ceva în neregulă?

— Nu cred. Am închis comutatorul de iniţiere, iar ei au preluat şi au stabilizat frecvenţa în cincisprezece secunde, cu toate codurile corespunzătoare. A! Ia te uită!

La ora şase şi douăzeci şi două de minute a.m., ora Congo, transmisia începu: după ce o ultimă bandă întunecată defilă, ecranele se limpeziră. Priveau la o parte a taberei, o vedere aparent datorată unei camere montate pe un trepied. Se vedeau două corturi, un foc ce se stingea

încet, şuviţe întârziate din ceaţa unei dimineţi pâcloase. Nu era nici un semn de activitate, nu se vedea nimeni.

Unul dintre tehnicieni începu să râdă:

— I-am prins dormind. Cred că ar avea nevoie de tine prin preajmă.

Ross era recunoscută pentru accentul pe care-l punea pe aspectele formale.

— Preia controlul prin telecomandă, spuse ea.

Tehnicianul acţionă telecomanda. Camera aflată în teren, la zece mii de mile distanţă, intră sub controlul lui, în Houston.

— Panoramează, spuse ea.

La consolă, tehnicianul mânuia un joystick. Urmăriră cum imaginile video se mutară către stânga şi văzură mai mult din tabără. Aceasta era distrusă: corturile sfâşiate şi rupte în bucăţi, prelata trasă deoparte şi echipamentul împrăştiat prin noroi. Unul dintre corturi ardea din plin, scoţând nori negri de fum. Văzură mai multe cadavre.

— Iisuse, zise un tehnician.

— Panoramează în sens invers, spuse Ross. Focalizează imaginea la şase-şase.

Camera readuse imaginea taberei, în vreme ce se rotea în sens invers. Priviră către junglă. Nu văzură nici acum vreun semn de viaţă.

— Panoramează în jos. Inversează sensul.

Camera se deplasă în jos, arătând farfuria argintie a antenei portabile şi cutia neagră a emiţătorului. Alături, zăcea cadavrul unuia dintre geologi, întins pe spate.

— Iisuse, ăsta-i Roger...

— Apropie imaginea, spuse Ross. Pe bandă, vocea ei sună rece, aproape detaşată.

Camera mări imaginea feţei. Ceea ce văzură era grotesc: capul zdrobit, sânge scurgându-se din ochi şi din nas, gura căscată spre cer.

— Ce a făcut asta!?

În momentul acela, o umbră căzu peste faţa mortului. Ross se repezi şi înhăţă joystick-ul, izbind clapeta de control a transfocatorului. Imaginea devenea rapid tot mai cuprinzătoare; acum putură vedea conturul unei umbre. Era un om. Şi se mişca.

— Este cineva acolo. Mai este cineva în viaţă!

— Şchioapătă. Pare a fi rănit.

Ross privea umbra cu atenţie. Nu-i părea a fi a unui om şchiopătând; ceva era în neregulă, ceva ce îi aluneca printre degete...

— Va ajunge în faţa obiectivului, zise ea. Era aproape prea mult pentru a spera. Ce-i cu paraziţii ăştia?

Se auzea un sunet ciudat, ca un gâfâit sau un oftat.

— Nu-s paraziţi, este din transmisie.

— Aranjeaz-o!

Tehnicianul manevră butoanele, modificând frecvenţele audio, dar sunetul se menţinea, specific şi nedefinit. Şi atunci, umbra se mişcă şi omul păşi înaintea obiectivului.

— Dioptrul, spuse Ross, dar era prea târziu.

Faţa apăruse deja, foarte aproape de obiectiv. Era prea aproape pentru a putea focaliza imaginea fără un dioptru. Văzură o formă lăţoasă, întunecată, nimic mai mult. Înainte ca ei să poată să declanşeze dioptrul, dispăruse.

— Un localnic?

— Regiunea asta din Congo este nelocuită, spuse Ross.

— Ceva o locuieşte.

— Panoramează, spuse Ross. Vezi dacă reuşeşti să-l prinzi iar în obiectiv.

Camera continuă să se mişte încet. Şi-o putea imagina aşezată pe trepiedul ei din junglă, cu motorul bâzâind, în vreme ce obiectivul se rotea de jur-împrejur. Deodată, imaginea se răsturnă şi căzu într-o parte.

— A dat peste ea.

— Fir-ar să fie!

Imaginea se deterioră, schimbând benzi de paraziţi. Deveni foarte dificil de văzut.

— Focalizeaz-o! Focalizeaz-o!

Mai apucară să vadă o figură mare şi o mână întunecată sfărâmând antena parabolică. Imaginea din Congo se reduse la o pată, apoi dispăru.

2. Semnătura de interferenţă

În iunie 1979, Earth Resources Technology avea în teren echipe care studiau zăcămintele de uraniu din Bolivia, zăcămintele de cupru din Pakistan, posibilităţile de utilizare agricolă a terenurilor din Kaşmir, înaintarea gheţarilor în Islanda, resursele lemnoase din Malaezia şi zăcămintele de uraniu din Congo. Nu era ceva neobişnuit pentru ERTS; aveau de obicei între şase şi opt corpuri expediţionare în acţiune pe teren, la orice oră.

Pentru că echipele lor îşi desfăşurau frecvent activitatea în regiuni periculoase sau instabile politic, erau foarte atenţi să surprindă primele semne ale “semnăturii de interferenţă”. (În terminologia specifică, o “semnătură” reprezintă aspectul caracteristic al unui obiect sau particularităţi geologice, aşa cum apar pe o fotografie sau într-o imagine video). Cele mai multe “semnături de interferenţă” erau de natură politică. În 1977, ERTS îşi retrăsese pe calea aerului o echipă din Borneo în timpul unei revoltate comuniste şi, iarăşi. În 1978, din Nigeria în timpul unei lovituri militare de stat. Uneori semnăturile erau de natură geologică; trebuiseră să-şi retragă o echipă din Guatemala, după cutremurul produs acolo în 1976.

După părerea lui R. B. Travis, scos din aşternut în noaptea de 13 iunie 1979, benzile video din Congo erau “cele mai rele semnături recepţionate vreodată”, dar originea semnăturii rămase necunoscută. Tot ceea ce ştiau era că tabăra fusese distrusă în mai puţin de şase minute, timpul dintre iniţierea semnalului din Houston şi recepţionarea lui în Congo. Viteza cu care se petrecuse era

înspăimântătoare; prima indicaţie dată de Travis fu ca ei să-şi închipuie “ce naiba se întâmplase acolo”.

Bărbat solid construit, de patruzeci şi opt de ani, Travis era obişnuit cu situaţiile critice. Pregătirea lui era de inginer, cu state de lucru în construcţia de sateliţi pentru RCA, apoi pentru Rockwell; după ce împlinise treizeci de ani, trecuse în conducere, devenind ceea ce inginerii în aeronautică numeau “paparudă”. Campaniile constructoare de sateliţi contractau lansarea unei rachete pentru punerea pe orbită a unui satelit cu optsprezece până la douăzeci şi patru de luni în avans şi sperau ca satelitul, cu cele cinci sute de mii de componente active ale sale, să fie gata în ziua hotărâtă. Dacă nu era, singura scăpare era să te rogi pentru ca vremea rea să amâne lansarea, să dansezi implorând venirea ploii, să te transformi în paparudă.

Travis îşi păstrase simţul umorului şi după zece ani de probleme ultratehnice; filozofia lui managerială era rezumată într-o mare inscripţie plasată în spatele biroului său: “C.M.P.I.”, adică: “Ceva Merge Prost Întotdeauna”.

Dar lui Travis nu-i ardea de glumă în noaptea de 13 iunie, întreaga lui expediţie eşuase, toţi oamenii ERTS fuseseră ucişi. Opt dintre oamenii lui – şi o dată cu ei, mulţi cărăuşi localnici. *Opt oameni*! Cel mai mare dezastru din istoria ERTS, mai grav şi decât în Nigeria, în '78. Travis se simţea obosit, cu creierul golit, gândindu-se la telefoanele care-l aşteptau. Nu la telefoanele pe care trebuia să le dea, ci la telefoanele pe care urma să le primească.

Se va întoarce Cutare la timp pentru a participa la ceremonia de absolvire a unei fiice, la meciul din Liga Juniorilor a unui fiu? Toate aceste telefoane îi vor fi trecute lui Travis, şi el va trebui să asculte nerăbdarea şi speranţa din sunetul vocilor, iar apoi propriile-i răspunsuri, date cu grijă – nu era sigur, înţelegea care este problema, va face

tot ce-i va sta în putinţă, desigur, desigur... Minciuna care trebuia să urmeze îl epuiza încă de pe acum.

Şi asta pentru că Travis nu putea spune nimănui ce se întâmplase timp de cel puţin două săptămâni, poate o lună. Iar atunci va forma el numere de telefon şi va merge pe la case, şi va participa la servicii funerare unde nu va fi nici un sicriu, doar un spaţiu gol mortuar, o absenţă, şi inevitabilele întrebări din partea familiilor şi a rudelor cărora nu le va putea răspunde, în vreme ce ei îl vor scruta cu privirea, căutând să-i surprindă cea mai mică tresărire sau ezitare sau semn.

Ce le-ar putea spune?

Aceasta era singura consolare – probabil că în câteva săptămâni Travis le va putea spune mai multe. Un lucru era sigur: dacă ar fi să dea telefoanele acestea înfricoşătoare în această noapte, nu le-ar putea spune familiilor chiar nimic, pentru că ERTS habar nu avea ce se întâmplase. Iar asta îi sporea lui Travis senzaţia de sfârşeală. Şi mai erau detaliile; Morris, însărcinatul cu asigurările, veni şi zise:

— Ce ai de gând să faci cu termenele?

ERTS încheiase asigurări pe viaţă pentru fiecare membru al expediţiei, precum şi pentru cărăuşii locali. Fiecare african primea ca despăgubire cincisprezece mii de dolari americani, ceea ce păruse meschin, până când s-a aflat că venitul mediu anual pe cap de locuitor era în Africa de o sută optzeci de dolari. Dar Travis susţinuse întotdeauna că participanţii localnici la expediţii trebuie să participe şi ei la beneficiile riscului asumat, chiar dacă asta însemna să se plătească familiilor îndoliate o mică avere, pentru ele. Şi chiar dacă asta costa ERTS o mică avere.

— Amână-le, răspunse Travis.

— Poliţele astea ne costă zilnic...

— Amână-le, repetă Travis.

— Cât?

— Treizeci de zile, spuse Travis.

— *Încă* treizeci de zile?
— Exact.
— Dar ştim că deţinătorii lor sunt morţi. Morris nu se putea împăca cu ideea de a irosi banii. Mintea lui practică se revolta.
— Exact, zise Travis, dar mai bine le-ai expedia familiilor cărăuşilor ceva bani lichizi, ca să-i linişteşti.
— Iisuse. Despre cât este vorba?
— Câte cinci sute de dolari.
— Şi cum îi decontăm?
— Taxe legale, spuse Travis. Îngroapă-i în dispoziţii legale, locale.
— Şi membrii americani ai echipei, pe care i-am pierdut?
— Ei au Master Card-uri, spuse Travis. Nu le mai purta de grijă.
Roberts, omul de legătură al ERTS cu presa, englez prin naştere, intră în birou.
— Ai de gând să ridici capacul de pe oala asta?
— Nu, răspunse Travis. Vreau s-o îngrop.
— Pentru cât timp?
— Treizeci de zile.
— La dracu. În treizeci de zile va răsufla ceva de la propriul tău personal, spuse Roberts. Te asigur.
— Dacă se întâmplă una ca asta, o scalzi tu, spuse Travis. Am nevoie de treizeci de zile ca să mă achit de acest contract.
— Ştim ce s-a întâmplat acolo?
— Nu, răspunse Travis. Dar vom afla.
— Cum?
— De pe benzi.
— Benzile alea sunt o porcărie.
— Deocamdată, zise Travis.
Apoi chemă în biroul lui echipele de specialitate ale analiştilor programatori. Travis hotărâse de mult în sinea lui că, deşi ERTS putea apela la consilieri politici din toata

lumea, era mult mai probabil să reuşească să obţină informaţii de la faţa locului.

— Tot ceea ce ştim despre expediţia din Congo, spuse el, este înregistrat pe acea ultimă bandă video. Am nevoie de o copie video în spectru normal, cu înregistrarea audio, chiar acum. Pentru că banda aia este tot ce avem.

Echipele de specialitate plecară la treabă.

3. Recuperarea

ERTS numea această prelucrare “recuperarea datelor” sau uneori “salvarea datelor”. Termenii evocau imagini ale unor operaţiuni subacvatice şi erau chiar ciudat de potriviţi.

A recupera sau a salva date însemna extragerea din imensul depozit de informaţii de tip electronic a unei semnificaţii coerente. Şi, la fel ca şi o operaţiune de salvare din mare, era un proces lent şi delicat, în cursul căruia un singur pas greşit însemna pierderea irecuperabilă tocmai a elementului care se încerca să fie scos la iveală. ERTS avea echipe întregi de salvare, perfecţionate în arta recuperării datelor. Una dintre acestea porni imediat la lucru pentru recuperarea audio, iar o alta pentru recuperarea video.

Karen Ross însă era deja angajată într-o recuperare video. Ea urma nişte proceduri extrem de sofisticate, care nu erau posibile decât la ERTS.

Earth Resources Technology era o companie relativ tânără, formată în 1975, ca o reacţie la creşterea explozivă a volumului de informaţii privitoare la Pământ şi la resursele sale. Volumul de material manipulat de ERTS era uimitor: numai Landsat furnizase mai mult de cinci sute de mii de imagini, şi mereu alte şaisprezece imagini erau transmise în fiecare oră, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Adăugând şi fotografierea convenţională. Fotogrametrierea, fotografierea în infraroşu

şi preluarea de imagini radar laterale, totalul materialului vizual al ERTS depăşea două milioane de imagini, cu un aport suplimentar permanent de ordinul a treizeci de noi imagini pe oră. Toată această informaţie trebuia să fie catalogată, stocată şi făcută disponibilă de urgenţă la nevoie. ERTS era asemenea unei biblioteci care cumpăra şapte sute de noi cărţi pe zi. Nu era surprinzător că bibliotecarii lucrau din plin zi şi noapte.

Vizitatorii ERTS-ului nu păreau niciodată să realizeze faptul că o asemenea capacitate de manipulare a datelor ar fi fost imposibilă cu zece ani în urmă, chiar şi cu ajutorul computerelor. Şi nu înţelegeau nici natura de bază a informaţiei cu care lucra ERTS – ei presupuneau că imaginile de pe ecrane erau fotografice, ceea ce nu era adevărat.

Fotografia era un procedeu chimic, elaborat în secolul nouăsprezece, pentru înregistrarea informaţiei, folosind săruri de argint sensibile la lumină. ERTS utiliza pentru înregistrarea informaţiei un sistem electronic din secolul douăzeci, analog celui fotografic chimic, dar foarte diferit. În locul camerei obscure a aparatului fotografic, ERTS folosea scanere multispectrale; în locul filmului, benzi magnetice. De fapt, ERTS nu-şi bătea capul cu “imagini”, aşa cum sunt acestea înţelese în mod obişnuit din tehnologia fotografică demodată. ERTS achiziţionase “plaje de date” pe care, la nevoie, le convertea în “imagini”.

Deoarece imaginile ERTS nu erau decât semnale înregistrate pe benzi magnetice, era posibilă o mare diversitate de moduri de manipulare electronică a imaginii. ERTS deţinea un număr de opt sute treizeci şi şapte de programe pentru modificarea reprezentării vizuale: pentru a o accentua, pentru a-i elimina elementele nedorite, pentru a detalia anumite porţiuni. Ross folosea paisprezece programe pentru a prelucra banda video din Congo, în special pentru secvenţele afectate de benzile de ecran, în

care apăreau mâna şi figura, chiar înainte ca antena să fie sfărâmată.

Pentru început, întreprinse ceea ce ea numea “ciclul de spălare”, pentru a scăpa de paraziţi. Stabili că benzile de pe ecran apăreau în anumite poziţii, cu anumite valori în scala tonurilor de gri. Programă eliminarea acestor linii.

Imaginea rezultară avea spaţii goale în poziţiile de unde fuseseră înlăturate benzile statice. Aşa că procedă la “completarea spaţiilor-libere”, comandând computerului să întregească imaginea ţinând cont de ceea ce exista în jurul spaţiilor goale. Executând această operaţiune, computerul construia ipoteze logice în legătură cu ceea ce lipsea din imagine.

Avea acum o imagine fără paraziţi, dar întunecată şi neclară. Astfel încât efectuă o “împrăştiere valorică”, intensificând imaginea prin răspândirea tonurilor de gri. Dar din anumite motive, obţinu totodată şi o distorsiune de fază, pe care trebui s-o anuleze, şi care lăsă în loc paraziţii suprimaţi anterior, aceştia trebuind la rândul lor eliminaţi, prin rularea altor trei programe…

Detaliile tehnice o reţinură timp de o oră, până când, deodată, imaginea “explodă”, devenind strălucitoare şi clară. Când o văzu, i se tăie respiraţia. Ecranul înfăţişa o figură întunecată, încruntată, cu bose frontale masive, ochi scrutători, nas turtit şi buze mari şi cărnoase.

Pe ecranul video era încremenită figura unei gorile mascul.

Travis se apropie scuturând din cap.

— Am terminat recuperarea audio a şuieratului ăluia. Computerul confirmă că este o respiraţie umană, cu cei puţin patru posibilităţi de generare. Dar este afurisit de ciudat. Potrivit analizelor, sunetul este produs prin inhalaţie, nu prin exhalaţie, modalitatea prin care oamenii scot sunete de obicei.

— Computerul a greşit, spuse Ross. Nu-i uman.

Arătă către ecran, către imaginea gorilei.

Travis nu păru surprins.

— Creaţie artificială, spuse el.

— Nu-i nimic artificial.

— Ai completat spaţiile-libere şi ai obţinut ceva artificial. Echipa de leapşa s-a jucat iarăşi pe-aici cu programele în timpul prânzului.

Cei din echipa de leapşă, adică cei mai tineri dintre programatori, aveau tendinţa să convertească datele, pentru a juca un fel de biliard electronic în versiuni extrem de sofisticate. Jocurile lor ajungeau uneori subcomponente ale altor programe.

Ross însăşi se plângea de asta.

— Dar imaginea este reală, insistă ea, arătând înspre ecran.

— Uite ce-i, spuse Travis, săptămâna trecută Harry a completat spaţiile libere pentru Muntele Karakorum şi a obţinut un joc cu aselenizări. Data viitoare presupun că va ateriza într-un local McDonald, extrem de amuzant.

Ieşi.

— Mai bine ai veni în biroul meu, să-i întâlneşti şi pe ceilalţi. Stabilim programul pentru a o lua de la capăt.

— Eu conduc echipa următoare.

Travis dădu din cap.

— Nici nu poate fi vorba.

— Şi cu asta cum rămâne? spuse ea, arătând către ecran.

— Nu sunt de acord cu imaginea aia, spuse Travis. Gorilele nu se comportă aşa. Este artificial, mai mult ca sigur.

Îşi aruncă privirea pe ceas:

— În momentul ăsta, singura mea întrebare este cât de repede reuşim să trimitem o echipă înapoi în Congo.

4. Expediţia de revenire

Travis nu se îndoise nici o clipă că trebuia să se întoarcă în Congo: din clipa în care văzuse banda video, singura întrebare pe care şi-o punea era cum s-o facă în cele mai bune condiţii. Îi convocă pe şefii tuturor secţiilor: Devize, Protocol, Perspectivă, Geo, Logistică, Juridic. Toţi căscau şi se frecau la ochi. Travis începu prin a spune:

— Vreau să ne întoarcem în Congo în nouăzeci şi şase de ore.

Apoi se lăsă pe spate în fotoliu şi-i lăsă să-i explice de ce lucrul nu era posibil. Erau o sumedenie de motive.

— Nu putem strânge laolaltă toate cele necesare pentru îmbarcare în mai puţin de o sută şaizeci de ore, spuse Cameron, omul cu logistica.

— Putem amâna echipa pentru Himalaia şi să le folosim echipamentul, spuse Travis.

— Dar este o expediţie montană.

— Poţi schimba modulele în nouă ore, răspunse Travis.

— Dar nu avem aparat cu care să-i transportăm, zise Lewis, şeful transporturilor.

— Korean Airlines are un Boeing 747 disponibil la SF (San Francisco). Mi-au spus că poate ajunge aici în nouă ore.

— Au un avion care pur şi simplu stă acolo? întrebă Lewis neîncrezător.

— Cred, zise Travis, că este vorba despre anularea în ultima clipă a comenzii vreunui alt client.

Irvin, contabilul, gemu:

— Cât o costa?

— Nu putem obţine la timp vizele de la ambasada Zairului din Washington, spuse Martin, omul cu protocolul. Şi, oricum mă îndoiesc sincer că ni le-ar da. După cum ştii, primele noastre vize au fost eliberate pe baza drepturilor de explorare pentru minerale, pe care ni le-a acordat guvernul Zairului, dar nu exclusiv. Am căpătat permisiunea de intrare la fel ca japonezii, germanii şi olandezii, care

s-au unit într-un consorţiu minier. Dar e numai pe bază de “primul sosit-primul servit”. Cine găseşte primul zăcământul, obţine contractul. Dacă zairezii prind de veste că expediţia noastră are necazuri, renunţă la noi pur şi simplu şi lasă consorţiul euro-japonez să-şi încerce şi el norocul. În momentul de faţă în Kinshasa sunt trei sute de reprezentanţi economici japonezi, care cheltuiesc yeni în prostie.

— Mi se pare corect, spuse Travis,... dacă se află că expediţia noastră are probleme.

— Se va afla în clipa în care cerem vizele.

— Nu le vom cere. După cum ştie toată lumea, zise Travis, încă avem o expediţie în Virunga. Dacă plasăm suficient de rapid încă o nouă echipă în teren, nimeni nu va şti vreodată că nu asta a fost cea iniţială.

— Şi ce facem cu vizele personale pentru trecerea frontierelor, cu declaraţiile oficiale...

— Amănunte. Pentru aşa ceva există spirtoasele, zise Travis, referindu-se la darurile cu care se putea cumpăra bunăvoinţa cui trebuia şi care de obicei erau câteva cutii cu băutură. În multe părţi ale lumii, echipele expediţiilor luau cu ele lăzi de băutură şi cutii cu apreciatele radiouri cu tranzistori şi aparate de fotografiat Polaroid.

— Amănunte? Cum ai să treci graniţa?

— Pentru asta, avem nevoie de o persoană potrivită. Poate Munro.

— Munro? Asta înseamnă să joci tare. Guvernul Zairului îl urăşte pe Munro.

— E inventiv şi cunoaşte zona.

Martin, expertul diplomatic, îşi drese vocea şi zise:

— Nu-s convins că trebuia să fiu de faţă la această discuţie. Mi se pare că propuneţi introducerea pe teritoriul unui stat suveran a unui grup ilegal, condus de un fost mercenar care a luptat în Congo...

— Deloc, spuse Travis. Am obligaţia să trimit în teren un grup de sprijin pentru a-mi ajuta oamenii care se află

deja acolo. Se întâmplă mereu. Nu am nici un motiv să cred că cineva are probleme; este pur şi simplu un grup suplimentar obişnuit. Nu am avut timpul necesar să folosesc canalele oficiale. S-ar putea să nu dovedesc că am făcut cea mai bună alegere în privinţa angajărilor de personal, dar este doar atât şi nimic mai mult.

Până la orele unsprezece şi patruzeci şi cinci de minute în seara de 13 iunie, programul de bază al următoarei expediţii ERTS fusese pus la punct şi confirmat de computer. Un Boeing 747 încărcat până la refuz putea să părăsească Houstonul în seara următoare, pe 14 iunie, la ora opt; avionul putea ajunge în Africa în data de 15 iunie să-l culeagă pe Munro “sau pe altul ca el”, iar întreaga echipă se putea afla în teren, în Congo, în 17 iunie. Totul în nouăzeci şi şase de ore.

Din sala principală a computerelor, Karen Ross putea privi, prin peretele de sticlă. În interiorul biroului lui Travis. Urmărind desfăşurarea dezbaterilor, ea putu, în felul ei logic, să ajungă la concluzia că Travis îşi auto-demonstrase punctul de vedere, adică trăsese concluzii false datorită necunoaşterii tuturor datelor necesare şi se pripise trăgând linie. Ross simţea că nu se putea câştiga nimic prin întoarcerea în Congo, până când nu ştiau ce-i aşteaptă acolo. Rămase la consola ei, verificând imaginea pe care o recuperase.

Ross acceptase această imagine, dar cum putea să-l facă şi pe Travis să o accepte?

În lumea ultrasofisticată a prelucrării datelor de la ERTS, exista pericolul permanent ca informaţia extrasă să înceapă să “plutească” – adică să-şi piardă legătura cu realitatea, ca o barcă scăpată din legăturile ce o ţin la mal. Aceasta era valabil mai ales când banca de date era completată prin manipulări repetate – la rotirea a o sută şase pixeli în hiperspaţiul generat de computer.

Aşa că ERTS elaborase şi alte modalităţi de verificare a validităţii imaginilor pe care le obţineau prin intermediul computerului. Ross rulă două programe de verificare pentru validarea imaginii gorilei. Primul dintre ele se numea U.C.P.A., adică: Următorul Cadru Prezis prin Animaţie.

Era posibilă tratarea benzii video ca şi cum ar fi fost o peliculă cinematografică, o succesiune de cadre. Ea prezenta computerului câteva “cadre” succesive şi-i cerea apoi să-i genereze Următorul Cadru Previzibil. Acest UCP era confruntat apoi cu cadrul Următor Real.

Rulă opt UCP-uri la rând şi ele se confirmară. Dacă exista vreo eroare în prelucrarea datelor, cel puţin era o eroare consecventă.

Încurajată, ea rulă în continuare un “tridimensional”. În cazul acestui program, se presupunea că imaginea video plată are anumite caracteristici tridimensionale, pornind de la configuraţia tonurilor de gri. În esenţă, computerul stabilea că umbra unui vas sau a unui lanţ muntos însemna că vasul sau lanţul muntos depăşea nivelul suprafeţei înconjurătoare. Imagini succesive puteau fi verificate prin prisma acestei ipoteze de lucru. Pe măsură ce gorila se deplasa, computerul verifica faptul că, într-adevăr, imaginea era tridimensională şi coerentă.

Aceasta demonstra fără putinţă de tăgadă că imaginea era reală.

Karen Ross se duse să stea de vorbă cu Travis.

— Să zicem că accept această imagine, spuse Travis pufnind. Tot nu văd de ce ai prelua tu expediţia viitoare.

Ross spuse:

— Ce a găsit cealaltă echipă?

— Cealaltă echipă? întrebă Travis cu inocenţă.

— Ai dat banda şi unei alte echipe, pentru a-mi confirma recuperarea, spuse Ross.

Travis îşi privi ceasul.

— N-au extras încă nimic.

Şi adăugă:

— Ştim cu toţii că lucrezi foarte repede cu banca de date.

Ross zâmbi.

— De asta şi ai nevoie de mine să preiau expediţia, zise ea. Cunosc banca de date pentru că eu am creat-o. Şi dacă ai de gând să trimiţi o altă echipă aiurea. Înainte ca acest lucru-gorilă să fie rezolvat, singura ta speranţă este ea şeful echipei să jongleze rapid cu datele la faţa locului. De astă dată, chiar că ai nevoie de un mânuitor de date în teren. Sau dacă nu, următoarea expediţie va sfârşi la fel ca cea dinaintea ei. Pentru că tot nu ştii ce i s-a întâmplat acesteia.

Travis rămase aşezat în spatele biroului său şi o privi lung şi atent pe Karen Ross. Ea văzu în ezitarea lui semnul că începea să cedeze.

— Şi vreau să ies în afară, spuse Ross.

— Vrei să iei legătura cu un expert din afară?

— Da. Cu careva de pe lista noastră de subvenţionări.

— Riscant, spuse Travis. Nu-mi place să amestec persoane din afară în problema asta. După cum ştii, consorţiul ne vânează greşelile. Ridici rata scurgerilor de informaţii.

— Este important, insistă Ross.

Travis oftă.

— O.K., dacă eşti convinsă că-i important.

Oftă iarăşi.

— Numai să nu-ţi ţii echipa în loc.

Ross era deja în posesia lozului câştigător.

Rămas singur, Travis pufni, răsucindu-şi în minte decizia luată. Chiar dacă realizau expediţia în Congo dintr-o suflare, dus-întors în mai puţin de cincisprezece zile, costul pe care-l stabiliseră tot depăşea trei sute de mii de dolari. Consiliul va începe să ţipe: cum să trimiţi un puşti neîncercat, de numai douăzeci şi patru de ani, o fată,

în teren, cu o asemenea responsabilitate? Mai ales când este vorba de un proiect, atât de important ca acesta, cu miză enormă, şi care deja depăşise orice limită ca durată şi costuri de proiectare. Iar Ross era atât de rece, ca şi cum ar fi vrut să se dovedească a fi un lider de teren slab, îndepărtându-şi-i pe ceilalţi membri ai echipei.

Totuşi, Travis mai avea o bănuială în privinţa Gheţarului Ross. Filozofia lui de conducere, călită pe vremea când făcea pe paparuda, era să încredinţeze întotdeauna proiectul celui care avea cel mai mult de câştigat de pe urma succesului sau cel mai mult de pierdut în urma eşecului.

Se răsuci către consola montată în spatele biroului lui.

— Travis! rosti şi ecranul se lumină.

— Dosarul psihografic, mai spuse.

Ecranul afişă prompterul pentru introducerea verbală a datelor.

— Ross Karen! zise Travis.

Ecranul clipi: MOMENT DE GÂNDIRE. Era răspunsul programat, care însemna că informaţia era în curs de extragere. Aşteptă. Apoi psihograful tipări rapid de-a latul ecranului. Fiecare angajat al ERTS era supus unui test intensiv psihologic, pe durata a trei zile, pentru a i se determina nu numai nivelul cunoştinţelor, dar şi predispoziţiile naturale. Evaluarea lui Ross, simţea Travis, era de natură să sporească încrederea Consiliului.

FOARTE INTELIGENTĂ/ LOGICĂ/ FLEXIBILĂ/ INVENTIVĂ/ INTUITIVĂ/ PROCESE DL GÂNDIRE ADAPTATE LA SCHIMBĂRI RAPIDE ÎN CONTEXTE REALE/ DECISĂ SĂ ATINGĂ SCOPURILE FIXATE/ CAPABILĂ DE EFORT MENTAL SUSŢINUT/

Părea a fi descrierea perfectă a conducătorului următoarei expediţii în Congo. Parcurse cu privirea ecranul, căutând şi aspectele negative. Acestea erau mai puţin încurajatoare.

TINEREŢE NECRUŢĂTOARE/ RAPORTURI SOCIALE SLABE/ DOMINATOARE/ AROGANTĂ INTELECTUAL/ INSENSIBILĂ/ ÎNCLINATĂ SĂ REUSEASCĂ CU ORICE PREŢ/

Şi mai era o notaţie “de răsturnare”, finală.

Conceptul în sine de răsturnare a personalităţii apăruse în procesul testării întreprinse la ERTS. El sugera că orice trăsătură dominantă de caracter putea fi brusc transformată în opusul ei în condiţii de stres: o personalitate matură se putea transforma, trecând la o iritabilitate copilărească, o personalitate iritabilă, histeroidă putea deveni calmă, glacială, după cum o personalitate Ionică putea deveni ilogică.

MATRICEA DE RĂSTURNARE: OBIECTIVITATEA DOMINANTĂ (POSIBIL INDEZIRABILĂ) POATE FI PIERDUTĂ ODATĂ CE TINTA PROPUSĂ ESTE PERCEPUTĂ CA FIIND LA ÎNDEMÂNĂ/ DORINŢA DE SUCCES POATE PRODUCE REACŢII PERICULOS DE ILOGICE/ IMAGINILE PARENTALE VOR FI DENIGRATE ÎN MOD SPECIAL/ SUBIECTUL TREBUIE SUPRAVEGHEAT ÎN FAZELE FINALE ALE ATINGERII SCOPURILOR PROPUSE/

Travis privi la ecran şi hotărî că un asemenea amănunt era foarte nedorit pentru următoarea expediţie în Congo.

Karen Ross era surescitată de noua ei autoritate. Imediat după miezul nopţii, ceru de la terminalul din biroul ei lista cu subvenţii: ERTS avea experţi zoologi, specializaţi în diferite domenii, pe care-i ajuta financiar cu sume nominalizate, prin intermediul unei fundaţii non-profit numită Earth Resources Wildlife Fund. Lista cu sumele de bani era aranjată taxonomic (în ordinea sistematică a încrengăturilor de animale). Sub “Primate”, găsi paisprezece nume, cuprinzând câteva din Borneo, Malaezia şi Africa, precum şi din Statele Unite. În Statele Unite avea la dispoziţie doar un cercetător al gorilelor, un

primato log pe nume doctor Peter Elliot, de la Universitatea din Califomia-Berkeley.

Fişierul afişat pe ecran indica faptul că Elliot avea douăzeci şi nouă de ani, era neînsurat şi lucra ca profesor asociat, fără vechime, la Facultatea de Zoologie. Ca principal interes în cercetare era menţionat: “Comunicarea la Primate (Gorila)”. Sprijinul financiar era acordat pentru susţinerea unui aşa numit Proiect Amy.

Îşi verifică ceasul. Era miezul nopţii la Houston, deci zece seara în California. Formă numărul de acasă, afişat pe ecran.

— Alo! spuse o voce masculină neîncrezătoare.

— Doctor Peter Elliot?

— Da..., vocea era încă neîncrezătoare, ezitantă. Sunteţi ziaristă?

— Nu, zise ea. Aici este doctor Karen Ross, din Houston. Sunt o parteneră a Earth Resources Wildlife Fund, care vă susţine cercetările.

— A, da...

Vocea se păstra în continuare neîncrezătoare.

— Sigur nu sunteţi ziaristă? E corect din partea mea să vă spun că înregistrez convorbirea pentru a avea la nevoie un document legal.

Karen Ross ezită. Un universitar paranoic, care să-i înregistreze convorbirile, era ultimul lucru de care avea nevoie ERTS. Nu spuse nimic.

— Sunteţi americancă? întrebă el.

— Bineînţeles.

Karen Ross privi la ecranul computerului, pe care pâlpâia mesajul: IDENTIFICAREA VOCII CONFIRMATĂ: ELLIOT. PETER, 29 ANI.

— Ce vă interesează? întrebă Elliot.

— Păi, suntem pe punctul de a trimite o expediţie în regiunea Virunga din Congo şi...

— Într-adevăr? Când plecaţi?

Vocea sună deodată interesată copilăreşte.

— Păi, de fapt plecăm peste două zile şi…

— Vreau să merg şi eu, zise Elliot.

Ross era aşa de surprinsă. Încât abia mai ştia ce să zică.

— Bine, dr. Elliot, nu de asta v-am sunat, de fapt…

— Oricum plănuiam să merg într-acolo, spuse Elliot. Cu Amy.

— Cine-i Amy?

— Amy este o gorilă, răspunse Peter Elliot.

ZIUA 2: San Francisco

14 iunie, 1979

1. Proiectul Amy

Ar fi necinstit să se sugereze, aşa cum au făcut mai târziu câţiva primatologi, că în iunie 1979, Peter Elliot trebuia “să-şi ia tălpăşiţa din oraş”. Asupra motivelor, precum şi a intenţiilor ascunse în spatele hotărârii sale de a pleca în Congo există dovezi. Profesorul Elliot se decisese împreună cu personalul său în privinţa unei călătorii în Africa, cei puţin cu două zile înainte ca Ross să-l fi sunat.

Dar, este cât se poate de adevărat că Peter Elliot era ţinta unui atac venit din partea unor grupuri din afară, a presei, a colegilor universitari şi chiar a unor membri ai propriului lui departament din Berkeley. Într-un cuvânt, Elliot era acuzat a fi “criminal nazist”, implicat în torturarea unor animale mute (sic). Şi nu este nici o exagerare în a spune că, în vara lui 1979, Elliot se trezise luptând pentru propria-i existenţă profesională.

Totuşi, cercetările lui începuseră liniştit, aproape din întâmplare. Peter Elliot era tânăr absolvent, de douăzeci şi trei de ani, al Departamentului de Antropologie al Universităţii din Berkeley, când citi pentru prima dată că o gorilă de un an, având dizenterie amoebică, fusese transportată de la Grădina Zoologică din Minneapolis la Şcoala de Medicină Veterinară din San Francisco, pentru tratament. Asta se întâmplase în 1973, pe vremea primelor cercetări pasionante asupra limbajului primatelor.

Ideea că primatele ar putea fi învăţate să vorbească era foarte veche. În 1661, Samuel Pepys văzu un cimpanzeu în Londra şi scrise în jurnalul lui că acesta era “atât de

asemănător cu omul în cele mai multe privinţe încât… cred că înţelege deja destul de bine engleza şi sunt de părere că ar putea fi învăţat să vorbească sau să facă semne”. Un alt scriitor din secolul al XVII-lea merse mai departe, spunând “maimuţele primate şi babuinii… pot vorbi, dar nu o fac de frică să nu fie puse la muncă”.

Cu toate acestea, încercările făcute în următoarele trei sute de ani în scopul de a învăţa maimuţele să vorbească rămaseră fără nici un succes. Ele culminară cu eforturile unui cuplu ambiţios din Florida. Keith şi Kathy Haves, care, timp de şase ani, la începutul anilor cincizeci au crescut un cimpanzeu numit Vicki, exact ca pe un copil. În tot acest timp. Vicki a învăţat patru cuvinte: “mama”, “tata”, “cap” şi “sus”. Dar pronunţia era greoaie, iar progresele lente. Dificultăţile ei păreau să întărească convingerea, din ce în ce mai răspândită, printre oamenii de ştiinţă, că omul era singurul animal în stare să articuleze un limbaj. Tipică era poziţia lui George Gaylord Simpson: “Limbajul este cea mai distinctă trăsătură caracteristică a omului: toţi oamenii normali sunt capabili de limbaj; spre deosebire de orice alt organism actual”.

Aceasta părea a fi atât de evident, încât pentru următorii cincisprezece ani nimeni nu s-a mai străduit să facă vreo maimuţă să vorbească. Apoi, în 1966, la Reno, Nevada, soţii Beatrice şi Allen Gardner revăzură filmele cu Vicki vorbind. Li se păru că Vicki nu era atât de incapabilă de limbaj, cât mai ales de vorbire. Ei observară că în vreme ce mişcările buzelor îi erau neîndemânatice, gestica mâinilor ei era fluidă şi expresivă. Concluzia ce se impunea era să încerce limbajul semnelor.

În iunie 1966, soţii Gardner începură să înveţe un pui de cimpanzeu, femelă, numită Washoe, limbajul standardizat al surzilor, American Sign Language (Ameslan)[5]. Progresele lui Washoe în învăţarea ASL erau

---

5 Limbajul prin semne american (n. tr.)

rapide; până în 1971, ea avea deja un vocabular de o sută şi şaizeci de semne, pe care le folosea în conversaţie. Ea făcu şi câteva noi combinaţii de semne pentru lucruri pe care nu le mai văzuse niciodată: când i s-a arătat pentru prima dată un pepene verde, ea a semnalat "fruct de apă"[6].

Activitatea soţilor Gardner era foarte controversată; se dovedi că mulţi oameni de ştiinţă erau interesaţi să susţină ideea că maimuţele erau incapabile de limbaj. (Cum spunea un cercetător, "Dumnezeule, gândeşte-te numai la toate numele alea eminente legate de toate lucrările alea ştiinţifice, timp de atâtea zeci de ani – şi toate de acord că doar omul posedă limbaj. Ce nebunie.")

Posibilităţile practice ale lui Washoe au stimulat o diversitate de alte experimente în predarea limbajului. Un cimpanzeu cu numele de Lucy a fost învăţat să comunice prin computer; un altul, Sarah, a fost învăţat să folosească indicatoare de plastic pe o tablă. Au fost studiate şi alte maimuţe primate. Un urangutan, pe nume Alfred, şi-a început instruirea în 1971; o gorilă de câmpie numită Koko, în 1972; iar în 1973, Peter Elliot începu cu o gorilă de munte, Amy.

Când se duse pentru prima dată la spital, să o vadă pe Amy, el găsi o creatură înduioşător de mică, îndopată cu sedative, cu cămaşa de forţă trecută peste membrele ei negre, fragile. O mângâie pe cap şi-i spuse cu blândeţe:

— Salut, Amy, eu sunt Peter.

Amy îl muşcă imediat de mână, până la sânge.

Acest început, deloc promiţător, conduse către un program de cercetare cu un succes cu totul singular. În 1973, tehnica de bază pentru învăţare, denumită modelare, era bine pusă la punct. Animalului i se prezenta un obiect şi simultan, instructorul modela palma animalului, determinându-l să adopte semnul corect, până ce asociaţia

6 În lb. engl. water melon = pepene verde, aprox. "pepene de apă", (n. tr)

era făcută ferm. Teste ulterioare au confirmat că animalul înţelegea semnificaţia semnului.

Dar dacă metoda de bază era acceptată, aplicarea ei era foarte disputată. Cercetătorii se contraziceau asupra ratei de acumulare a semnelor sau a vocabularului. (în cazul oamenilor, vocabularul era considerat cea mai bună măsură a inteligenţei).

Rata de achiziţie a semnelor putea fi luată ca măsură fie a îndemânării cercetătorului, (de a “preda”), fie a inteligenţei animalului.

Deocamdată, se stabili limpede că maimuţele aveau personalităţi diferite. După cum aprecia un cercetător, “studiul Pongidelor”[7] reprezintă probabil unicul domeniu în care bârfa academică îşi concentrează atenţia asupra studentului, nu asupra profesorului”. În lumea din ce în ce mai competitivă şi mai disputată a cercetării primatelor, se spunea că Lucy era beţivană, Koko era un ţânc prost crescut, Lana îşi luase nasul la purtare din cauza celebrităţii (“nu mai lucrează decât în prezenţa ziariştilor”), iar Nim era atât de tâmpit, încât ar fi trebuit să fie numit *Dim*[8].

La o primă vedere, ar putea părea straniu că Peter Elliot fusese atacat, deoarece acest bărbat arătos, mai degrabă timid – dintr-o familie, săracă – evitase controversele în timpul anilor de lucru cu Amy. Lucrările publicate de Elliot erau modeste şi temperate; progresele sale cu Amy erau solid documentate; nu prezenta nici un interes pentru publicitate şi nu se număra printre cercetătorii care se produceau cu maimuţele lor în spectacole.

Dar, felul neîncrezător de a fi al lui Elliot ascundea nu numai o inteligenţă ascuţită, ci, în acelaşi timp, şi o mare ambiţie. Dacă evita controversele, era doar pentru că nu

---

7 Pongide = grup de maimuţe primate (n. tr.)

8 În lb. engl., dim = înapoiat mintal (n. tr.)

avea timp pentru aşa ceva – lucrase nopţile şi în zilele libere timp de ani întregi, strunindu-şi personalul şi pe Amy în acelaşi ritm obositor. Era toarte priceput în chestiuni de afaceri legate de ştiinţă, în obţinerea de fonduri; la toate conferinţele legate de comportamentul animal, Elliot se prezenta în costum cu vestă. Dorea să fie socotit cel dintâi cercetător al primatelor, iar maimuţa sa Amy, cea mai bună.

Succesul lui Elliot în obţinerea fondurilor de cercetare era atât de mare, încât în 1975, el angajă patru persoane cu program complet de opt ore pentru a lucra cu Amy. În 1978, Proiectul Amy avea un buget anual de o sută şaizeci de mii de dolari şi un personal format din opt persoane, incluzând un psihiatru, un pediatru şi un programator pentru computere. Un membru al personalului de la Institutului Bergren a spus, mai târziu, că atracţia pe care o exercita Elliot rezida. În faptul că el era “o investiţie bună; spre exemplu, Proiectul Amy a obţinut cu cincizeci la sută mai mult timp de computer la aceiaşi bani, deoarece, el folosea în sistem on-line terminalul computerului multiutilizator la care era racordat, în timpul nopţilor şi în week-end-uri, când totul era mai ieftin. Era foarte eficient în materie de cheltuieli. Şi, desigur, foarte devotat: lui Elliot, în mod evident, nu-i păsa de nimic pe lume în afară de munca lui cu Amy. Asta îl făcea să fie un partener de discuţie extrem de plicticos, dar un pariu foarte bun, din punctul nostru de vedere. E greu să stabileşti cine-i cu adevărat strălucit; e mai lesne să constaţi cine face ceva, ceea ce, pe termen lung, poate fi mai important. Noi ne-am aşteptat la lucruri mari din partea lui Elliot”.

Dificultăţile lui Peter Elliot începură în dimineaţa de 2 februarie 1979. Amy locuia într-o rulotă, în campusul universitar de la Berkeley; îşi petrecea nopţile singură şi, de obicei, a doua zi dădea dovadă de mare efuziune în saluturi. În orice caz, în acea dimineaţă, personalul

Proiectului Amy o găsi într-o stare de iritare neobişnuită pentru ea; era nervoasă şi cu ochii în lacrimi, comportându-se ca şi cum ar fi fost nedreptăţită în oarecare privinţă.

Elliot simţi că ceva o supărase în timpul nopţii. Întrebată, ea se încăpăţână să facă semne pentru “cutie somn”, o alăturare de cuvinte nouă, pe care el nu o înţelese. Aceasta nu era în sine ceva neobişnuit; Amy construia mereu noi perechi de cuvinte, care adesea erau greu de descifrat. Chiar cu câteva zile înainte, surprinsese vorbind despre “lapte crocodil”. Realizaseră în cele din urmă că laptele lui Amy se acrise şi, de vreme ce ei nu-i plăceau crocodilii (pe care îi văzuse doar în cărţile cu poze), hotărâse cumva că laptele acrit era lapte crocodil”.

Acum vorbea despre “cutie somn”. La început, crezură că s-ar putea referi la patul ei în formă de cuib. Se dovedi că folosea “cutie” în sensul ei obişnuit, pentru a se referi la televizor.

Absolut toate lucrurile din rulota ei, inclusiv televizorul, erau controlate într-un ciclu de douăzeci şi patru de ore de către computer. Făcură o verificare, pentru a vedea dacă televizorul fusese aprins în timpul nopţii şi-i tulburase somnul. Pentru că lui Amy îi plăcea să se uite la televizor, era posibil ca ea să fi reuşit să-i dea drumul singură. Dar Amy arătă dispreţ, faţă de verificarea stării curente a televizorului. La altceva se referea ea, în mod evident.

În cele din urmă, descoperiră că prin “cutie somn” ea înţelege “poze somn”. Întrebată în legătură cu aceste “poze somn”, Amy făcu semne că erau “poze rău” şi “poze vechi” şi că ele “fac Amy plânge”.

Amy visase.

Faptul că Amy era prima maimuţă primată care raportase vise provocă printre membrii personalului lui Elliot un entuziasm extraordinar. Dar entuziasmul fu de scurtă durată. Cu toate că Amy continuă să viseze şi în nopţile următoare, ea refuza să vorbească despre ele; de

fapt, părea că-i dezaprobă pe cercetători pentru această nouă şi stânjenitoare insinuare în viaţa ei mentală. Mai rău decât atât, comportamentul ei în stare de veghe se deteriora în mod alarmant.

Rata ei de achiziţii verbale scăzu de la 2.7 cuvinte pe săptămână la 0.8, în vreme ce rata formării spontane de cuvinte scăzu de la 1,9 la 0,3. Durata menţinerii atenţiei se înjumătăţi. Instabilitatea emoţională se accentuă, comportamentul neobişnuit şi nemotivat deveni aproape normal; puseurile de febră începură să apară zilnic. Amy era înaltă de patru picioare şi jumătate şi cântărea 130 punzi[9]. Era un animal extrem de puternic. Personalul începu să se întrebe dacă ar putea-o stăpâni.

Refuzul ei de a vorbi despre ceea ce visa îi făcea să se simtă frustraţi. Încercară o mulţime de modalităţi de investigare: îi arătară imagini din cărţi şi reviste; lăsară deschise zi şi noapte monitoarele video montate în tavan, pentru cazul în care ea ar fi arătat ceva semnificativ în timpul cât rămânea singură (precum copiii mici, Amy “îşi vorbea” deseori); o supuseră până şi unui set de teste neurologice, inclusiv electroencefalogramă.

În cele din urmă, o nimeriră folosind pictura cu degetele.

Aceasta avu succes imediat. Amy era încântată să picteze cu degetele şi, după ce-i amestecară piper roşu în vopsele, încetă să-şi mai lingă degetele. Desenă cu repeziciune şi în mod repetat diferite imagini şi păru că devine ceva mai relaxată, mai cum era ea de fapt.

David Bergman, psihologul pediatru, notă că “ceea ce desenează Amy, de fapt, reprezintă o clasă de imagini înrudite aparent: forme crescătoare inversate sau semicercuri, care sunt totdeauna asociate cu o zonă de dungi verticale de culoare verde. Amy spune că benzile verzi reprezintă «pădure» şi denumeşte semicercurile

9 1 pund = 454 g (n.tr.)

«case rău» sau «case vechi». În plus desenează frecvent cercuri negre, cărora le spune «găuri».

Bergman atrase atenţia asupra concluziei evidente că ea desena construcţii vechi din junglă. “Privind-o cum face desene unul după altul, mereu şi mereu, mă conving de natura obsesivă şi intimă a imagisticii. Amy este tulburată de aceste imagini şi încearcă să scape de ele, să le surghiunească pe hârtie.”

De fapt, natura imagisticii rămase ascunsă personalului Proiectului Amy. Pe la sfârşitul lui aprilie 1979, ei ajunseră la concluzia că visele Iui Amy puteau fi explicate în patru feluri. În ordinea seriozităţii prezentate, acestea erau:

1. Visele reprezintă o încercare de a raţiona evenimente din viaţa ei cotidiană. Aceasta era explicaţia uzuală a viselor (umane), dar personalul se îndoia că era aplicabilă în cazul lui Amy.

2. Visele reprezintă o manifestare trecătoare a adolescenţei. La vârsta de şapte ani, Amy era o gorilă adolescentă şi timp de aproape un an prezentase multe caracteristici tipic adolescentine, inclusiv stări de furie şi de tristeţe, cochetărie, un nou interes în legătură cu sexul opus.

3. Visele sunt fenomene specifice speciei. Era posibil ca toate gorilele să aibă vise care să le deranjeze şi ca, în condiţii de libertate, stresurile rezultante să fie eliminate într-o manieră oarecare, prin comportament de grup. Deşi gorilele fuseseră studiate în mediul lor natural în ultimii douăzeci de ani, nu existau dovezi pentru aceasta.

4. Visele sunt primul semn de nebunie. Aceasta era posibilitatea cea mai gravă. Pentru instruirea eficientă a unei maimuţe, trebuia început cu un pui; pe măsura trecerii anilor, cercetătorii aşteptau să vadă dacă animalul lor va deveni deştept sau prost, recalcitrant sau ascultător, sănătos sau bolnăvicios. Sănătatea maimuţelor era o grijă permanentă; multe programe se prăbuşiseră după ani de efort şi cheltuieli prin moartea maimuţelor din cauza

bolilor fizice sau psihice. Timothy, un cimpanzeu din Atlanta a devenit psihopat în 1976 şi s-a sinucis prin coprofagie, înecându-se cu propriile-i materii fecale. Maurice, un urangutan din Chicago, a devenit grav nevrotic, întrerupând experimentele, din pricina fobiilor. În 1977! Din fericire sau din nefericire, reala inteligenţă care a făcut din maimuţele primate un subiect demn de studiu, le-a făcut totodată şi la fel de instabile ca fiinţele umane.

Cu toate acestea, personalul Proiectului Amy nu era în stare să mai facă vreun progres. În mai 1979, ei făcură ceva ce se transformă într-o hotărâre de o importanţă extremă: deciseră să publice desenele lui Amy şi să-i trimită fotografia la Journal of Behavioral Sciences (Revista de Ştiinţa Comportamentului).

2. Întreruperea

“Comportamentul gorilelor de munte în somn” nu a fost publicată niciodată. Înaintată în trei copii, conform procedurii uzuale, unui consiliu editorial format din oameni de ştiinţă. În vederea recenzării ei, lucrarea, intr-un fel oarecare (încă nu s-a putut lămuri cum), căzu în mâinile celor de la *Primare Preservation Agency*, un grup din New York, format în 1975 cu scopul de preveni “exploatarea neautorizată şi ilegală a primatelor inteligente în cadrul cercetărilor inutile de laborator”[10].

În 3 iunie, PPA începu să-şi instaleze pichetele la Departamentul de Zoologie din Berkeley, cerând “eliberarea” lui Amy. Cea mai mare parte a demonstranţilor erau femei, printre care se strecuraseră şi mai mulţi copii; pe postul local de televiziune apăru o

10 Următoarea relatare a persecuţiilor la care a fost supus Elliot se datorează lui J. A. Peebles: “încălcarea gravă a autonomiei universitare de către Press Innuendo and Hearsay: Experienţa dr. Peter Elliot”. În Journal of Academic Law and Psychiatry. 52, nr. 12 (1979): p. 19-38 (n. a.)

înregistrare video, în care un puşti de opt ani, purtând o pancartă cu fotografia lui Amy, striga: “Eliberaţi-o pe Amy! Eliberaţi-o pe Amy!”.

Dintr-o greşeală tactică, echipa Proiectului Amy decise prin vot să nu protesteze, cu excepţia unui scurt comunicat de presă în care se declara că PPA era “greşit informat”. Comunicatul purta antetul Oficiului pentru Relaţii cu Publicul, de la Berkeley.

Pe 5 iunie, PPA prezentă în presă comentarii asupra cercetărilor profesorului Elliot, aparţinând altor primatologi din ţară (mulţi dintre ei au negat ulterior paternitatea comentariilor sau au pretins că fuseseră citaţi greşit). Dr. Wayne Truman, de la Universitatea Oklahoma, Norman, fu citat spunând că cercetările lui Elliot erau “preţioase şi lipsite de spirit etic”. Dr. Felicity Hammond, de la Centrul de Cercetare a Primatelor Yerkes, din Atlanta, spuse că “nici Elliot şi nici lucrările lui nu erau de primă mână”. Dr. Richard Aronson de la Universitatea din Chicago numi cercetările “de natură fascistă evidentă”.

Nici unul dintre aceşti oameni de ştiinţă nu citiseră lucrările lui Elliot înainte de a le comenta; dar răul produs, mai ales de Aronson, fu incalculabil. În 8 iunie, Eleanor Vries, purtătoarea de cuvânt a PPA, se referea la “cercetările criminale ale dr. Elliot şi ale echipei sale naziste”; ea pretinse că cercetările lui Elliot îi produseseră lui Amy coşmaruri şi că Amy fusese supusă torturilor, drogării şi tratamentelor prin electroşocuri.

În cele din urmă, la 10 iunie, echipa Proiectului Amy pregăti un comunicat de presă detaliat, în care-şi explică pe larg poziţia, tăcând referiri şi la lucrarea nepublicată. Dar Oficiul pentru Relaţii cu Publicul al Universităţii fu de astă dată “prea ocupat” pentru a-l transmite.

În 11 iunie, Facultatea Berkeley programă o întâlnire pentru a lua în discuţie “probleme de comportament etic” apărute în Universitate. Eleanor Vries anunţă că PPA îl

angajase pe celebrul avocat din San Francisco, Melvin Belii, “pentru a o elibera pe Amy din sclavie”. Biroul lui Belii refuză să comenteze.

În aceeaşi zi, echipa Proiectului Amy avu brusc o revelaţie neaşteptată în înţelegerea viselor Iui Amy.

În ciuda publicităţii şi zarvei stârnite, grupul continuă să lucreze în fiecare zi cu Amy, în vreme ce tulburările ei, care nu încetau deloc, împreună cu puseurile de febră, le aminteau permanent că nu rezolvaseră problema iniţială. Continuară să caute cheia, dar când, în sfârşit, “iluminarea” se produse, aceasta fu mai degrabă rodul întâmplării.

Sarah Johnson, una dintre asistente, căuta să identifice locurile din Congo în care se făcuseră descoperiri arheologice. În speranţa că Amy se putea să fi văzut un asemenea loc (“construcţii vechi în junglă”) în copilărie, înainte să fie adusă la grădina zoologică din Minneapolis. Johnson descoperi repede elemente relevante în legătură cu Congo: regiunea nu fusese explorată de către observatori occidentali până în urmă cu o sută de ani; în timpurile mai recente, triburile ostile şi războiul civil tăcuseră ca cercetarea ştiinţifică să fie periculoasă; şi, în sfârşit, umezeala mediului ambiant specific junglei nu era deloc propice conservării construcţiilor.

Aceasta însemna că se ştia extrem de puţin despre istoria veche congoleză şi, într-adevăr, Johnson îşi termină studiul în câteva ore. Dar nu se împăcă deloc cu ideea de a-şi părăsi atât de repede însărcinarea şi continuă să se uite şi în alte cărţi din seria de antropologie – etnografie, istorie, memorialistică. Primii vizitatori în Congo au fost negustori de sclavi arabi şi comercianţi portughezi,iar unii dintre ei au lăsat relatări scrise ale călătoriilor lor. Pentru că Johnson nu ştia nici limba arabă şi nici portugheza, se uită numai la poze.

Şi atunci, dădu peste o imagine care, zicea ea, îi “dădu un fior pe şira spinării”.

Era o gravură portugheză, datată 1642 şi reprodusă într-un volum tipărit în 1842. Tuşul se îngălbenise pe hârtia aspră şi sfărâmicioasă, dar era perfect vizibilă imaginea unei cetăţi în ruine, în mijlocul junglei, împresurată de viţă căţărătoare sălbatică şi ferigi uriaşe. Uşile şi ferestrele erau construite în arcade semicirculare, exact cum le desenase Amy.

"A fost, spunea Elliot după aceea, genul de ocazie cu care un cercetător se întâlneşte o singură dată în viaţă, dacă este norocos. Bineînţeles că nu ştiam nimic despre imagine; explicaţia era scrisă în scriere cursivă şi includea un cuvânt care semăna cu "Zinj" şi data 1642. Am angajat imediat traducători specializaţi în araba veche şi portugheza secolului al XVII-lea, dar nu aceasta era esenţialul. Esenţial era că aveam şansa de a verifica o problemă teoretică majoră. Desenele lui Amy păreau a fi un caz clar de memorie genetică specifică."

Memoria genetică a fost pentru prima dată propusă de Marais, în 1911, şi de atunci a fost dezbătută mereu cu patimă, în cea mai simplă formă a ei, teoria presupune că mecanismul moştenirii genetice, care guverna transmiterea tuturor caracteristicilor fizice, nu se limita doar la acestea. Comportamentul era determinat genetic în mod evident la organismele inferioare, care se năşteau cu mecanisme comportamentale complexe, ce nu trebuiau învăţate. Animalele superioare aveau însă un comportament mai flexibil, dependent de învăţare şi memorare. Întrebarea era dacă animalele superioare, în special maimuţele primate şi oamenii, aveau vreo parte a aparatului lor psihic deja fixat la naştere, prin gene.

Acum, simţea Elliot, ei aveau prin Amy dovada unei astfel de memorii. Amy fusese luată din Africa pe când avea doar şapte luni de zile. Dacă ea nu văzuse în copilărie ruinele acestui oraş, însemna că visele ei reprezentau memoria genetică specifică, ceea ce se putea verifica printr-o călătorie în Africa. În seara zilei de 11 iunie,

personalul Proiectului Amy era de acord. Dacă reuşeau să aranjeze – şi să plătească – urmau s-o ducă pe Amy înapoi în Africa.

În 12 iunie, echipa aştepta ca traducătorii să-şi termine lucrul la materialul documentar. Traduceri verificate urmau să fie gata în două zile. Dar o călătorie în Africa, pentru Amy şi doi membri ai personalului ar fi costat pe puţin treizeci de mii de dolari, o parte importantă a bugetului lor pe tot anul. Iar a transporta o gorilă în jurul a jumătate din glob presupune un balamuc de nedescris cu regulamentele vamale şi zelul birocratic.

Era limpede că aveau nevoie de un ajutor calificat, dar nu ştiau încotro să se îndrepte. Şi atunci, în 13 iunie, o oarecare dr. Ross, de la una dintre instituţiile care-i finanţau, Earth Resources Wildlife Fund, suna din Houston să spună că în două zile urma să plece în fruntea unei expediţii în Congo. Şi cu toate ca nu se arăta deloc interesată să-l ia cu ea pe Peter Elliot sau pe Amy, ea transmitea, cel puţin prin telefon, o obişnuinţă dătătoare de încredere în legătură cu organizarea şi conducerea expediţiilor în locuri îndepărtate ale lumii.

Când ea întrebă dacă putea veni la San Francisco pentru a-l întâlni pe dr. Elliot, acesta îi răspunse că ar fi încântat s-o întâlnească, oriunde ar dori.

3. Probleme oficiale

Peter Elliot îşi amintea de data de 14 iunie 1979 ca de o zi a răsturnărilor de situaţie. Îşi începu ziua la ora opt dimineaţa, la firma de avocaţi Sutherland, Morton & O'Connell din San Francisco, din cauza procesului de încredinţare în custodie cu care îi ameninţa PPA, un proces care devenea cel mai important lucru acum, când îşi propunea s-o scoată pe Amy din ţară.

Se întâlni cu John Morton în biblioteca cu lambriuri a firmei, ale cărei ferestre dădeau către Grant Street.

Morton lua notiţe într-un carnet cu file galbene, purtând antetul firmei.

— Cred că dumneavoastră aveţi dreptate, începu Morton, dar daţi-mi câteva elemente. Amy este o gorilă?

— O gorilă de munte femelă.

— Vârsta?

— Are şapte ani acum.

— Deci este încă minoră?

Elliot îl lămuri că gorilele se maturizează intre şase şi opt ani, deci Amy era cam la ieşirea din adolescenţă, echivalentul vârstei de şaisprezece ani în cazul unei persoane umane de sex feminin.

Morton mâzgălea notiţe în carnet.

— Am putea spune că-i încă minoră?

— Vrem să susţinem asta?

— Cred că da.

— Da, e încă minoră, spuse Elliot.

— De unde este? Vreau să spun, ca origine.

— O turistă cu numele de Swenson a găsit-o în Africa, într-un sat numit Bagimindi. Mama lui Amy fusese ucisă de către localnici, pentru hrană. Doamna Swenson a cumpărat-o de pui.

— Deci nu a fost crescută în captivitate, spuse Morton, scriind în carnetul lui.

— Nu. Doamna Swenson s-a întors cu ea în Statele Unite şi a donat-o grădinii zoologice din Minneapolis.

— Nu a mai interesat-o Amy?

— Aşa presupun, spuse Elliot. Am încercat să dăm de doamna Swenson, s-o întrebăm în legătură cu prima parte a vieţii lui Amy, dar nu-i în ţară. Călătoreşte mereu; acum e în Borneo. Oricum, când Amy a fost trimisă la San Francisco, am telefonat la grădina zoologică din Minneapolis să întreb dacă o pot păstra pentru studii. Mi-au spus că da, pentru trei ani.

— Aţi plătit vreo sumă de bani?

— Nu.

— A existat un contract scris?
— Nu, doar l-am sunat pe directorul grădinii zoologice.
Morton încuviinţă din cap.
— Aranjament verbal, spuse, notând. Şi când s-au împlinit cei trei ani?
— Asta s-a întâmplat în primăvara lui 1976. Am cerut grădinii zoologice o prelungire de şase ani, şi mi-au dat-o.
— Tot verbal?
— Da, am telefonat.
— N-aţi purtat nici o corespondenţă?
— Nu. N-au părut foarte interesaţi când i-am sunat. Ca să vă spun adevărul, cred că uitaseră de Amy. Oricum, grădina zoologică are patru gorile.
Morton se încruntă:
— Gorila este un animal destul de scump, nu-i aşa? Adică, dacă vrei să cumperi una ca animal de casă sau pentru un circ.
— Gorilele sunt pe lista animalelor pe cale de dispariţie. Nu le poţi cumpăra ca animale de casă. Însă aşa este, ar fi destul de scumpe.
— Cât de scumpe?
— Păi, nu există un preţ pe piaţă, dar ar fi cam douăzeci-treizeci de mii de dolari.
— Şi în toţi aceşti ani, aţi învăţat-o să vorbească?
— Da, zise Peter. Limbajul american prin semne. Are un vocabular de şase sute douăzeci de cuvinte la ora actuală.
— Asta e mult?
— Mai mult decât oricare primată cunoscută.
Morton dădu din cap, luându-şi notiţe.
— Lucraţi zilnic cu ea în cercetările în curs?
— Da.
— Bun! spuse Morton. Asta a fost foarte important în procesele de încredinţare a animalelor de până acum.
Vreme de mai bine de o sută de ani, în ţările occidentale fuseseră organizate mişcări pentru oprirea experimentărilor pe animale. Acestea erau conduse de

organizaţii care se opuneau executării operaţiilor pe viu. La origine, asemenea organizaţii erau un fel de grupuleţe lunatice de iubitori de animale, intenţionând să oprească orice fel de cercetări pe animale.

Cu timpul, oamenii de ştiinţă au elaborat un cadru pentru apărare legală, acceptabil în faţa tribunalelor. Cercetătorii pretindeau că experimentele lor urmăreau îmbunătăţirea sănătăţii şi a bunăstării omenirii, prioritate mai înaltă decât bunăstarea animalelor. Ei scoteau în evidenţă faptul că nimeni nu avea nimic împotriva folosirii animalelor pentru povară sau pentru munci agricole – o robie cărora animalele îi fuseseră subiect timp de mii de ani. Folosirea animalelor în experimente ştiinţifice nu făcea decât să extindă ideea că ele erau servitorii întreprinderilor omeneşti.

În plus, animalele erau, la modul literal, brute. Ele nu aveau conştiinţă de sine, nici o înţelegere a propriei lor existenţe în natură. Aceasta însemna, cu cuvintele filozofului George H. Mead, că „animalele nu au nici un drept. Avem toată libertatea de a le curma viaţa; nu se săvârşeşte nici un rău când este luată viaţa unui animal; nu se pierde nimic...”

Multă lume era tulburată de asemenea vederi, dar încercările de a stabili modele de conduită conduseră repede la probleme de logică. Cea mai evidentă privea percepţiile animalelor mergând în jos pe scara filogenetică. Puţini cercetători făceam operaţii fără anestezice pe câini, pisici şi alte mamifere, dar ce se întâmpla cu viermii anelizi, racii, lipitorile şi sepiile? Ignorarea acestor animale însemna “discriminare taxonomică”. Iar dacă totuşi aceste animale meritau atenţie, nu era la fel de ilegal să arunci un homar viu în oala cu apă clocotită?

Problema stabilirii a ce anume constituia cruzime la adresa animalelor fu încurcată de înseşi societăţile de ocrotire a animalelor. În unele ţări, interziseră

exterminarea şobolanilor, iar în 1968 avu loc straniul proces australian al farmaciei[11]. Pus în faţa unor asemenea ironii, tribunalele ezitară să se amestece în experimentările pe animale. Din punct de vedere practic, cercetătorii se văzură liberi să acţioneze după cum voiau. Volumul cercetărilor asupra animalelor fu extraordinar: în timpul deceniului al optulea, şaizeci şi patru de milioane de animale au fost ucise în experimentele întreprinse în Statele Unite, în fiecare an.

Dar atitudinea oamenilor se schimba încetul cu încetul. Studiile privind limbajul făcute asupra delfinilor lămuriră faptul că aceste animale nu erau doar inteligente, ci aveau şi conştiinţă de sine; se recunoşteau în oglindă sau în fotografii. În 1974, înşişi oamenii de ştiinţă formară Liga Internaţională pentru Protejarea Primatelor, pentru a supraveghea cercetările în care erau antrenate maimuţe inferioare sau primate. În martie 1978, guvernul indian a interzis exportul maimuţelor Prhesus pentru uzul laboratoarelor lumii. Şi se judecară procese care hotărâră că în anumite împrejurări animalele aveau, într-adevăr, drepturi.

Vechiul fel de a vedea lucrurile era analog mentalităţii sclavagiste: animalul era proprietatea stăpânului lui, care-i putea face orice dorea. Acum, însă, proprietatea devenea secundară. În februarie 1977, se produse un caz în care

11 A fost construită o nouă fabrică de medicamente. În această fabrică, toate pastilele ieşeau pe o bandă transportoare; o persoană trebuia să supravegheze banda şi să apese nişte butoane pentru a sorta pastilele în cutii separate, după mărime şi culoare. Un adept al concepţiei behavioriste a lui Skinner atrase atenţia asupra faptului că ar fi simplu să se dreseze porumbei care să supravegheze pastilele şi să ciocănească în clape colorate pentru a executa procesul de sortare. Conducerea neîncrezătoare a fabricii fu de acord cu un test: porumbeii se dovediră demni de încredere în execuţie şi fură deci plasaţi pe linia de asamblare. Atunci se înfăţişă o organizaţie de ocrotire a animalelor care opri această activitate, sub cuvânt că reprezintă cruzime faţă de animale; însărcinarea reveni iar unui operator uman, faţă de care, aparent, nu reprezenta un act de cruzime, (n. a.)

era implicat un delfin pe nume Mary, eliberat de un laborant în ocean. Universitatea din Hawaii îl dădu în judecată pe laborant, învinuindu-l de pierderea unui valoros animal de studiu. Avură loc două deliberări ale juraţilor; cazul a fost suspendat.

În noiembrie 1978, se judecă un proces de încredinţare în care era implicat un cimpanzeu numit Arthur; acesta era fluent în limbajul prin semne. Proprietarul, Universitatea John Hopkins, se, hotărî să-l vândă şi să finalizeze programul. Instructorul său, William Levine, se prezentă la tribunal şi obţinu să-i fie încredinţat cimpanzeul, pe motivul că Arthur ştia să vorbească şi deci nu mai era un cimpanzeu.

— Unul dintre aspectele relevante, spuse Morton, a fost acela că în timpul confruntării lui cu alţi cimpanzei, Arthur s-a referit la aceştia ca la "lucruri negre". Iar când i s-a cerut a doua oară să sorteze fotografii ale unor oameni şi ale unor cimpanzei, el a executat sarcina corect, punând însă de fiecare dată propria-i poză în teancul cu pozele oamenilor. În mod evident nu se considera cimpanzeu, iar tribunalul a hotărât ca el să rămână cu instructorul lui, de vreme ce orice separare a celor doi i-ar fi provocat tulburări psihice serioase.

— Amy plânge când o părăsesc, zise Elliot.

— Când efectuaţi experimente, îi obţineţi permisiunea.

— Întotdeauna, zâmbi Elliot.

Era clar că Morton habar nu avea despre viaţa cotidiană a lui Amy. Era hotărâtor să-i obţină consimţământul în orice privinţă chiar şi pentru o plimbare cu maşina. Era un animal puternic, şi putea fi voluntară şi încăpăţânată.

— Menţineţi o evidenţă a progreselor ei?

— Benzi video.

— Înţelege experimentele pe care i le propuneţi?

Ridică din umeri:

— Ea zice că da.

— Aplicaţi un sistem de pedepse şi recompense?

— Toţi oamenii de ştiinţă care cercetează comportamentul animalelor recurg la aşa ceva.

Morton se încruntă:

— Ce formă îmbracă pedepsele?

— Păi, când e fetiţă rea, o pun ia colţ, cu faţa la perete sau o trimit la culcare devreme, fără să-i dau sandvişurile cu unt de arahide şi dulceaţă.

— Dar tortura şi tratamentele prin şoc?

— Ridicol.

— N-aţi pedepsit niciodată fizic animalul?

— E o afurisită de namilă. De obicei îmi fac griji să n-o ia razna şi să mă pedepsească ea pe mine.

Morton zâmbi şi se ridică.

— O să fie bine, zise. Orice tribunal va hotărî că Amy este în îngrijirea dumneavoastră şi dumneavoastră trebuie să luaţi orice hotărâre definitivă în ceea ce o priveşte.

Ezita.

— Ştiu că sună ciudat, dar aţi putea-o prezenta pe Amy la bară, în proces?

— Aşa cred, spuse Elliot. Credeţi că se va ajunge la asta?

— Nu în cursul acestui proces, răspunse Morton, dar mai devreme sau mai târziu, da. Fiţi atent la ce vă spun: în zece ani de-acum înainte va avea loc un proces de încredinţare în care va fi implicată o maimuţă primată care va şti să vorbească, iar această maimuţă se va afla în boxa martorilor.

Elliot îi strânse mâna şi ieşi spunând:

— Apropo, aş avea vreo problemă dacă aş scoate-o din ţară?

— Dacă se află pe rol un proces de încredinţare, aţi putea avea necazuri trecând-o graniţa, spuse Morton. Aveţi de gând s-o scoateţi din fără?

— Da.

— Atunci vă sfătuiesc s-o faceţi repede şi nu spuneţi nimănui, zise Morton.

Elliot intră în biroul lui de la cel de-al treilea etaj al clădirii Departamentului de Zoologie, puţin după ora nouă. Secretara lui, Carolyn, îi spuse:

— A sunat o doamnă doctor Ross, de la Wildlife Fund, din Houston; e în drum spre San Francisco. Un domn Hakamichi a sunat de trei ori, zice că-i important. Şedinţa personalului Proiectului Amy este fixată pentru ora zece. Iar Windy este în biroul dumneavoastră.

— Într-adevăr?

James Weldon era profesor cu state vechi în departament, un om slab, zgomotos. “Windy”, adică Weldon era de obicei prezentat în caricaturile care circulau prin departament, cu un deget umezit, înălţat în aer: era un maestru în aflarea direcţiei din care bătea vântul. În ultimele zile, evitase contactele cu Peter Elliot şi echipa acestuia.

Elliot intră în birou.

— Hei, Peter, băiatule, spuse Weldon repezindu-se să ofere o strângere puternică de mână, în versiune proprie. Ai venit devreme.

Elliot se îngrijoră brusc.

— Credeam c-o să iau lumea la bătaie, zise el.

Cei care formau pichetele de protest nu se arătau până la ora zece, uneori până mai târziu, în funcţie de ora pe care o fixau pentru întâlnirile cu echipele televiziunii. Aşa mergea în zilele acelea: proteste la oră fixă.

— Nu mai vine, zâmbi Weldon.

Îi întinse lui Elliot ultima ediţie din Chronicle, cu un articol încercuit cu creion negru, pe prima pagină. Eleanor Vries demisionase din funcţia ei de director regional al PPA, invocând suprasolicitarea şi probleme personale: o declaraţie a PPA din New York arăta că ei interpretaseră greşit natura şi conţinutul cercetărilor lui Elliot.

— Însemnând ce? întrebă Elliot.

— Biroul lui Belii ţi-a revăzut lucrarea, precum şi declaraţiile publice ale lui Vries despre tortură, şi a decis că PPA era expus unui proces important de calomnie, zise Weldon. Oficiul din New York este înspăimântat. Îţi vor face în cursul zilei de azi propuneri. Personal, sper că vei fi înţelegător.

Elliot se lăsă să cadă în fotoliu.

— Ce s-aude cu şedinţa facultăţii de săptămâna viitoare?

— A, asta-i bună, spuse Weldon. Fără îndoială că facultatea va vrea să discute despre comportarea lipsită de etică, din partea presei; vor emite şi o declaraţie tare în sprijinul tău. La rândul meu, pregătesc acum o declaraţie, care să vină din partea biroului meu.

Ironia situaţiei nu-i scapă lui Elliot.

— Eşti convins că vrei să te prinzi de cracă? întrebă.

— Sunt mie la sută cu tine, sper că ştii asta, spuse Weldon. Acesta nu avea astâmpăr, plimbându-se în jurul biroului, uitându-se pe pereţi, care erau acoperiţi cu picturi realizate de Amy cu degetele. Windy mai avea ceva în minte.

— Mai face picturi de-astea? întrebă în cele din urmă.

— Da, spuse Elliot.

— Şi tot nu ai idee ce reprezintă?

Elliot făcu o pauză; era, în cel mai bun caz, prematur să-i spună lui Weldon ce credeau ei că reprezintă desenele.

— Nici una, zise.

— Eşti sigur? întrebă Weldon încruntându-se. Cred că există cineva care ştie ce reprezintă.

— De ce?

— S-a întâmplat ceva foarte ciudat, spuse Weldon. S-a oferit cineva s-o cumpere pe Amy.

— S-o cumpere? Ce tot spui, s-o cumpere?

— Un avocat din Los Angeles m-a sunat ieri la birou şi s-a oferit s-o cumpere pentru o sută cincizeci de mii de dolari.

— Trebuie să fie vreun binefăcător bogat, zise Elliot, care încearcă s-o salveze pe Amy de la tortură.

— Nu cred, spuse Weldon. Din cauză că oferta vine din Japonia. Unul, numit Hakamichi – se ocupă cu electronica în Tokio. Am aflat asta când avocatul a sunat iar, în dimineaţa asta, ca să urce oferta la două sute cincizeci de mii de dolari.

— Două sute cincizeci de mii de dolari? zise Elliot. Pentru Amy?

Bineînţeles, era în afara oricărei discuţii. N-ar vinde-o niciodată. Dar de ce ar oferi cineva atât de mulţi bani?

Weldon avea un răspuns:

— Asemenea bani, un sfert de milion de dolari, pot veni doar din întreprinderi private. Industrie. E limpede că Hakamichi a citit despre lucrarea ta şi a găsit un mod de utilizare a primatelor vorbitoare într-un context industrial.

Windy privea ţintă în tavan, semn sigur că era pe punctul de a deveni elocvent.

— Cred că un nou domeniu s-ar putea să se deschidă aici, instruirea primatelor pentru aplicaţii industriale în lumea reală.

Pe Peter Elliot îl trecură transpiraţiile. El nu o învăţa pe Amy să vorbească pentru a-i pune o cască pe cap şi sufertaşul în mână, şi spuse asta.

— Nu gândeşti în perspectivă, spuse Weldon. Dacă ne aflăm la graniţa unui nou domeniu al teoriei comportamentului aplicativ pentru marile maimuţe? Gândeşte-te ce înseamnă. Nu numai posibilitatea de finanţare pentru departament şi o ocazie pentru cercetarea aplicată. Mult mai important, ar fi un motiv pentru a menţine aceste animale în viaţă. Ştii că marile maimuţe sunt pe cale de dispariţie. Cimpanzeii şi-au redus mult efectivele în Africa. Urangutanii din Bomeo îşi părăsesc habitatul natural în favoarea tăietorilor de cherestea şi vor dispărea cu desăvârşire în zece ani. Gorila a scăzut la abia trei mii în pădurile Africii centrale. Toate aceste animale nu vor mai

fi în timpul vieţii noastre – dacă nu există un motiv să le păstrăm în viaţă ca specii. Tu ai putea oferi acest motiv, Peter băiete. Gândeşte-te la asta.

Elliot se gândi la asta şi o discută cu personalul Proiectului Amy la întâlnirea de la ora zece. Luară în discuţie posibilitatea ca maimuţele să fie folosite în industrie şi eventualele avantaje ale patronilor, cum ar fi lipsa sindicatelor şi a primelor. La sfârşitul secolului douăzeci, acestea constituiau considerente majore (în 1978, pentru fiecare nou automobil ieşit de pe liniile de asamblare din Detroit, costurile primelor pentru sănătate depăşeau costul oţelului folosit la construirea maşinii).

Dar ajunseră la concluzia că viziunea "maimuţei industrializate" era cu desăvârşire fantezistă. O maimuţă ca Amy nu era o versiune ieftină şi stupidă a unui muncitor uman. Dimpotrivă, Amy era o fiinţă foarte inteligentă şi complexă, scoasă din mediul ei natural şi pusă în lumea industrială modernă. Ea pretindea o supraveghere atentă; era capricioasă şi nu se putea pune bază pe ea; iar sănătatea îi era mereu pusă sub semnul întrebării. Pur şi simplu nu avea rost s-o foloseşti în industrie. Dacă Hakamichi avea viziunea maimuţelor mânuind ciocane de lipit într-o linie de asamblare în industria microelectronică, construind televizoare şi staţii de amplificare, el era îngrozitor de neinformat.

Singurul avertisment veni din partea lui Bergman, psihologul pediatru:

— Un sfert de milion înseamnă o grămadă de bani, zise el, şi probabil că domnul Hakamichi nu este deloc nebun. Trebuie să fi aflat despre Amy prin intermediul desenelor ei, care dovedesc că este nevrotică şi dificilă. Dacă-i interesat de ea, aş paria că e din cauza desenelor ei. Dar nu-mi pot da seama de ce valorează desenele ei un sfert de milion de dolari.

În continuare, discuţia se abătu asupra desenelor în sine şi asupra textelor abia traduse. Sarah Johnson, asistenta, începu cu un comentariu sec:

— Am ştiri proaste despre Congo[12].

Pentru cea mai mare parte a istoriei scrise, explică ea, nu se ştia nimic despre Congo. Vechii egipteni de pe Nilul superior nu ştiau decât că fluviul lor îşi avea izvorul foarte departe spre sud, într-o regiune pe care ei o denumeau Ţara Copacilor. Aceasta era un loc misterios, cu păduri atât de dese, încât în miezul zilei erau întunecoase ca noaptea. Făpturi stranii locuiau aceste întunecimi veşnice, printre ele fiind şi nişte omuleţi cu coadă şi nişte animale jumătate negre, jumătate albe.

Timp de aproape patru mii de ani după aceea, nu se mai află nimic important despre interiorul Africii. Arabii sosiră în estul Africii în secolul al şaptelea după Hristos, căutând aur, fildeş, mirodenii şi sclavi. Dar arabii erau negustori marinari şi nu se aventurară în interiorul continentului. Ei denumiră interiorul Zinj, Tara Negrilor – o regiune de legendă şi mister. Existau poveşti despre păduri vaste şi omuleţi cu coadă: poveşti despre munţi care scuipau foc şi înnegreau cerul; poveşti despre sate ale băştinaşilor cotropite de maimuţe care s-ar fi împerecheat cu femeile: poveşti despre giganţi formidabili cu nasuri plate şi corpuri păroase; poveşti despre creaturi jumătate panteră-jumătate om; poveşti despre târguri ale băştinaşilor, unde trupuri îngrăşate de om erau tranşate şi vândute ca delicatesuri.

Asemenea poveşti erau suficient de înspăimântătoare pentru a-i ţine pe arabi pe coastele continentului, în ciuda altor poveşti ispititoare în aceeaşi măsură: munţi de aur sclipitor, râuri în ale căror albii luceau diamantele, animale care vorbeau limba oamenilor, civilizaţii

12 Lucrarea principală a bibliografiei consultată de Johnson era lucrarea definitivă a lui A.J. Parkinson: The Congo Delta in Myth and History, (London, Peters. 1904) (n.a.)

grandioase în inima junglei, de o splendoare inimaginabilă. Şi mai ales o poveste revenea iar şi iar în relatările timpurii: povestea Oraşului Pierdut Zinj.

Potrivit legendei, un oraş cunoscut încă evreilor din vremea lui Solomon, fusese sursa unei uriaşe bogăţii în diamante. Secretul drumului caravanelor către oraş fusese păzit cu străşnicie, trecut din tată în fiu, ca o credinţă sfântă, timp de generaţii. Dar minele de diamant fură golite şi oraşul însuşi zăcea prăbuşit în ruină, undeva în inima întunecată a Africii. Dificilele drumuri de caravane erau de mult înghiţite de junglă, iar cel din urmă neguţător care-şi mai amintea drumul dusese cu el în mormânt secretul, în urmă cu multe sute de ani.

Acest loc misterios şi ispititor fu numit de arabi Zinj, Oraşul Pierdut[13]. Şi totuşi, în ciuda răbdării ei recunoscute, Johnson nu reuşi să găsească decât puţine descrieri detaliate ale oraşului. În 1187, Ibn Baratu, în arab din Mombasa, nota că “nativii din regiune vorbesc... despre un oraş pierdut departe în interior, numit Zinj. Localnicii negri trăiau cândva în bogăţie şi lux şi până şi sclavii se împodobeau cu giuvaeruri, mai cu seamă diamante albastre, fiindcă acolo se află un mare zăcământ de diamante.”

În 1334, un alt arab, Ibn Mohammed, relata că “mulţi dintre noi au făcut pregătiri pentru a căuta oraşul Zinj, dar ne-am abandonat căutările aflând că oraşul era părăsit de mult şi foarte ruinat. Se spune că înfăţişarea oraşului este nefiresc de încântătoare, deoarece uşile şi ferestrele sunt construite în arc de semilună, iar locuinţele sunt acum stăpânite de o rasă agresivă de oameni păroşi, care vorbesc şoptit, într-o limbă necunoscută...”

---

13 Legendarul oraş Zinj a stat la baza cunoscutului roman al lui H. Rider Haggard: Minele Regelui Solomon, publicat în 1885. Haggard, un filolog înzestrat, a lucrat în serviciul guvernatorului din Natal în 1875 şi se poate presupune că a auzit despre Zinj de la zuluşii care trăiau pe atunci în vecinătate

Apoi sosiră portughezii, acei neobosiţi exploratori. Prin 1544, ei se aventurară în interiorul continentului, venind dinspre ţărmul vestic. Luând-o în sus pe marele fluviu Congo, ei întâlniră curând toate acele obstacole care, pentru următoarele sute de ani, îi împiedicară să exploreze centrul Africii. Congo nu era navigabil dincolo de primele cascade, la două sute de mile spre interior (locul în care odată era Leopoldville, iar acum este Kinshasa). Băştinaşii erau ostili şi canibali. Iar jungla umedă şi fierbinte era o sursă de boli – malarie, boala somnului, bilharzia, febra neagră – care îi decimau pe intruşi.

Portughezii nu au reuşit niciodată să pătrundă în Congo central. După cum n-au reuşit nici englezii, sub căpitanul Brenner, în 1644; întreaga sa expediţie fu pierdută. Congo rămase pentru încă două sute de ani ca o pată albă pe hărţile lumii civilizate.

Iar exploratorii timpurii repetară legendele despre interior, inclusiv povestea oraşului Zinj. Un artist portughez, Juan Diego de Valdez, a realizat o foarte apreciată imagine a Oraşului Pierdut Zinj, în 1642.

— Dar, spuse Sarah Johnson, el a mai desenat şi oameni cu coadă şi maimuţe împreunându-se cu femei băştinaşe.

Cineva gemu.

— Se pare că Valdez era ciung, continuă ea. A trăit toată viaţa în oraşul Setubal, bând cot la cot cu marinarii şi desenând pe baza discuţiilor cu aceştia.

Africa nu a fost explorată complet decât spre mijlocul secolului al XIX-lea, de către Burton şi Speke, Baker şi Livingstone, dar mai ales de Stanley. Nici unul dintre ei nu dădu peste vreo urmă a Oraşului Pierdut Zinj.

Tristeţea ce se lăsă peste personalul Proiectului Amy era profundă.

— V-am spus eu că sunt veşti proaste, spuse Sarah Johnson.

— Vrei să spui, zise Peter Elliot, că desenul acesta se bazează pe o descriere, iar noi nici măcar nu ştim dacă oraşul a existat într-adevăr.

— Cam aşa ceva, spuse Johnson. Nu există nici o dovadă că oraşul din imagine există de fapt. Nu-i decât o poveste.

4. Hotărârea

Încrederea indiscutabilă a lui Peter Elliot în datele solide ale secolului douăzeci – fapte, cifre, grafice – îl lăsă nepregătit în faţa posibilităţii ca gravura din 1642, cu toate detaliile sale, să nu fie decât speculaţia fantezistă a unui artist dezlănţuit. Ştirea veni ca un şoc.

Planurile lor de a o duce pe Amy în Congo apărură, dintr-o dată, ca fiind de o naivitate copilărească; asemănarea desenelor ei schematice, schiţate, cu gravura din 1642 a lui Valdez era, în mod evident, accidentală. Cum îşi putuseră ei imagina vreo clipă că Zinj, Oraşul Pierdut, era altceva decât ţesătura vechii legende? În spiritul lărgirii orizonturilor şi a minunilor secolului al XVII-lea, ideea unui asemenea oraş păruse perfect rezonabilă, se impusese chiar. Dar în computerizatul secol douăzeci, Zinj, Oraşul Pierdut, era la fel de improbabil ca şi Camelot sau Xanadu. Fuseseră cu totul nebun s-o ia în serios.

— Oraşul Pierdut nu există, zise el.

— Ba există foarte bine, spuse ea. În legătură cu asta nu încape îndoială.

Elliot îşi înălţă iute privirile şi atunci văzu că Sarah Johnson nu-i răspunsese lui. O fată înaltă şi subţire, de vreo douăzeci şi ceva de ani, stătea în picioare în fundul încăperii. Ar fi putut fi considerată frumoasă, fără atitudinea rece, distantă pe care o afişa. Fata era îmbrăcată într-o ţinută sobră, ca de afaceri, şi purta o

geantă diplomat, pe care acum şi-o punea pe masă şi-i pocnea închizătorile.

— Sunt dr. Ross, anunţă ea, de la Wildlife Fund, şi v-aş solicita opinia în legătură cu aceste imagini.

Făcu să treacă pe la toţi câteva fotografii, pe care personalul le văzu cu un acompaniament de fluierături şi oftaturi. În capătul mesei, Elliot aştepta cu nerăbdare ca fotografia să ajungă până la el.

Erau imagini alb-negru cu granulaţie mare, având linii orizontale de ecran mai deschise la culoare, obţinute prin fotografierea unui ecran video. Dar imaginea era inconfundabilă: ruinele unui oraş din junglă, cu uşi şi ferestre curioase, în formă de semilună răsturnată.

5. Amy

— Prin satelit? repetă Elliot, conştient de tensiunea din vocea lui.

— Întocmai, imaginile au fost transmise prin satelit, din Africa, în urmă cu două zile.

— Atunci cunoaşteţi localizarea acestor ruine?

— Bineînţeles!

— Şi expediţia dumneavoastră, pleacă peste câteva ore?

— Şase ore şi douăzeci şi trei de minute, pentru a fi exactă, spuse Ross, privindu-şi ceasul cu afişaj digital.

Elliot amână şedinţa şi stătu de vorbă cu Ross, între patru ochi, mai bine de o oră. Elliot pretinse mai târziu că Ross îl "înşelase" asupra scopului expediţiei şi pericolelor pe care le aveau de înfruntat. Dar Elliot era nerăbdător să plece şi, probabil, lipsit de intenţia de a fi prea curios în legătură cu motivele ascunse ale expediţiei lui Ross sau cu pericolele implicate. Ca un stilist al obţinerii fondurilor de cercetare ce se afla, el se deprinsese îndelung cu situaţiile în care banii altora şi propriile convingeri nu coincideau perfect. Aceasta era faţeta cinică a vieţii academice: în ce

măsură cercetarea pură fusese finanţată doar pentru că ea ar fi putut să vindece cancerul? Un cercetător promitea orice pentru a obţine banii.

Evident că Elliot nu şi-a imaginat niciodată că Ross s-ar putea folosi de el, cu acelaşi sânge rece cu care el se folosea de ea. Încă de la început, Ross nu fu deloc în întregime sinceră; ea fusese instruită de Travis să prezinte misiunea în Congo a ERTS "sărind peste unele mici detalii". A sări peste detalii era pentru ea a doua natură; toţi cei de la ERTS învăţaseră să spună doar ceea ce era necesar. Elliot o tratã ca Şi cum ea ar fi fost o agenţie finanţatoare obişnuită, ceea ce constituia o greşeală serioasă. În ultimă instanţă, Ross şi Elliot se înşelară reciproc unul asupra celuilalt, pentru că fiecare prezentă o aparenţă înşelătoare în acelaşi fel. Elliot păru atât de timid şi reţinut, încât un membru al Facultăţii Berkeley comentase: "Nu-i nici o mirare că şi-a dedicat viaţa maimuţelor; nu e în stare să-şi ţină firea pentru a vorbi cu oamenii." Dar Elliot fusese un fundaş central foarte dur în timpul colegiului, iar atitudinea lui academică neîncrezătoare ascundea o ambiţie devastatoare.

La rândul ei, Karen Ross, în ciuda molaticului, amuzantului şi seducătorului ei accent texan, avea o mare inteligenţă şi o profundă asprime interioară. (Ea se maturizase de timpuriu şi un profesor de liceu o apreciase. Într-o ocazie, ca pe "adevărata floare a feminităţii bărbătescului Texas"). Ross se simţea responsabilă pentru expediţia anterioară a ERTS şi era hotărâtă să repare greşelile trecutului. Era măcar posibil ca Elliot şi Amy să o poată ajuta în teren; era un motiv suficient pentru a-i lua cu ea. În afară de asta, Ross era îngrijorată în legătură cu consorţiul, care era limpede că-l caută pe Elliot, de vreme ce suna Hakamichi. Dacă îi lua cu ea pe Elliot şi pe Amy, înlătura posibilitatea unui avantaj pentru consorţiu – iarăşi un motiv suficient. Şi, în cele din urmă, avea nevoie de o acoperire pentru cazul în care expediţia ei ar fi fost oprită

la vreuna dintre graniţe, iar un primatolog şi o maimuţă ofereau o acoperire perfectă.

În final însă. Karen Ross avea nevoie doar de diamantele din Congo, şi era gata să spună orice, să facă orice, să sacrifice orice pentru a le obţine.

În fotografiile luate la aeroportul din San Francisco, Elliot şi Ross apăreau ca doi universitari tineri, zâmbitori, îmbarcându-se pentru o expediţie de plăcere în Africa. Dar de fapt, motivaţiile lor erau diferite şi luate cu îndârjire. Elliot se ferea să-i spună cât erau de teoretice şi academice scopurile lui, iar Ross nu era deloc dispusă să recunoască în ce măsură ale ei erau practice.

În orice caz, în 14 iunie, la prânz, Karen Ross călătorea cu Peter Elliot în Fiatul lui turtit, de patru locuri, pe Hallowell Road; trecură pe lângă terenul de sport al universităţii. Avea unele presimţiri: mergeau să o întâlnească pe Amy.

Elliot descuie uşa cu inscripţia cu litere roşii: “NU DERANJAŢI. SE FAC EXPERIMENTE CU ANIMALE”. În spatele uşii. Amy scâncea şi râcâia lemnul cu nerăbdare. Elliot se opri.

— Când faci cunoştinţă cu ea, spuse, nu uita că este o gorilă, nu o fiinţă umană. Gorilele au propria lor etichetă. Nu vorbi tare şi nu face mişcări bruşte, până nu se obişnuieşte cu tine. Dacă zâmbeşti, nu-ţi arăta dinţii, pentru că dinţii dezgoliţi sunt o ameninţare. Şi ţineţi ochii plecaţi, fiindcă privirile directe ale străinilor sunt luate ca ostile. Nu sta prea aproape de mine şi nici nu mă atinge, pentru că e foarte geloasă. Dacă îi vorbeşti nu o minţi. Chiar dacă ea foloseşte limbajul semnelor. Înţelege cea mai mare parte din ceea ce se spune şi noi de obicei îi vorbim pur şi simplu. Este în stare să-ţi spună când minţi şi asta nu-i place.

— Nu-i place?

— Te expediază, nu mai vrea să-ţi vorbească şi se bosumflă.

— Altceva mai este?

— Nu, totul va fi în ordine.

Zâmbi încurajator.

— Avem acest salut tradiţional, cu toate că s-a făcut un pic cam mare pentru asta.

Deschise uşa, se învioră şi spuse:

— Bună dimineaţa, Amy!

O formă întunecată uriaşă păşi prin uşa deschidă şi i se aruncă în braţe. Elliot se clătină sub impact. Ross era uimită de mărimea animalului. Ea îşi imaginase ceva mai mic şi mai drăguţ. Amy era la fel de mare ca o femeie adultă.

Amy îl sărută pe Elliot cu buzele ei mari, capul ei negru părând enorm pe lângă al lui. Îi aburi ochelarii cu răsuflarea. Ross simţi un miros dulceag şi o privi cum îşi descolăcea cu blândeţe braţele lungi din jurul umerilor lui.

— Amy bucuroasă dimineaţa asta? întrebă el.

Degetele lui Amy se mişcară rapid pe lângă obraz, ca şi cum ar fi gonit o muscă.

— Aşa e, astăzi am întârziat, spuse Elliot.

Amy îşi mişcă iarăşi degetele şi Ross realiză că ea vorbea prin semne. Viteza cu care făcea asta era uimitoare, Ross se aşteptase la ceva mult mai lent şi mai îndelung gândit înainte de a fi exprimat: remarcă faptul că Amy nu-şi lua ochii de pe faţa lui Elliot. Era extraordinar de atentă, concentrându-se asupra lui cu toată fiinţa, ca un animal la pândă. Părea că-l soarbe cu totul: atitudinea corporală, expresia feţei, tonul vocii, nu numai cuvintele.

— Am avut de lucru, spuse Elliot.

Amy suspină de două ori, rapid, ca şi cum l-ar fi iertat.

— Da, asta este, oamenii muncesc.

O conduse înapoi pe Amy în rulotă şi-i făcu semn lui Ross să-l urmeze. Înăuntru, spuse:

— Amy, aceasta este dr. Ross. Salut-o pe dr. Ross.

Amy o privi pe Ross cu neîncredere.

— Bună, Amy, spuse Karen Ross, zâmbind către podea.

Se simţi un pic ridicolă comportându-se astfel, dar Amy era destui de mare pentru a o înfricoşa.

Amy se uită cu atenţie la Karen Ross, timp de câteva clipe, apoi se îndepărtă, trecând de cealaltă parte a rulotei, la şevaletul ei. Fusese întreruptă din pictat, iar acum, ignorându-i, îşi reîncepu activitatea.

— Ce-nseamnă asta? întrebă Ross.

Simţea clar că fusese tratată jignitor.

— Vom vedea, spuse Elliot.

După câteva momente, Amy se dădu încet înapoi, sprijinindu-se pe încheieturile degetelor. Apoi se duse direct la Karen Ross, o adulmecă între coapse şi o examină cu atenţie. Părea interesată mai ales de geanta din piele pe care o purta Ross, care avea o închizătoare strălucitoare de alamă. Ross povesti mai târziu că “era exact ca la orice petrecere din Houston. Eram cântărită de către o altă femeie. Aveam sentimentul în orice clipă că mă va întreba de unde mi-am cumpărat lucrurile.”

Totuşi, nu aşa se întâmplă. Amy se înălţă şi o stropi, în mod intenţionat, pe Ross cu vopsea verde pe fustă.

— Nu prea cred că totul merge atât de bine, spuse Karen Ross.

Elliot urmărise evoluţia acestei prime întâlniri cu mai multă teamă decât era dispus să admită. A-i prezenta lui Amy persoane necunoscute era adeseori dificil, mai ales dacă acestea erau femei.

În timp, Elliot ajunsese să sesizeze la Amy multe trăsături specific “feminine”. Ea putea fi timidă, răspundea la linguşiri, era preocupată de felul în care arăta. Îi plăcea să se fardeze şi era foarte preocupată de culoarea puloverelor pe care le purta iama. Prefera bărbaţii femeilor şi era geloasă pe faţă pe prietenele lui Elliot. Acesta le aducea rareori cu el, dar uneori, dimineaţa, îl adulmeca de parfum şi avea de fiecare dată de comentat când nu-şi schimba îmbrăcămintea purtată peste noapte.

Această situaţie ar fi putut fi amuzantă dacă Amy n-ar fi întreprins uneori atacuri nejustificate asupra femeilor străine. Iar atacurile lui Amy nu erau niciodată amuzante.

Amy se întoarse la şevalet şi semnaliză prin intermediul semnelor făcute cu degetele:

— *Nu place femeie nu place Amy nu place pleacă departe departe*.

— Haide, Amy, fii o gorilă cuminte, spuse Peter.

— Ce a spus? întrebă Ross. Îndreptându-se către chiuvetă pentru a-şi spăla petele de vopsea de pe rochie. Peter observă că ea nu tăcuse mutre şi nici nu ţipase, aşa cum făceau multe vizitatoare când se alegeau cu o întâmpinare neprietenoasă din partea lui Amy.

— A spus că-i place rochia ta, spuse el.

Amy îi aruncă o privire, aşa cum făcea de fiecare dată când Elliot nu-i traducea corect spusele:

— *Amy nu minte. Peter nu minte*.

— Fii drăguţă, Amy, spuse el. Karen este o persoană drăguţă.

Amy mormăi şi se întoarse la lucrul ei, începând să picteze cu repeziciune.

— Ce se întâmplă? întrebă Karen Ross.

— Nu o grăbi, zâmbi el încurajator. Are nevoie de timp pentru a se acomoda.

Nu se obosi să-i explice că-i şi mai rău cu cimpanzeii. Cimpanzeii aruncau cu fecale în vizitatori şi chiar în lucrătorii pe care-i ştiau bine; uneori atacau pentru a-şi impune dominaţia. Cimpanzeii aveau mare nevoie să ştie cine era mai mare. Din fericire, gorilele se formalizau mult mai puţin în legătură cu ierarhiile lor şi erau mai puţin violente.

În acel moment, Amy smulse hârtia de pe şevalet şi o rupse cu mare zgomot în bucăţi, pe care le aruncă prin încăpere.

— Asta face parte din acomodare? întrebă Karen Ross.

Părea mai mult amuzată decât speriată.

— Amy. Încetează! spuse Peter, lăsând să se vadă iritare în ton. Amy…

Amy şedea în mijlocul podelei înconjurată de hârtii. Continua să le sfâşie furioasă şi semnală:

— *Femeie asta. Femeie asta*.

Era un exemplu clasic de comportament de înlocuire. Ori de câte ori gorilele nu se simţeau în stare de agresiune directă, ele făceau un gest simbolic. În termeni simbolici, ea o sfâşia acum în bucăţi pe Karen Ross.

Şi era pe sfârşite, intrând în ceea ce personalul Proiectului Amy numea “derulare”. După cum oamenii deveneau mai întâi roşii la faţă, apoi îşi încordau corpurile, apoi ţipau şi aruncau cu lucruri, înainte de a trece. În final, la agresiunea fizică directă, la fel şi gorilele treceau printr-o succesiune stereotipă de comportamente îndreptându-se spre agresiunea fizică. Sfâşierea hârtiei sau a ierbii avea să fie urmată de o deplasare ca mersul crabului, în lateral, însoţită de mormăituri. Apoi, ea avea să izbească în podea, făcând cât mai mult zgomot cu putinţă.

Apoi, Amy urma să atace, dacă el nu făcea nimic să întrerupă derularea secvenţei.

— Amy, spuse el cu severitate. Karen femeie buton.

Amy se opri din sfâşiat. În universul ei, “buton” era termenul prin care erau desemnate persoanele cu rang înalt.

Amy era extrem de sensibilă la atitudinea indivizilor şi la comportament şi nu-i era deloc greu să observe personalul şi să decidă cine era superior cui. Dar în privinţa străinilor, Amy era total refractară la indicaţiile aparente ale statutului social uman; principalele indicii-îmbrăcăminte, purtare şi adresare – nu aveau pentru ea nici o semnificaţie.

Pe când era tânără, ea atacase în mod inexplicabil un poliţist. După mai multe episoade cu muşcături şi ameninţări de chemare în judecată, sfârşiră prin a înţelege

că Amy găsea uniforma de poliţist, cu butonii ei lucitori, amuzantă şi ridicolă: ea îşi închipui că orice persoană îmbrăcată atât de prosteşte trebuia să fie de rang inferior şi putea fi atacată fără grijă. După ce o învăţară conceptul de “buton”, ea trata orice persoană în uniformă cu deferentă.

Acum, Amy privi la Ross “buton” cu un alt respect, înconjurată de hârtia făcută bucăţi, ea păru deodată stânjenită, ca şi cum ar fi săvârşit o greşeală socială. Fără să i se fi spus, se duse şi se aşeză la colţ, cu faţa la perete.

— Asta ce mai e? întrebă Ross.

— Ştie că a fost rea.

— O pui să stea la colţ ca pe un copil? Nu a vrut să facă nici un rău.

Înainte ca Elliot să o poată preveni, se îndreptă către Amy. Amy privea în colţ neclintită.

Ross îşi dădu jos de pe umăr poşeta şi o puse pe duşumea, la îndemâna lui Amy. Preţ de o clipă, nu se întâmplă nimic. Apoi, Amy luă poşeta şi se uită la Karen, apoi la Peter.

Peter spuse:

— O să facă praf tot ce-i înăuntru.

— Nu-i nimic.

Amy desfăcu imediat închizătoarea de alamă şi vărsă conţinutul poşetei pe duşumea. Începu să răscolească, semnalizând:

— *Ruj ruj, Amy place Amy vrea ruj vrea*.

— Vrea rujul.

Ross se aplecă şi i-l găsi. Amy îşi scoase pălăria şi desenă pe faţa lui Ross un cerc roşu. Apoi zâmbi şi mormăi fericită şi traversă încăperea până la oglinda ei, care se alia montată pe duşumea. Începu să-şi dea cu ruj.

— Cred că-i ceva mai bine, zise Karen Ross.

De cealaltă parte a încăperii. Amy stătea pe vine deasupra oglinzii, făcându-şi faţa totuna de ruj. Rânji la

propria-i imagine inteligentă, apoi îşi dădu cu ruj pe dinţi. Părea un moment potrivit pentru a-i pune o întrebare.

— Vrea Amy plimbare? întrebă Peter.

Amy adora plimbările şi le privea ca pe nişte favoruri. După câte o zi mai bună, Elliot o lua adesea la o, plimbare cu maşina până la un cinematograf în aer liber, unde puteau urmări spectacolul stând în maşină. Acolo Amy primea o băutură de portocale pe care o sorbea cu paiul, savurând tulburarea pe care o provoca prezenţa ei printre ceilalţi spectatori. Rujul şi oferirea unei plimbări erau aproape prea mult pentru o singură dimineaţă. Ea semnaliză:

— *Plimbare maşina*?

— Nu, nu cu maşina. O plimbare lungă. Multe zile.

— *Părăseşte casa*?

— Da, părăsim casa. Multe zile.

Asta o făcu suspicioasă. Singurele ocazii când trebuise să părăsească locuinţa fuseseră spitalizările pentru pneumonie şi infecţii urinare; nu fuseseră călătorii plăcute. Semnaliză:

— *Unde merge plimbare*?

— În junglă, Amy.

Fu o pauză lungă. La început Elliot se gândi că Amy nu înţelesese, dar ea ştia cuvântul “junglă” şi trebuia să fie în stare să pună totul la un loc. Amy semnaliză gânditoare, pentru ea însăşi, repetând aşa cum tăcea întotdeauna când cântărea lucrurile:

— *Junglă plimbare, plimbare junglă merge plimbare junglă merge*.

Puse rujul deoparte. Se uită la bucăţelele de hârtie de pe podea şi se apucă să le culeagă şi să le pună la coş.

— Ce înseamnă asta? întrebă Karen Ross.

— Înseamnă că Amy vrea să meargă la plimbare, răspunse Peter Elliot.

6. Plecarea

Botul rabatabil al Boeing-ului 747 pentru transportul de mărfuri era deschis ca o falcă, lăsând să se vadă interiorul luminat puternic. Avionul zburase de la Houston la San Francisco în după-amiaza aceea: era acum ora nouă seara şi muncitorii uimiţi, încărcau cuşca cea mare din aluminiu pentru călătorie, cutii cu vitamine, o oală de noapte şi cutii cu jucării. Unul dintre muncitori trase afară o ceaşcă de lapte pe care era pictat Micky-Mouse şi se uită lung la ea, clătinând din cap.

Afară, pe pistă, Elliot stătea cu Amy, care-şi acoperea urechile din pricina şuieratului motoarelor cu reacţie. Îi semnală lui Peter:

— *Păsări gălăgioase*.

— Zburăm cu pasărea, Amy, zise el.

Amy nu mai zburase niciodată şi nu mai văzuse un avion de aproape.

— *Mergem maşină*, hotărî ea privind la avion.

— Nu putem merge cu maşina. Zburăm.

— *Zburăm uncie zburăm*? semnaliză Amy.

— Zburăm junglă.

Asta păru s-o năucească, dar Peter nu voia să-i explice mai departe. Ca toate gorilele, Amy avea aversiune pentru apă, refuzând să traverseze până şi pâraiele mici. El ştia că ar fi fost tulburată să audă că aveau să zboare pe deasupra unor ape întinse. Schimbând subiectul, el îi propuse să urce şi să arunce o privire în jur. Urcând rampa avionului, Amy semnaliză:

— *Unde femeia buton*?

Elliot nu o văzuse pe Ross în ultimele cinci ore şi fu surprins să constate că ea era deja la bord, vorbind la telefonul montat pe un perete al compartimentului de marfă, ţinând o mână peste urechea liberă pentru a mai atenua zgomotul. Elliot o auzi spunând:

— Păi, Irving pare să considere că-i deştept... Da, avem patru – nouă – zero – şapte unităţi doze şi suntem pregătiţi

să primim şi mai mult. Două micro HUD-uri, asta-i tot... Da, de ce nu?

Ross termină convorbirea şi se întoarse către Elliot şi Amy.

— E totul în regulă? întrebă el.

— Perfect. Hai să vă arăt.

Îl conduse mai adânc în interiorul compartimentului de marfă, cu Amy alături. Elliot se uită în urmă şi-l văzu pe şofer urcând rampa cu nişte cutii metalice numerotate, marcate INTEC, Inc.

— Ăsta, spuse Karen Ross, este compartimentul principal de, marfă. A fost umplut cu vehicule amfibii. Land Cruiser, cu tracţiune pe patru roţi, cu bărci gonflabile, cu plase pentru bagaje, echipament, hrană – toate etichetate cu coduri pentru computer, toate încărcate în module. Ross îi explică faptul că ERTS putea să pregătească expediţii pentru orice condiţii geografice şi climatice în câteva ore. Ea sublinie viteza permisă de asamblarea cu ajutorul computerelor.

— De ce atâta grabă? întrebă Elliot.

— E vorba de afaceri, spuse Karen Ross. Acum patru ani nu existau companii ca ERTS. Astăzi sunt nouă în toată lumea şi ceea ce vând toate este avantaj competiţionai, adică viteză. În anii şaizeci, o companie – să zicem o companie petrolieră – putea irosi luni sau ani pentru investigarea unui obiectiv posibil. Dar asta nu mai este competitiv; deciziile în afaceri se iau în săptămâni sau zile. Ritmul tuturor lucrurilor s-a accelerat. Ne îndreptăm deja către anii optzeci, când vom furniza răspunsuri în ore. La ora actuală media contractelor ERTS este un pic sub trei săptămâni sau cinci sute de ore. Dar prin 1990 vor exista date “la terminarea programului” – un director de companie ne poate suna dimineaţa,, pentru informaţii, de oriunde din lume şi poate primi un raport complet transmis prin computer, la biroul propriu, înainte de terminarea

programului în aceeaşi seară, să spunem în zece până la douăsprezece ore.

Continuându-şi turul, Elliot observă că, deşi camioanele şi amfibiile atrăgeau privirile primele, cea mai mare parte a spaţiului de depozitare a avionului era rezervat unor module de aluminiu marcate C31.

— Aşa este, spuse Ross. Comunicaţii Control-Comandă şi Inteligenţă. Sunt componente micronice. Articolele cele mai costisitoare pe care le transportăm. Când am început să pregătim expediţii, doisprezece la sută din costuri erau pentru electronică. Acum a urcat la treizeci şi unu la sută şi urcă în fiecare an. E vorba despre comunicaţii de teren, înregistrări la distanţă, protecţie şi aşa mai departe.

Îi conduse către partea dinapoi a avionului, unde se afla o zonă compartimentată de locuit, plăcut mobilată, cu o consolă de computer voluminoasă şi paturi supraetajate.

Amy semnaliză:

— *Casă frumoasă*.

— Într-adevăr, este frumoasă.

Fură prezentaţi lui Jensen, un geolog tânăr, bărbos şi lui Irving Levine, care îi anunţă că el era “triplul E”. Cei doi bărbaţi rulau pe calculator un fel de studiu de probabilitate, dar se întrerupseră pentru a da mâna cu Amy. Aceasta îi privi cu gravitate, apoi îşi întoarse atenţia către ecran. Era captivată de imaginile în culori ce se succedau şi de LED-urile strălucitoare şi se strădui să apese de una singură pe butoane. Semnaliză:

— *Amy joacă cutie*.

— Nu acum. Amy, spuse Elliot şi-i dădu mâinile la o parte.

Jensen întrebă:

— Aşa se comportă întotdeauna?

— Cam aşa, spuse Elliot. Îi plac computerele. S-a învârtit printre ele de când era micuţă şi le consideră ca şi cum ar fi ale ei.

Apoi adăugă:

— Ce-i un “triplu E”?

— Expertul electronist ai expediţiei, spuse cu voioşie Irving, care era un omuleţ cu un zâmbet fugar, ştrengăresc. Fac şi eu tot ce pot. Am ciupit şi noi ceva scule de la INTEC, cam asta-i. Dumnezeu ştie cu ce vor arunca în noi nemţii şi japonezii.

— La naiba, da-i zice bine, spuse Jensen, amuzându-se de felul în care apăsa Amy pe butoane.

Elliot strigă:

— Nu, Amy!

— E doar un joc. Probabil că nu-i interesant pentru maimuţe, spuse Jensen.

Şi adăugă:

— Nu poate să strice nimic.

Amy semnaliză:

— *Amy gorilă cuminte*. Şi continuă să apese pe butoane.

Părea destinsă şi Elliot fu recunoscător pentru distracţia oferită de computere. Era întotdeauna amuzat la vederea formei greoaie şi întunecate a lui Amy în faţa consolei computerului. Amy îşi atingea gânditoare buza de jos înainte de a apăsa butoanele, într-un gest ce aducea cu parodierea comportamentului uman.

Ross, ca întotdeauna practică. Îi aduse cu picioarele înapoi pe pământ.

— Amy va dormi într-unui dintre paturile astea?

Elliot scutură din cap.

— Nu, gorilele obişnuiesc să-şi facă în fiecare noapte alt loc de culcare. Dă-i câteva pături pe care să le răsucească într-un culcuş pe podea şi în care să doarmă.

Ross dădu afirmativ din cap.

— Şi ce-i cu vitaminele şi medicamentele ei? O să înghită pastile?

— De obicei trebuie să o mituieşti sau să-i ascunzi pastilele într-o bucată de banană. Are tendinţa să înghită banana fără s-o mestece.

— Fără s-o mestece.

Rosa încuviinţă din cap ca şi cum ar fi fost ceva important.

— Avem doar produse obişnuite, spuse ea. O să vedem dacă le acceptă.

— Ia aceleaşi vitamine ca toată lumea, numai că ea are nevoie de o grămadă de acid ascorbic.

— Îi vom scoate trei mii de unităţi pe zi. E destul? Bun. Şi va tolera antimalarice? Trebuie să le începem de-acum.

— În generai vorbind, spuse Elliot, are aceleaşi reacţii la medicaţie ca şi oamenii.

Ross dădu din cap.

— O va deranja presurizarea cabinei? Este fixată la cinci mii de picioare.

Elliot scutură din cap.

— Este gorilă de munte, iar ele trăiesc de la cinci mii la nouă mii de picioare înălţime, deci este adaptată pentru înălţime. Dar este aclimatizată la un climat umed şi se dezhidratează repede; va trebui să-i pompăm lichide.

— Poate să se sprijine cu capul de scaun?

— Probabil că fotoliul e prea înalt pentru ea, spuse Elliot, dar i-am adus oliţa.

— O va folosi?

— Sigur!

— Am o zgardă nouă pentru ea; are s-o poarte?

— Dacă i-o oferi în dar.

Pe măsură ce treceau în revistă alte detalii ale necesităţilor lui Amy, Elliot îşi dădu seama că ceva se întâmplase pe parcursul ultimelor câtorva ore, aproape fără ca el să ştie; comportamentul visător, nevrotic al lui Amy, imprevizibil dispăruse. Era ca şi cum comportamentul de mai înainte ar fi fost nesemnificativ; acum, că pleca la drum, nu mai era capricioasă şi retrasă în sine, interesând-o tot ce o înconjoară; era iarăşi o tânără gorilă femelă. Se trezi întrebându-se dacă nu cumva visele ei, depresiile – pictura cu degetul, totul – nu erau decât

rezultatul mediului de laborator în care fusese închisă timp de atâţia ani.

La început laboratorul fusese plăcut, ca o căsuţă pentru copii. Dar probabil că în ultimii ani o apăsaseră. Poate că Amy, gândi el, avea nevoie doar de puţină schimbare.

Schimbarea plutea în aer: în vreme ce vorbea cu Ross. Elliot simţea că ceva important urma să se întâmple. Această expediţie cu Amy era primul exemplu al unui eveniment pe care cercetătorii primatologi îl prevăzusem cu ani înainte – teoria lui Pearl.

Frederick Pearl era un teoretician al comportamentului animal. La o întâlnire a Societăţii Etnologice Americane din New York, ţinută în 1972, el spusese: “Acum că primatele au învăţat limbajul semnelor, nu mai este decât o chestiune de timp ca cineva să ia un animal în teren pentru a-i fi de ajutor în studiul vieţii în libertate al respectivei specii. Ne putem imagina maimuţe antrenate în folosirea limbajului prin semne acţionând ca interpreţi sau poate chiar ca ambasadori ai omului, în contact cu sălbăticiunile.”

Teoria Iui Pearl atrase în mod considerabil atenţia, precum şi finanţarea din partea U.S. Air Force, care susţinuse cercetările lingvistice încă din anii şaizeci. Potrivit unei relatări, Air Force avea un proiect secret, numit CONTUR, care avea în vedere eventualele contacte cu forme de viaţă străine. Poziţia oficială a militarilor era că O.Z.N-urile aveau origine naturală, fără însă a-şi dezvălui atuurile. În cazul producerii contactelor cu extratereştrii, fundamentările lingvistice erau evident de o importanţă majoră. Iar a lua primate în teren era privit ca un exemplu de contact cu “inteligenţe străine”; de unde şi finanţarea din partea Air Force.

Pearl prezise că activitatea de teren, cu animale, va fi întreprinsă înainte de 1976, dar de fapt, nimeni nu o făcuse încă. Motivul era că la o examinare mai atentă, nimeni nu era în stare să-şi imagineze exact care erau

avantajele – cele mai multe primate în stare să folosească limbajul semnelor erau respinse de către cele trăind în stare naturală, la fel cum erau respinşi oamenii înşişi. Unele, precum cimpanzeul Arthur, refuzau orice asociere cu propria specie, referindu-se la reprezentanţii acesteia drept ca la “lucruri negre”. (Amy, care fusese dusă la grădina zoologică pentru a vedea alte gorile, le recunoscuse, dar fusese arogantă, numindu-le “gorile proaste”, odată ce constatase că atunci când le vorbea prin semne, acestea nu-i răspundeau.)

Asemenea observaţii îl făcură pe un alt cercetător, John Bates, să spună în 1977 că: “producem o elită animală educată care demonstrează aceeaşi distanţă snoabă pe care o afişează un doctor în ştiinţe faţă de un şofer de camion... Este greu de crezut că generaţia de primate ce stăpânesc limbajul semnelor vor fi ambasadori pricepuţi în teren. Sunt pur şi simplu prea dispreţuitori.”

Adevărul era însă că nimeni nu ştia cu adevărat ce s-ar întâmpla dacă o asemenea primată ar fi fost dusă în teren. Pentru că nimeni nu o tăcuse: Amy avea să fie prima.

La ora unsprezece, avionul de transport mărfuri al ERTS rulă pe pista aeroportului San Francisco International, se înălţă greoi în aer şi se îndreptă către est, prin întuneric, spre Africa.

ZIUA 3: Tanger

15 iunie, 1979

1. Adevărul pământului

Peter Elliot o ştia pe Amy de când aceasta era copil. Se mândrea cu priceperea lui în a-i anticipa reacţiile, cu toate că o cunoscuse doar în condiţii de laborator, Acum, când era confruntată cu situaţii noi, comportamentul ei îl surprindea.

Elliot prevăzuse că Amy va fi înspăimântată la decolare şi pregătise o seringă cu ser tranchilizant. Dar se dovedi că injecţia nu era necesară. Amy privi cum Jensen şi Levine îşi încheiau centurile de siguranţă şi imediat şi-o încheie şi ea pe-a sa; părea ca priveşte procedura ca pe un joc amuzant, dacă nu prostesc. Şi, deşi ochii i se deschiseră larg când auzi motoarele mergând în plin, cum oamenii din jur nu păreau a fi deranjaţi. Amy imită indiferenţa lor plictisită, ridicându-şi sprâncenele şi oftând a plictiseală cumplită.

Totuşi, odată aflată în aer. Amy privi pe fereastră şi intră imediat în panică. Îşi desfăcu centura de siguranţă şi începu să alerge încoace şi încolo prin compartimentul pasagerilor, mergând de la o fereastră la alta, îmbrâncind pe toată lumea şi scâncind înspăimântată în vreme ce semnaliza:

— *Unde pământ pământ unde pământ?*

Afară, pământul era întunecat şi fără formă.

— *Unde pământ?*

Elliot îi făcu o injecţie calmantă. Apoi începu să-şi treacă degetele prin blana ei şi o lăsă încet jos, continuând s-o mângâie prin păr.

În libertate, maimuţele primate îşi petreceau ore întregi în fiecare zi puricându-se reciproc, scoţându-şi căpuşele şi

păduchii. Comportamentul de puricare era important în ierarhizarea structurii de dominare în interiorul grupului social – exista o schemă comportamentală conform căreia animalele se puricau unul pe altul, această acţiune părând a avea un efect liniştitor, calmant. În câteva minute, Amy se relaxase suficient pentru a observa că ceilalţi beau câte ceva şi ceru cu promptitudine o “băutură strop verde” – termenul ei pentru un martini cu o măslină şi o ţigară. I se permitea asta în ocazii speciale, precum recepţiile facultăţii, şi Elliot îi dădu acum băutura cerută şi o ţigară.

Dar se dovedi că fusese prea mult pentru ea: o oră mai târziu, se uita liniştită pe fereastră şi îşi semnaliza singură:

— *Privelişte frumoasă!*

Atunci vomită. Îşi ceru iertare cu umilinţă:

— *Amy pare rău Amy mizerie Amy Amy pare rău.*

— Nu-i nimic, Amy, o asigură Elliot dându-i după ceafă.

Curând după aceea, semnală:

— *Amy doarme acum!* şi-şi făcu un culcuş din pături pe podea.

Adormi imediat, sforăind zgomotos prin nările ei largi, întinzându-se alături de ea, Elliot se întrebă cum s-or culca alte gorile într-o asemenea zarvă?

Elliot avu propria sa reacţie la călătorie. Când o întâlnise prima oară pe Karen Ross, îşi închipuise că şi ea este universitar, ca şi el. Dar acest avion enorm, plin cu echipament computerizat, complexitatea acronimică a întregii operaţii sugerau că Earth Researches Technology avea, în spatele său puternice resurse, probabil chiar o asociaţie militară.

Karen Ross râse:

— Suntem mult prea organizaţi pentru a fi militari.

Îi vorbi apoi despre fondul intereselor ERTS în Virunga. Ca şi personalul Proiectului Amy, Karen Ross dăduse şi ea din întâmplare peste legenda Oraşului Pierdut Zinj. Dar ea trăsese din povestire concluzii complet diferite.

În timpul ultimelor trei sute de ani, avuseseră loc mai multe încercări de a ajunge la Oraşul Pierdut. În 1692, John Marley, un aventurier englez, conduse o expediţie de două sute de persoane în Congo; nu se mai auzise niciodată despre el. În 1744, o expediţie olandeză îi urmă; în 1804 un alt grup, condus de un nobil scoţian, sir James Toggart, se apropie de Virunga dinspre nord ajungând până la cotul Rawana al râului L'bangi. El trimise spre sud o avangardă a expediţiei, care nu se mai întoarse niciodată.

În 1872, Stanley trecu pe lângă regiunea Virunga dar nu pătrunse în ea; în 1899, o expediţie germană intră, pierzându-şi mai bine de jumătate din efective. O expediţie italiană, finanţată de un particular dispăru cu totul în 1911. Alte cercetări mai recente nu se mai făcuseră pentru a regăsi Oraşul Pierdut Zinj.

— Deci nimeni nu l-a găsit vreodată, spuse Elliot.

Ross scutură din cap.

— Cred că mai multe expediţii l-au găsit, spuse ea. Dar nu s-a mai întors nimeni înapoi.

Un asemenea rezultat nu era neapărat misterios.

Începuturile explorării Africii fuseseră incredibil de periculoase. Chiar şi expediţiile, atent organizate şi conduse îşi pierduseră jumătate, sau mai mult, din efective. Cei care nu muriseră din cauza malariei, a bolii somnului şi a febrei negre, înfruntaseră râuri mişunând de crocodili şi hipopotami, jungle cu leoparzi şi băştinaşi, bănuitori sau chiar canibali. Şi, în ciuda creşterii ei luxuriante, pădurea ecuatorială oferea puţină hrană; multe expediţii muriseră de foame.

— Am pornit, îi spuse Ross lui Elliot, de la ideea că oraşul, oricum există. Presupunând că există, unde l-aş fi putut găsi?

Oraşul Pierdut Zinj era asociat cu mine de diamante, iar diamantele se găseau împreună cu vulcanii. Aceasta o

conduse pe Ross să privească în lungul Văii Marelui Rift – o falie geologică enormă, cu lăţime de treizeci de mile, care despica vertical din trupul continentului treimea lui estică, pe o distanţă de cincisprezece mii de mile. Valea Marelui Rift era atât de mare încât existenţa ei nu fusese recunoscută până în anii optzeci, când un geolog, pe nume Gregory, observă că pereţii stâncoşi, aflaţi la o depărtare de treizeci de mile unul de altul, erau compuşi din aceleaşi roci. În termeni moderni. Marele Rift era de fapt o încercare nereuşită de formare a unui ocean, deoarece, partea estică a continentului începuse să se desprindă de restul masei terestre africane în urmă cu două sute de milioane de ani; din oarecare motive, se oprise înainte ca ruptura să fie completă.

Pe hartă, depresiunea Marelui Rift era marcată prin două aspecte; o serie de lacuri înguste şi adânci – Malawi, Tanganyka, Kivu şi Mobutu – şi o serie de vulcani, inclusiv singurii vulcani activi din Africa, din Virunga. Trei vulcani din lanţul vulcanic Virunga erau activi; Mukenko, Mubuti şi Kanagarawi. Aceştia se ridică la unsprezece-cincisprezece mii de picioare deasupra Văii Riftului la est şi a Bazinului Congo la vest. Astfel că Virunga părea un loc bun pentru a căuta acolo diamante. Următorul ei pas era să investigheze adevărul pământului.

— Ce înseamnă adevărul pământului? întrebă Peter.

— La ERTS, noi lucrăm mai ales cu înregistrări de la distanţă, explică ea. Fotografii din satelit, aerofotogrametrie, scanare laterală prin radar. Avem milioane de imagini de la distanţă, dar nu există nimic să poată înlocui adevărul pământului, experienţa unei echipe aflate în teren, văzând ce-i acolo. Am început cu expediţia preliminară pe care am trimis-o să caute aur. Au găsit şi diamante.

Apăsă câteva butoane de pe consolă şi imaginile de pe ecran se schimbară, licărind cu zeci de puncte luminoase clipitoare.

— Asta arată poziţiile depozitelor aluvionare de diamant din albiile râurilor din Virunga. Vezi că depozitele formează semicercuri concentrice, care duc înapoi către vulcani. Concluzia evidentă este că diamantele au fost erodate din pantele vulcanilor din Virunga şi purtate de pâraie către locurile unde se aflǎ în prezent.

— Deci aţi trimis într-acolo o expediţie să caute sursa?

— Da, şi arătă înspre ecran. Dar nu te lăsa înşelat de ceea ce vezi aici. Această imagine de satelit acoperă cincizeci de mii de kilometri pătraţi de junglă. Cea mai mare parte, a lor nu a fost niciodată văzută de albi. Este teren dificil, cu vizibilitate redusă la câţiva metri în fiecare direcţie. O expediţie ar putea căuta în zona aia ani de zile, trecând la două sute de metri de oraş fără să-l vadă. Deci a trebuit să restrâng zona de căutare. Am hotărât să văd dacă nu aş putea găsi oraşul.

— Să găseşti oraşul? Cu ajutorul fotografiilor din satelit?

— Da, spuse ea. Şi l-am găsit.

Pădurile tropicale ale lumii zădărniciseră,în mod tradiţional tehnologia de înregistrare la distanţă. Copacii uriaşi din junglă îşi răsfirau frunzişul impenetrabil, ascunzând vederii tot ceea ce se alia dedesubt. În imaginile aeriene sau din satelit, pădurile ecuatoriale din Congo apăreau ca un covor vast. Ondulat, de un verde fără diferenţe de nuanţă, monoton. Chiar şi marile aspecte geografice, râuri de cincizeci sau o sută de picioare lăţime, erau ascunse de aceste bolţi din frunze, rămânând invizibile din aer.

Aşa că părea improbabil ca ea să găsească vreo urmă a unui oraş pierdut, pe fotografiile aeriene. Dar Ross avea o idee diferită: să utilizeze tocmai vegetaţia care-i acoperea vederea asupra pământului.

Studiul vegetaţiei era obişnuit în regiunile temperate, unde frunzişul suferea modificări sezoniere. Dar pădurea

ecuatorială era neschimbătoare: iarnă sau vară, frunzişul rămânea la fel. Ross îşi întoarse privirea asupra unui alt aspect, diferenţele în albedo-ul vegetaţiei.

Albedo-ul era definit din punct de vedere tehnic ca raportul dintre cantitatea de energie electromagnetică reflectată de o suprafaţă şi cantitatea totală de energie incidenţă. În termenii spectrului vizibil era o măsură a “strălucirii” unei suprafeţe. Un râu avea un albedo înalt, de vreme ce apa reflecta cea mai mare parte a razelor de soare de pe suprafaţa ei. Vegetaţia absorbea lumina, prin urmare avea un albedo scăzut. Începând din 1977, ERTS dezvoltă programe de computer care măsurau precis albedo-ul, tăcând distincţii foarte tine.

Ross îşi puse întrebarea: dacă există un oraş pierdut, ce semnătură ar putea apărea pe fotografii? Exista un răspuns evident: jungla secundară târzie.

Pădurea ecuatorială neatinsă sau virgină era denumită junglă primară. Jungla primară era aceea la care cei mai mulţi oameni se gândeau vorbind despre pădurea ecuatorială: copaci uriaşi de esenţă tare, mahon, tek şi abanos, iar dedesubt un nivel inferior de ferigi şi palmieri. Jungla primară era întunecată şi ameninţătoare, dar de fapt uşor de străbătut. Totuşi, dacă jungla primară era defrişată şi apoi abandonată, o altă vegetaţie, secundară, total diferită, îi lua locul. Plantele dominante erau copaci de esenţă moale şi cu creştere rapidă, bambuşi şi viţă sălbatică spinoasă, care formau o barieră densă, de netrecut.

Dar Ross nu era interesată de nici un aspect ai junglei, cu excepţia albedo-ului acesteia. Deoarece plantele secundare erau diferite, jungla secundară avea un albedo diferit de cel al junglei primare. Şi se putea face o ierarhizare după vârstă: spre deosebire de copacii de esenţă tare ai junglei primare, care trăiau sute de ani, cei de esenţă moale ai junglei secundare trăiau doar în jur de douăzeci de ani. Astfel încât cu trecerea timpului, jungla

secundară era înlocuită de o altă formă de junglă secundară, iar mai apoi de încă una.

Prin cercetarea regiunilor în care era formată jungla secundară, precum malurile marilor râuri, unde nenumărate aşezări omeneşti fuseseră amenajate şi apoi abandonate – Ross obţinu confirmarea faptului că, într-adevăr, computerele ERTS puteau măsura mica diferenţă necesară în capacitatea de reflexie.

Apoi, ea programă scanerele ERTS pentru a detecta diferenţe de albedo în valoare de 0.3 sau mai mari, cu o mărime unitară a semnăturii de o sută de metri, sau mai mică, pe o suprafaţă de cincizeci de mii de kilometri pătraţi de pădure ecuatorială de pe pantele vestice ale vulcanilor din lanţul Virunga. Această operaţie ar fi ocupat o echipă de cincizeci de persoane, angajate în aerofotogrametrie timp de treizeci şi unu de ani. Computerul cercetă o sută douăzeci şi nouă de mii de imagini de satelit şi aerofotograme în mai puţin de nouă ore.

Şi-i găsi oraşul.

În mai 1979, Ross avea o imagine de computer arătând un contur de junglă secundară foarte bătrână, de formă geometrică, ca un grătar. Conturul era localizat la două grade nord faţă de Ecuator şi trei grade longitudine, pe pantele vestice ale vulcanului activ Mukenko. Computerul estimă vârsta junglei secundare între cinci şi opt sute de ani.

— Şi ai trimis acolo-o expediţie? întrebă Elliot, Ross încuviinţă din cap.

— În urmă cu trei săptămâni, condusă de un sud-african numit Kruger. Expediţia a continuat existenţa zăcămintelor de placesuri sedimentare, a pornit să caute locul lor de origine şi a dat peste ruinele oraşului.

— Şi apoi ce-a urmat? întrebă Elliot.

Rulă banda video încă o dată.

Apărură pe ecran imagini alb-negru ale taberei distruse, fumegând. Se puteau vedea mai multe cadavre, cu craniile sfărâmate. Cum se uitau, o umbră trecu peste trupurile moarte şi camera transfocă înapoi pentru a arăta conturul umbrei greoaie. Elliot fu de acord că semăna cu umbra unei gorile, dar insistă:

— Gorilele n-ar putea face una ca asta. Gorilele sunt animale paşnice, animale vegetariene.

Priviră cum se sfârşea banda. Apoi revăzură imaginea finală reconstituită de computer, care arăta clar capul unui mascul de gorilă.

— Asta este adevărul pământului, spuse Ross.

Elliot nu era atât de sigur. El rulă iar ultimele trei secunde ale benzii video, privind cu atenţie la capul gorilei. Imaginea trecu repede, lăsând o dâră fantomatică, dar ceva era în neregulă în ea. Nu-şi putea da seama ce anume. Cert, era un comportament atipic pentru gorile, dar mai era încă ceva... El apăsă butonul pentru îngheţarea imaginii şi privi cu atenţie la imaginea nemişcată. Faţa şi blana erau amândouă cenuşii: fără îndoială, cenuşii.

— Putem mări contrastul? o întrebă pe Ross. Imaginea asta este spălăcită.

— Nu ştiu, spuse Ross umblând la comenzi. Eu sunt de părere că-i o imagine destul de bună.

Ross nu reuşea s-o întunece.

— Este foarte cenuşie, spuse el. Gorilele sunt mult mai întunecate.

— Păi, contrastul ăsta este bun pentru video.

Elliot era sigur că această creatură era prea deschisă la culoare pentru a fi o gorilă de munte. Priveau fie o nouă rasă de animal, *fie o nouă specie*. O nouă specie de maimuţă mare, cenuşie, cu comportament agresiv, descoperită în Congo de est...

Venise în această expediţie pentru a verifica visele lui Amy – de o semnificaţie psihologică fascinantă – dar acum, deodată, miza era mult mai mare.

Ross spuse:

— Nu crezi că asta este o gorilă?

— Există posibilităţi de a verifica, spuse el.

Privi la ecran, încruntându-se.

Avionul îşi continua drumul prin noapte.

2. Probleme de tip B-8.

— Ce vrei de la mine? spuse Tom Seamans, sprijinindu-şi receptorul pe umăr şi rostogolindu-se pe cealaltă parte pentru a se uita la ceasul de pe noptieră.

Era ora trei a.m.

— Du-te la grădina zoologică, repetă Elliot.

Vocea îi suna distorsionată, ca venind de sub apă.

— Peter, de unde suni?

— Suntem undeva deasupra Atlanticului acum, spuse Elliot, în drum spre Africa.

— Este totul în regulă?

— Totul e perfect, spuse Elliot. Dar vreau să mergi la grădina zoologică, primul lucru mâine dimineaţă.

— Ca să fac ce?

— Înregistrări video cu gorile. Încearcă să le prinzi în mişcare. Asta este foarte important pentru funcţia discriminantă, să fie în mişcare.

— Mai bine notez asta, spuse Seamans.

Seamans se ocupa de programarea pe computer pentru nevoile personalului Proiectului Amy şi era învăţat cu cereri neobişnuite, dar nu la miezul nopţii.

— Care funcţie discriminantă?

— Cât eşti acolo, rulează toate filmele pe care le avem în bibliotecă cu gorile – orice fel de gorile, sălbatice sau de la grădina zoologică sau de oriunde. Cu cât mai multe, cu atât mai bine, câtă vreme se mişcă. Şi ca un reper

foloseşte cimpanzei. Orice avem cu cimpanzei. Transferă totul pe bandă şi verifică prin funcţie.

— Care funcţie? căscă Seamans.

— Funcţia pe care ai s-o defineşti, spuse Elliot. Am nevoie de o funcţie discriminantă multivariabilă bazată pe întreaga imagistică.

— Adică o funcţie de recunoaştere a modelului?

Seamans definise funcţii de recunoaştere a modelului pentru folosirea limbajului de către Amy, ajutându-i să o supravegheze cum semnalizează douăzeci şi patru de ore pe zi. Seamans era mândru de acel program; în propriul lui fel, era foarte inventiv.

— Oricum îl structurezi, spuse Elliot, vreau o funcţie care să-mi deosebească gorilele de alte primate, ca cimpanzeii. O funcţie care să-mi diferenţieze speciile.

— Glumeşti? spuse Seamans. Asta-i o problemă de tip B-8.

În domeniul în evoluţie al programelor de computer pentru recunoaşterea modelelor, aşa-numitele probleme de tip B-8 erau cele mai dificile; echipe întregi de cercetători îşi dedicaseră ani pentru a încerca să distingă între “B” şi “8” – tocmai pentru că diferenţa era atât de evidentă. Dar ceea ce era evident pentru ochiul uman nu era evident pentru scanerul computerului. Scanerului trebuia să i se spună, iar instrucţiunile specifice se dovediră a fi mult mai dificile decât anticipase cineva, mai ales în cazul caracterelor scrisului de mână.

Acum Elliot dorea un program care să distingă între imagini similare vizual ale gorilelor şi cimpanzeilor. Lui Seamans nu-i fu de nici un folos să întrebe:

— De ce? Este foarte evident. O gorilă e o gorilă, iar un cimpanzeu e un cimpanzeu.

— Tu fă-o numai! spuse Elliot.

— Pot să mă folosesc de talie?

Gorilele şi cimpanzeii puteau fi deosebiţi precis, doar pe baza taliei. Dar funcţiile vizuale nu puteau determina

mărimea, decât dacă distanţa dintre instrumentul de înregistrare şi subiect era cunoscută, precum şi distanţa focală a obiectivului de înregistrare.

— Nu, nu ai voie să foloseşti talia, spuse Elliot. Doar elemente morfologice.

Seamans oftă:

— Îţi foarte mulţumesc. Ce rezoluţie?

— Am nevoie de o limită de nouăzeci şi cinci la sută încredere pentru încadrarea speciei, care să se bazeze pe mai puţin de trei secunde de imagine alb-negru.

Seamans oftă. Evident, Elliot avea trei secunde de bandă video cu imaginea unui animal şi nu era sigur dacă e gorilă sau cimpanzeu. Elliot văzuse destule gorile ca să cunoască diferenţa: gorilele şi cimpanzeii erau animale total diferite ca talie, aspect, mişcări, comportament. Erau la fel de diferite precum mamiferele oceanice inteligente – să zicem balenele şi delfinii. La asemenea diferenţieri, ochiul omenesc era de departe superior oricărui program de computer care putea fi proiectat. Şi totuşi, aparent, Elliot nu-şi credea ochilor. La ce se gândea?

— Am să-ncerc, spuse Seamans, dar o să ia ceva timp. Nu se scrie peste noapte un asemenea program.

— Îmi trebuie peste noapte, Tom, spuse Elliot. Te sun iar în douăzeci şi patru de ore.

3. În coşciug

Într-un colţ al compartimentului de locuit din interiorul Boeing-ului 747 se afla o cuşcă din fibră de sticlă, izolată fonic, cu un capac rabatabil şi un mic ecran CRT; era denumită “coşciugul”, din cauza sentimentului de claustrofobie pe care-l provoca şederea înăuntru. Când avionul era cam pe la jumătatea traversării Atlanticului. Ross intră înăuntrul coşciugului. Aruncă o privire către Elliot şi Amy – amândoi adormiţi, amândoi sforăind

zgomotos – şi către Jensen şi Levine, care jucau pe computer “războiul submarinelor”, şi cobori capacul.

Ross era obosită, dar nu se aştepta să doarmă prea mult în următoarele două săptămâni, cam cât gândea ea că va dura expediţia. În paisprezece zile – 336 de ore – echipa ei avea fie să învingă consorţiul euro-japonez, fie să fie învinsă, pierzând pentru totdeauna drepturile de explorare pentru minerale în Virunga, Zair.

Cursa deja începuse şi Karen Ross nu avea de gând să o piardă.

Formă coordonatele Houstonului, inclusiv propriul ei indicativ, şi aşteptă să se interconecteze decodoarele de frecvenţa. Din acel moment, urma să se creeze o amânare a semnalului de câte cinci secunde ta fiecare capăt, pentru că, atât ea cât şi Houstonul aveau să transmită codificat, astfel încât să poată înşela vigilenţa eventualilor ascultători neautorizaţi.

Ecranul clipi: TRAVIS.

Ea tastă la rândul ei: ROSS. Ridică receptorul telefonului.

— E o porcărie! spuse Travis, deşi nu era vocea lui Travis, ci un semnal audio lipsit de intonaţie, generat de computer.

— Spuneţi! zise Ross.

— Versanţii alunecă, spuse surogatul de voce a lui Travis.

Ross cunoştea jargonul lui Travis; acesta numea concurenţa “versanţi”; în cele mai multe cazuri din ultimii patru ani, concurenţa fusese japoneză. (Lui Travis îi plăcea să zică: “în anii optzeci, japonezoii. În anii nouăzeci, vor fi chinezoii. Oricum ai da-o ai versanţi; şi toţi lucrează şi duminicile, aşa că la dracu' cu meciurile de fotbal! Trebuie să ne ţinem după ei.”)

— Detalii, spuse Ross şi aşteptă să treacă cele cinci secunde de întârziere.

Şi-l putea imagina pe Travis în CCC din Houston, ascultând la rândul lui vocea ei generată de computer. Vocea aceea plată impunea anumite modificări în felul de a vorbi: ceea ce în mod normal era transmis prin frazare şi accent, trebuia să fie explicitat.

— Ei ştiu că eşti pe drum, scheună vocea lui Travis. La rândul lor, îşi forţează programul. Îi au în spate pe nemţi – prietenul tău, Richter. În câteva minute, aranjez o hrănire. Astea-s veştile bune.

— Şi cele rele?

— În Congo s-a dezlănţuit iadul în ultimele zece ore, spuse Travis. Avem nişte AGP-uri mizerabile.

— Tipăriţi-le, spuse ea.

Pe ecran apăru tipărit ACTUALIZĂRI GEOPOLITICE, urmat de un paragraf dens. Ea începu să citească:

AMBASADA ZAIR WASHINGTON STATELE FRONTIERE ESTICE VIA RWANDA ÎNCHISE/ PRESUPUNERE TRUPE ID1 AMIN FUG INVAZIE TANZANIANĂ UGANDA ÎN ZAIR EST/ URMARE FĂRÂMIŢARE/ DAR REALITĂŢI DIFERĂ/ TRIBURI LOCALE (KIGANI) DEZLĂNŢUITE/ RAPORTATE ATROCITĂŢI CANIBALISM ETC/ PIGMEII DIN PĂDURI NESIGURI/ OMOARĂ TOŢI VIZITATORII PĂDURE ECUATORIALĂ/ GUVERNUL ZAIR UCIS GENERAL MUGURU (CĂLĂUL AKA DIN STANLEYVILLE)/ ÎNĂBUŞĂ REBELIUNEA KIGANI “CU ORICE PREŢ”/ SITUAŢIE FOARTE INSTABILĂ/ SINGURA INTRARE LEGALĂ ÎN ZAIR ACUM VEST PRIN KINSHASA/ ESTI PE CONT PROPRIU/ ACHIZIŢIONAREA VÂNĂTOR ALB MUNRO ACUM IMPORTANŢĂ CAPITALĂ ORICE PREŢ/ FEREŞTE DE CONSORŢIU VA PLĂTI ORICÂT/ SITUAŢIA TA PERICOL EXTREM/ TREBUIE AI MUNRO SUPRAVIEŢUIEŞTI/

Ross se uită lung la ecran. Erau veştile cele mai proaste cu putinţă, spuse:

— Ştiţi cum stăm cu timpul?

CONSORŢIUL EURO-JAPONEZ ACUM CUPRINDE HAKAMICHI (JAPONIA) GERLICH (GERMANIA)/ VOORSTER (AMSTERDAM)/ DIN NEFERICIRE. REZOLVAT DIFERENDUL ACUM ACORD COMPLET/ NE ASCULTĂ NU POT ANTICIPA TRANSMISII SIGURE ORICÂND CONTINUARE/ ANTICIPEZ CONTRAMĂSUR1 ELECTRONICE şi TACTICI DE RĂZBOI PENTRU ATINGERE SCOP DOI-B/ VOR INTRA (SURSĂ SIGURĂ) ÎN 48 ORE ACUM CAUTĂ MUNRO/.

— Când vor ajunge în Tanger? întrebă ea.

— În şase ore. Tu?

— Şapte ore. Dar Munro?

— Nu ştiu ce-i cu Munro, spuse Travis. Poţi să-l prinzi cu ceva?

— Absolut, spuse Ross. Aranjez acum surpriza. Dacă Munro nu vede lucrurile cum le vedem noi, vă promit că va mai avea doar şaptezeci şi două de ore de stat în ţară.

— Ce-ai în mânecă? întrebă Travis.

— Armament uşor de provenienţă cehă. Găsite la locul faptei, cu inscripţia lui pe ele, aplicată cu atenţie. O să meargă.

— O să meargă, fu Travis de acord. Şi cu pasagerii tăi, ce mai e?

— Sunt bine, spuse Ross. Nu ştiu nimic.

— Ţine-i aşa, spuse Travis şi puse receptorul în furcă.

4. Ora de alimentare

— E ora de alimentare, telefonă Travis vesel. Cine-i la troacă?

— Avem cinci dansatori cu plachiuri pe liniile Beta, spuse Rogers.

Rogers era expertul în supravegheri electronice, detectorul de ploşniţe.

— Cineva cunoscut?

— Îi ştim pe toţi, spuse Rogers, un pic plictisit. Liniile Beta sunt magistrala noastră internă principală, aşa că oricine vrea să ne asculte trebuie să cupleze acolo. În felul ăsta obţii mai multe firimituri[14] şi bucăţi. Bineînţeles că nu mai folosim liniile Beta decât pentru gunoaie necodificate, de rutină – impozite, ştate de plată, chestii de-astea.

— Trebuie să aranjăm o alimentare, spuse Travis.

O alimentare însemna transmiterea de date false pe o linie ascultată, pentru ca acestea să fie interceptate. Era o operaţie delicată.

— Ai versanţii pe linie?

— Normal. Cu ce vrei să-i hrănim?

— Coordonatele Oraşului Pierdut, spuse Travis.

Rogers dădu afirmativ din cap, tamponându-şi sprâncenele. Era un om corpolent, care transpira abundent.

— Cât de bune le vrei?

— Afurisit de bune, spuse Travis. N-o să-i prosteşti pe versanţi cu paraziţi.

— N-ai vrea să le dai coordonatele reale?

— Dumnezeule, nu! spuse Travis. Dar le vreau destul de apropiate. Să zicem, cam la două sute de kilometri.

— Se poate, spuse Rogers.

— Codificate? întrebă Travis.

— Bineînţeles.

— Ai un cod pe care să-l poată sparge în douăsprezece – cincisprezece ore?

Rogers încuviinţă din cap.

— Splendid. Arată ca dracu', dar când îl munceşti, crapă. I-am strecurat o slăbiciune internă în frecvenţa de generare a literelor. La capătul celălalt arată ca şi cum am fi făcut o greşeală, dar e foarte descifrabil.

— Să nu fie prea uşor, avertiză Travis.

---

14 Joc de cuvinte: în lb. engl, bit = firimitură, dar şi informaţie, bit – unitatea de informaţie, cea mai simplă informaţie: da, nu. (n.tr.)

— Nu, îşi vor merita yenii. Nu vor bănui niciodată alimentarea. L-am folosit cu armata şi s-au întors numai zâmbet, dându-ne lecţii. N-au ştiut niciodată că a fost un aranjament.

— O.K., spuse Travis, scoate datele şi hai să-i hrănim. Vreau ceva care să le dea încredere pentru următoarele patruzeci şi opt de ore, sau mai mult – până ce-şi vor da seama că i-am fentat.

— Încântat, spuse Rogers, şi se mută la terminalul Beta.

Travis oftă. Alimentarea urma să înceapă în curând şi spera că îi va proteja echipa din teren suficient timp pentru a ajunge primii la diamante.

5. Semnături periculoase

Murmurul blând al vocilor îl trezi.

— Cât de autentică este semnătura aia?

— Afurisit de autentică. Uite pişălăul este de-acum de nouă zile şi nici măcar nu este epicentrat.

— Aia-i o cuvertură de nori?

— Nu, nu-i cuvertură de nori, e prea neagră. Este ejecţia semnăturii.

— La dracu'.

Elliot deschise ochii la timp ca să vadă prin fereastra compartimentului de pasageri răsăritul, ivindu-se ca o linie subţire, roşie, pe un fond negru-albastru. Ceasul lui arăta ora cinci şi unsprezece minute dimineaţa. Ora San Francisco. Dormise doar două ore de când îl sunase pe Seamans. Căscă şi se uită în jos, la Amy, care dormea pe podea, făcută colac în culcuşul ei din pături. Amy sforăia zgomotos. Celelalte cuşete erau neocupate.

Auzi iarăşi voci slabe şi se uită către consola computerului. Jensen şi Levine se uitau la ecran şi discutau liniştit.

— Periculoasă semnătură. Avem pe computer vreo proiecţie cu asta?

— Se tace. Durează ceva. Am cerut o înregistrare pe ultimii cinci ani, precum şi celelalte pişălăuri.

Elliot se strecură afară din pat şi se uită la ecran.

— Ce-i un pişălău?

— Pişălăul este trecerea orbitală deosebit de semnificativă[15] a unui satelit, explică Jensen. Li se spune pişălău pentru că de obicei le solicităm când deja ne pişăm împotriva vântului.

— Ne uitam la această semnătură vulcanică de aici, spuse Jensen arătând spre ecran. Nu e prea promiţătoare.

— Ce semnătură vulcanică? întrebă Elliot.

Îi arătară vălătucii de fum – verde-închis. În culorile artificiale generate prin computer – care erau exhalaţi de coşul lui Mukenko, unul dintre vulcanii activi ai lanţului Virunga.

— Mukenko erupe în medie cam la trei ani o dată, spuse Levine. Ultima erupţie a avut loc în martie 1977, dar se pare că se pregăteşte de o erupţie, cam într-o săptămână. Aşteptăm acum prognoza.

— Ross ştie despre asta?

Ridicară din umeri:

— Ştie, dar nu pare îngrijorată. A primit un AGP – actualizare geopolitică – de la Houston, acum vreo două ore şi s-a dus direct în compartimentul de mărfuri. N-am mai văzut-o de-atunci.

Elliot trecu în compartimentul de mărfuri prost luminat al avionului. Acesta nu era izolat termic şi înăuntru era răcoare: cuferele aveau un strat subţire de brumă pe părţile metalice şi din sticlă. O găsi pe Karen Ross lucrând la o masă, la lumina unei lămpi slabe. Era cu spatele la el, dar când Elliot se apropie, lăsă deoparte ceea ce făcea şi se întoarse către el.

— Credeam că dormi, spuse ea.

---

15 Joc de cuvinte: “PSOP” (Prior Significant Orbiter Pass – trecere arbitrală deosebit de semnificativă) se pronunţă ca “pssup” = pişălău. (n. tr.)

— Mi-a sărit somnul. Ce se întâmplă?

— Tocmai verificam rezervele. Asta este unitatea noastră de tehnologie avansată, spuse ea, ridicând în sus un mic rucsac. Am pus la punct un bagaj miniaturizat pentru expediţii; douăzeci de livre de echipament conţin tot ce are nevoie un om timp de două săptămâni: hrană, apă, îmbrăcăminte, totul.

— Până şi apă? întrebă Elliot.

Apa era grea: şapte zecimi din greutatea corpului uman erau apă şi cea mai mare parte a greutăţii hranei era tot apă; de aceea hrana deshidratată era atât de uşoară. Oamenii ar putea supravieţui timp de săptămâni fără hrană, dar fără apă ar muri în câteva ore. Iar apa era grea.

Ross zâmbi:

— În medie, oamenii consumă între patru şi şase litri pe zi, adică între opt şi treisprezece livre, ca greutate. Pentru o expediţie de două săptămâni într-o regiune deşertică, ar trebui să asigurăm două sute de livre de apă pentru fiecare om. Dar noi avem o instalaţie de reciclare care purifică toate excreţiile, inclusiv urina. Cântăreşte şase uncii. Aşa facem.

Văzându-i expresia spuse:

— Nu-i rău deloc. Apa noastră purificată este mai curată decât cea de la robinet.

— Te cred pe cuvânt.

Elliot luă de pe masă o pereche de ochelari de soare care arătau ciudat. Erau foarte închişi la culoare şi groşi şi aveau o lentilă specială montată deasupra barei de la frunte.

— Ochelari holografici, pentru văzul de noapte, spuse Ross. Folosesc optica difracţiei straturilor subţiri.

Apoi îi arătă un aparat fotografic fără vibraţii, cu sisteme optice care compensau mişcarea, cu blitz cu raze infraroşii şi lasere miniaturizate de supraveghere, nu mai mari decât o gumă de creion. Erau, de asemenea, o serie de trepieduri cu motoare rapide de cuplare montate în vârf

şi clame pentru fixare, dar nu-i prezentă aceste instrumente mai în detaliu; nu-i spuse decât că erau “defensive”.

Elliot se abătu pe la o masă mai îndepărtată, pe care găsi şase arme de foc semiautomate, aranjate sub lumina unei lămpi. Luă una: era grea şi plină de unsoare. Încărcătoarele erau stivuite alături. Elliot nu observă inscripţia de pe patul armei; era armament rusesc AK-47 fabricat sub licenţă, în Cehoslovacia.

Privi către Ross.

— Pentru orice eventualitate, spuse Ross. Le luăm cu noi în toate expediţiile. N-au nici o semnificaţie.

Elliot dădu din cap.

— Spune-mi despre AGP-ul primit de la Houston, zise.

— Nu mă îngrijorează, spuse ea.

— Pe mine, da, spuse Elliot.

După cum îi explică Ross, AGP-ul era doar un raport tehnic. Guvernul Zairului îşi închisese graniţele estice în timpul celor douăzeci şi patru de ore anterioare; nici un trafic turistic sau comercial nu era permis dinspre Rwanda sau Uganda; toată lumea trebuia să intre în ţară dinspre vest, prin Kinshasa.

Închiderea graniţelor estice nu fusese motivată oficial, deşi surse din Washington făceau speculaţii asupra faptului că trupele lui Idi Amin, refugiindu-se peste graniţă, în Zair. În urma invaziei tanzaniene în Uganda, ar putea provoca “dificultăţi locale”. În Africa Centrală, dificultăţi locale însemnând de obicei canibalism şi alte atrocităţi.

— Crezi asta? întrebă Elliot. Canibalism şi atrocităţi?

— Nu, spuse Ross. Nu-s decât minciuni. Probabil olandezii, nemţii şi japonezii – probabil prietenul dumitale, Hakamichi. Consorţiul de electronică euro-japonez ştie că ERTS este pe punctul de a descoperi importante rezerve de diamante în Virunga. Vor să ne încetinească pe cât

posibil. Au aranjat lucrurile pe undeva, probabil în Kinshasa, şi au închis graniţele estice. Nimic mai mult.

— Dacă nu-i nici un pericol, armele pentru ce sunt?

— Doar din prevedere, spuse ea iarăşi. Nu vom folosi deloc armele în călătoria asta, crede-mă. Acum, de ce nu te duci să dormi un pic? Mai avem puţin şi aterizăm în Tanger.

— Tanger?

— Acolo se află căpitanul Munro.

6. Munro

Numele "căpitanului" Munro nu putea fi găsit pe lista conducătorilor de expediţii angajaţi de nici unul dintre grupurile obişnuite. Existau pentru aceasta câteva motive, între care cel mai important era reputaţia lui deosebit de proastă.

Munro fusese crescut în provincia nordică, de frontieră a Keniei, ca fiu nelegitim al unui fermier scoţian şi al chipeşei sale menajere. Tatăl lui Munro avu ghinionul să fie ucis de către gherilele Mau-Mau, în 1956[16]. Puţin după aceea, mama lui Munro muri de tuberculoză, iar Munro se duse la Nairobi, unde spre sfârşitul anilor cincizeci lucra ca vânător alb, conducând grupuri de turişti în savană. În această perioadă, Munro se autointitulă "căpitan", cu toate că nu făcuse serviciul militar.

Se pare că Munro, căpitanul, găsea că a-i amuza pe turişti este nepotrivit pentru unul ca el; prin 1960, fu semnalat făcând contrabandă cu arme între Uganda şi noul stat independent Congo. După plecarea în exil a lui Moise Cshombe, în 1963, activitatea lui Munro deveni

16 Deşi mai mult de nouăsprezece mii de persoane au fost ucise în timpul rebeliunii Mau-Mau, doar treizeci şi şapte de albi au căzui victime celor şapte ani de Teroare. Ca urmare, fiecare asemenea moarte a fost considerată, în mod just, mai degrabă un joc al sorţii, decât o urmare a politicii negrilor. (n.a.)

supărătoare din punct de vedere politic, pentru ca, în cele din urmă, să fie forţat să dispară din Africa de Est la sfârşitul lui 1963.

Reapăru în Congo în 1964, ca mercenar alb al generalului Mobutu, sub conducerea colonelului “Mike nebunul”, Hoare. Hoare îl aprecia pe Munro ca “un dur, un client mortal, care cunoştea jungla şi era extrem de eficient, când putea fi ţinut departe de doamne”. După căderea Stanleyville-ului, în cursul Operaţiunii Dragonul Roşu, numele lui Munro fusese asociat cu atrocităţile săvârşite de mercenari într-un sat, numit Avakabi. Munro dispăru iar pentru câţiva ani.

În 1968, el reapăru în Tanger, unde trăia în lux şi era un obişnuit al locului. Sursele venitului, evident substanţial, al lui Munro erau neclare, dar se spunea că furnizase rebelilor comunişti sudanezi arme uşoare de provenienţă est-germană, în 1971, că-i ajutase pe regaliştii etiopieni în timpul rebeliunii acestora din 1974-1975 şi că se făcuse util trupelor franceze de desant, paraşutate în provincia Shaba, din Zair. În 1978.

Activităţile lui diverse tăcură din Munro un caz special în Africa, în anii şaptezeci. Cu toate că era declarat *persona non-grata* într-o jumătate de duzină de state africane, el călătorea nestingherit de-a lungul şi de-a latul continentului, folosind paşapoarte false. Era o viclenie transparentă: toţi vameşii îl recunoşteau de la prima vedere, dar se temeau şi să-l lase să intre în ţară şi să-i interzică aceasta.

Companiile străine miniere sau de explorări, sensibile la sentimentele locale, se fereau să-l angajeze pe Munro pe post de conducător al grupurilor lor. Era, de asemenea, adevărat că Munro era de departe cel mai scump dintre ghizii de teren. Totuşi, el avea reputaţia de a duce la bun sfârşit sarcinile dure, dificile. Sub nume de împrumut, el dusese două grupuri miniere germane pentru cositor în Camerun în 1974, şi condusese o expediţie anterioară

ERTS în Angola. În timpul escaladării conflictului armat din 1977. Părăsise un alt grup de teren al ERTS, pornit spre Zambia în anul următor, după ce Houstonul refuzase să-i accepte preţul; Houstonul anulase expediţia.

Pe scurt, Munro era recunoscut drept cel mai potrivit om pentru călătorii periculoase. De aceea, avionul ERTS ateriză în Tanger.

La aeroportul din Tanger, avionul ERTS cu întregul său conţinut fu sigilat, dar tot personalul de la bord, cu excepţia lui Amy, trecu prin vamă purtându-şi obiectele personale. Jensen şi Levine fură luaţi deoparte, pentru cercetări: în bagajele lor de mână fură descoperite urme de heroină.

Acest eveniment ciudat se înscria într-o serie de coincidenţe remarcabile. În 1977, vameşii americani începuseră să folosească aparate de dispersie neutronică, precum şi detectori chimici de vapori sau "adulmecători". Acestea amândouă erau aparate portabile electronice, 'fabricate sub contract de către Hakamichi Electronics din Tokyo. În 1978, apărură întrebări în legătură cu acurateţea dozărilor efectuate: Hakamichi propuse ca aparatele să fie supuse testelor în alte porţi de intrare din lume, incluzând Singapore. Bangkok, New Delhi, München şi Tanger.

Astfel, Hakamichi Electronics cunoşteau performanţele detectorilor folosiţi pe aeroportul din Tanger şi mai ştiau şi că o întreagă varietate de substanţe, inclusiv seminţele de păpădie şi guliile tocate mărunt, produceau o reacţie fals pozitivă din partea senzorilor de pe aeroport. Iar "capcana fals pozitivă" reclama patruzeci şi opt de ore pentru a fi rezolvată. (A fost demonstrat ulterior că cei doi se aleseseră cu ceva praf de gulie pe geamantane.)

Atât Irving cât şi Jensen, negară cu vehemenţă că ar avea cunoştinţă despre vreun material transportat ilegal şi făcură apel la oficiul consular local al Statelor Unite. Dar cazul nu putu fi rezolvat timp de mai multe zile; Ross îi

telefonă lui Travis la Houston, care decise că la mijloc era o “buruiană de versant” şi un “hering olandez”. Nu era nimic de făcut decât să meargă mai departe şi să continue expediţia cum puteau mai bine.

— Îşi închipuie că asta ne va opri în loc, spuse Travis, dar se înşală.

— Cine o să se ocupe de geologie? întrebă Ross.

— Tu! spuse Travis.

— Şi electronica?

— Tu eşti geniul certificat, spuse Travis. Asigură-te doar că-l ai pe Munro. EI este cheia operaţiunii.

Cântecul muezinului plutea, în amurg pe deasupra aglomeraţiei de case din cartierul Casbah din Tanger, chemându-i pe credincioşi la rugăciunea de seară. Pe Vremuri, muezinul însuşi se arăta în minaretele moscheii, dar acum era doar o înregistrare, amplificată prin difuzoare: o chemare mecanică la ritualul musulman al supunerii.

Karen Ross stătea pe terasa locuinţei căpitanului Munro, care domina Casbah-ul, aşteptând să fie primită în audienţă la Munro însuşi. Alături de ea, Peter Elliot stătea într-un scaun şi sforăia zgomotos, epuizat de zborul îndelungat.

Aşteptau de aproape trei ore şi Ross era îngrijorată. Locuinţa lui Munro avea o arhitectură maură şi era deschisă către exterior. Din interior se puteau auzi, purtate de briză, voci care vorbeau o limbă orientală.

Una dintre graţioasele servitoare marocane, din care Munro părea să aibă în număr nelimitat, ieşi pe terasă, aducând un telefon. Se înclină politicos. Ross văzu că fata avea ochii violeţi; era extrem de frumoasă şi nu putea să aibă mai mult de şaisprezece ani. Într-o engleză îngrijită, iată spuse:

— Este telefonul dumneavoastră, cu Houstonul. Negocierea începe acum.

Karen îl înghionti pe Peter, care se trezi ameţit.

— Negocierea începe acum, spuse ea.

Peter Elliot fu surprins din primul moment când intră în casa lui Munro. Anticipase o aşezare cazonă severă şi fu uimit să vadă arcade marocane delicat sculptate şi fântâni susurând blând, în apa cărora juca soarele.

Apoi îi văzu pe japonezi şi pe germani în camera alăturată, privind-i cu atenţie, pe el şi pe Ross. Privirile erau vizibil neprietenoase, dar Ross se ridică în picioare şi spuse:

— Iartă-mă o clipă!

Se duse şi-l îmbrăţişă cu căldură pe unul dintre germani, un tânăr blond. Se sărutară, sporovăiră bucuroşi şi, în general, păreau a fi prieteni apropiaţi.

Lui Elliot nu-i plăcu această întorsătură a lucrurilor, dar se îmbărbătă văzând că japonezii – îmbrăcaţi toţi la fel, în costume negre – erau deopotrivă nemulţumiţi. Observând asta, Elliot zâmbi voios, pentru a crea impresia că aprobă întâlnirea.

Dar când Ross reveni, o întrebă:

— Cine-i ăla?

— E Richter, spuse ea. Cel mai strălucitor topolog al Europei Occidentale: domeniul lui de cercetare este extinderea spaţiului n-dimensionai. Lucrarea lui este extrem de elegantă.

Ross zâmbi.

— Aproape la fel de elegantă ca a mea.

— Dar lucrează pentru consorţiu?

— Natural. E german.

— Şi tu stai de vorbă cu el?

— Am fost încântată că mi s-a oferit ocazia, spuse ea. Karl are o limitare fatală. Nu poare lucra decât cu date preexistente. Foloseşte ceea ce i se dă şi execută roata ca un acrobat în spaţiu n-dimensionai. Dar nu-şi poate

imagina nimic nou. Am avut la MIT[17] un profesor care era exact la fel. Legat de fapte, un prizonier al realităţii.

Ross îşi scutură capul.

— A întrebat despre Amy?

— Bineînţeles.

— Şi ce i-ai spus?

— I-am spus că e bolnavă şi probabil va muri.

— Şi-a crezut?

— Vom vedea. Uite-l pe Munro.

Căpitanul Munro apăru în camera alăturată, în uniformă kaki, fumând o ţigară de foi. Era un bărbat înalt, colţuros, cu mustaţă şi nişte ochi cenuşii, atenţi, cărora nu le scăpa nimic. Stătu de vorbă cu germanii şi cu japonezii, care erau în mod evident nefericiţi din pricina a ceea ce le spunea. După câteva momente, Munro intră în camera în care se aflau ei, zâmbind larg.

— Deci, mergeţi în Congo, dr. Ross!

— Mergem, căpitane Munro, spuse ea.

Munro zâmbi:

— S-ar părea că toată lumea merge.

Urmă un schimb rapid de cuvinte, pe care Elliot îl găsi de neînţeles. Karen Ross spuse:

— Cincizeci de mii de dolari americani în franci elveţieni sau zero virgulă zero doi din venitul redus al primului an, pe extracţie.

Munro dădu din cap:

— O sută în franci elveţieni şi zero virgulă zero şase din venitul primului an pe depozitele primare, calculat brut, fără nici o reducere.

— O sută în dolari americani sau zero virgulă zero unu din venitul primului an pe toate depozitele, cu reducere integrală din punctul de plecare.

17 Minnesota Institute of Technology (n. tr.)

— Punctul de plecare? în mijlocul afurisitului de Congo? Mi-ar trebui trei ani din punctul de plecare: şi dacă sunteţi lichidaţi?

— Cine nu riscă, nu câştigă. Mobutu-i deştept.

— Mobutu abia stăpâneşte situaţia, iar eu sunt încă în viaţă pentru că nu sunt un jucător, spuse Munro. O sută sau zero virgulă patru din primul an pe primar cu reducere doar pe prima tranşă. Sau iau zero virgulă zero doi din al vostru.

— Dacă nu eşti un jucător, am să-ţi dau un control cinstit pentru două sute.

Munro clătină din cap.

— Aţi plătit voi mai mult decât atât în Kinshasa, pentru DEM-uri.

Toate preţurile sunt afectate de inflaţie în Kinshasa, inclusiv drepturile de explorare pentru minerale. Iar limita de explorare curentă. LEC-ul pe computer, merge bine sub o mie.

— Dacă zici tu...

Munro zâmbi şi se îndreptă către cealaltă cameră, unde japonezii şi germanii îi aşteptau întoarcerea.

Ross spuse repede:

— Asta nu trebuie s-o ştie ei.

— O, sunt sigur că oricum o ştiu, zise Munro şi intră alături.

— Ticălosul! şopti Ross în urma lui.

Vorbi pe ton coborât la telefon:

— N-o să accepte asta niciodată... Nu, nu, n-o va căuta... Îl vor cu orice preţ...

Elliot spuse:

— Licitezi foarte mult pentru serviciile lui.

— Este cel mâi bun, spuse Ross şi continuă să şoptească la telefon. În camera cealaltă, Munro îşi clătina capul cu tristeţe, refuzând o ofertă. Elliot observă că Richter era foarte roşu la faţă.

Munro reveni la Karen Ross.

— Care era LEC-ul vostru proiectat?

— Sub o mie.

— Aşa, care va să zică. Şi cu toate astea ştii că s-a interceptat un zăcământ?

— Nu ştiu că s-a interceptat un zăcământ.

— Atunci sunteţi nebuni să cheltuiţi toţi aceşti bani ca să mergeţi în Congo, spuse el. Nu-i aşa?

Karen Ross nu răspunse. Se uită la tavanul ornamentat al încăperii.

— Virunga nu-i tocmai un parc de distracţii la ora actuală, continuă Munro. Kigani-ii sunt agitaţi şi sunt canibali. Pigmeii nu mai sunt nici ei prietenoşi. S-ar putea să te alegi cu o săgeată în spate. Vulcanii ameninţă întruna să erupă. Musca ţeţe zboară. Vreme rea. Oficialităţi corupte. Nu-i tocmai un loc în care să te duci fără motive serioase, hmm? Poate ar trebui să vă mai amânaţi călătoria până se mai limpezesc lucrurile.

Acestea erau exact şi sentimentele lui Elliot, care o şi spuse.

— Înţelept om, spuse Munro, cu un zâmbet larg care o enervă pe Karen Ross.

— Evident, spuse ea, nu ne vom putea respecta termenele.

— Asta pare clar, încuviinţă Munro.

Elliot înţelese că negocierile se sfârşiseră. Se ridică să dea mâna cu Munro şi să plece, dar înainte ca el să poată face asta, Munro trecu în camera alăturată şi stătu iar de vorbă cu japonezii şi germanii.

— Situaţia pare să se îmbunătăţească, spuse Ross.

— De ce? întrebă Elliot. Pentru că el crede că te-a doborât?

— Nu! Pentru că îşi închipuie că ştim mai multe decât ei în legătură cu amplasarea locului şi deci este mai probabil ca noi să dăm peste un zăcământ şi să putem plăti.

În cealaltă cameră, japonezii şi germanii se ridicară brusc şi se îndreptară către ieşire. În uşă, Munro dădu mâna cu germanii şi se înclină adânc în faţa japonezilor.

— Cred că ai dreptate, îi spuse Elliot lui Ross. Îi trimite la plimbare.

Dar Ross era încruntată, cu faţa întunecată:

— Nu pot face asta! spuse ea. Nu se poate să plece chiar aşa. Elliot fu iarăşi dezorientat.

— Credeam că-ţi doreai să plece!

— La dracu', spuse Ross. Am fost traşi pe sfoară.

Şopti în telefon, vorbind cu Houstonul.

Elliot nu mai pricepea nimic. Iar confuzia din capul lui nu încetă nici când Munro încuie uşa în urma ultimului plecat şi veni înapoi la ei să le spună că cina era servită.

Mâncară în stil marocan, aşezaţi pe duşumea şi folosind degetele pentru a duce la gură. Primul fel fu plăcintă de porumbel, urmat de un sos de carne înăbuşit.

— Deci i-ai trimis acasă pe japonezi, spuse Ross. Le-ai spus nu?

— O, nu, spuse Munro. Ar fi fost nepoliticos. Le-am spus că am să mă mai gândesc. Ceea ce voi şi face.

— Atunci, de ce au plecat?

Munro ridică din umeri:

— Nu din cauza mea, vă asigur. Cred că au auzit la telefon ceva care le-a schimbat complet planurile.

Karen Ross privi la ceas.

— Foarte bun sosul, spuse ea, făcând tot posibilul să fie agreabilă.

— Mă bucur că-ţi place. Este *tajin*. Carne de cămilă.

Karen Ross se înecă. Peter Elliot îşi dădu seama că propria-i poftă de mâncare se mai diminuase. Munro se întoarse către el:

— Deci, profesore Elliot, ai gorila?

— Cum ai aflat asta?

— Mi-au spus japonezii. Japonezii sunt fascinaţi de gorila dumitale. Nu pot pricepe ce-i cu asta, îi înnebuneşte. Un bărbat tânăr cu o gorilă şi o femeie tânără care caută...

— Diamante industriale, spuse Karen Ross.

— A, diamante industriale.

Se-ntoarse către Elliot:

— Îmi plac conversaţiile deschise. Diamante, fascinaţie.

Felul în care vorbea sugera că nu spusese nimic important.

Ross spuse:

— Trebuie să ne duci, căpitane Munro.

— Lumea-i plină de diamante industriale, spuse Munro. Le puteţi găsi în Africa. India, Rusia. Brazilia. Canada, până şi în America – Arkansas, New York, Kentucky – ori încotro priveşti. Dar voi mergeţi în Congo.

Întrebarea evidentă plutea în aer.

— Căutăm diamante albastre de tip IIb, acoperite cu bor, spuse Karen Ross, cu proprietăţi semiconductoare importante în aplicaţiile microelectronice.

Munro îşi muşcă mustaţa:

— Diamante albastre, spuse el încuviinţând din cap. Este rezonabil.

Ross spuse că, bineînţeles, avea rost.

— Nu le puteţi prepara artificial? întrebă Munro.

— Nu, s-a încercat. Exista un procedeu comercial, dar era prea nesigur. Americanii aveau unul, după cum aveau şi japonezii. Fiecare l-a părăsit ca fiind nesatisfăcător.

— Aşa că a trebuit să găsiţi o sursă naturală.

— Exact. Vreau să ajung acolo cât mai repede, spuse Ross, cu o voce plată, uitându-se ţintă la el.

— Sunt convins, spuse Munro. Nimic altceva decât afaceri, în ce-o priveşte pe dr. Ross a noastră, ai?

Străbătu camera şi, sprijinindu-se de o coloană, privi afară în noaptea care cuprinsese Tangerul.

— Nu mă surprinde câtuşi de puţin, spuse el. În ceea ce priveşte...

La prima rafală de armă automată. Munro plonjă la adăpost; paharele de pe masă zburară în ţăndări, una dintre fete ţipă, iar Elliot şi Ross se aruncară pe podeaua de marmură, în vreme ce gloanţele ţiuiau în jurul lor, muşcând tencuiala şi făcând să cadă peste ei o ploaie de ipsos fin. Rafalele ţinură cam treizeci de secunde şi în urma lor se lăsă o linişte profundă.

Când totul se termină, se ridicară şovăind, privind unii la alţii.

— Consorţiul joacă tare, rânji Munro. Exact genul meu de oameni.

Ross îşi scutură tencuiala de pe haine. Se întoarse către Munro:

— Cinci virgulă doi pentru primele două sute, fără reduceri, în franci elveţieni, la cursul zilei.

— Cinci virgulă şapte şi sunt al vostru.

— Cinci virgulă şapte. S-a făcut.

Îşi strânseră mâinile, apoi Munro îi anunţă că are nevoie de câteva minute să-şi strângă lucrurile înainte de a pleca la Nairobi.

— Aşa? întrebă Ross.

Brusc, păru preocupată, privindu-şi iar ceasul.

— Care-i problema? întrebă Munro.

— AK-47 ceheşti, spuse ea. În antrepozitul tău.

Munro nu se arătă surprins.

— Mai bine le-am scoate afară, spuse el. Consorţiul are cu siguranţă ceva similar în plan şi avem o grămadă de lucruri de făcut în următoarele câteva ore.

În timp ce vorbeau se auziră sirenele poliţiei apropiindu-se din depărtare. Munro spuse:

— O luăm pe scara din spate.

O oră mai târziu decolau, îndreptându-se către Nairobi.

ZIUA 4: Nairobi

16 IUNIE, 1979

1. Linia de timp

Drumul de la Tanger la Nairobi, traversând Africa, era mai lung decât cel peste Oceanul Atlantic, dintre New York şi Londra – 3.600 de mile, opt ore de zbor. Ross petrecu acest timp în faţa computerului, realizând ceea ce ea numea “linii de probabilitate în hiperspaţiu”.

Ecranul înfăţişa o hartă a Africii, traversată de linii multicolore foarte vizibile.

— Toate acestea sunt Linii de timp, spuse Ross. Le putem cântări în funcţie de durată şi de factorii de întârziere.

Sub imagine, pe ecran, un ceas cu afişaj digital schimba întruna cifrele.

— Ce-nseamnă asta? întrebă Elliot.

— Computerul alege drumul cel mai rapid. Vezi, tocmai a identificat o linie de timp care ne va duce la locul stabilit în şase zile. Optsprezece ore şi cincizeci şi unu de minute. Acum încearcă să depăşească timpul ăsta.

Lui Elliot îi veni să râdă. Ideea unui computer care să prezică la minut când vor ajunge ei la punctul vizat din Congo, îi părea ridicolă. Ross însă era extrem de serioasă.

În timp ce se uitau, ceasul computerului afişă: cinci zile, douăzeci şi două de ore şi douăzeci şi patru de minute.

— Mai bine, spuse Ross încuviinţând din cap. Dar tot nu este foarte bine.

Apăsă un buton şi liniile se schimbară, întinzându-se peste continentul african ca nişte benzi de cauciuc.

— Astea sunt rutele consorţiului, spuse ea, pe care le-am trasat bazându-mă pe presupunerile noastre asupra expediţiei lor. Se deplasează în grup mare – treizeci sau chiar mai multe persoane, o întreprindere la scară mare. Şi nu cunosc localizarea exactă a oraşului; cel puţin noi nu credem că o ştiu. Dar au un avans substanţial faţă de noi, cel puţin douăsprezece ore, de vreme ce avionul lor este deja în pregătire în Nairobi.

Ceasul înregistră timpul total scurs: cinci zile, nouă ore, nouăsprezece minute. Apoi ea apăsă un alt buton, marcat DATA şi pe ecran apăru: 06.21.79.08.14.

— Conform acestei estimări, consorţiul va ajunge în Congo, la locul stabilit, puţin după ora opt, în dimineaţa de douăzeci şi unu iunie.

Computerul prelucra liniştit datele; liniile continuau să se întindă şi să se retragă iar ceasul indică o nouă dată: 06.21.79.12.24.

— Bun! spuse Ross. Aici ne aflăm noi. Admiţând şi pentru ei şi pentru noi mişcările cele mai favorabile, consorţiul va ajunge la destinaţie cu ceva mai mult de patru ore înaintea noastră, în cinci zile de acum.

Munro se plimba, muşcând dintr-un sandviş.

— Mai bine fixezi un alt drum, spuse el. Sau aplică o soluţie radicală.

— Nu-mi prea vine să fiu radicală cu maimuţa.

Munro ridică din umeri.

— Trebuie făcut ceva, cu o asemenea linie de timp.

Elliot îi asculta având un vag sentiment de irealitate: discutau o diferenţă de ore, cu cinci zile înainte.

— Dar e sigur, spuse Elliot, că peste câteva zile, cu toate aranjamentele din Nairobi şi intrând apoi în junglă, nu puteţi pune prea multă bază în cifrele astea.

— Acum explorarea Africii nu mai este ca pe vremuri, spuse Ross, când expediţiile dispăreau în sălbăticie cu lunile. Computerul poate greşi cel mult cu minute – să

zicem, rotunjind, o jumătate de oră – pentru o proiectare totală de cinci zile.

Dădu din cap.

— Nu. Avem o problemă aici şi trebuie să facem ceva în legătură cu ea. Miza e prea mare.

— Adică diamantele.

Ea încuviinţă din cap şi arătă în josul ecranului, unde apăruse mesajul: CONTRACTUL ALBASTRU. Elliot o întrebă ce înseamnă.

— Un iad cu o grămadă de bani, spuse ea.

Şi adăugă:

— Aşa cred...

Pentru că, într-adevăr, chiar nu ştia.

Fiecare contract la ERTS primea un nume. Numele companiei care cumpăra un contract nu era cunoscut decât de Travis şi de computer; toţi ceilalţi din ERTS, de la programatori la personalul din teren, cunoşteau proiectele doar după numele lor de cod: Contractul Roşu, Contractul Galben, Contractul Alb. Aceasta era o protecţie în afaceri a firmei implicate. Dar matematicienii de la ERTS nu puteau rezista unui joc antrenant de ghicire a surselor contractelor, ceea ce constituia materia primă a conversaţiilor zilnice la cantina companiei.

Contractul Albastru sosise la ERTS în decembrie 1978. El cerea ca ERTS să localizeze o sursă naturală de diamante industriale într-o ţară prietenă sau neutră. Diamantele trebuiau să fie de tip IIb. cristale “sărace în azot”. Nu erau specificate dimensiuni, deci nu conta mărimea cristalelor, nici nu erau specificate cantităţile de rezerve recuperabile: beneficiarul urma să primească ceea ce era disponibil. Şi, ceea ce era cel mai neobişnuit, nu era vorba despre nici un CLUE.

Aproape toate contractele veneau cu un Cost Limită pe Unitatea de Extracţie. Nu era destul să găseşti o sursă minerală; mineralele trebuiau să poată fi extrase la un cost

unitar specificat. Acest cost unitar reflecta în schimb bogăţia zăcământului, izolarea, disponibilitatea mâinii de lucru locale, condiţiile politice, nevoile probabile de construcţii ca piste de aterizare, drumuri, spitale, mine sau uzine de tratare.

Pentru ca un contract să intre fără CLUE, asta însemna un singur lucru: că cineva avea atâta nevoie de diamante albastre, încât nu se uita la cât costă.

În patruzeci şi opt de ore, banca de date ERTS lămurise ce era cu Contractul Albastru. Se dovedi că diamantele tip IIb erau albastre din cauza cantităţilor de bor conţinute, ceea ce le făcea să fie lipsite de valoare ca pietre preţioase, dar modifica proprietăţile lor electronice, transformându-le în semiconductori cu o rezistivitate de ordinul a o sută de ohmi centimetri. De asemenea, aveau proprietăţi luminiscente.

Careva găsi atunci un articol în Electronic News din 7 noiembrie 1978: "Tratamentul McPhee abandonat". Se explica abandonarea de către Waltham, Massachusetts, o firmă a Silec, Inc., a tehnologiei experimentale de tratare artificială a diamantelor prin acoperire cu un monostrat protector de bor. Procesul McPhee fusese abandonat ca fiind prea scump şi prea nesigur pentru a produce "proprietăţile semiconductoare dorite". Articolul concluziona că "alte firme subestimaseră problemele acoperirii cu bor în monostrat; Hakamichi (Tokyo) a abandonat procedeul Nagaura în septembrie, anul acesta". Mergând pe fir înapoi, cantina ERTS adăuga şi alte piese puzzle-ului.

Încă din 1971, Intec, firma de produse microelectronice din Santa Clara, fusese prima care prezisese că semiconductorii din diamante vor fi importanţi pentru o generaţie viitoare de computere "superconductoare", prin anii optzeci.

Prima generaţie de computere electronice, ENIAC şi UNIVAC, construite în secret, în timpul războiului, în anii

patruzeci, foloseau tuburi electronice. Aceste lămpi aveau o durată medie de viaţă de douăzeci de ore, dar, cu mii de tuburi încinse într-o singură maşină, unele computere se stricau la fiecare şapte până la douăsprezece minute. Tehnologia lămpilor electronice impusese o limită dimensiunilor şi puterii plănuitei generaţii a doua de computere.

Dar a doua generaţie nu a mai folosit tuburi electronice. În 1947, inventarea tranzistorului – un sandviş mare cât o unghie, din material solid, care îndeplinea toate funcţiile unui tub electronic – permise pătrunderea într-o epocă de dispozitive electronice "în stare solidă", care consumau puţină putere, generau puţină căldură şi erau mai mici şi mai sigure decât tuburile pe care le înlocuiau. Tehnologia siliciului asigură bazele a trei generaţii de computere din ce în ce mai compacte, sigure şi ieftine, pentru următorii douăzeci de ani.

Prin anii şaptezeci, proiectanţii de computere începură să se confrunte cu limitele inerente ale tehnologiei siliciului. Deşi circuitele fuseseră reduse la dimensiuni microscopice, viteza de calcul era încă dependentă de lungimea circuitelor. Pentru a miniaturiza şi mai mult circuitele. În care distanţele erau deja de ordinul a milionimilor de inch[18], a fost readusă în discuţie o veche problemă: căldura. Circuitele mai mici s-ar fi topit literalmente din cauza căldurii produse. Era nevoie de o metodă de a elimina căldura şi de a reduce, în acelaşi timp, rezistenţa.

Se ştia din anii cincizeci că multe metale, răcite la temperaturi extrem de coborâte, deveneau "superconductoare", permiţând trecerea nestânjenită a unui curent de electroni prin ele. În 1977, IBM anunţă că avea în proiectare un computer ultrarapid de mărimea unei portocale, răcit cu azot lichid. Computerul

18 1 inch = 2,54 cm (n. tr.)

supraconductor reclama o tehnologie cu totul nouă şi o nouă categorie de materiale de construcţie, de temperaturi scăzute.

Diamantele prelucrate erau folosite pe scară largă pretutindeni.

Câteva zile mai târziu, banca de date ERTS veni cu o explicaţie alternativă. Potrivit noii teorii, anii şaptezeci fuseseră o etapă de evoluţie fără precedent pentru computere. Cu toate că primii constructori de computere din anii patruzeci preziseseră că patru maşini vor fi suficiente pentru a executa calculele necesare lumii întregi pentru viitorul previzibil, experţii anticipară că până în 1990 vor exista un miliard de computere, cele mai multe dintre ele legate în reţele de comunicaţie cu alte computere. Asemenea reţele nu existau şi puteau fi chiar imposibile din punct de vedere teoretic. (Un studiu din 1975, elaborat de Hanover Institute, concluziona că nu era în crusta terestră suficient metal pentru a se construi liniile de comunicaţie pentru computere).

Potrivit lui Harvey Rumbangh, anii optzeci aveau să fie caracterizaţi de un deficit critic al transmisiunilor de date între sistemele de computere: “Exact cum criza de combustibil fosil a luat prin surprindere lumea industrializată în anii şaptezeci, tot aşa o va lua prin surprindere şi deficitul transmisiunilor de date în următorii zece ani. În anii şaptezeci, oamenilor li se interzicea deplasarea, dar în anii optzeci li se va interzice informarea, şi rămâne de văzut care criză se va dovedi mai frustrantă.”

Laserele reprezentau singura speranţă pentru rezolvarea acestor cerinţe masive de date, de vreme ce canalele laser puteau transmite de douăzeci de mii de ori mai multă informaţie decât un cablu coaxial metalic obişnuit. Transmisiile laser reclamau o cu totul altă tehnologie – inclusiv fibre optice subţiri şi diamante semiconductoare artificial, despre care Rumbangh

prezicea că vor fi “mai preţioase decât petrolul” în anii următori.

Mai mult decât atât, Rumbangh anticipa că în zece ani electricitatea însăşi va deveni desuetă. Computerele viitorului vor utiliza doar circuite luminoase şi interfeţe cu sisteme de transmitere a datelor pe cale luminoasă. Raţiunea de a fi a acestora era viteza. “Lumina, spunea Rumbangh, se deplasează – cu viteza luminii. Electricitatea, nu. Trăim în ultimii ani ai tehnologiei microelectronice”.

Cert era că microelectronica nu arăta ca o tehnologie muribundă. În 1979, microelectronica era o tehnologie importantă pretutindeni în lumea industrializată, cu cifre de afaceri de optzeci de miliarde de dolari anual numai în Statele Unite; şase dintre primele douăzeci de corporaţii cuprinse în clasamentele lui Fortune 500 erau puternic implicate în microelectronică. Aceste companii aveau o istorie de o extraordinară competiţie şi evoluţie, de-a lungul unei perioade de mai puţin de treizeci de ani.

În 1958, un lucrător putea fixa zece componente electronice pe un singur cip de siliciu. Prin 1970, era posibilă fixarea a o sută de unităţi pe un cip de aceleaşi dimensiuni – o creştere înzecită în ceva mai mult de un deceniu.

Dar prin 1972 era posibil să se fixeze o mie de unităţi pe un cip, iar prin 1974, zece mii. Era de aşteptat ca prin 1980 să fie un milion de componente pe un singur cip de mărimea unghiei de la degetul mare, însă folosirea fotoproiectării electronice a permis realizarea acestui scop în 1978. Prin primăvara lui 1979, noul obiectiv era de a fixa zece milioane de unităţi – sau mai bine un miliard – pe un singur cip din siliciu, pentru anul 1980. Dar nimeni nu se aştepta să treacă iunie sau iulie 1979, pentru această dezvoltare.

Asemenea evoluţii într-o industrie nu aveau precedent. Comparaţia cu mai vechile tehnologii de fabricaţie

lămureşte asta. Detroit era mulţumit să realizeze schimbări neînsemnate în proiectarea produselor la câte trei ani, dar industria electronică se aştepta în mod obişnuit ca, în acelaşi interval, să avanseze cu un ordin de mărime[19]. Pentru a egala o asemenea creştere, Detroit ar fi trebuit să sporească distanţa parcursă cu un galon[20] de combustibil de la opt mile în 1970 la optzeci de milioane de mile în 1979. În loc de aceasta însă, Detroit a crescut de la opt la şaisprezece mile la un galon în acest interval, o altă dovadă a viitorului deces al industriei automobilului, ca punct central al economiei americane.

Cu o asemenea piaţă competitivă, toată lumea era îngrijorată în privinţa puterilor străine, mai ales Japonia, care din 1973 întreţinuse un Schimb Cultural Japonez în Santa Clara – actualmente o organizaţie de acoperire pentru spionajul industrial, vădit şi bine finanţat.

Contractul Albastru nu putea fi înţeles decât în lumina unei industrii care avansa în mod semnificativ, la interval de câteva luni. Travis spusese că acest Contract Albastru era “cel mai mare lucru pe care-l voi vedea în următorii zece ani. Cei care vor găsi acele diamante vor face un salt tehnologic de cel puţin cinci ani. Cinci ani. Vă daţi seama ce înseamnă asta?”

Ross ştia ce înseamnă. Într-o industrie în care mereu alte produse competitive apăreau la interval de câteva luni, companiile se îmbogăţiseră numai prin devansarea concurenţei, cu termene de ordinul săptămânilor, în prezentarea pe pieţe a noilor tehnici sau maşini; Syntel din California fusese prima care construise cipuri de 256K de memorie, în vreme ce toţi ceilalţi fabricau încă cipuri de 16K şi visau la cele de 64K. Syntel îşi păstrase avantajul

19 Un ordin de mărime reprezintă trecerea la o mărime de zece ori mat mare sau mai mică. (n. tr.)

20 1 galon = 3,77 l (n. tr.)

doar pentru şaisprezece săptămâni, dar realizase un profit de mai bine de o sută treizeci de milioane de dolari.

“Iar noi vorbim despre cinci ani, spunea Travis. Ăsta este un avantaj măsurabil în miliarde de dolari, poate zeci de miliarde. Dacă putem ajunge la diamantele alea.”

Acestea erau motivele pentru care Ross simţea o presiune psihică teribilă, pe măsură ce continua să lucreze la computer. La douăzeci şi patru de ani, ea era şef de echipă într-o cursă a tehnologiilor înalte, în care erau implicate o jumătate de duzină de naţiuni din întreaga lume, cu toate săpându-şi una alteia, pe ascuns, afacerile şi resursele industriale.

Miza făcea ca orice cursă convenţională să pară ridicolă. Travis îi spusese înainte să plece:

— Nu-ţi fie frică dacă presiunea te va aduce la nebunie. Duci în cârcă miliarde de dolari. Fă doar cum poţi mai bine.

Făcând cum putea ea mai bine, reuşi să reducă linia de timp a expediţiei cu alte trei ore şi treizeci şi şapte de minute – dar tot erau puţin în urma proiecţiei consorţiului. Nu prea departe pentru a nu putea recupera timpul, mai ales cu sângele rece al lui Munro, în găsirea soluţiilor la orice fel de probleme, dar totuşi în urmă – ceea ce putea însemna dezastru total într-o cursă de tip învingătorul-ia-tot.

şi atunci primi ştiri rele.

Ecranul afişă: FURATE DATELE/TOATE PARIURILE PIERDUTE.

— La dracu', zise Ross. Se simţi deodată obosită. Pentru că în cazul în care, într-adevăr, le fuseseră furate datele, şansele lor de a câştiga cursa se evaporaseră încă înainte ca vreunul dintre ei să pună piciorul în pădurea ecuatorială a Africii centrale.

2. Pirateria

Travis se simţea ca un idiot.

Se uita la textul afişat de ecranul computerului, text primit de la Centrul de Zboruri Spaţiale Goddard din Greenbelt, Maryland.

ERTS DE CE NE TRIMITEŢI TOATE ACESTE DATE DESPRE MUKENKO DE CARE NU AVEM NEVOIE MULŢUMIRI ORICUM ÎNCETAŢI CU DISTRACŢIA.

Aceasta sosise cu o oră în urmă de la CZSG/Maryland, dar era deja prea târziu, de mai bine de cinci ore.

— Drace!, spuse Travis uitându-se la telex.

Primul indiciu pe care-l avu Travis că ceva era în neregulă fu când japonezii şi germanii întrerupseseră negocierile cu Munro, în Tanger. Un minut fuseseră dispuşi să plătească oricât, pentru ca în minutul următor să nu ştie cum să plece mai repede, întreruperea venise abrupt, pe neaşteptate; însemna că în fişierele computerului consorţiului intraseră brusc nişte date noi.

Date noi de unde?

Nu putea exista decât o explicaţie – iar acum ea era confirmată de telexul sosit din Greenbelt, de la CZSG.

ERTS DE CE NE TRIMITEŢI TOATE ACESTE DATE DESPRE MUKENKO

La aceasta exista un răspuns simplu: ERTS nu trimitea nici un fel de date. Cel puţin, nu voit. ERTS şi CZSG aveau un aranjament pentru schimb de informaţii de ultimă oră Travis realizase înţelegerea în 1978 pentru a obţine mai ieftin imagini de satelit de la reţeaua Landsat. Imaginile de satelit erau singura cheltuială foarte importantă a companiei sale. În schimbul accesului la datele obţinute de ERTS, CZSG era de acord să furnizeze imagini de satelit, în circuit închis, la un preţ global redus cu treizeci la sută.

Pe moment păruse a fi un târg bun, şi în contract fuseseră precizate codurile de transmisie.

Acum însă inconvenientele i se înfăţişau lui Travis la adevăratele lor dimensiuni; cele mai rele temeri îi fură

confirmate. Odată ce ai întins o linie de peste două mii de mile între Houston şi Greenbelt, practic ai creat condiţii pentru furtul de date din reţea. Undeva între Texas şi Maryland cineva îşi inserase în circuit un terminal – probabil în tabloul de distribuţie a liniilor telefonice – şi începuse să înghită date. Aceasta era forma de spionaj industrial de care se temeau cel mai mult.

Un terminal pirat prelua informaţiile schimbate între două terminale legitime, supraveghind transmisiile în ambele sensuri. După un timp, operatorul pirat afla destule pentru a începe să facă el însuşi transmisii pe circuit, preluând date de la ambele capete, pretinzând a fi CZSG la Houston şi ERTS la Greenbelt. Terminalul pirat putea continua să funcţioneze până când unul sau ambele terminale legitime realizau că erau tapate de informaţii.

Acum, întrebarea era ce volum de date fusese furat în ultimele şaptezeci şi două de ore?

Ceruse verificări pentru ultimele douăzeci şi patru de ore, dar acestea erau descurajante. Arăta ca şi cum computerul ERTS furnizase nu numai elemente originale din banca de date, ci şi istoricul transformărilor suferite de date – succesiunea operaţiilor executate asupra datelor de către ERTS – în ultimele patru săptămâni.

Dacă asta era adevărat, însemna că piratul, consorţiul euro-japonez, cunoştea ce transformări adusese ERTS datelor din Mukenko şi, prin urmare, consorţiul cunoştea localizarea Oraşului Pierdut, cu precizie de un vârf de ac. Cunoşteau acum poziţia Oraşului Pierdut la fel de precis ca şi Ross.

Liniile de timp trebuiau ajustate, în defavoarea echipei ERTS. Iar proiecţiile actualizate ale computerului, erau lipsite de orice echivoc – cu Ross sau fără Ross, probabilitatea ca echipa ERTS să ajungă pe poziţie înaintea japonezilor şi a germanilor era aproape nulă.

Din punctul de vedere al Iui Travis, întreaga expediţie ERTS era acum un exerciţiu steril şi o pierdere de timp.

Nu exista nici o nădejde de succes. Singurul element necuantificabil era gorila Amy, iar instinctul Iui Travis îi spunea acestuia că o gorilă cu numele de Amy nu se va dovedi un factor hotărâtor pentru descoperirea depozitelor minerale din nord-estul Congo-ului.

Era lipsit de orice speranţă.

Trebuia să cheme din teren echipa ERTS? Se uită la consola de lângă biroul său.

— Costul chemării funcţie de timp, spuse el.

Computerul clipi: COSTUL FUNCŢIE DE TIMP LA DISPOZIŢIE.

— Expediţia Congo, spuse el iar.

Ecranul afişă cifre pentru Expediţia Congo: cheltuieli până la zi, costuri cumulate, costuri prevăzute pentru viitor, reduceri, renunţări la puncte de ramificaţie următoare... Proiectul era acum chiar în apropiere de Nairobi şi continua la un cost cumulat puţin peste o sută optzeci şi nouă de mii de dolari.

Anularea ar fi costat două sute douăzeci şi şapte de mii de dolari.

— Factorul BF, spuse Travis.

Ecranul schimbă mesajul: BF. Văzu acum o serie de probabilităţi. "Factorul BF" era *bona fortuna*, norocul – necuantificabil pentru vreo expediţie, mai ales cele depărtate, periculoase.

MOMENT GÂNDIRE, afişă computerul.

Travis aşteptă. Ştia că maşina avea nevoie de câteva secunde pentru a executa calculul, pentru a atribui pondere fiecărui factor aleator care putea influenţa expediţia, la distanţă de cinci zile, sau mai multe, de atingerea punctului ţintă.

Telefonul bâzâi. Rogers, dansatorul cu plachiuri, spuse:

— Am trasat furtul de date. Îşi are originea în Norman, Oklahoma, mai exact. În Corporaţia de Asigurări Central-Nordică a Americii. CACNA este deţinută în proporţie de cincizeci şi unu la sută de o companie-holding din Hawaii,

Halekuli. Inc., la rândul ei dominată de interese japoneze. Ce doreşti?

— Vreau o salvă distrugătoare, spuse Travis.

— O ai, spuse Rosjers şi închise.

Ecranul afişă: FACTORUL FB APRECIAT, împreună cu o probabilitate: 0.449. Travis fu surprins: cifra însemna că ERTS avea aproape şansă egală să atingă poziţiile ţintă înaintea consorţiului. Travis nu punea matematica la îndoială: 0.449 era o probabilitate suficient de bună.

Expediţia ERTS avea să continue în Congo, cel puţin deocamdată. Iar între timp, el avea să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru a încetini consorţiul. Concentrându-se, Travis găsi una sau două idei pentru a realiza acest lucru.

3. Date suplimentare

Avionul se deplasa spre sud, pe deasupra Lacului Rudolph din nordul Kenyei, când Tom Seamans îl sună pe Elliot.

Seamans terminase analiza lui pe computer pentru a distinge gorilele de alte maimuţe, în principal de cimpanzei. El obţinuse apoi de la Houston o bandă video, de trei secunde, a unei transmisii video distorsionate, care părea să prezinte o gorilă izbind o antenă parabolică şi privind în cameră.

— Ei? întrebă Elliot privind la ecranul computerului.

Informaţiile sosiră:

FUNCŢIA DISCRIMINANTĂ GORILA/CIMPANZEU

GRUPĂRI FUNCŢIONALE DISTRIBUITE DUPĂ:

GORILA: 0,9934

CIMPANZEU: 0,1132

BANDA VIDEO (HOUSTON): 0,3349

— La dracu', spuse Elliot. La asemenea cifre, studiul a fost echivoc, inutil.

— Îmi pare rău, spuse Seamans în telefon. Dar parte din necaz vine de la materialul testului în sine. A trebuit să

ponderăm derivata făcută de computer imaginii aceleia. Imaginea a fost curăţată, ceea ce înseamnă că a fost regularizată; partea critică a fost pierdută. Aş vrea să lucrez pe matricea originală digitalizată. Poţi să mi-o obţii?

Karen Ross dădu din cap în semn că da.

— Bineînţeles, spuse Elliot.

— Am să fac încă o rulare cu ea, spuse Seamans. Dar dacă vrei să-mi ştii convingerea intimă, n-o să meargă niciodată. Adevărul este că gorilele prezintă o variaţie a structurii faciale considerabilă, exact ca şi oamenii. Dacă sporim baza eşantionului nostru de lucru, vom obţine o variaţie mai mare şi un interval de frecvenţă mai larg. Cred că te-ai blocat. Nu vei putea dovedi niciodată că nu-i o gorilă – dar după aprecierea mea, nu e.

— Asta înseamnă că...? întrebă Elliot.

— E ceva nou, spuse Seamans. Îţi spun, dacă ar fi fost într-adevăr gorilă, ar fi arătat 0.89 sau 0.94, undeva între, în funcţia asta, dar imaginea iese la 0,39. Asta nu-i destul. Nu-i o gorilă, Peter.

— Dar atunci ce e?

— E o formă intermediară. Am calculat o funcţie pentru a vedea unde era variaţia. Ştii care era diferenţierea majoră? Culoarea pielii. Chiar şi în alb-negru, nu-i destul de închisă ca să fie gorilă, Peter. Ăsta este un animal cu totul nou, te asigur.

Elliot privi la Ross.

— Cum îţi influenţează asta linia de timp?

— Pentru moment, cu nimic, spuse ea. Alte elemente sunt mult mai importante, iar asta nu este cuantificabil.

Pilotul cuplă intercomul:

— Începem aterizarea la Nairobi, spuse el.

4. Nairobi

La numai cinci mile depărtare de Nairobi, se poate găsi vânatul mare al savanei est africane. Iar potrivit

amintirilor multora dintre locuitorii oraşului, putea fi găsit încă mai în apropiere – gazele, bivoli negri şi girafe, rătăcind prin curţile din spate ale caselor, iar când şi când un leopard aţipit în dormitorul vreunuia. În zilele acelea, Nairobi încă mai păstra caracterul de oraş colonial sălbatic; în vremea lui de glorie, era într-adevăr un loc unde viaţa se derula rapid: "Eşti căsătorit sau trăieşti în Kenya?" devenise întrebarea standard. Bărbaţii beau zdravăn şi erau grosolani, femeile frumoase şi lipsite de prejudecăţi, iar modul de viaţă nu mai previzibil decât vânătorile de vulpi care se desfăşurau în câmp liber, dincolo de locurile accidentate ale regiunii, la fiecare sfârşit de săptămână.

Însă, comparat cu cel ce era în timpul acelor zile coloniale fericite. Nairobi modem este aproape de nerecunoscut. Puţinele clădiri în stil victorian rămase de atunci par eşuate în modemul oraş cu jumătate de milion de locuitori, cu trafic aglomerat, stopuri, zgârie-nori, supermagazine, spălătorii rapide, restaurante franţuzeşti şi poluare.

Avionul ERTS ateriză pe Aeroportul Internaţional Nairobi în zorii zilei de 16 iunie şi Munro angajă imediat hamali şi însoţitori pentru expediţie. Intenţionau să părăsească Nairobi în două ore – până în momentul în care Sună Travis din Houston ca să le spună că Peterson, unul dintre geologii primei expediţii în Congo, se întorsese cumva în Nairobi.

Ross fu entuziasmată de ştire.

— Unde se află în momentul ăsta? întrebă ea.

— La morgă, răspunse Travis.

Apropiindu-se, Elliot tresări: corpul întins pe masa de oţel era al unui tânăr blond, cam de vârsta lui. Braţele omului fuseseră zdrobite; pielea era umflată, palidă la culoare. Elliot se uită la Ross. Aceasta părea perfect calmă fără să clipească sau să-şi întoarcă faţa. Medicul legist

apăsă pe o pedală de picior, punând în funcţiune un microfon suspendat deasupra capului:

— Numele dumneavoastră, vă rog!

— Karen Ellen Ross.

— Naţionalitatea şi numărul paşaportului?

— Americană, F 1413649.

— Puteţi identifica persoana din faţa dumneavoastră, domnişoară Ross?

— Da, spuse ea. Este James Robert Peterson.

— Care este relaţia dintre dumneavoastră şi persoana decedată James Robert Peterson?

— Am lucrat cu el, spuse ea plat.

Părea că examinează un eşantion geologic, cercetându-l fără pic de emoţie. Pe faţa ei nu se citea nici o reacţie.

Legistul reveni la microfon:

— Identitate confirmată ca James Robert Peterson, bărbat, caucazian, douăzeci şi nouă de ani, naţionalitate americană.

Se întoarse către Ross:

— Când l-aţi văzut ultima oară pe domnul Peterson?

— În mai, anul acesta. Pleca în Congo.

— Nu l-aţi văzut în ultima lună?

— Nu, spuse ea. Ce s-a întâmplat?

Legistul atinse umflăturile purpurii de pe braţul mortului. Vârfurile degetelor se cufundară, lăsând în carne adâncituri ca nişte urme de dinţi.

— Afurisit de ciudată povestea! spuse el.

În ziua precedentă, 15 iunie, Peterson fusese adus la aeroportul Nairobi, la bordul unui mic avion de mărfuri tip cursă, în stare finală de şoc. Murise câteva ore mai târziu, fără să-şi recapete cunoştinţa.

— A fost extraordinar ce-a făcut. Se pare că avionul a făcut o escală neprogramată pentru a rezolva o problemă mecanică, la Garona, o pistă de curse din Zair. Atunci, a apărut tipul ăsta din pădure, împleticindu-se şi li s-a prăbuşit la picioare.

Legistul le arătă că oasele ambelor braţe fuseseră zdrobite. Rănile, le explică el, nu erau noi; fuseseră provocate cu cel puţin patru zile înainte, poate mai multe.

— Trebuie să fi avut dureri incredibile.

Elliot spuse:

— Ce ar fi putut produce asemenea răni?

Legistul nu mai văzuse niciodată asemenea lucru.

— La o primă vedere, pare a fi o traumă mecanică, o izbitură de maşină. Vedem o grămadă de-astea pe-aici; dar izbiturile mecanice nu sunt niciodată bilaterale, cum sunt în cazul ăsta.

— Deci, n-a fost o rănire mecanică? întrebă Ross.

— Nu ştiu ce-a fost. E un caz unic în experienţa mea profesională, spuse legistul dintr-o suflare. I-am găsit şi urme de sânge sub unghii şi câteva fire de păr cenuşiu. Le supunem unui test în momentul de faţă.

De cealaltă parte a încăperii, un alt medic îşi ridică privirea din microscop:

— Este sigur că părul nu-i uman. Secţiunea transversală nu se potriveşte. Părul este al unui animal, apropiat de cel uman.

— Secţiunea transversală? întrebă Ross.

— Este cel mai bun index pe care-l avem pentru originea părului, spuse legistul. Spre exemplu, părul uman din regiunea pubiană este mai eliptic în secţiune transversală decât oricare alt fir de păr de pe corp sau de pe faţă. Este foarte caracteristic, admisibil ca probă de tribunal. Dar mai ales în acest laborator, avem de-a face cu multe tipuri de păr de animal şi suntem experţi şi în asta.

Un analizor voluminos, din tablă inoxidabilă, începu să sune.

— E gata şi sângele, spuse legistul.

Pe un ecran video, văzură perechi de picături pastelat colorate.

— Aceasta este electroforeza, explică legistul. Pentru verificarea proteinelor serului. În stânga este sânge

obişnuit uman. În dreapta un eşantion din sângele de sub unghii. Se poate vedea clar că nu-i sânge uman.

— Nu-i sânge uman? întrebă Ross privind spre Elliot.

— Este apropiat de sângele uman, spuse legistul privind cu atenţie la ecran, dar nu este uman. Ar putea fi un animal domestic, sau de fermă, poate un porc. Sau o maimuţă antropoidă. Maimuţele şi maimuţele antropoide se aseamănă foarte mult cu oamenii sub aspect serologic. Într-un minut, vom avea analiza pe computer.

Pe ecran, apăru tipărit: GLOBULINELE ALFA SI BETA ALE SERULUI IDENTICE: SÂNGE DE GORILĂ.

Legistul spuse:

— Asta vă este răspunsul la ceea ce avea sub unghii: sânge de gorilă.

5. Examinarea

— Nu-ţi face nimic, îi spuse Elliot infirmierului înspăimântat. Se aflau în compartimentul pasagerilor de la bordul avionului de marfă Boeing 747.

— Îţi zâmbeşte.

Într-adevăr, Amy îşi oferea cel mai cuceritor zâmbet, atentă să nu-şi arate dinţii. Dar infirmierul de la clinica particulară din Nairobi nu era obişnuit cu asemenea subtilităţi ale etichetei gorilelor. Mâna în care ţinea seringa îi tremura.

Nairobi era ultima ocazie pentru ca lui Amy să-i fie făcut un control complet. Corpul ei mare, puternic dezminţea o fragilitate constituţională, după cum faţa ei radioasă, cu arcade masive ascundea o natură mai degrabă supusă, decât tandră. În San Francisco, personalul Proiectului Amy o supunea unui regim medical total – examenul urinei la două zile, examenul scaunului săptămânal, analiza completă a sângelui lunar şi un examen stomatologic trimestrial pentru înlăturarea tartrului acumulat pe dinţi din cauza regimului vegetarian.

Amy lua totul în joacă, dar infirmierul îngrozit nu ştia asta. Se apropie de gorilă ţinând înainte seringa ca pe o armă.

— Sunteţi sigur că nu muşcă?

Amy, încercând să fie de folos, semnaliză:

— *Amy promite nu muşca*.

Semnaliză în mod deliberat încet, aşa cum făcea de fiecare dată când avea de a face cu cineva care nu-i cunoştea limbajul.

— Promite să nu vă muşte, spuse Elliot.

— Deci aşa spuneţi, zise infirmierul. Elliot nu se mai osteni să-i precizeze că nu el, ci Amy spusese.

După ce sângele fu prelevat, infirmierul se mai linişti, împachetându-şi instrumentele, spuse:

— Ce mai brută urâtă!

— O jigniţi, spuse Elliot.

Şi, într-adevăr, Amy semnaliza cu vigoare:

— *Ce urâtă*?

— Nimic, Amy, spuse Elliot. Pur şi simplu nu a mai văzut o gorilă.

Infirmierul zise:

— Mă rog?

— Aţi jignit-o. Mai bine v-aţi cere scuze.

Infirmierul închise trusa cu o pocnitură. Se uită la Elliot, apoi la Amy:

— Să-mi cer scuze de la el?

— Ea, zise Elliot. Da. V-ar plăcea să vi se spună că sunteţi urât?

Elliot era foarte conştient de asta. După ani, el ajunsese să simtă acut nedreptatea făcută de oameni maimuţelor antropoide, considerându-i pe cimpanzei ca pe nişte copii nostimi, pe urangutani ca pe nişte bătrâni înţelepţi, iar pe gorile ca pe nişte brute periculoase. Oamenii greşeau în fiecare caz.

Fiecare animal era unic şi nu se potrivea deloc stereotipurilor umane. Cimpanzeii, spre exemplu, erau

mult mai nemiloşi decât gorilele vreodată. Pentru că cimpanzeii erau extravertiţi, iar un cimpanzeu furios era mult mai periculos decât o gorilă furioasă: la grădina zoologică, Elliot putuse privi uimit cum mame îşi împingeau copii mai aproape de cuştile cimpanzeilor pentru a-i privi, dar îi trăgeau înapoi, protector la vederea gorilelor. Aceste mame era evident că nu ştiau că cimpanzeii sălbatici prindeau şi mâncau copii de om – ceea de gorilele nu făceau niciodată.

Elliot fusese de nenumărate ori martor la manifestarea prejudecăţilor oamenilor cu privire la gorile şi îşi putea da seama de efectul lor asupra lui Amy. Amy nu putea schimba faptul că era uriaşă şi neagră şi cu arcade puternice şi cu faţa încreţită, în spatele feţei pe care oamenii o considerau atât de respingătoare, se afla o conştiinţă sensibilă şi inteligentă, prietenoasă faţă de lumea din jurul ei. Suferea când oamenii o luau la fugă sau ţipau de frică sau tăceau observaţii pline de cruzime.

Infirmierul ridică din umeri:

— Vreţi să spuneţi că ei înţelege engleza?

— Da! Ea!

Schimbarea genului era încă ceva care nu-i plăcea lui Elliot. Oamenii înspăimântaţi de Amy erau întotdeauna încredinţaţi că ea este mascul.

Infirmierul dădu din cap:

— Nu pot să cred.

— Amy, arătă-i omului ieşirea.

Amy şonticăi până la uşa pe care o deschise pentru infirmier, ai cărui ochi se lărgiră. Amy închise uşa în urma lui.

— *Bărbat nu prost*! semnaliză Amy.

— Nu-i nimic, spuse Elliot. Hai, Peter scarpină Amy.

Şi în următorul sfert de oră o scărpină, în vreme ce ea se rostogolea pe duşumea gemând de plăcere. Elliot nu-şi dădu seama nici că uşa se deschise în spatele lui, nici că o umbră căzu pe duşumea, până când fu prea târziu; îşi

întoarse capul să vadă ce este, şi văzu cilindrul întunecat repezindu-se în jos, iar capul îi explodă în durere albă, orbitoare, şi totul deveni negru.

6. Răpită

Îl trezi un semnal electronic pătrunzător.

— Nu vă mişcaţi, domnule, spuse o voce.

Elliot deschise ochii şi văzu o lumină puternică, revărsându-se asupra lui. Încă zăcea pe spate în avion; cineva era aplecat asupra lui.

— Priviţi spre dreapta... acum spre stânga... Puteţi îndoi degetele?

Urmă instrucţiunile. Lumina fu îndepărtată şi văzu un negru îmbrăcat în costum alb, stând pe vine alături de el. Omul îl atinse pe Elliot pe cap; degetele i se înroşiră de sânge.

— Nu-i nimic grav, spuse omul. Este ceva superficial.

Privi alături:

— Cam cât timp credeţi că a fost inconştient?

— Vreo două minute, nu mai mult, spuse Munro.

Sunetul înalt se auzi iarăşi. Elliot o văzu pe Ross umblând de jur-împrejurul compartimentului pentru pasageri, purtând o cutie în spate şi ţinând înainte-i o vergea. Se auzi un alt ţiuit.

— Drace, spuse ea şi extrase ceva din rama ferestrei. Cu asta sunt cinci. Au făcut o treabă bună, nu glumă.

Munro privi în jos la Elliot.

— Cum te simţi? întrebă el.

— Ar trebui ţinut sub observaţie douăzeci şi patru de ore, spuse negrul. Ca o precauţie.

— Douăzeci şi patru de ore, spuse Ross, umblând prin compartiment.

Elliot întrebă:

— Ea unde-i?

— Au luat-o, spuse Munro. Au deschis uşa din spate, au umflat toboganul de salvare şi duşi au fost, înainte ca cineva să-şi dea seama ce se întâmplă. Am găsit asta lângă tine.

Munro îi dădu o sticluţă cu inscripţia în japoneză. Pereţii, sticluţei erau zgâriaţii; la un capăt avea un dop din cauciuc, iar la celălalt un ac de seringă, rupt.

Elliot se ridică în capul oaselor.

— Uşurel, spuse doctorul.

— Mi-e bine, zise Elliot, cu toate că îşi simţea capul vuind.

Răsuci sticluţa în mână.

— Era brumată când aţi găsit-o?

Munro încuviinţă din cap:

— Foarte rece.

— Bioxid de carbon, spuse Elliot.

Era o săgeată dintr-o armă cu gaz. Dădu din cap:

— Au rupt acul în ea.

Îşi imagină urletele de furie ale lui Amy. Nu era obişnuită decât cu un tratament blând. Poate aceasta fusese una dintre slăbiciunile muncii lui cu Amy: nu o pregătise destul pentru lumea reală. Mirosi sticluţa – un miros înţepător.

— Lobaxin, somnifer cu acţiune rapidă; îşi face efectul în cincisprezece secunde. Asta au folosit.

Elliot era furios. Lobaxinul nu era folosit des, pentru că provoca tulburări ale ficatului. Şi mai rupseseră şi acul...

Se ridică în picioare şi se sprijini de Munro, care-l înconjură cu braţul. Medicul protestă.

— Mi-e bine, spuse Elliot.

Din cealaltă parte a camerei se auzi un alt ţiuit, de această dată puternic şi prelungit. Ross îşi plimba vergeaua peste trusa medicală, peste sticlele cu pastile şi rezerve. Sunetul părea s-o îngrijoreze; brusc, se îndepărtă, închizând uşiţa.

Traversă compartimentul pasagerilor şi iarăşi se auzi un ţiuit. Ross scoase un mic dispozitiv negru de sub husa unui scaun.

— Ia uitaţi-vă la asta. Trebuie să fi adus pe cineva special pentru a planta ploşniţele. Va dura ore până să sterilizez avionul. Nu putem aştepta.

Se duse imediat la consola computerului şi începu să tasteze.

Elliot spuse:

— Ei unde sunt acum? Consorţiul?

— Grosul a plecat din Kubala, un aeroport afară din Nairobi, acum şase ore, spuse Munro.

— Atunci n-au luat-o pe Amy cu ei.

— Bineînţeles că n-au luat-o, spuse Ross, cu o voce plictisită. Nu le e de nici un folos.

— Au omorât-o? întrebă Elliot.

— Poate, zise Munro liniştit.

— Iisuse…

— Dar mă îndoiesc, continuă Munro. N-au nevoie de publicitate, iar Amy este celebră – la fel de celebră în anumite cercuri ca un ambasador sau ca un şef de stat. Este o gorilă care vorbeşte şi de-astea nu sunt multe. A apărut la T.V. la ştiri, are poza în ziare… Te-ar fi omorât pe tine mai degrabă decât pe ea.

— Deci n-au s-o omoare, spuse Elliot.

— Nu, spuse Ross cu hotărâre. Consorţiul nu este interesat de Amy. Nici măcar nu ştiu de ce am adus-o. Încearcă doar să ne lungească linia de timp, dar nu vor reuşi.

Ceva în tonul ei sugera că aveau de gând s-o părăsească pe Amy. Ideea îl îngrozi pe Elliot.

— Trebuie s-o aducem înapoi, spuse el. Amy este în responsabilitatea mea, nici nu poate fi vorba s-o abandonez aici…

— Şaptezeci şi două de minute, spuse Ross arătând spre ecran. Avem exact o oră şi douăsprezece minute, până ni se spulberă linia de timp.

Se întoarse către Munro:

— Şi trebuie să trecem la cealaltă alternativă.

— Perfect, spuse Munro. Am să pun omul să se ocupe de asta.

— Cu un alt avion, spuse Ross. Nu-l putem lua pe ăsta, e contaminat.

Ross tasta la consola computerului; degetele-i alergau pe clape.

— Ne vom îndrepta direct spre punctul M, spuse ea. O.K.?

— Bineînţeles, spuse Munro, Elliot zise:

— N-am s-o părăsesc pe Amy. Dacă o veţi lăsa în urmă, va trebui să mă lăsaţi şi pe mine…

Elliot se opri. Pe ecran era tipărit mesajul: LAS A GORILA TRECEM URMĂTORUL PUNCT DE CONTROL URGENT MAIMUŢA NU IMPORTANTĂ LINIA DE TIMP REZULTATĂ VERIFICARE COMPUTER REPET PORNIM FĂRĂ AMY.

— Nu o poţi părăsi, spuse Elliot. Rămân şi eu.

— Dă-mi voie să-ţi spun ceva, zise Ross. N-am crezut nici o clipă că Amy ar fi importantă pentru expediţia asta, sau tu, de altfel. Încă de la început, n-a fost decât o diversiune. Când am venit la San Francisco, am fost urmărită. Tu şi Amy mi-aţi furnizat acoperirea. Ai atras consorţiul pe o pistă falsă. A meritat. Acum nu mai are nici o valoare. Vă vom părăsi, dacă va trebui, pe amândoi. Nu-mi pasă câtuşi de puţin.

7. Ploşniţele

— Deci, la dracu, începu Elliot, vrei să spui că…

— Exact, spuse Ross cu răceală. Eşti nefolositor.

Dar chiar în vreme ce vorbea, îi strânse mâna cu putere şi-l trase afară din avion, ducându-şi degetul la buze.

Elliot îşi dădu seama că ea avea de gând să-l împace fără martori; Amy era în grija lui şi la dracu cu toate diamantele şi intrigile internaţionale. Afară, pe pista de beton, el repetă cu încăpăţânare:

— Nu plec fără Amy.

— Nici eu.

Ross traversă repede pista, îndreptându-se către un elicopter al politiei. Elliot se grăbi s-o prindă din urmă.

— Ce?

— Tu nu înţelegi nimic? zise Ross. Avionul ăla nu este curat. E plin de ploşniţe şi consorţiul ascultă ce se întâmplă înăuntru. Am vorbit aşa doar ca să mă audă ei.

— Dar cine te-a urmărit în San Francisco?

— Nimeni. Va pierde însă ore bune încercând să-şi dea seama cine a fost.

— Amy şi cu mine n-am fost doar o diversiune?

— Deloc, spuse ea. Uite ce-i: noi nu ştim ce s-a întâmplat cu prima echipă ERTS în Congo, dar indiferent ce-ai spune tu sau Travis, sau oricine altcineva, eu cred că sunt implicate gorilele. Şi cred că Amy ne va ajuta când vom ajunge acolo.

— Ca ambasador?

— Avem nevoie de informaţii, spuse Ross. Iar ea ştie despre gorile mai multe decât ştim noi.

— Dar eşti în stare s-o găseşti într-o oră şi zece minute?

— La naiba, nu, zise Ross uitându-se la ceas. Asta nu va dura mai mult de douăzeci de minute.

— Mai jos, mai jos!

Ross striga în microfonul cuplat la căştile pe care le purtau la urechi atât ea, cât şi pilotul elicopterului de poliţie, lângă care era aşezată. Elicopterul se rotea în jurul turnului clădirii guvernului, făcând bucle alungite spre nord, către Hilton.

— Asta nu este permis, doamnă, spuse pilotul politicos. Zburăm sub limitele stabilite de reglementările aerospaţiale.

— Eşti afurisit de sus, spuse Ross uitându-se la cutia pe care o ţinea pe genunchi, şi care afişa digital cele patru puncte cardinale. Ea mânuia repede comutatoarele, în vreme ce turnul de control de pe aeroportul Nairobi cârâia plângeri furioase.

— Acum est, exact est, indică ea şi elicopterul se înclină şi o luă spre est, către cartierele sărace ale oraşului.

În spate, Elliot îşi simţea stomacul răsucindu-i-se la fiecare schimbare de direcţie a elicopterului, când acesta se balansa de pe o parte pa alta. Capul îi pulsa şi se simţea mizerabil, dar insistase să meargă. Era singurul în stare să-i asigure lui Amy, în cazul în care aceasta ar fi avut nevoie, îngrijirile medicale necesare.

Acum, de pe locul ei de lângă pilot, Ross spuse:

— Fă o inspecţie, şi arătă către nord-est.

Elicopterul se abătu asupra barăcilor grosolane, maşinilor vechi şi drumurilor prăfuite.

— Mai încet acum, mai încet...

Afişajele instrumentului lui Ross clipeau, cifrele se schimbau. Elliot le văzu pe toate pe zero, deodată.

— Jos! strigă Ross, iar elicopterul cobori în mijlocul unui depozit uriaş de gunoaie.

Pilotul rămase în elicopter; ultimele lui vorbe erau neliniştitoare.

— Unde-i gunoi, sunt şi şobolani, spuse el.

— Şobolanii nu mă deranjează, spuse Ross, coborând cu aparatul ei în mână.

— Unde sunt şobolani, sunt şi cobre, zise pilotul.

— Aha, spuse Ross.

Traversă depozitul împreună cu Elliot. Era un vânt tăricel. Hârtii şi gunoaie le fluturau pe la picioare. Cu durerea lui de cap, la care se adăuga mirosul gunoaielor, Elliot simţea că-i ia greaţa.

— Nu-i departe de-aici, zise Ross privind la ecran. Era nerăbdătoare, privindu-şi ceasul.

— Aici?

Se aplecă şi începu să scurme în gunoi, făcând cercuri cu mâna, din ce în ce mai nemulţumită, cu mâna până la cot în gunoi.

În cele din urmă, o scoase afară cu un colier – cel pe care ea i-l dăduse lui Amy la urcarea în avion. În San Francisco, îl întoarse pe dos, examinând eticheta de plastic cu numele de pe el, care. Elliot observă, era neobişnuit de groasă. Avea pe spate zgârieturi proaspete.

La dracu, zise Ross. Şaisprezece minute pierdute.

Şi se grăbi spre elicopterul care aştepta.

Elliot fu dintr-un pas lângă ea.

— Şi cum ai s-o găseşti dacă s-au descotorosit de colierul ploşniţă?

— Nimeni, spuse Ross, nu plantează o singură ploşniţă. Asta a fost doar o nadă pe care mă aşteptam s-o găsească.

Arătă la zgârieturile de pe spate.

— Dar sunt deştepţi, au schimbat frecvenţele.

— Poate au scăpat şi de cea de-a doua ploşniţă, spuse Elliot.

— N-au scăpat, zise Ross.

Elicopterul se înălţă în rafala elicei, învârtindu-se eu forţă, iar hârtiile şi zgomotul se învolburară dedesubt. Ross îşi apropie de buze microfonul şi-i transmise pilotului:

— Du-mă la cea mai mare sursă de fier vechi din Nairobi.

În nouă minute, prinseră un alt semnal, foarte slab, localizat într-un cimitir de maşini. Elicopterul ateriză în afară, în mijlocul străzii, atrăgând zeci de copii. Ross intră în curte cu Elliot, mergând de-a lungul grămezilor de automobile şi camioane ce zăceau ruginind.

— Eşti sigură că-i aici? întrebă Elliot?

— Fără discuţie. Trebuia s-o înconjoare cu metal, este singurul lucru pe care-l puteau face.

— De ce?
— Ecranare.
Ross îşi alegea drumul ocolind maşini distruse, oprindu-se des pentru a-şi consulta aparatul.
Deodată, Elliot auzi un geamăt.
Venea din interiorul unui vechi autobuz Mercedes, roşu de rugină. Elliot pătrunse în interior prin uşile rupte, cu garniturile din cauciuc sfărâmându-i-se în mână. O găsi pe Amy zăcând pe spate, legată cu bandă adezivă. Era ameţită, dar se văita în gura mare când îi dezlipea banda adezivă din păr.
Elliot îi găsi acul rupt în sânul drept şi-l extrase cu un cleştişor; Amy ţipă, apoi îl îmbrăţişă. Elliot auzi din depărtare o sirenă a poliţiei.
— Este bine, Amy, totul este bine, spuse el.
O aşeză şi o examină mai cu atenţie. Părea să fie bine.
Apoi, întrebă:
— Unde este a doua ploşniţă?
— Ross îşi arătă dantura într-un zâmbet larg:
— A înghiţit-o!
Acum, că Amy era în siguranţă, Elliot simţi un vai de furie:
— Ai făcut-o s-o înghită? O ploşniţă electronică? Nu-ţi dai seama că este un animal foarte delicat, cu sănătatea extrem de precară...
— Nu te ambala, spuse Ross. Ţii minte vitamina pe care ţi-am dat-o? Şi tu ai înghiţit una.
Se uită la ceas:
— Treizeci şi două de minute, zise. Nu-i rău deloc. Mai avem încă patruzeci de minute până să părăsim Nairobi.

8. Punctul actual

Munro stătea în B-747, lucrând la computer. Urmărea liniile străbătând harta, bifând linii de date, linii de timp, coordonate.

Computerul parcurgea rapid rutele posibile ale expediţiei, verificând câte una la fiecare zece secunde. După fiecare stabilire a datelor de intrare, erau tipărite rezultatele – costuri, dificultăţi logistice, probleme de aprovizionare, timpul total scurs de la Houston, de la Punctul actual (Nairobi), unde se aflau acum.

Căuta o soluţie.

Nu mai era ca pe timpuri, gândea Munro. Chiar şi cu cinci ani în urmă, expediţiile încă mai mergeau ia modul văzând şi făcând, la noroc. Dar la ora actuală, toate expediţiile foloseau planificarea pe computer, în timp real: Munro fusese obligat de mult să înveţe BASIC şi TW/GESHUND şi alte limbaje interactive importante. Nimeni n-o mai făcea cu picioarele. Afacerile se schimbaseră.

Munro se hotărâse să se alăture expediţiei ERTS exact din cauza acestor schimbări şi nu din cauza lui Karen Ross, care era încăpăţânată şi lipsită de experienţă. ERTS avea cea mai elaborată bancă de dare şi cele mai sofisticate programe de planificare. Pe termen lung, se aştepta ca aceste programe să realizeze deosebirea crucială. Şi apoi, îi plăcea o echipă mai mică; odată aflată în teren, echipa de treizeci de persoane a consorţiului urma să fie nemanevrabilă.

Dar Munro trebuia să găsească o linie de timp mai rapidă pentru a-i duce la ţintă. Apăsă pe butoane, urmărind clipirea datelor. Fixă traiectorii, intersecţii, joncţiuni. Apoi, cu un ochi experimentat începu să elimine din variante. Închise rute, elimină câmpuri de aterizare, tăie drumuri de acces, evită treceri de râuri.

Computerul continua să revină cu timpi reduşi, dar din Punctul actual (Nairobi), timpii totali scurşi erau mereu prea lungi. Cea mai bună proiecţie depăşea consorţiul cu doar treizeci şi şapte de minute – pe care nu te puteai bizui. Ridică din umeri şi-şi aprinse o ţigară. Dar dacă ar traversa râul Liko pe la Mugana...

Apăsă butoanele.

Nu ajută la nimic. Traversarea lui Liko încetinea. Încercă traversarea extrem de dificilă a văii Goroba, deşi era poate prea riscant de efectuat.

RUTA PROPUSĂ EXCESIV PERICULOASĂ.

“Marile minţi gândesc asemănător” îşi spuse Munro, trăgând din ţigară. Dar începu să se întrebe: nu existau alte modalităţi, neortodoxe, de abordare, pe care le trecuseră cu vederea? Şi atunci îi veni o idee.

Celorlalţi s-ar putea să nu le placă, dar s-ar putea să meargă...

Munro ceru listarea echipamentului logistic. Da, erau echipaţi pentru ea. Introduse ruta, zâmbind la vederea liniei ce traversa Africa, până la câteva mile de destinaţia lor. Ceru rezultatele.

RUTA PROPUSĂ INACCEPTABILĂ.

Apăsă butonul de începere a prelucrării datelor şi obţinu, oricum, rezultatele. Era exact cum se gândise – puteau depăşi consorţiul cu patruzeci de ore în cap. Aproape două zile întregi!

Computerul reveni la mesajul anterior:

RUTA PROPUSĂ INACCEPTABILĂ /

FACTORI DE ALTITUDINE /

PERICOLE EXCESIVE PENTRU PERSONAL /

PROBABILITATE SUCCES SUB LIMITĂ /

Munro nu credea că este adevărat. Era sigur că puteau s-o scoată la capăt, mai ales dacă vremea era bună. Altitudinea nu era o problemă, iar terenul, deşi dificil, putea fi învins în mod rezonabil.

9. Plecarea

Micul Fokker S-144 cu elice a fost tras alături de uriaşul cargou B-747, ca un bebeluş adăstând la sânul mamei. Pe două rampe pentru mărfuri, oamenii transportând echipamentul din avionul cel mare în cel mic

se aflau într-o mişcare continuă, întorcându-se la aeroport. Ross îi explică lui Elliot că vor lua aparatul mai mic, deoarece Boeing-ui trebuia “deparazitat” şi, oricum, acesta era “prea mare” pentru nevoile lor de acum.

— Dar Boeing-ul trebuie să fie mai rapid, zise Elliot.

— Nu neapărat, răspunse Ross, fără să dea explicaţii mai amănunţite.

În orice caz, lucrurile se petreceau acum foarte rapid, iar Elliot avea alte griji. O ajută pe Amy să se îmbarce pe Fokker şi o cercetă din cap până-n picioare. Părea a fi plină de contuzii pe corp – cel puţin ea se plângea că o dureau toate când o atingea Elliot – dar avea oasele întregi şi era într-o dispoziţie excelentă.

Câţiva lucrători negri încărcau echipamentul în avion, râzând şi dându-şi unul altuia palme peste spate, în joacă. Amy fu intrigată de comportamentul lor, dorind să afle:

— *Ce joc?*

Dar ei nu o băgară în seamă, văzându-şi de treabă. De altfel, Amy era încă ameţită în urma medicamentelor administrate. Curând adormi.

Ross supraveghea operaţiunea de încărcare şi Elliot se duse către coada avionului, unde ea discuta cu un negru plăcut la înfăţişare, care se prezentă drept Kahega.

— A, spuse Kahega strângându-i mâna. Doctor Elliot. Doctor Ross şi doctor Elliot, doi doctori, foarte excelent.

Elliot nu prea înţelegea de ce era excelent.

Kahega râdea molipsitor:

— Foarte bună acoperire, anunţă el. Nu ca pe vremuri, cu căpitanul Munro. Acum doi doctori-o misiune medicală, da? Foarte excelent. Unde sunt “ajutoarele medicale”?

Făcu cu ochiul.

— Nu avem nici un fel de “ajutoare medicale”, oftă Ross.

— O, foarte excelent, doctore, îmi place stilul dumitale, spuse Kahega. Sunteţi americancă, da? Luăm ce: M-16-uri? Carabină foarte bună, M-16. Şi eu o prefer.

— Kahega crede că facem contrabandă cu arme, spuse Ross. Pur şi simplu nu poate crede că nu.

Kahega râse.

— Doar sunteţi cu căpitanul Munro! spuse el, ca şi cum asta explica totul.

Apoi se duse să vadă de ceilalţi lucrători.

— Eşti sigură că nu facem contrabandă cu arme? întrebă Elliot când râmaseră singuri.

— Suntem pe urmele a ceva mai valoros decât armele, spuse Ross.

Reîmpacheta echipamentul, lucrând cu repeziciune. Elliot întrebă dacă putea fi de folos cu ceva, dar ea dădu din cap.

— Trebuie să fac asta cu mâna mea. Trebuie să coborâm la patruzeci de livre de persoană.

— Patruzeci de livre? Pentru fiecare?

— Asta este ceea ce permite proiectarea făcută la calculator. Munro l-a adus pe Kahega, împreună cu alte şapte ajutoare din tribul Kikuyu. Plus voi trei. Înseamnă unsprezece persoane cu totul; plus Amy – îşi va primi şi ea porţia de patruzeci de livre. Ceea ce înseamnă un total de patru sute optzeci de livre.

Ross continuă să cântărească pachetele şi porţiile de hrană.

Ştirile îi dădură lui Elliot presimţiri sumbre. Expediţia lua deja o altă turnură, încă şi mai periculoasă. Impulsul lui spontan de a se întoarce din drum fu însă contracarat de amintirea imaginii de pe ecran şi de creatura cenuşie, cu înfăţişare de gorilă, pe care el o bănuia a fi un animal mare, necunoscut. Era o descoperire care merita riscul asumat. Se uită prin fereastră, la lucrătorii de afară.

— Sunt Kikuyu?

— Da, răspunse Ross. Sunt hamali buni, chiar dacă nu tac din gură nici o clipă. Membrilor tribului Kikuyu le place foarte mult să vorbească. Sunt toţi fraţi, că veni vorba, aşa

că ai grijă la ceea ce spui. Sper doar că Munro nu a trebuit să le spună prea multe.

— Kikuyuşilor?

— Nu, celor de la ASCN.

— Celor de la ASCN, repetă Elliot.

— Chinezilor. Chinezii sunt foarte interesaţi de tehnologia electronică şi de computere, spuse Ross. Munro trebuie să le spună ceva în schimbul sfaturilor pe care i le dau.

Arătă către fereastră şi Elliot privi afară. Destul de sigur pe el, Munro stătea sub umbra lăsată de aripa Boeing-ului 747, vorbind cu patru chinezi.

— Aici, spuse Ross, puneţi astea în colţul de colo.

Ross arătă către trei cutii mari de carton care, purtau inscripţia SCUFUNDĂTORII SPORTIVI AMERICANI. LACUL ELSIMORE, CALIFORNIA.

— Facem scufundări? întrebă Elliot, nedumerit.

Dar Ross nu-i dădu atenţie.

— Tare aş vrea să ştiu ce le tot spune, spuse ea. Dar, după cum reieşi, Ross nu avea de ce să fie îngrijorată: Munro plătise chinezilor în ceva mai valoros pentru ei decât informaţiile în domeniul electronicii.

Fokkerul decolă de pe pista aeroportului din Nairobi, la ora paisprezece şi douăzeci şi patru de minute, cu trei minute mai devreme decât prevedea noul lor program.

În timpul celor şaisprezece ore care au urmat recuperării lui Amy, expediţia ERTS călători cinci sute douăzeci de mile, traversând frontierele a patru ţări – Kenya. Tanzania, Rwanda şi Zair – în drumul lor de la Nairobi până la Pădurea Barawana, de la limita pădurii ecuatoriale congoleze. Logistica acestei mişcări complexe ar fi fost imposibilă în lipsa unui aliat din afară. Munro susţinea că are “prieteni plasaţi în posturi modeste”, iar în acest caz, el se referise la Serviciile Secrete Chineze din Tanzania.

Chinezii erau activi în Africa de la începutul anilor şaizeci, când reţelele lor de spionaj încercaseră să influenţeze cursul războiului civil din Congo, deoarece China voia să aibă acces ia bogatele resurse de uraniu de acolo. Oameni de intervenţie în teren erau trimişi de Banca Chineză sau, mai des, de Agenţia de Ştiri China Nouă. Munro negociase cu un număr de corespondenţi de război ai ASCN pe vremea când făcea trafic de arme, între 1963 şi 1968, şi nu întrerupsese legăturile cu aceştia nici un moment.

Angajarea financiară chineză în Africa era considerabilă. Către sfârşitul anilor şaizeci, mai bine de jumătate din cele două miliarde de dolari reprezentând ajutorul chinez pentru străinătate mergeau către naţiunile africane. O sumă egală cu aceasta era cheltuită în secret; în 1973, Mao Tsetung se plângea public în legătură cu banii pe care-i irosise în încercarea de a susţine guvernul zairez al preşedintelui Mobutu, Misiunea chineză în Africa îşi propunea să contracareze influenţa rusească, dar după cel de-al doilea război mondial, chinezii nu mai nutreau nici o dragoste faţă de japonezi, aşa că dorinţa lui Munro de a depăşi consorţiul euro-japonez găsi teren fertil. Pentru a sărbători alianţa, Munro adusese trei cutii de canon cernite, provenite din Hong Kong.

Cei doi şefi operaţionali chinezi din Africa. Li Tao şi Liu Shumen, erau amândoi din provincia Htinan. Considerau că situaţia lor în Africa era plicticoasă din pricina mâncării africane lipsite de gust, aşa că acceptară plini de recunoştinţă darul lui Munro, constând dintr-o lădiţă de ciuperci şi andive, o cutie cu sos condimentat de fasole şi una cu pastă, de chili cu usturoi. Faptul că aceste bunătăţi veneau din Hong Kong-ul neutru şi nu erau condimente de calitate inferioară produse în Taiwan, era un aspect sensibil; în orice caz, darul atinse exact nota potrivită într-un asemenea schimb neoficial.

Lucrătorii ASCN îi furnizară lui Munro anumite obiecte artizanale efectuate din hârtie, ceva echipament dificil de obţinut şi informaţii. Chinezii dispuneau de hărţi excelente şi informaţii remarcabil de detaliate asupra condiţiilor existente în lungul frontierei nord-estice a Zairului – de vreme ce ei ajutau trupule tanzaniene care invadau Uganda. Chinezii îi spuseseră lui Munro că râurile din junglă se umflaseră şi-l sfătuiseră să-şi procure un balon pentru traversarea lor. Dar Munro nu se ostenise să le ia statul în seamă; într-adevăr, el părea să aibă un anumit plan, pentru a-şi atinge punctul de destinaţie, fără să mai traverseze vreun râu. Deşi chinezii nu-şi putură imagina cum anume.

La ora zece seara, în 16 iunie, Fokker-ul se opri pentru realimentare pe aeroportul Rawamagena, din apropierea oraşului Kigali, în Rwanda. Ofiţerul de la controlul traficului local veni la bord cu nişte formulare, interesându-se de următoarea destinaţie. Munro declară că aceasta era aeroportul Rawamagena, însemnând că avionul urma să facă un ocol şi apoi să se întoarcă.

Elliot se încruntă.

— Dar vom ateriza undeva în…

— Ş-ş-ş, făcu Ross, clătinând din cap. Las-o baltă.

În mod cert, controlorul de trafic păru mulţumit de ideea acestui zbor; plecă îndată după ce pilotul semnă pe formularul înmânat. Ross explică faptul că pe aeroportul din Rwanda controlorii de zbor erau obişnuiţi ca echipajele avioanelor să nu-şi declare complet intenţiile de zbor.

— Vrea să ştie doar când se va întoarce avionul înapoi pe aeroport. Restul nu-l priveşte.

Aeroportul Rawamagena era adormit: trebuiră să aştepte două ore ca să li se aducă combustibilul şi totuşi Ross, care de obicei era nerăbdătoare, aşteptă liniştită. Iar Munro aţipi, la fel de indiferent faţă de întârziere.

— Cum stăm cu limita de timp? întrebă Elliot.

— Nu-s probleme, zise ea. Oricum, nu putem pleca mai curând de trei ore. Avem nevoie de lumină deasupra lui Mukenko.

— Acolo este pista de aterizare? întrebă Elliot.

— Dacă o poţi numi pistă de aterizare, zise Munro, şi-şi trase pe ochi pălăria de safari, întorcându-se la somn.

Aceasta îl îngrijoră pe Elliot, până ce Ross îl lămuri că cele mai multe aeroporturi africane izolate nu erau decât fâşii murdare de savană defrişată. Piloţii nu puteau ateriza noaptea sau în dimineţile ceţoase, din cauza animalelor aflate adesea pe pistă, a triburilor nomade care-şi aşezau tabăra în zona defrişată, sau din cauza câte unui avion aterizat înainte şi incapabil de a-şi mai lua zborul.

— Avem nevoie de lumină, explică ea. De asta aşteptăm. Nu te impacienta: toate acestea sunt luate în calcul.

Elliot îi acceptă explicaţia şi se întoarse să o controleze pe Amy. Ross oftă.

— Nu crezi că mai bine i-am spune? întrebă,ea.

— De ce? zise Munro, fără să-şi ridice pălăria.

— Poate e vreo problemă cu Amy.

— O să am eu grijă de Amy, răspunse Munro.

. – Elliot o să se supere când o să afle, spuse Ross.

— De bună seamă că se va supăra, zise Munro. Dar n-are nici un rost să-l necăjim câtă vreme încă nu trebuie.

— În definitiv ce valoare are pentru voi saltul ăsta?

— Patruzeci de ore, cel puţin. Este periculos, dar ne va da o cu totul altă linie de timp. Încă îi mai putem întrece.

— Păi ăsta-ţi este răspunsul, zise Munro. Acum ţine-ţi gura închisă şi odihneşte-te un pic.

ZIUA 5: Moruti

17 iunie. 1979

1. Zair

La depărtare de cinci ore de Rawamagena peisajul se schimbă. Odată trecuţi de Goma, lângă frontiera Zairului, se aflau zburând deasupra celor mai estice prelungiri ale pădurii ecuatoriale congoleze. Elliot privea fascinat prin fereastră.

Ici-acolo, în lumina slabă a dimineţii, câte o şuviţă diafană de ceaţă se mai agăţa ca bumbacul, de coroanele copacilor. Din vreme în vreme, traversau albia, şerpuind întunecată, a câte unui râu mâlos sau tăietura dreaptă, roşietică a câte unui drum. Dar, cea mai mare parte a timpului, puteau vedea dedesubt numai întinderea neîntreruptă a pădurii dense, cât putea cuprinde privirea.

Priveliştea era monotonă şi în acelaşi timp înfricoşătoare. – era înfricoşător să te confrunţi cu ceea ce Stanley numise “imensitatea indiferentă a lumii naturale”. De pe scaunul confortabil al avionului cu aer condiţionat, era imposibil ca cineva să nu recunoască în această uriaşă, monotonă pădure o creaţie a naturii, depăşind până la ridiculizare dimensiunile celor mai mari oraşe sau ale altor creaţii omeneşti. Fiecare coroană de copac în parte avea un trunchi de patruzeci,de picioare în diametru. Înălţat în aer la două sute de picioare; un spaţiu de mărimea unei catedrale gotice era adăpostit sub frunzişul unduitor al fiecăruia dintre aceşti giganţi. Şi Elliot ştia că pădurea se întindea spre vest pe aproape două mii de mile până ce se oprea, în sfârşit, la Oceanul Atlantic, pe coasta apuseană a Zairului.

Elliot anticipase reacţia lui Amy la această primă vedere a junglei, mediul ei natural. Se uita prin fereastră cu o privire fixă.

Semnaliză:

— *Aici junglă*.

O făcu cu aceeaşi neutralitate emoţională cu care desemna culorile pe cartonaşe sau obiectele împrăştiate pe podeaua rulotei ei din San Francisco. Identifica jungla, dând un nume pentru ceea ce vedea, dar nu mergea cu recunoaşterea mai departe.

Elliot îi spuse:

— Îi place jungla lui Amy?

— *Jungla aici*, semnaliză ea. *Junglă este*.

El insistă, dorind să dovedească, pentru contextul emoţional, că exact asta voia să spună: îi place jungla lui Amy?

— *Junglă aici. Junglă este. Locul junglă aici Amy vezi junglă aici*.

Elliot încercă altfel.

— Amy trăieşte în jungla asta?

— *Nu*.

Fără nici o expresie.

— Unde trăieşte Amy?

— *Amy trăieşte casa Amy*. Se referea la rulota ei din San Francisco.

Apoi îşi slăbi centura de siguranţă a scaunului, îşi luă capul în palme şi începu să privească leneş afară, prin fereastră. Semnaliză:

— *Amy vrea ţigară*.

Îl observase pe Munro fumând.

— Mai târziu, Amy, spuse Elliot.

La ora şapte dimineaţa, trecură pe deasupra acoperişului din tablă lucitoare al complexului minier pentru exploatarea cositorului şi a tantalului de la Masisi. Munro. Kahega şi ceilalţi hamali trecură în partea din

spate a avionului, pregătind echipamentul şi conversau aprins în swahili.

Amy îi văzu ridicându-se şi semnaliză:

— *Îngrijoraţi*.

— Îngrijoraţi de ce, Amy?

— *Ei oameni îngrijoraţi. Îngrijoraţi ei probleme îngrijoraţi*.

După câtva timp, Elliot se duse şi el în partea din spate a avionului, unde îi găsi pe oamenii lui Munro pe jumătate îngropaţi sub mormane de sfoară. Înghesuind echipament în nişte saci alungiţi din pânză, pe care-i înfăşurau apoi cu sfoară.

Elliot arătă către sacii lunguieţi ca nişte torpile.

— Ce sunt ăştia?

— Se numesc conteinere Crosslin, spuse Munro. Foarte de încredere.

— N-am văzut niciodată să se împacheteze echipamentul în felul ăsta, spuse Elliot privind la rezultatul activităţii lor. Par a ne proteja proviziile cu foarte mare grijă.

— Asta şi este ideea, zise Munro, pornind spre botul avionului, să stea de vorbă cu pilotul.

Amy semnaliză.

— *Om părnas minte Peter*.

"Părnas" era termenul ei pentru Munro, dar Elliot n-o băgă în seamă. Se întoarse către Kahega:

— Cât de departe este aeroportul?

Kahega îşi ridică privirile:

— Aeroportul?

— De la Mukenko.

Kahega se opri puţin, gândindu-se.

— Două ore, spuse.

Apoi chicoti, spuse ceva în swahili şi toţi fraţii izbucniră în râs.

— Ce-i aşa de amuzant? întrebă Elliot.

— O, doctore, zise Kahega dându-i o palmă peste spate. Eşti hazos din fire.

Avionul se înclină, executând un cerc larg în aer. Kahega şi fraţii lui se repeziră la ferestre; Elliot li se alătură. Văzu numai junglă neîntreruptă… apoi o coloană de jeep-uri verzi, deplasându-se în lungul unei albii de râu secate, noroioasă, undeva departe dedesubt; arăta ca o formaţie militară. Auzi cuvântul “Muguru”, repetat de mai multe ori.

— Despre ce-i vorba, întrebă Elliot. Aceasta este Muguru?

Kahega dădu energic din cap.

— Nu, la dracu'. Afurisitul ăsta de pilot, l-am avertizat pe căpitanul Munro, afurisitul ăsta de pilot, pierdut.

— Pierdut? repetă Elliot.

Cuvântul însuşi îi dădea fiori.

Kahega râse.

— Căpitanul Munro le-a pus la punct, dat blesteme.

Avionul zbura acum spre est, depărtându-se de junglă, către o zonă de înălţimi împădurite, cu vârfuri rotunjite şi pâlcuri de copaci cu frunze căzătoare. Fraţii lui Kahega sporovăiau cu însufleţire, râdeau şi-şi cărau la palme peste spate; păreau a se simţi foarte bine.

Atunci Ross se întoarse, mergând repede pe culoar, cu faţa crispată. Scoase din cutii câteva suluri, de mărimea unei mingi de baschet, cu folie metalică strâns înfăşurată.

Lui Elliot, foliile îi amintiră de beteala pentru pomul de Crăciun.

— Pentru ce sunt astea? întrebă el.

Atunci auzi prima explozie, şi Fokker-ul se zgudui în aer.

Alergând la fereastră, Elliot văzu o dâră albă, subţire de abur alb terminată într-un nor negru de fum ţâşnind în dreapta lor. Fokker-ul se înclină, începând să coboare

către junglă. În vreme ce privea, o a doua dâră se înălţă spre ei, din verdele pădurii de dedesubt.

Îşi dădu seama că era un proiectil. O rachetă teleghidată.

— Ross! strigă Munro.

— Gata! strigă la rândul ei Ross.

O explozie roşie izbucni, şi vederea prin fereastră îi fu acoperită de un fum dens. Avionul se zgudui sub şoc, dar îşi continuă drumul. Lui Elliot nu-i venea să creadă: cineva trăgea cu rachete în ei.

— Radar! strigă Munro. Nu optic! Radar!

Ross înhăţă sulurile argintii şi o luă pe culoar către coada avionului. Kahega deschise uşa din spate, lăsând vântul să năvălească în interior.

— Ce dracu' se întâmplă? întrebă Elliot.

— Nu te îngrijora, îi zise Ross peste umăr. Vom recupera timpul.

Se auzi un şuierat puternic, urmat de o a treia explozie. Avionul încă era puternic înclinat, dar Ross, rupând foaia desfăcută din suluri, o aruncă afară, în aer.

Cu motoarele mugind, Fokker-ul se abătu opt mile către sud şi urcă la douăsprezece mii de picioare, apoi începu să înconjoare pădurea în cercuri tot mai strânse. La fiecare revenire, Elliot putea să vadă fâşiile de foiţă metalică atârnând în aer ca un nor metalic uriaş, scânteietor. Alte două rachete explodară în interiorul norului. Chiar şi de la distanţă, zgomotul şi şocul exploziilor o tulburau pe Amy. Se legăna înainte şi înapoi în scaunul ei, mormăind încetişor.

— Asta-i pentru derutare, îl lămuri Ross pe Elliot, aşezându-se în faţa consolei portabile a computerului şi începând să apese pe butoane. Zăpăceşte armele cu sistem radar. SAM[21]-urile astea, ghidate prin radar, ne interpretează ca fiind undeva în interiorul norului.

---

21 SAM = sol-air missile = rachetă sol-aer (n.tr.)

Elliot îi auzea vorbele de departe, ca în vis. I se păreau de neînţeles.

— Dar cine trage în noi?

— Probabil că FAZ, zise Munro. Forţele Armate Zaireze, armata Zairului.

— Armata Zairului? De ce?

— Este o greşeală, zise Ross, apăsând în continuare pe butoane, fără să-şi ridice privirile.

— O greşeală? Lansează asupra noastră rachete sol-aer şi este o greşeală? Nu crezi că mai bine le-ai telefona să le spui că-i greşeală?

— N-am cum, zise Ross.

— De ce nu?

— Pentru că, interveni Munro, nu am vrut să ne declarăm itinerarul de zbor la Rawamagena. Ceea ce, din punct de vedere tehnic, înseamnă că violăm spaţiul aerian zairez.

— Iisuse Hristoase! exclamă Elliot.

Ross nu zicea nimic. Continua să lucreze la computer, încercând să scape de paraziţi pentru a limpezi ecranul, drept pentru care apăsa buton după buton.

— Când am acceptat să mă alătur acestei expediţii, începu Elliot să ţipe, nu m-am aşteptat să nimerim într-un război adevărat.

— Nici eu, zise Ross. Se pare că amândoi am căpătat mai mult decât pentru cât ne-am tocmit.

Înainte ca Elliot să aibă vreme să răspundă, Munro îi puse braţul pe după umeri, şi-l luă deoparte:

— Totul va fi bine, îi spuse el Iui Elliot. Sunt SAM-uri învechite, din anii şaizeci, şi cele mai multe dintre ele explodează din cauză că materialul solid, de propulsie, a crăpat cu timpul. Nu este nici un pericol. Ai doar grijă de Amy, ea are acum nevoie de ajutorul tău. Iar pe mine, lasă-mă să lucrez cu Ross.

Ross era într-o mare tensiune. În vreme ce avionul încă se mai învârtea în cerc la opt mile de norul metalic, ea

trebuia să ia rapid o decizie. Dar tocmai se confruntase cu o devastatoare şi total neaşteptată încercare.

Consorţiul euro-japonez îi devansase încă de la început, cu aproximativ optsprezece ore şi douăzeci de minute. La sol, în Nairobi, Munro elaborase împreună cu ea un plan care ar fi anulat diferenţa şi ar fi plasat expediţia ERTS cu patruzeci de ore în avans faţă de echipa consorţiului. Acest plan, pe care din motive evidente nu-l dezvăluise lui Elliot, prevedea ca ei să se paraşuteze pe pantele sudice golaşe ale Muntelui Mukenko.

De la Mukenko, Munro estimase că mai erau doar treizeci şi şase de ore de marş până la ruinele oraşului; Ross se aşteptase să se lanseze la orele două, în după-amiaza aceea. În funcţie de acoperişul de nori de deasupra lui Mukenko şi de raza de cădere, puteau atinge oraşul în ziua de 19 iunie, pe la mijlocul zilei.

Planul era deosebit de periculos. Ar fi urmat să lanseze persoane neantrenate într-o zonă sălbatică, la mai bine de trei zile depărtare de cel mai apropiat oraş. Dacă vreunul dintre ei ar fi suferit un accident serios, şansele de supravieţuire erau minime. Mai era şi problema echipamentului: la altitudini de opt-zece mii de picioare, pe pantele vulcanice, rezistenţa aerului era redusă şi conteinerele Crosslin ar fi putut să nu asigure suficientă protecţie.

*

La început, Ross respinsese planul lui Munro ca fiind prea riscant, dar ei o convinsese că este realizabil. El accentuase asupra faptului că paraşutele erau echipate cu dispozitive automate de deschidere, că grohotişul vulcanic din partea superioară a pantelor era la fel de moale ca nisipul de pe plajă; că se puteau împacheta conteinerele Crosslin în încă ceva: şi că putea să coboare el însuşi cu Amy.

Ross verificase de două ori probabilităţile calculate de computerul de la Houston şi rezultatele fuseseră lipsite de

orice echivoc. Probabilitatea unui salt reuşit era de zero virgulă şapte sute nouăzeci şi opt, însemnând că era doar o şansă la cinci ca cineva să fie rănit grav. Oricum, în cazul unei lansări încununate de succes, probabilitatea de succes a expediţiei era de zero virgulă nouă sute nouăzeci şi trei, făcând practic sigură înfrângerea consorţiului.

Nici un alt plan nu înregistra un asemenea punctaj înalt. Ross se uitase la date şi spusese:

— Cred că vom sări.

— Cred că o vom face, spuse şi Munro.

Paraşutarea rezolva multe probleme, deoarece actualizările geopolitice erau din ce în ce mai nefavorabile. Kigani se aflau în plină rebeliune: pe pigmei nu se puteau bizui; armata zaireză trimisese unităţi blindate în zona de est a graniţei pentru a-i linişti pe kigani – iar trupele infanteriei africane erau vestite pentru plăcerea cu care apăsau pe trăgaci. Paraşutându-se la Mukenko, ei aveau în vedere evitarea tuturor acestor pericole.

Dar asta fusese înainte ca armata zaireză să-şi trimită SAM-urile să explodeze în jurul lor. Se aflau încă la optzeci de mile sud faţă de zona în care intenţionau să se lanseze, zburând în cerc deasupra aceluiaşi teritoriu, pierzând timp şi combustibil. Se părea ca planul lor îndrăzneţ, atât de atent întocmit, şi confirmat de computer, rămânea dintr-o dată lipsit de orice bază.

Şi, ca şi cum atâta n-ar fi fost de ajuns. Ross nu reuşea nici să vorbească cu Houstonul; computerul refuza să-i stabilească legătura prin satelit. Pierdu cincisprezece minute muncindu-se cu instalaţia portabilă, sporindu-i alimentarea cu energie şi schimbând codurile, până când, în sfârşit, îşi dădu seama că transmisia îi era bruiată electronic.

Pentru prima oară în viaţă, Karen Ross simţi că-i vine să plângă.

— Linişteşte-te, spuse Munro calm, luându-i mâna de pe butoane. Să luăm lucrurile pe rând, câte unul, nu-i cazul să ne necăjim.

Ross apăsa pe butoane iar şi iar, în neştire.

Munro era conştient de deteriorarea stării psihice atât a lui Ross, cât şi a lui Elliot. Se întâlnise cu asemenea situaţii în timpul expediţiilor anterioare, mai ales când erau implicaţi oameni de ştiinţă sau personal tehnic. Cercetătorii lucrau toată ziua în laboratoare, unde condiţiile puteau fi stabilite şi supravegheate riguros. Mai devreme sau mai târziu, ajungeau să creadă că lumea din afară era la fel de controlabilă ca cea din laboratoarele lor. Chiar dacă o ştiau prea bine, şocul descoperirii că lumea naturală îşi urma propriile legi şi era indiferentă faţă de ei, reprezenta o lovitură psihică deosebit de puternică. Munro putea citi semnele.

— Dar ăsta, spuse Ross, este în mod evident un avion civil, cum pot să facă una ca asta?

Munro o privi lung. În timpul războiului civil din Congo, avioane civile fuseseră doborâte cu regularitate, de ambele părţi.

— Se întâmplă şi asemenea lucruri, zise el.

— Şi bruiajul?! Ticăloşii ăştia n-ar fi în stare să ne bruieze. Suntem bruiaţi între emiţător şi receptorul vostru prin satelit. Pentru a putea face asta este nevoie de un alt satelit, undeva şi…

Se întrerupse, încruntându-se.

— Doar nu crezi că-i mâna consorţiului aici? zise Munro. Întrebarea este: poţi s-o aranjezi? Ai contramăsuri?

— Bineînţeles că am contramăsuri, spuse Ross. Pot să codific o explozie, pot transmite optic unui receptor IR, pot conecta un cablu la pământ – dar nu pot face nimic în următoarele câteva minute, iar noi avem nevoie de informaţii. Planul nostru a căzut.

— Pe rând, repetă Munro liniştit.

Văzu pe faţa ei tensiunea în care se afla şi îşi dădu seama că nu este în stare să gândească limpede. Şi mai ştia că el nu poate gândi în locul ei; trebuie s-o readucă la o stare de calm.

După părerea lui Munro, expediţia ERTS era deja terminată – probabil că nu mai puteau obţine amplasamentul din Congo în defavoarea consorţiului. Dar nu avea deloc de gând să dea bir cu fugiţii; condusese destule expediţii ca să ştie că orice se putea întâmpla, aşa că zise:

— Încă mai putem recupera timpul pierdut.

— Să-l recuperăm? Cum?

Munro spuse primul lucru care-i veni îh cap:

— O luăm către nord, pe Ragora. Râu foarte rapid, nici o problemă.

— Ragora-i prea periculos.

— Vom vedea, zise Munro, deşi ştia că ea are dreptate. Ragora era mult prea periculos, mai ales în iunie. Cu toate astea, îşi păstră vocea calmă, argumentând liniştitor.

— Să le spun şi celorlalţi? întrebă în cele din urmă.

— Da, zise Ross.

În depărtare se auzi explodând o altă rachetă.

— Hai să ieşim de-aici.

Munro, se duse repede în partea din spate a avionului şi-i spuse lui Kahega:

— Pregăteşte oamenii.

— Bine şef, spuse Kahega.

O sticlă de whisky fu trecută de la unul la altul şi fiecare sorbi câte o înghiţitură lungă.

Elliot întrebă:

— Ce vorbă mai este şi asta?

— Oamenii se pregătesc, zise Munro.

— Se pregătesc pentru ce? întrebă Elliot.

În acel moment apăru Ross, cu o figură întunecata.

— De aici o luăm pe jos, anunţă ea.

Elliot se uită pe fereastră:

— Unde-i aeroportul?

— Nu-i nici un aeroport.

— Cum adică?

— Adică nu-i nici un aeroport.

— Şi avionul o să aterizeze în pădure? întrebă Elliot.

— Nu, răspunse Ross. Avionul nu va ateriza deloc.

— Şi atunci noi cum coborâm? întrebă Elliot, dar chiar când punea întrebarea, stomacul i se crispă, pentru că ştiu răspunsul.

— Amy nu va păţi nimic, spuse Munro cu dulceaţă în glas, strângându-i bine lui Elliot curelele în jurul pieptului. I-am dat o doză din calmantul tău, aşa că va fi foarte liniştită. Nu-i nici o problemă, am s-o ţin bine.

— S-o ţii bine? întrebă Elliot.

— E prea mică pentru a-i putea fixa un ham, spuse Munro. Va trebui s-o duc eu jos.

Amy sforăia zgomotos lăsând să i se prelingă saliva pe umărul lui Munro. Acesta o puse jos; Amy zăcea pe spate, sforăind în continuare.

— Acum, deci, zise Munro. Paraşuta ţi se va deschide automat. Ai să vezi că ai sfori în fiecare parte, dreapta şi stânga. Trage de dreapta ca să o iei la dreapta, stânga pentru stânga şi...

— Cu ea ce se va întâmpla? întrebă Elliot arătând spre Amy.

— Am s-o iau eu. Acum fii atent. Dacă ceva nu e în regulă, ai paraşuta de rezervă le piept.

Ciocăni uşor cu degetului într-o cutiuţă neagră legată în pânză, cu afişaj digital, care indica 4757.

— Asta-ţi este altimetrul de coborâre. Declanşează automat paraşuta de siguranţă dacă ai atins trei mii şase sute de picioare şi totuşi cazi cu viteză mai mare de două picioare pe secundă. N-ai de ce să-ţi faci griji; totul e automat.

Elliot simţea că-l trec răcori, scăldat în sudoare cum era.

— Şi cum aterizez?

— Nu-i nici o scofală, zâmbi larg Munro. Vei ateriza tot automat. Stai liniştit, relaxează-te, preiei şocul cu picioarele. Este echivalent cu o săritură de ia zece picioare, de la o fereastră. Ai făcut-o de mii de ori.

În spatele lui, Elliot văzu uşa deschisă, prin care lumina strălucitoare a soarelui se revărsa în avion. Vântul şuiera şi vuia. Oamenii lui Kahega săriră într-o succesiune rapidă, unul după altui. Elliot privi la Ross, care era cenuşie la faţă, cu buza de jos tremurându-i, ţinându-se strâns de cadrul uşii.

— Karen, doar n-ai să iei cu tine…

Ea sări, dispărând în lumina orbitoare a soarelui. Munro zise:

— E rândul tău.

— N-am mai sărit niciodată, zise Elliot.

— Aşa-i cel mai bine. N-o să-ţi fie frică.

— Dar îmi este frică.

— Cu asta te pot ajuta eu, spuse Munro, şi îl împinse pe Elliot afară din avion.

Munro privi cum cade, fără să mai zâmbească. Adoptase o înfăţişare plină de entuziasm numai în folosul lui Elliot. “Dacă cineva trebuie să facă ceva periculos, zicea el mai târziu, îl ajută să fie furios. Este pentru propria lui protecţie. Într-adevăr. Este mai bine să urască pe cineva decât să fie apatic. Mi-am dorit ca Elliot să mă urască tot drumul, până jos”.

Munro era conştient de riscuri. Odată cu avionul părăseau şi civilizaţia, cu tot ceea ce presupunea ea. Nu săreau doar prin aer, ci şi prin timp, înapoi către un mod de viaţă mai primitiv şi mai periculos – realităţile eterne ale vieţii din Congo. “Acelea erau realităţile vieţii, zicea Munro, dar nu vedeam nici un motiv de a-i îngrijora şi pe ceilalţi înainte de a sări. Eu trebuia să-i duc pe oamenii

aceia în Congo, nu să-i sperii de moarte. Rămânea destul timp şi pentru asta”.

Elliot cădea, speriat de moarte.

Stomacul îi ajunsese în gâtlej şi simţea amar în gură: vântul îi urla pe la urechi şi-i smulgea părul: iar aerul era atât de rece încât îngheţă imediat şi începu să tremure. Dedesubtul lui. Pădurea Barawana se întindea peste culmile rotunjite. Nu era în stare să aprecieze frumuseţea dinaintea lui şi de fapt închise ochii, pentru că se repezea, cu o viteză oribilă, către pământ. Dar ţinând ochii închişi, deveni şi mai conştient de vuietul vântului.

Trecuse prea mult timp. Era clar că paraşuta mare (orice ar fi fost aceea) nu se va deschide. Viaţa îi atârna de paraşuta prinsă la piept. O apucă – o legăturică lângă stomacul care i se zbătea violent. Apoi îşi trase mâinile în lături: nu voia să o împiedice să se deschidă. Îşi aminti vag despre oameni care muriseră într-un asemenea mod, din cauză că împiedicaseră deschiderea paraşutei.

Vântul continua să şuiere: corpul se grăbea înnebunitor în jos. Nimic nu se întâmpla. Simţea vântul puternic trăgându-l de picioare, făcându-i pantalonii să şuiere, lipindu-i cămaşa de braţe. Nimic nu se întâmpla. Trecuseră cel puţin trei minute de când sărise din avion. Nu îndrăznea să deschidă ochii, de frică să nu vadă copacii repezindu-se în sus, în vreme ce trupul lui se prăbuşea spre ei. În ultimele lui secunde de viaţă conştientă...

Îi veni să vomite.

Stropi de fiere i se scurgeau din gură, dar cum el cădea cu capul în jos, lichidul i se prelingea în sus pe bărbie spre gât, apoi îi intră sub cămaşă. Era extrem de rece. Nu mai reuşi să-şi stăpânească tremuratul.

Se răsuci brusc în sus, cu o smucitură care-i dislocă oasele.

Preţ de o clipă, se gândi că se izbise de pământ, apoi realiză că încă mai cobora prin aer, deşi mult mai încet. Deschise ochii şi privi la cerul azuriu.

Se uită în jos şi fu surprins să constate că mai avea câteva mii de picioare până la pământ. Era evident că nu căzuse decât de câteva secunde din avionul de deasupra...

Privind în sus, nu reuşi să vadă avionul. Exact deasupra Iui era o formă dreptunghiulară uriaşă, cu dungi strălucitoare, roşii albe şi albastre: paraşuta. Dându-şi seama că era mai lejer să privească în sus decât în jos. Începu să studieze cu atenţie paraşuta. Partea dinainte era curbată, flască; marginea dinspre spate era umflată puternic şi flutura în vânt. Paraşuta semăna bine cu o aripă de avion, cu fire coborând până la corpul lui.

Respiră adânc şi privi în jos. Era încă la foarte mare înălţime deasupra pământului. Era un oarecare confort în încetineala cu care cobora acum.

Era, într-adevăr, mai mult decât liniştitor.

Apoi îşi dădu seama că nu cobora drept în jos; se deplasa lateral. Putu să vadă celelalte paraşute dedesubt: Kahega cu oamenii lui şi Ross; încercă să-i numere şi gândi că erau şase, dar îi era dificil să se concentreze. I se păru că se deplasează lateral şi faţă de ei.

Smuci de firele din stânga şi-şi simţi corpul răsucindu-i-se o dată cu mişcarea paraşutei, care-l ducea spre stânga.

Nu-i rău, gândi.

Trase cu mai multă putere de corzile din stânga, fără să ia în seamă că asta părea să-l facă să se mişte mai repede. Încercă să rămână alături de dreptunghiurile ce coborau înaintea lui. Auzi şuieratul vântului pe la urechi. Privi în sus, sperând să-l poată vedea pe Munro, dar tot ce reuşi să vadă erau benzile colorate ale propriei lui paraşute.

Privi iarăşi în jos şi fu uimit să constate că pământul era mult mai aproape. De fapt, părea că se apropie de el în mare viteză. Se întrebă cum de-i venise ideea că pluteşte încetişor. Nu era nimic domol în coborârea asta. Văzu prima dintre paraşute mototolindu-se, când Kahega atinse pământul, apoi a doua şi a treia.

Nu mai era mult până să aterizeze şi el. Se apropia de nivelul copacilor, dar deplasarea pe laterală era foarte rapidă. Îşi dădu seama că mâna lui stângă strângea corzile. Înţepenită. Slăbi strânsoarea şi mişcarea laterală încetă. Lunecă înainte.

Alte două paraşute se mototoliră la impactul cu solul. Se uită înapoi şi-l văzu pe Kahega cu oamenii lui, care îşi adunau pânzele. Erau teferi, ceea ce îi dădu curaj.

Luneca drept către un pâlc de copaci. Trase de sfori şi se răsuci spre dreapta, înclinat cu întreg corpul.

Se mişca foarte rapid. Nu mai putu evita copacii. Urma să se izbească de ei. Ramurile păreau a se întinde ca nişte degete, gata să-l înhaţe.

Închise ochii şi simţi crengile zgâriindu-i faţa şi corpul în timp ce se prăbuşea, ştiind că în următoarea secundă avea să se izbească de pământ şi să se rostogolească...

Nu se izbi deloc.

Totul se linişti. Simţi cum se balansează în sus şi în jos. Deschise ochii şi văzu că se legăna la patru picioare deasupra pământului. În timp ce se descurca din legături. Kahega şi Ross se apropiată în fugă, să-l întrebe dacă este teafăr.

— Sunt bine, spuse Elliot şi, într-adevăr, se simţea nemaipomenit de bine, mai vioi decât îşi putea aminti că se simţise vreodată. În secunda următoare. Îşi simţi picioarele din cauciuc şi, imediat, vomită.

Kahega râse:

— Bun venit în Congo.

Elliot îşi şterse bărbia şi întrebă:

— Unde este Amy?

Un moment mai târziu, ateriză şi Munro, cu o ureche însângerată: Amy, terorizată de frică, îl muşcase. Dar Amy nu se alesese cu nimic rău de pe urma acestei experienţe şi veni în fugă la Elliot, sprijinindu-se pe degetele mâinilor, ca să se asigure că acesta nu păţise nimic. Apoi semnaliză:

— *Amy zbor nu place*.

— Păzea!

Primul dintre conteinerele Crosslin, în formă de torpilă, se izbi de pământ; explodă ca o bombă la impactul cu solul, răspândind echipament şi sfoară în toate direcţiile.

— Încă una!

Elliot se făcu mic. Următoarea bombă lovi doar la câţiva metri depărtare de el: îl improşcă o ploaie de conserve. Deasupra capetelor se auzi zumzetul Fokker-ului care continuă să se rotească. Elliot se ridică în picioare, tocmai la timp pentru a vedea prăbuşindu-se ultimele două conteinere Crosslin. În vreme ce oamenii lui Kahega fugeau să se pună la adăpost, iar Ross strigă:

— Atenţie! Acestea conţin laserii!

Era ca un atac concentrat, care se sfârşi ia fel de repede cum începuse. Fokker-ul se îndepărtă şi cerul rămase liniştit: oamenii începură să împacheteze la loc echipamentul şi să îngroape paraşutele. În vreme ce Munro striga ordine în swahili.

Douăzeci de minute mai târziu, se deplasau în şir indian prin pădure. Începând un marş dificil de două sute de mile, care avea să-i ducă în întinderile neexplorate din Congo de est, către o recompensă fabuloasă.

Dacă reuşeau să ajungă la timp.

2. Kigani

Odată trecut de şocul iniţial al săriturii. Elliot se bucură de mersul prin Pădurea Barawana. Maimuţe sporovăiau în copaci, iar păsările cântau în aerul răcoros: hamalii kikuyu erau înşiruiţi în urma lor, fumând şi glumind între ei într-o limbă exotică. Elliot găsea toate aceste emoţii plăcute – sentimentul unei eliberări de sub tirania civilizaţiei; gustul aventurii, al întâmplărilor neaşteptate, care se puteau ivi în orice clipă; şi, în sfârşit, sentimentul romantic al căutării unui trecut răscolitor, în timp ce pericolul omniprezent

menţinea senzaţia la o intensitate ridicată. În asemenea stare de spirit înălţătoare, el asculta zgomotele tăcute de animalele pădurii ecuatoriale care-l înconjura, vedea jocul razelor de soare şi al umbrelor prin frunziş, simţea solul mustind de umezeală sub tălpile cizmelor şi o privea pe Karen Ross, pe care o găsea frumoasă şi plină de graţie, într-un mod cu totul neaşteptat.

Karen Ross nu se uita la el.

Mergând, ea învârtea comutatorii uneia dintre cutiile sale electronice, de culoare neagră, încercând să prindă un semnal. Un alt aparat îi atârna de umăr, într-o curea şi, de vreme ce ea nu se întorcea să-l privească. Elliot avea timp să observe că pe umăr se formase deja o urmă întunecată de transpiraţie şi că o alta i se întindea în jos pe spatele cămăşii. Părul ei blond-închis era ud, atârnându-i deloc atrăgător la ceafă. Şi mai observă că pantalonii îi erau mototoliţi, mânjiţi cu noroi, în urma căderii. Ea tot nu se uita înapoi.

— Bucură-te de pădure, îl sfătui Munro. Asta este ultima ocazie de a te mai simţi răcoros şi uscat, pentru o bună perioadă de timp de-acum încolo.

Elliot fu de acord că pădurea era plăcută.

— Da, foarte plăcută, încuviinţă Munro, cu o expresie ciudată pe faţă.

Barawana nu era o pădure virgină. Din când în când, dădeau peste câmpuri defrişate şi alte semne de activitate umană, deşi nu întâlniră niciodată fermieri. Când Elliot remarcă faptul, Munro dădu numai din cap. Pe măsură ce se adânceau în pădure. Munro devenea tot mai închis în sine, refuzând să vorbească. Cu toate acestea, se arăta interesat de fauna pădurii, oprindu-se des să asculte strigătele păsărilor, înainte de a da semnalul pentru continuarea drumului.

În timpul acestor opriri. Elliot se uita înapoi în lungul şirului de cărăuşi cu încărcătura echilibrată pe cap şi trăia sentimentul acut ai înrudirii cu Eivingstone şi cu Stanley şi

cu ceilalţi exploratori, care se aventuraseră prin Africa un secol înainte. Şi sub acest aspect, asociaţiile lui romantice erau exacte. Viaţa Africii Centrale se schimbase puţin de când Stanley explorase Congo. În anii şaptezeci ai secolului al XIX-lea, ca şi natura expediţiilor în regiune. Explorări serioase erau încă întreprinse cu pasul; hamalii erau încă necesari; cheltuielile erau încă teribile – şi tot la fel şi pericolele.

Pe la amiază, pe Elliot începură să-l bată cizmele şi descoperi că este mai mult decât obosit. În mod vădit, hamalii erau şi ei obosiţi, deoarece tăcuseră, renunţând să mai fumeze şi să-şi mai strige glume unul altuia, peste umăr. Expediţia continuă să înainteze în tăcere, până când Elliot îl întrebă pe Munro dacă nu se opresc pentru masa de prânz.

— Nu, spuse Munro.

— Bun! zise Karen Ross, privindu-şi ceasul.

Puţin după ora unu, auziră duduitul elicopterelor. Reacţia lui Munro şi a hamalilor fu imediată – se ascunseră sub un pâlc de copaci mari şi aşteptară, privind în sus. Câteva clipe mai târziu, două elicoptere mari, vopsite în verde, trecură pe deasupra lor; Elliot citi clar literele albe de tipar: FAZ.

Munro se uită strâmb în urma lor. Erau aparate, de construcţie americană; nu reuşise să le zărească armamentul.

— Este armata, zise el. Îi caută pe kigani.

O oră mai târziu, ajunseră la un luminiş, unde era cultivat maniac. O căsuţă de ferină, din lemn, se afla în mijloc un tir alburiu de fum se înălţa din horn pe o funie erau întinse la uscat nişte rufe ce se legănau în adierea uşoară a vântului. Nu văzură însă pe nimeni.

Expediţia ocolise fermele pe care le întâlnise până atunci, dar de această dată, Munro ridică mâna, semnalizând oprirea. Hamalii îşi aruncară încărcăturile şi se aşezară şi ei în iarbă, fără vorbă.

Atmosfera era încordată, dar Elliot nu putea înţelege de ce. Munro se lăsă pe vine la marginea luminişului. Împreună cu Kahega, supraveghind cu atenţie casa şi împrejurimile. După douăzeci de minute, timp în care nu se văzuse nici o mişcare, Ross, care se ghemui se lângă Munro, deveni nerăbdătoare.

— Nu văd de ce...

Munro îi astupă gura cu mâna. Arătă către luminiş şi-şi mişcă buzele, rostind fără sunet un singur cuvânt: kigani.

Ochii lui Ross se făcură mari. Munro îi luă mâna de la gură. Se uitau cu toţii la casa din lemn. Încă nu se zărea nici un semn de viaţă. Ross făcu o mişcare circulară cu braţul, sugerând să ocolească luminişul şi să-şi continue drumul. Munro dădu din cap şi arătă, în jos, indicându-i să se aşeze. Munro îl privi întrebător pe Elliot şi arătă către Amy, care începuse să mestece frunze prin iarba înaltă, mai departe. Părea preocupat de faptul că aceasta ar putea face zgomot. Elliot îi semnaliză lui Amy să fie liniştită, deşi nu era necesar. Amy simţise încordarea generală şi arunca, din când în când priviri îngrijorate către casă.

În următoarele câteva minute, nu se întâmplă nimic: ascultară ţârâitul lăcustelor în soarele arzător de amiază şi aşteptară. Urmăriră fluturarea rufelor în bătaia vântului.

Apoi, şuviţa subţire de fum albastru care ieşea prin horn se întrerupse.

Munro schimbă priviri rapide cu Kahega. Acesta din urmă se strecură până la locul unde stăteau hamalii, deschise o ladă şi trase afară o puşcă. Acoperi închizătorul armei cu mâna şi băgă un glonţ pe ţeavă, încercând să nu scoată nici un zgomot. În luminiş era o linişte incredibilă. Kahega îşi reluă locul lângă Munro şi-i dădu acestuia arma. Munro verifică piedica, apoi puse arma alături, pe pământ. Mai aşteptară câteva minute. Elliot se uită la Ross, dar aceasta nu-l privea.

Se auzi un scârţâit uşor, şi uşa casei se deschise. Munro luă arma de jos.

Nu se arătă nimeni. Priveau toţi către uşa deschisă, aşteptând. Apoi, în sfârşit, kiganii păşiră în lumina soarelui, Elliot numără doisprezece bărbaţi înalţi, musculoşi, înarmaţi cu arcuri şi săgeţi şi purtând în mâini lungi pangqs. Aveau piepturile şi picioarele stropite cu alb; feţele le erau vopsite în alb complet, ceea ce dădea capetelor lor un aer ameninţător de craniu descărnat. Cum se îndepărtau prin maniocul înalt, li se vedeau doar capetele, căutând în jur, cu încordare.

Chiar şi după plecarea kiganilor, Munro continuă să supravegheze atent luminişul, timp de încă zece minute. În cele din urmă, se ridică în picioare şi oftă. Când vorbi, vocea îi sună neaşteptat de tare:

— Erau kigani, spuse Munro.

— Ce făceau? întrebă Ross.

— Mâncau, răspunse Munro. I-au omorât pe cei din casă, apoi i-au mâncat. Cei mai mulţi fermieri şi-au părăsit locuinţele de când s-au ridicat kiganii la luptă.

Îi făcu semn lui Kahega să-şi pună oamenii în mişcare; aceştia se ridicară şi înconjurară luminişul. Elliot se uita încă la casa din lemn, întrebându-se ce ar vedea dacă ar pătrunde înăuntru. Munro spusese ca în treacăt: i-au omorât pe cei din casă… şi apoi i-au mâncat.

— Presupun, spuse Ross. privind peste umăr, că trebuie să ne considerăm norocoşi. Suntem, probabil, printre ultimii oameni din lume care au văzut asemenea lucruri.

Munro dădu din cap.

— Mă îndoiesc, zise el. Obiceiurile vechi mor greu.

În timpul războiului din Congo din anii şaizeci, rapoartele asupra răspândirii canibalismului şi a altor atrocităţi şocaseră lumea occidentală. Dar, în realitate, canibalismul fusese practicat dintotdeauna, în mod deschis, în Africa Centrală.

În 1897, Sidney Hinde scria că aproape toate triburile din Bazinul Congo fie sunt, fie au fost canibale; iar printre unele dintre ele practica este din ce în ce mai răspândită. Hinde era impresionat de natura nediferenţiată a canibalismului congolez: "căpitanii vapoarelor m-au asigurat adesea că ori de câte ori încercau să cumpere capre de la localnici, li se cereau în schimb sclavi; băştinaşii veneau deseori la bord cu colţi de elefant ca să cumpere sclavi, plângându-se că nu se mai găseşte carne în împrejurimi."

În Congo, canibalismul nu era asociat cu vreun ritual sau cu religia sau cu războiul: era pur şi simplu o preferinţă gastronomică. Reverendul Holman Bentley, care petrecuse douăzeci de ani în regiune, cita pe un localnic spunând: "voi albii, consideraţi că porcul are carnea cea mai gustoasă, dar porcul nu poate fi comparat cu carnea de om". Bentley avea impresia că băştinaşii "nu pot înţelege obiecţiile ridicate faţă de această practică". "Voi mâncaţi păsări şi capre; noi mâncăm oameni; de ce nu? Care este diferenţa?"

Această atitudine deschisă i-a uluit pe observatori şi a condus la obiceiuri bizare. În 1910, Herbert Ward scria despre pieţe unde sclavii erau vânduţi "pe bucăţi, fiind încă în viaţă. Oricât ar părea de incredibil, captivii erau duşi din loc în loc pentru ca muşterii să poată indica, prin semne făcute pe piele, porţiunea pe care doreau s-o achiziţioneze. Semnele distinctive se fac de obicei cu argilă colorată sau fire de iarbă legate într-un anumit fel. Stoicismul uluitor al victimelor, care sunt martore la negocierea propriilor membre ca bucăţi de carne nu este egalat decât de nepăsarea cu care îşi înfruntă soarta".

Asemenea relatări nu pot fi expediate ca isterii ale sfârşitului de epocă victoriană, deoarece; toţi observatorii i-au găsit pe canibali plăcuţi şi simpatici. Ward scria "canibalii nu sunt rigizi şi nu sunt nici dezgustători. Confruntaţi cu orice împrejurare firească, se situează

printre cele mai bune tipuri de oameni”. Bentley îi descrie ca “veseli, gata să facă noi cunoştinţe, prietenoşi în conversaţie şi foarte deschişi în arătarea afecţiunii pe care o nutresc faţă de ceilalţi”.

Sub administraţia colonială belgiană, canibalismul a devenit mult mai rar – prin anii cincizeci s-au descoperit chiar câteva cimitire – dar nimeni nu îşi închipuie că fusese eradicat. În 1956, H.C. Engert scria: “Canibalismul este departe de a fi dispărut din Africa... Am trăit eu însumi într-un sat de canibali câtva timp şi am găsit câteva oase (de om). Localnicii... erau oameni destui de plăcuţi. E pur şi simplu un obicei vechi care moare greu”.

Munro considera că revolta din 1979 a kiganilor era o insurecţie politică. Triburile se răzvrăteau împotriva cererii guvernului zairez ca kiganii să-şi schimbe modul de viaţă, trecând de la vânătoare la agricultură, ca şi cum asta ar fi fost o chestiune atât de simplă. Kiganii erau un popor sărac şi tropical; cunoştinţele lor de igienă erau rudimentare, obiceiurile lor alimentare sufereau prin lipsa aportului de proteine şi vitamine, iar ei erau o pradă uşoară pentru malarie, viermi intestinali, bilharzie şi boala somnului. Un copil din patru mureau la naştere, iar dintre adulţi puţini depăşeau vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Greutăţile vieţii lor aveau nevoie de o explicaţie, pe care le-o furnizau Angawa, sau vrăjitorii. Kiganii credeau că cele mai multe morţi erau supranaturale: victima fie că era sub puterea unei vrăji, fie că încălcase vreun tabu, fie că era ucisă de spiritele răzbunătoare ale morţilor. Vânătoarea avea şi ea un aspect supranatural: vânatul era puternic influenţat de lumea spiritelor. De fapt, kiganii considerau lumea supranaturală cu mult mai reală decât pe cea de zi cu zi, pe care o simţeau a fi un “vis în stare de veghe”, şi încercau să controleze supranaturalul prin incantaţii şi băuturi magice, pregătite de către Angawa. De asemenea, practicau ritualuri de transformare a trupului,

ca pictarea feţei şi a mâinilor în alb pentru a deveni mai puternici în luptă. Kiganii mai credeau că forţele magice sălăşluiau şi în trupurile adversarilor lor, aşa că, pentru a învinge vrăjile făcute de alţi Angawa mâncau trupurile duşmanilor: puterile magice cu care erau învestiţi aceştia, deveneau astfel ale lor, înşelându-i pe vrăjitorii ostili.

Aceste credinţe erau foarte vechi. Kiganii stabiliseră de foarte mult timp modalitatea prin care să răspundă la ameninţare, şi anume, prin a-i mânca pe ceilalţi oameni. În 1890, ei se răsculaseră, în zona nordică, imediat după primele vizite ale străinilor ce aduseseră cu ei arme de foc, care le speriaseră vânatul. În timpul războiului civil din 1961, suferind de foame, atacaseră şi mâncaseră triburile vecine.

— Şi acum de ce mănâncă oameni? îl întrebă Elliot pe Munro.

— Îşi reclamă dreptul de a vâna, spuse Munro, în ciuda birocraţilor de la Kinshasa.

Pe la începutul după-amiezii, expediţia urcă un deal, de pe care se puteau vedea văile ce se formau în spatele lor, spre sud. În depărtare, văzură nori unduitori de fum şi flăcări izbucnind în interiorul lor: erau exploziile, al căror zgomot era estompat de distanţă, ale rachetelor aer-sol, lansate de elicopterele ce se roteau ca nişte vulturi mecanici deasupra prăzii.

— Acolo sunt satele kigani, spuse Munro, privind înapoi, clătinând din cap. N-au nici o pretenţie mai ales că cei din elicopterele alea şi trupele de teren sunt cu toţii din tribul Abawe, duşmanul dintotdeauna al kiganilor.

Lumea secolului douăzeci nu accepta obiceiurile şi credinţele legate de canibalism; într-adevăr, guvernul de la Kinshasa, aflat la două mii de mile depărtare, decisese deja să “stârpească necazul” pricinuit de canibali în interiorul frontierelor sale. În iunie, guvernul Zairului dislocase cinci mii de militari, şase elicoptere americane UH-2 cu

lansatoare de rachete şi zece blindate de transport trupe pentru a linişti rebeliunea kigani. Generalul Ngo Muguru, şeful militar însărcinat cu această operaţiune, nu-şi făcea nici-o iluzie în legătură cu ordinele primite. El ştia că guvernul dorea eliminarea kiganilor ca trib. Şi era hotărât să facă exact aşa.

Tot restul zilei auziră în depărtare explozii de mortiere şi rachete. Era imposibil să nu compare modernitatea acestui echipament cu arcurile şi săgeţile kiganilor pe care-i văzuseră. Ross zise că era păcat, dar Munro îi răspunse că lucrul era inevitabil.

— Scopul vieţii, zise Munro, este să te menţii în viaţă. Priveşte orice animal din natură – tot ceea ce încearcă el să facă este să-şi păstreze viaţa. Lui nu-i pasă de filozofii sau credinţe. Ori de câte ori un animal pierde contactul cu realităţile existenţei lui, piere. Kiganii nu au observat că timpurile s-au schimbat şi credinţele lor nu mai ţin pasul. Aşa că vor dispărea.

— Poate există un adevăr mai presus decât doar acela de a rămâne în viaţă, spuse Ross.

— Nu există, răspunse Munro.

Mai văzură şi alte grupuri de kigani, de obicei la depărtare de mai multe mile. La sfârşitul zilei, după ce traversaseră podul de lemn suspendat peste Valea Moruti, Munro îi anunţă că de-acum se aflau în afara teritoriului kigani şi că, cel puţin deocamdată, erau în siguranţă.

3. Tabăra Moruti

Într-o poiană de deasupra văii Moruti, “locul vânturilor blânde”, Munro începu să strige ordine în swahili şi hamalii lui Kahega se apucară să-şi despacheteze încărcăturile. Karen Ross îşi privi ceasul.

— Ne oprim?

— Da, spuse Munro.

— Dar este abia ora cinci. Mai sunt încă două ore de lumină.

— Ne oprim aici, spuse Munro.

Moruti era la o mie cinci sute de picioare înălţime; încă două ore de mers i-ar fi putut duce în pădurea virgină de dedesubt.

— Este mult mai răcoare şi mai plăcut aici.

Ross spuse că ei nu-i ardea de plăcere.

— O să-ţi ardă, zise Munro.

Pentru a obţine cel mai bun timp. Munro avea de gând să evite pădurea ecuatorială, pe cât posibil. Înaintarea prin junglă era anevoioasă; urmau să aibă mai mult decât destul de-a face cu noroiul, lipitorile şi febra.

Kahega ii strigă în swahili; Munro se întoarse spre Ross şi-i spuse:

— Kahega vrea să ştie cum să ridice corturile.

Kahega ţinea în braţe un sul argintiu de pânză; ceilalţi hamali erau la fel de nedumeriţi, cotrobăind prin bagajele pe care le căraseră, căutând familiarele prăjini şi ţepuşe şi negăsind nimic din aşa ceva.

Tabăra ERTS fusese proiectată printr-un contract, de o echipă de la NASA. În 1977, ţinând cont de faptul că expediţiile în zone sălbatice nu-şi modificaseră fundamental echipamentul din secolul al XVIII-lea încoace. “Proiectele pentru expediţiile modeme sunt demult necesare”, spuse ERTS şi ceruse îmbunătăţiri substanţiale în privinţa adaptării greutăţii, confortului şi eficacităţii echipamentului. NASA reproiectase absolut totul, de la îmbrăcăminte şi încălţăminte, la corturi şi dispozitive pentru pregătirea hranei, de la hrană şi meniu la trusele de prim-ajutor şi sistemele de comunicaţii ale echipelor din zonele sălbatice.

Corturile reproiectate erau tipice pentru modul de abordare ai celor de la NASA. Aceştia ajunseseră la concluzia că greutatea corturilor stătea mai ales în structura de susţinere. În plus, corturile simple erau dificil

de impregnat, pentru a le face impermeabile. Dacă era posibilă impermeabilizarea corturilor, putea fi scăzută greutatea îmbrăcăminţii şi a sacilor de dormit, după cum urmau să scadă şi necesităţile calorice zilnice ale membrilor expediţiei. De vreme ce aerul era un izolator excelent, soluţia evidentă era cortul pneumatic fără susţinere. NASA proiectă un asemenea cort care cântărea şase uncii.

Folosind o mică pompă de picior, Ross umflă primul cort. Era făcut dintr-un strat dublu de Mylar argintiu, de douăzeci de milimetri grosime, şi arăta ca o colibă de indieni Quonset, cu nervuri paralele, strălucitoare. Hamalii bătură din palme cu încântare: Munro clătina din cap amuzat: Kahega dădu la iveală un mic dispozitiv argintiu, de mărimea unei cutii de pantofi.

— Şi asta, doctore? Asta ce mai e?

— Nu avem nevoie de asta la noapte. Este un dispozitiv pentru producerea aerului condiţionat.

— Niciodată să nu te duci undeva fără unul dintr-ăsta! zise Munro, încă amuzat.

Ross îi aruncă o privire fioroasă:

— Studiile făcute arată că singurul factor important care limitează randamentul muncii este temperatura mediului ambiant, iar pe al doilea loc este lipsa de somn.

— Într-adevăr!

Munro râse şi se uită la Elliot, care examina cu seriozitate priveliştea pădurii tropicale în amurg. Amy veni şi începu să-l tragă de mânecă.

— *Femeia şi omul naspar se ceartă*, semnaliza ea.

Amy îl plăcuse pe Munro încă de ia început, iar sentimentul era reciproc. În loc s-o mângâie pe creştet şi să o trateze ca pe un copil, cum făceau cei mai mulţi dintre cei care intrau în contact cu ea, Munro. În mod instinctiv, o trata ca pe o femeie. De altfel, el avusese destul de-a face cu gorilele, pentru a avea simţul comportamentului acestora. Cu roate că nu cunoştea Limbajul American al

Semnelor, când Amy ridica braţele el înţelegea că aceasta doreşte să fie scărpinată şi că ar îndatora-o pentru câteva momente, timp în care ea se rostogolea pe jos, mormăind de plăcere.

Dar Amy se simţea întotdeauna deranjată de conflicte şi acum era încruntată.

— Nu fac decât să stea de vorbă, o asigură Elliot.

Ea semnaliza:

— *Amy vrea mâncare*.

— Imediat.

Întorcându-se. Elliot o văzu pe Ross pregătindu-şi echipamentul de transmisie: acesta avea să fie un ritual zilnic pentru restul expediţiei, şi unui care o fascina întotdeauna pe Amy. Întregul echipament pentru transmisia prin satelit, la zece mii de mile, cântărea şase livre, iar dispozitivele de contramăsuri electronice, adică CME, cântăreau alte trei livre.

Mai întâi, Ross desfăcu umbrela rabatabilă a antenei parabolice argintii, de cinci picioare în diametru. (Lui Amy asta îi plăcea în mod deosebit; pe măsura trecerii zilelor, ea o întreba pe Ross când va “deschide floarea de metal”). Apoi Ross conectă cutia emiţătorului, cu celule de alimentare de crylon-cadmiu. În continuare, legă în circuit modulele antibruiaj, pentru ca, în sfârşit, să ataşeze şi micul terminal de computer, cu micuţa lui claviatură şi ecranul video de trei inch.

Acest echipament miniatural era extrem de sofisticat. Computerul lui Ross avea o memorie de o sută optzeci şi nouă de kiloocteţi de memorie şi toate circuitele interne redundante; carcasele erau ermetic sigilate şi protejate împotriva şocurilor; chiar şi tastatura era protejată contra şocurilor electrice şi nu avea nici o parte care să fie neasigurată cu cauciuc sau în care să poată pătrunde apa sau praful.

Şi era incredibil de robust. Ross îşi aminti de “testele de teren”. În parcarea ERTS tehnicienii dădeau cu noul

echipament de pereţi, îl izbeau de beton şi-l lăsau într-o găleată de noroi peste noapte. Tot ceea ce era găsit a doua zi în funcţiune era certificat ca “demn de teren”.

Acum, în amurg, la Moruti, ea tastă coordonatele codificate pentru a stabili legătura cu Houstonul, verifică amplitudinea semnalului şi aşteptă cele şase minute necesare ca transpordenii să se sincronizeze. Dar micul ecran continua să arate doar paraziţi cenuşii, cu impulsuri intermitente de culoare. Ceea ce însemna că cineva îi bruia cu o “simfonie”.

În jargonul ERTS, cel mai simplu rival de bruiaj electronic era denumit “tubă”. Ca un copil care exersează în vecini la respectivul instrument de suflat, acest bruiaj nu era decât plictisitor; el apărea în situaţia frecvenţelor limitate şi era fie întâmplător, fie artificial, dar, în general, transmisiile Îl puteau străbate. La un nivel superior se situa “cvartetul de corzi”. În cazul căruia frecvenţe multiple erau deviate într-o manieră ordonată; urma “big band-ul”. În care muzica electronică acoperea o gamă mai largă de frecvenţe; şi, în sfârşit, “simfonia”, unde teoretic era blocată întreaga gamă de frecvenţe de transmisie.

Ross se izbea acum de o “simfonie”. Pentru a o străbate era necesară coordonarea cu Houstonul – pe care îi era cu neputinţă s-o realizeze – dar ERTS dispunea de mai multe scheme prestabilite. Le încercă pe rând şi reuşi în cele din urmă să străbată bruiajul, printr-o tehnică denumită, codificare interstiţială. (Codificarea interstiţială – se, folosea de faptul că până şi muzica densă avea perioade de linişte, sau interstiţii, cu durate de microsecunde. Era posibilă urmărirea semnalelor de bruiaj, identificarea regularităţilor interstiţiilor şi apoi transmiterea în rafale pe durata perioadelor de linişte.).

Ross fu răsplătită când micul ecran se lumină într-o imagine multicoloră – harta zonei în care se aflau ei, în Congo. Ea introduse coordonatele poziţiei şi o luminiţă începu să clipească pe ecran. Apărură cuvinte în

“prescurtare”, limbajul comprimat proiectat pentru prezentarea pe ecrane mici. VERIF TMP-POZ TEREN: RG CONFRM TMP LQCL OR 18:04 17/06/79. Ea confirmă că intr-adevăr, era puţin peste ora,şase p.m.

Imediat, nişte lumini suprapuse produseră o învălmăşeală pe ecran, în vreme ce coordonatele lor temporale şi geografice erau comparate cu cele obţinute prin simularea efectuată la Houston, înainte de plecarea lor. Ross era pregătită pentru veşti, proaste. Potrivit calculelor ei mintale, căzuseră cam cu şaptezeci de ore în urma liniei lor de timp proiectate şi cam cu douăzeci în urma consorţiului.

Planul lor iniţial fusese să se paraşuteze pe pantele vulcanului Mukenko – la orele două după amiază, în 17 iunie şi să ajungă la Zinj după aproximativ treizeci şi şase de ore, în jurul amiezii zilei de 19 iunie. Aceasta i-ar fi plasat pe poziţie cam cu două zile înaintea consorţiului.

Oricum, atacul cu SAM-uri îi obligase să sară la optzeci de mile mai la sud de zona în care intenţionaseră. Terenul de junglă care li se întindea înainte era variat, şi se puteau aştepta să mai câştige ceva timp folosind plute pe râuri, dar tot le-ar fi luat cel puţin trei zile să parcurgă optzeci de mile.

Aceasta însemna că nu se mai puteau aştepta să ajungă la obiectiv înaintea consorţiului. În loc să ajungă cu patruzeci şi opt de ore înainte, ei ar fi fost norocoşi să ajungă cu doar douăzeci şi patru de ore mai târziu.

Spre surpriza ei, ecranul clipi: VERIF TMP-POZ TEREN: – 09:04 ORE BN JUCAT. Erau cu doar nouă ore în urma liniei de timp simulate pentru ei.

— Ce înseamnă asta? întrebă Munro, privind la ecran.

— Nu era posibilă decât o singură concluzie.

— Ceva a încetinit deplasarea consorţiului, spuse Ross.

Pe ecran apăru: CONSRTM EUR/JAPN PROBLM OFICLE AERPRT GOMA ZAIR AVNUL LOR GSIT RADACTV.

— Travis a lucrat şi el în Houston, spuse Ross.

Îşi putu imagina cât trebuise să plătească ERTS pentru a face aranjamentul la aeroportul rural din Goma.

— Dar asta înseamnă că încă o mai putem face, dacă recuperăm cele nouă ore.

— Putem s-o facem, zise Munro.

În lumina soarelui ecuatorial ce stătea să apună, tabăra Moruti lucea ca un colier de nestemate – o antenă parabolică argintie şi cinci corturi cu cupole argintii, toate reflectând soarele puternic. Peter Elliot stătea cu Amy pe culmea dealului şi privea la pădurea ecuatorială ce se întindea la picioarele lor. O dată cu căderea nopţii, apărură şi primele fâşii de ceaţă vaporoasă; pe măsură ce întunericul devenea mai dens şi aburii pădurii se condensau în aerul ce se răcea, jungla se înfăşură într-o ceaţă groasă, întunecând-o.

Ziua 6: Liko

18 iunie, 1979

1. Pădurea ecuatorială

Dimineaţa următoare, intrară în întunecimea perpetuă a umedei păduri ecuatoriale.

Munro simţi cum îl încearcă un vechi sentiment apăsător, un amestec între claustra fobie şi o ciudată, atotputernică îngrijorare. Ca mercenar în Congo, în anii şaizeci, evitase jungla cât îi stătuse în putinţă. Cele mai multe confruntări militare aveau loc în spaţii deschise – în oraşele coloniale belgiene, de-a lungul râurilor, de-o parte sau de alta a drumurilor roşii, murdare. Nimeni nu voia să lupte în junglă: mercenarii o urau, iar superstiţioşii simbas se temeau de ea. Când avansau mercenarii, rebelii se refugiau adesea în tufişuri, dar niciodată nu se depărtau prea mult, iar oamenii lui Munro nu-i urmăreau niciodată. Doar îi aşteptau, să iasă iarăşi la iveală.

Chiar şi în anii şaizeci, jungla rămase *terra incognita*, un spaţiu necunoscut, cu puterea de a ţine în afara graniţelor sale tehnologia războiului mecanizat. Şi pe bună dreptate, gândi Munro. Oamenii pur şi simplu nu-i aparţineau. Iar lui personal nu-i făcea nici o plăcere să revină.

Elliot, care nu se mai aflase niciodată într-o pădure ecuatorială, era fascinat. Jungla era diferită de felul în care-şi imaginase el că trebuie să fie. Elliot era total nepregătit pentru asemenea scară – copacii uriaşi înălţându-se deasupra capului, trunchiurile groase cât casa, rădăcinile umflate şerpuind, acoperite de muşchi. A te mişca în spaţiul vast de sub aceşti copaci era la fel cu a te afla într-o catedrală foarte întunecoasă: soarele era

complet blocat şi nu se putea stabili o cifră de expunere pentru aparatul de fotografiat.

Se aşteptase, de asemenea, ca jungla să fie mult mai deasă decât era de fapt. Echipa lor se deplasa lejer prin ea, într-un mod surprinzător; părea pustie şi tăcută – se auzeau când şi când păsări ţipând şi maimuţe strigând, dar altfel, era stăpânită de o linişte profundă. Şi era supărător de monoton: cu toate că vedea toate nuanţele de verde, în frunziş şi în viţa căţărătoare, erau puţine flori. Chiar şi rarele orhidee păreau palide şi inexpresive.

Se aşteptase la putreziciuni şi materie în descompunere la tot pasul, dar nici asta nu era adevărat. Terenul era adesea ferm sub picioare, iar aerul avea un miros neutru. Dar era incredibil de cald şi părea că totul este umed – frunzele, pământul, trunchiurile copacilor, însuşi aerul apăsător de liniştit, ţinut în capcana copacilor ce se închideau deasupra.

Elliot ar fi fost de acord cu descrierea lui Stanley, din urmă cu un secol: “Deasupra capului, ramurile larg răsfirate blocau total lumina zilei... Mărşăluia într-un uşor crepuscul... Roua picura şi se scurgea peste noi fără încetare... Hainele ne erau saturate cu ea... Transpiraţia ţâşnea din fiecare por, pentru că atmosfera era înăbuşitoare... Ce aspect ameninţător avea Necunoscutul întunecat care ni se opunea!”

Pentru că aşteptase cu nerăbdare prima sa întâlnire cu pădurea ecuatorială africană, Elliot fu surprins să constate cât de repede începu să se simtă apăsat – şi cât de curând începu să-i dea târcoale? gândul de a da bir cu fugiţii. Şi totuşi, pădurea tropicală dăduse la iveală cele mai multe noi forme de viaţă, inclusiv omul. Jungla nu era un singur mediu uniform, ci o multitudine de micromedii diferite, aranjate pe verticală, ca straturile într-un tort. Fiecare micromediu oferea suport unei uimitoare abundenţe de viaţă vegetală şi animală, dar erau de obicei puţini exponenţi ai fiecărei specii. Jungla tropicală adăpostea de

patru ori mai multe specii animale, în comparaţie cu pădurile din zonele temperate. Mergând prin pădure, Elliot se trezi asemuind-o cu un pântec matern uriaş şi întunecat, un loc în care noi specii erau hrănite în condiţii neschimbate până în momentul în care erau în stare să migreze către zonele temperate, mai aspre şi cu condiţii mai variate. Aşa se întâmpla de milioane de ani.

Comportamentul lui Amy se transformă imediat ce intră în vastele întunecimi umede ale căminului ei originar. Elliot crezuse că reuşise să-i prevadă reacţiile, că i le gândise cu limpezime.

Amy nu se mai ţinea de grup.

Se hrănise îndelung pe parcursul drumului cu vegetale, oprindu-se să mestece lăstari şi ierburi. Nu putea fi urnită din loc sau grăbită, şi nu mai lua în seamă cererile lui Elliot de a rămâne cu ei. Mânca leneş, cu o expresie de plăcere sau mai degrabă absentă. Se întindea pe spate sub razele de soare, care răzbăteau prin frunziş căsca şi ofta mulţumită.

— Ce naiba este cu toate astea? întrebă Ross agasată.

Nu recuperau deloc în felul ăsta.

— A devenit iarăşi gorilă, răspunse Elliot. Gorilele sunt vegetariene şi îşi petrec mai toată ziua mâncând; sunt animale mari au nevoie de multă hrană.

Amy revenise imediat la aceste caracteristici.

— Bine, dar nu o poţi face să ţină pasul cu noi?

— Încerc. Dar nu mă bagă în seamă.

Şi Elliot ştia de ce – Amy era iarăşi în lumea în care Peter Elliot era neimportant, în care ea îşi putea găsi hrana de una singură, şi adăpost şi orice altceva şi-ar fi dorit.

— Şcoala s-a sfârşit, spuse Munro, rezumând situaţia.

Dar ei avea o soluţie.

— Las-o! spuse cu voce tare, şi conduse grupul mai departe.

II prinse cu putere de cot pe Elliot.

— Nu te uita înapoi, spuse el. Mergi înainte. N-o băga în seamă. Continuară în linişte, câteva minute.

Elliot spuse:

— Poate nu vine după noi.

— Haide, haide, profesore, spuse Munro. Credeam că te pricepi la gorile.

— Mă pricep, zise Elliot.

— Atunci ştii că nu-i nici una în această parte a pădurii ecuatoriale.

Elliot încuviinţă din cap; nu văzuse nici un culcuş sau vreo urmă.

— Dar are aici tot ce-i trebuie.

— Nu tot, zise Munro. Nu fără alte gorile în preajmă.

Ca toate marile primate, gorilele erau animale sociale. Trăiau în grup şi nu se simţeau bine – sau în siguranţă – izolate. De fapt, cei mai mulţi primatologi presupuneau că ele aveau nevoie de contact social la fel de mult ca şi de hrană, apă şi odihnă.

— Noi suntem grupul ei, zise Munro. Nu ne va lăsa să ne îndepărtăm.

Câteva minute mai târziu. Amy sosi trosnind prin tufişuri la vreo cincizeci de iarzi înaintea lor. Privi către grup şi-l fixă fioros pe Peter.

— Acum vino aici, Amy, zise Munro, şi-am să te scarpin.

Amy făcu câteva salturi şi se trânti pe spate înaintea lui.

Munro o scărpină.

— Vezi, profesore? Nu s-a întâmplat nimic.

Amy nu se mai distanţă de grup.

În vreme ce Elliot privea, cu un sentiment de inconfort, pădurea ecuatorială ca pe domeniul originar al propriei naturi animale, Karen Ross o vedea sub aspectul resurselor sale geologice în care era săracă. Karen nu era înnebunită de vegetaţia luxuriantă, supradimensionată,

despre care ştia că reprezintă un ecosistem extraordinar de eficient construit pe un teren practic arid[22]. Naţiunile în curs de dezvoltare ale lumii nu înţelegeau acest lucru: odată defrişată, solul junglei furniza recolte sub aşteptări. Şi cu toate astea, jungla continua să fie defrişată într-un ritm incredibil, de cincizeci de acri[23] pe minut, zi şi noapte. Pădurile ecuatoriale ale lumii înconjuraseră Ecuatorul într-un brâu verde pe timp de mai bine de şaizeci de milioane de ani, dar omul avea să le distrugă în douăzeci de ani.

Extinderea distrugerii provocase unele îngrijorări pe care Ross nu le împărtăşea. Ea se îndoia că avea să se modifice însăşi clima planetei sau că rezerva de oxigen atmosferic urma să se reducă. Ross nu era alarmată şi nu se lăsa impresionată de calculele celor care gândeau astfel. Singurul său motiv de îngrijorare era acela că pădurea era atât de puţin înţeleasă. Un ritm de defrişare de cincizeci de acri pe minut însemna că speciile de plante şi de animale urmau să dispară într-un ritm de o specie pe oră. Forme de viaţă care evoluaseră milioane de ani erau eliminate la fiecare câteva minute, fără ca cineva să poată prezice consecinţele acestei stupefiante rate a distrugerii. Dispariţia speciilor se petrecea mult mai rapid decât putea cineva să-şi dea seama, iar listele care se publicau cu specii “ameninţate” cu dispariţia nu spuneau decât o mică parte din adevăr; dezastrul se”întindea în jos, cuprinzând încrengătura animală, apoi pe cea a insectelor, a viermilor şi a muşchilor.

Adevărul era că toate ecosistemele erau distruse de om cu nepăsare, fără să se mai privească înapoi. Şi aceste

22 Pădurea ecuatorială, ca ecosistem, este un complex de utilizare a energiei mult mai eficient decât oricare alt sistem de conversie energetică proiectat de om. A se vedea: C.F. Higgins c!.al.. Energy Resources and Ucosystem Utilizalion (Englewood Cliffs. N.J.; Prenuce Hall. 1977, pag. 212-255) (n.a.)

23 1 acru =0.405 ha (n.tr.)

ecosisteme erau în cea mai mare parte misterioase, puţin înţelese. Karen Ross se simţea cufundată într-o lume în întregime diferită de cea exploatabilă, a resurselor minerale, acesta era mediul în care viaţa vegetală domnea absolut Nu era de mirare, gândea ea, că egiptenii denumiseră acest loc "Ţinutul Copacilor". Pădurea ecuatorială se vădea a fi ca o seră pentru viaţa vegetală, un mediu în care plantele uriaşe erau mult superioare – şi mult mai favorizate decât ele – mamiferelor, inclusiv insignifiantele mamifere umane, care îşi, croiau acum drum prin întunecimea ei veşnică.

Hamalii kikuyu reacţionară imediat în faţa pădurii: începură să râdă şi să glumească şi să facă cât mai mult zgomot cu putinţă. Ross îi spuse lui Kahega:

— Sunt cu siguranţă, foarte voioşi.

— O nu, zise Kahega. Sunt prevăzători.

— Prevăzători?

Kahega o lămuri că oamenii făceau zgomot pentru a îndepărta bivolii şi leoparzii. Şi tembo, adăugă el, arătând o urmă.

— Asta este o urmă de tembo? întrebă ea.

Kahega dădu din cap.

— Tembo trăiesc în apropiere?

Kahega râse.

— Sper că nu, spuse el. Tembo. Elefant.

— Deci asta este o urmă de vânat. Vom vedea elefanţi?

— Poate da, poate nu, zise Kahega. Sper că nu. Sunt foarte mari elefanţii.

Nu era nimic de neacceptat în această logică. Ross spuse:

— Mi-au spus că-s fraţii tăi, şi arătă cu capul în lungul şirului hamalilor.

— Da, sunt fraţii mei.

— Aha.

— Dar tu înţelegi că fraţii mei, noi avem aceeaşi mamă?

— Da, aveţi aceeaşi mamă.
— Nu, zise Kahega.
Ross era nedumerită.
— Nu sunteţi fraţi adevăraţi?
— Ba da, suntem fraţi adevăraţi, dar nu avem aceeaşi mamă.
— Atunci de ce sunteţi fraţi?
— Pentru că trăim în acelaşi sat.
— Împreună cu mama şi tatăl vostru?
Kahega păru surprins.
— Nu, spuse el apăsat. Nu acelaşi sat.
— Un alt sat, atunci?
— Da, desigur – noi suntem kikuyu.
Ross era uluită. Kahega râdea.

Kahega se oferi să care echipamentul electronic pe care Ross şi-i aruncase peste umăr, dar Ross îl refuză. Ross era obligată să încerce şi să ia legătura cu Houstonul la intervale anumite pe parcursul zilei, iar pe la prânz găsi o fereastră liberă, probabil pentru că operatorul de bruiaj al consorţiului luase o pauză de masă. Reuşi să stabilească legătura şi să înregistreze o nouă coordonată timp-poziţie în teren.
Consola afişă: VERIF POZ TMP-POZ TEREN – 10:03 ORE.
Pierduseră aproape o oră de la cealaltă verificare, din noaptea trecută.
— Va trebui să mergem mai repede, îi spuse ea lui Munro.
— Poate preferi să alergi, zise Munro. Este un exerciţiu foarte bun.
Apoi, deoarece îşi dădu seama că fusese prea dur cu ea, adăugă:
— Se mai pot întâmpla o mulţime de lucruri până la Virunga.

Auziră mormăitul unui tunet în depărtare, iar peste câteva minute fură făcuţi leoarcă de o ploaie torenţială, cu stropi atât de deşi şi grei încât dureau efectiv. Ploaia continuă să cadă, compactă, o oră întreagă, apoi se opri la fel de brusc precum începuse. Erau cu toţii uzi fleaşcă şi nenorociţi, aşa încât, când Munro comandă oprirea pentru masă, Ross nu protestă.

Amy se duse imediat în pădure, să se hrănească cu plante: hamalii pregătiră orez cu carne în zeamă, peste care adăugară din belşug condimente; Munro. Ross şi Elliot îşi arseră cu ţigările lipitorile prinse de picioarele lor. Lipitorile erau pline de sânge.

— Nici măcar nu le-am observat, zise Ross.

— Ploaia le întărâtă, spuse Munro.

Apoi îşi ridică brusc ochii, aruncând priviri rapide către junglă.

— Ceva în neregulă?

— Nu, nimic, zise Munro, şi se lansă într-o explicaţie asupra motivelor pentru care lipitorile trebuiau arse; dacă ar îi fost smulse, o porţiune din capul lor ar fi rămas înfiptă în carne, provocând infecţii.

Kahega le aduse mâncarea, iar Munro întrebă cu voce scăzută:

— Oamenii sunt în regulă?

— Da, spuse Kahega. Oamenii sunt în regulă. Nu se vor înspăimânta.

— Înspăimânta? De ce? întrebă Elliot.

— Mănâncă în continuare. Comportă-te firesc, spuse Munro.

Elliot privi neliniştit de jur-împrejurul luminişului.

— Mănâncă! şopti Munro. Nu-i jigni. Nu trebuie să ştii că sunt aici.

Grupul mâncă în linişte timp de câteva minute. Apoi, tufişul din apropiere foşni şi un pigmeu păşi înaintea lor.

2. Dansatorii zeilor

Era un bărbat cu pielea deschisă la culoare, cam de patru picioare şi jumătate înălţime, cu pieptul gros şi rotund ca un butoi, purtând doar un şort, cu un arc cu săgeţi atârnat de umăr. Privi în jurul taberei, ca pentru a-şi da seama cine era conducătorul.

Munro se ridică în picioare şi spuse repede ceva într-o limbă care nu era swahili. Pigmeul îi răspunse. Munro îi dădu una dintre ţigările pe care le folosiseră la arderea lipitorilor. Pigmeul nu o voia aprinsă; o lăsă să cadă într-o punguţă de piele atârnată la cingătoare. Urmă o scurtă conversaţie. Pigmeul arătă de mai multe ori înspre junglă.

— Spune că un om alb a murit în satul lor, zise Munro.

Îşi luă legătura în care se afla trusa de prim-ajutor.

— Va trebui să mă grăbesc.

Ross zise:

— Nu ne putem permite sa pierdem timpul.

Munro se încruntă la ea.

— Şi oricum, omul a murit deja.

— Nu este *complet* mort, zise Munro. Nu-i mort de-a binelea.

Pigmeul dădu din cap aprobator. Munro îi lămuri că pigmeii gradau boala în mai multe stadii. Mai întâi o persoană era fierbinte, apoi avea febră, apoi boală, apoi era moartă, apoi moartă complet şi, în final, moartă de-a binelea.

Din tufişuri mai apărură trei pigmei. Munro dădu din cap.

— Ştiam că nu-i singur. Tipii ăştia nu-s niciodată de unii singuri. Nu le place să călătorească câte unul. Ceilalţi ne supravegheau; dacă făceam o mişcare greşită, ne alegeam cu câte o săgeată, să ne liniştească. Vedeţi vârfurile astea maronii? Otravă!

Pigmeii păreau mai relaxaţi acum – cel puţin până în momentul în care se întoarse Amy, sfărâmând crenguţele de sub tufişurile pe sub care trecea. Atunci fură ceva

strigăte şi arcuri pregătite rapid; Amy se înspăimântă şi fugi către Peter, sărind pe el şi strângându-se la pieptul lui – şi umplându-l de noroi.

Pigmeii începură o discuţie vie între ei, încercând să stabilească ce însemna această sosire a lui Amy. Ii puseră mai multe întrebări lui Munro. În cele din urmă, Elliot o aşeză pe Amy înapoi pe pământ şi-i spuse lui Munro:

— Ce le-ai spus?

— Voiau să ştie dacă gorila este a ta şi le-am spus că da. Voiau să mai ştie dacă este femelă şi le-am spus că da. Voiau să ştie şi dacă întreţii relaţii intime cu gorila; am spus nu. Au zis că aşa e bine, că nu trebuie să te ataşezi de gorilă, pentru că te-ar face să suferi.

— De ce să sufăr?

Spun că atunci când gorila se va face mare, fie va fugi în pădure şi-ţi va frânge inima, fie te va omorî.

Ross încă se mai opunea unui ocol până la satul pigmeilor, care se afla la mai multe mile depărtare, pe malul lacului Liko.

— Suntem în urmă faţă de linia noastră de timp, spuse ea, şi ne îndepărtăm de ea cu fiecare minut.

Pentru prima şi ultima oară în timpul expediţiei, Munro îşi ieşi din fire.

— Ascultă, doctore, zise el, aici nu ne aflăm în centrul Houstonului, aici suntem în inima afurisitului de Congo şi nu-i locul cel mai potrivit să fii rănit. Noi avem medicamente. Omul ăla are nevoie de ele. N-ai să-l părăseşti aşa. Pur şi simplu n-ai s-o faci.

— Dacă mergem în satul aceia, spuse Ross, se duce tot restul zilei. Ne mai întârzie cu încă nouă sau zece ore. În momentul ăsta încă mai putem recupera. Cu încă o întârziere, n-o să mai avem chiar nici o şansă.

Unul dintre pigmei începu să-i spună repede ceva lui Munro. El dădu din cap, aruncându-şi câteva priviri către Ross. Apoi se întoarse către ceilalţi.

— Spune că bolnavul are scris ceva pe buzunarul cămăşii. Vrea să ne deseneze.

Pigmeul culese de pe jos un băţ şi trase amplu câteva litere pe pământul mâlos, la picioarele lor. Desena cu atenţie, încruntându-se concentrat, pe măsură ce reproducea simbolurile străine: ERTS.

— Dumnezeule, spuse Ross moale.

Pigmeii nu mergeau prin pădure: alergau într-un ritm rapid, alunecând printre viţa sălbatică şi crengi, evitând băltoacele de apă şi rădăcinile noduroase ale copacilor cu o uşurinţă uluitoare. Din când în când, aruncau câte o privire peste umăr, chicotind pe seama dificultăţilor celor trei albi care veneau în urma lor.

Pentru Elliot, era un ritm dificil – câteva rădăcini de sărit, trei crengi de care să se izbească cu capul, câteva curmeie spinoase de viţă care îl înţepau, îşi pierdea suflul, încercând să se ţină de omuleţii care alergau fără nici un efort înaintea lui.

Ross nu se descurca nici ea mai bine decât el: până şi Munro, deşi surprinzător de agil, dădea semne de oboseală.

În cele din urmă ajunseră la un pârâiaş care îi conduse într-o poiană însorită. Pigmeii se opriră pe pietre, stând pe vine cu feţele ridicate către soare. Albii se prăbuşiră gâfâind şi icnind. Pigmeilor, asta li se părea extrem de amuzant, dovadă fiind hohotele lor nestăpânite de râs.

Pigmeii erau cei mai vechi locuitori ai pădurii ecuatoriale congoleze. Talia scundă, felul lor de a fi şi abilitatea lor vioaie îi făcuseră celebri cu secole înainte. Cu mai bine de patru mii de ani în urmă, un comandant egiptean, pe nume Herkouf. pătrunsese în pădurea uriaşă de la vest de Munţii Lunii; acolo dăduse peste o rasă de oameni micuţi, care cântau şi dansau zeului lor. Relatarea uimitoare a lui Herkouf purta amprenta realităţii şi Herodot, iar mai apoi Aristotel, accentuaseră faptul că poveştile despre omuleţi erau adevărate, nu simple

născociri. Dansatorii zeilor căpătară, în mod inevitabil, trăsături legendare, odată cu scurgerea timpului.

Prin secolul al XVII-lea, europenii nu mai erau siguri dacă omuleţii cu coadă, care aveau puterea să zboare prin copaci, să devină invizibili şi să omoare elefanţii, existau în realitate. Faptul că uneori schelete de cimpanzei erau în mod greşit atribuite pigmeilor sporea confuzia. Colin Turnbull nota că multe dintre elementele poveştilor erau adevăruri curate: şorţurile grele din scoarţă de copac atârnau arătând ca nişte cozi; pigmeii se puteau mistui în pădure şi deveni practic invizibili; şi, de asemenea, vânaseră şi omorâseră dintotdeauna elefanţi.

Pigmeii râdeau acum, ridicându-se în picioare şi pornind iarăşi goana. Oftând, albii se străduiau să-i urmeze, şchiopătând. Alergară încă o jumătate de oră, fără să se oprească sau să ezite vreo clipă, după care Elliot simţi miros de fum şi intrară cu toţii într-o poiană aşezată lângă un râu, unde se afla satul.

Elliot văzu zece colibe rotunde, joase, de mai puţin de patru picioare înălţime, dispuse într-un semicerc. Sătenii erau toţi pe afară, în lumina după-amiezii, femeile spălând ciuperci şi fructe de pădure culese în timpul zilei, sau prăjind larve de insecte şi broaşte ţestoase, la focuri care trosneau, copiii rătăceau prin preajmă, necăjindu-i pe bărbaţii ce stăteau şi fumau în faţa caselor, privind la femeile care munceau.

La semnul făcut de Munro, aşteptară la marginea taberei până ce fură băgaţi în seamă, apoi fură conduşi în interior. Sosirea lor provocă un mare interes; copiii chicoteau şi-i arătau cu degetul; bărbaţii cerură tutun de la Munro şi de la Elliot: femeile atinseră, părul blond al lui Ross, certându-se din pricina lui. O fetiţă se strecură între picioarele lui Ross, cercetându-i pantalonii. Munro îi bănui că femeile nu erau de acord în privinţa faptului dacă Ross îşi vopsise sau nu părul, iar fetiţa luase pe contul ei stabilirea artificiului.

— Spune-le că este natural, spuse Ross îmbujorându-se.

Munro le spuse femeilor câteva cuvinte.

— Le-am zis că este culoarea părului tatălui tău, îi spuse el lui Ross. Dar nu sunt sigur că au crezut.

Munro îi dădu apoi ţigări lui Elliot, să înmâneze câte una fiecărui bărbat; fură primite cu zâmbete largi şi chicoteli ciudate, femeieşti.

Începutul fiind făcut, pigmeii îi conduseră către o casă nou construită la marginea satului, unde spuneau că se află albul cel mort. Dădură peste un om murdar, cu barbă crescută, de vreo treizeci de ani, care şedea cu picioarele încrucişate în dreptul uşii, privind afară. După primul moment, Elliot realiză că omul era în stare de şoc – nu făcea nici o mişcare.

— Doamne, spuse Ross. Este Bob Driscoll.

— Îl cunoşti? întrebă Munro.

— El era geologul primei expediţii.

Se aşeză jos alături de el şi-i flutură mâna prin faţa ochilor.

— Bobby, sunt eu. Karen. Bobby, ce-ai păţit?

Driscoll nu răspunse, nici măcar nu clipi din ochi. Privea în continuare în gol.

Unul dintre pigmei îi explică ceva lui Munro.

— A venit în tabăra lor acum patru zile, spuse Munro. Era sălbatic, aşa că au fost nevoiţi să-l imobilizeze. Credeau că are febră neagră de apă, aşa că i-au făcut o casă şi i-au dat nişte leacuri, de s-a liniştit. Acum îi lasă să-l hrănească, dar nu vorbeşte deloc. Ei sunt de părere că a fost capturat de oamenii generalului Muguru şi torturat, dacă nu cumva e mut – *agudu*.

Ross se trase înapoi, îngrozită.

— Nu văd ce-am putea face pentru el, spuse Munro. Nu în starea în care se află. Din punct de vedere fizic, e O.K., dar…

Munro îşi clătină capul.

— Am să comunic poziţia la Houston, spuse Ross. iar ei îi vor trimite ajutor din Kinshasa.

În tot acest timp, Driscoll nu se clinti. Elliot se aşeză în faţa lui, ca să-i examineze ochii când se apropie, Driscoll îşi încreţi nasul. Capul i se încordă. Explodă intr-un scâncet ascuţit – “a-a-a-a” – ca un om pe punctul de a începe să plângă.

Îngrozit, Elliot se dădu înapoi, iar Driscoll se relaxă, căzând iarăşi în muţenie.

— Ce naiba e cu toate astea?

Unul dintre pigmei îi şopti ceva lui Munro.

— Spune, îi zise Munro lui Elliot, că miroşi ca gorila ta.

3. Ragora

Două ore mai târziu erau iarăşi împreună cu Kahega şi cu ceilalţi, conduşi de către un pigmeu prin pădurea ecuatorială, la sud de Gabutu. Erau cu toţii supăraţi, fără chef de vorbă – şi chinuiţi de dizenterie.

Pigmeii insistaseră să rămână la ei pentru a lua mai devreme o masă de seară, iar Munro simţise că nu aveau de ales. Masa fusese compusă dintr-un fel de terci din cartofi sălbatici numiţi Kirsombe, care semănau cu un sparanghel zbârcit, ceapă de pădure numită *otsa* şi *modoke* – frunze de manioc sălbatic, precum şi mai multe feluri de ciuperci. Mai fuseseră şi câteva bucăţi de carne tare şi acră de ţestoasa, precum şi ceva greieri, omizi, viermi, broaşte şi melci.

Acest regim alimentar conţinea de fapt cam de două ori mai multe proteine decât carnea de vită la grătar, dar nu se aşezase prea bine în stomacurile lor neacomodate cu aşa ceva. Şi nici ştirile sosite de pe câmpul de luptă nu erau de natură să le îmbunătăţească starea de spirit.

Potrivit celor spuse de pigmei, trupele generalului Muguru stabiliseră o tabără de aprovizionare sus pe pantele Makran, spre care se îndrepta şi Munro. Părea

înţelept ca trupele să fie evitate. Munro le explică cum că nu exista în swahili un cuvânt pentru “cavalerism” sau pentru “sportivitate” şi că asta era valabil şi pentru dialectul congolez, lingale.

— În partea asta de lume ori ucizi, ori eşti ucis. Mai bine ne ţinem deoparte.

Singurul drum care le rămânea cotea spre vest, către râul Ragora. Munro se încruntă privindu-şi harta, în vreme ce Ross se încrunta privindu-şi consola computerului.

— Care este problema cu râul Ragora? întrebă Elliot.

— Poate nu-i nici una, spuse Munro. Depinde de cât de rău o să plouă.

Ross îşi privi ceasul.

— Suntem în urmă cu douăsprezece ore acum, spuse ea. Singurul lucru pe care-l avem de făcut este să mergem şi noaptea pe râu.

— Oricum aş fi făcut asta, spuse Munro.

Ross nu mai auzise ca un ghid să-şi conducă expediţia noaptea printr-o zonă sălbatică.

— Ai fi făcut-o? De ce?

— Pentru că, spuse Munro, piedicile din josul râului vor fi mult mai uşoare noaptea.

— Ce piedici?

— Vom vorbi despre ele când se vor ivi, spuse Munro.

Cu o milă înainte de a ajunge la Ragora, auziră murmurul depărtat al unei ape puternice. Amy deveni imediat neliniştită, semnalizând iar şi iar: *ce apă*! Elliot încercă să o liniştească, dar fară să se străduiască prea tare: Amy trebuia să se obişnuiască cu râul, oricât i-ar fi fost de frica.

Dar când ajunseră la Ragora îşi dădură seama că zgomotul venea dinspre cascadele situate undeva în amonte: înaintea lor, râul avea o lăţime de cincizeci de picioare şi o culoare maronie, mâloasă.

— Nu arată prea rău, zise Elliot.

— Nu, fu de acord Munro. Nu prea.

Dar Munro ştia multe despre Congo. Al patrulea râu al lumii (după Nil, Amazon, JangTze), Congo era unic în multe privinţe. El şerpuia ca o reptilă uriaşă peste întinderea Africii, traversând Ecuatorul de două ori – prima dată mergând spre nord, către Kisangani, iar apoi spre sud, la Mbandaka. Această întindere era atât de uriaşă încât nici acum o sută de ani geografii tot nu credeau că era adevărat. Din cauza curgerii sale atât spre nord cât şi spre sud, de-a lungul râului, era mereu un sezon ploios undeva; astfel, nu era niciodată supus fluctuaţiilor periodice specifice altor cursuri mari de apă – ca Nilul. Congo curgea cu un debit fix de 75.000 m^3 pe secundă, vărsându-se în Oceanul Atlantic, debit care nu era depăşit decât de Amazon.

Dar cursul său sinuos făcea din Congo, în acelaşi timp, şi râul cel mai puţin navigabil dintre marile ape. Întreruperi serioase în mersul său se iveau odată cu cataractele de la Stanley Post, la trei sute de mile de la Oceanul Atlantic. La două mii de mile în interior, la Kisangani, unde râul are încă lăţimea de o milă, Cataracta Wogenia întrerupea total navigaţia. Şi pe măsură ce se urca în amonte, în lungul evantaiului de afluenţi, greutăţile Sporeau deoarece, deasupra punctului Kisangani, afluenţii coborau rapid în jungla din vale, dinspre izvoarele lor – situate la sud, în savane înalte sau la est, în Munţii Rowenzi, ale căror vârfuri, înalte de peste 5000 în erau acoperite de zăpezi veşnice.

Afluenţii formau o serie de canioane, cel mai impresionant dintre acestea fiind Portes d'Enfer – Porţile Iadului – la Kongolo. Aici, liniştitul râu Lualaba se strecura prin nişte chei adânci de jumătate de milă şi late de o sută de iarzi.

Ragora era un afluent minor al Lualabei, în care se vărsa în apropiere de Kisangani. Triburile ce-şi duceau viaţa pe malurile lui îl numeau baratawani, “drumul înşelător”, deoarece Ragora era extrem de schimbător. Cel

mai important punct al său era Ragora Gorge, un calcar tăiat pe două sute de picioare în adâncime şi, pe alocuri, lat de numai zece picioare în funcţie de ploile recente, Ragora Gorge era fie un spectacol scenic plăcut, fie un coşmar clocotitor de ape înspumate.

La Abutu se aflau cu încă cincisprezece mile mai sus de chei, iar aspectul râului nu le spunea nimic despre condiţiile din aval. Munro ştia toate acestea, dar nu simţea nevoia să-i dea explicaţii lui Elliot, mai ales că acesta, era ocupat până peste cap cu Amy.

Amy îi urmărise cu nelinişte crescândă pe oamenii lui Kahega umflând cele două plute zodiac. Îl trase pe Elliot de mânecă şi vru să ştie ce sunt alea.

— Sunt bărci, Amy, îi spuse Elliot, cu toate că ştia că ea îşi dăduse seama deja şi era eufemistic.

“Barcă” fusese un cuvânt pe care ea îl învăţase cu greutate; de vreme ce nu-i plăcea apa, nu avea nici un fel de interes faţă de vreun lucru cu care se putea călători pe ea.

— *De ce barca*? întrebă ea.

— Vom călători cu barca acum, spuse Elliot.

Într-adevăr, oamenii lui Kahega împinseseră bărcile la marginea apei şi încărcau echipamentul, ancorându-l de prinzătorile de cauciuc de pe laturile ambarcaţiunilor.

— *Cine călătoreşte*? întrebă Amy.

— Noi toţi, spuse Elliot.

Amy mai privi un moment. Din nefericire, toată lumea era nervoasă. Munro striga ordine, oamenii munceau în grabă. După cum dovedise adesea, Amy era sensibilă la starea celor din jurul ei. Elliot îşi aducea mereu aminte cum insistase ea că ceva era în neregulă cu Sarah Johnson cu zile înainte ca Sarah să spună membrilor Proiectului Amy că se despărţise de soţul ei. Acum Elliot era sigur că Amy le simţise starea de nervozitate.

— Trece apa cu barca? întrebă ea.

— Nu, Amy, spuse el. Nu trecem. Mergem cu barca.

— *Nu!* semnaliză Amy, încordându-şi spinarea şi strângând din umeri.

— Amy, spuse Elliot, nu te putem lăsa aici.

Dar ea avea o altă soluţie la aceasta.

— *Alţi oameni pleacă. Peter stă Amy*.

— Îmi pare rău Amy, zise el. Trebuie să merg. Şi tu trebuie să mergi.

— *Nu!* semnalizează ea. *Amy nu mergi.*

— Ba da, Amy.

Elliot se duse la bagajul lui şi-şi luă seringa şi o fiolă cu Thorelen.

Cu corpul încordat, furioasă, ea se lovi de câteva ori sub bărbie cu pumnul închis.

— Ai grijă cum vorbeşti, Amy, o avertiză el.

Ross se apropie cu câte o vestă portocalie de salvare pentru el şi pentru Amy.

— S-a întâmplat ceva?

— S-a pus pe înjurat, zise Elliot. Mai bine ne-ai lăsa singuri.

Ross aruncă o privire la trupul încordat, rigid al lui Amy şi se depărtă în grabă.

Amy semnaliză numele lui Peter, apoi se bătu iar sub bărbie. Acest semn din Limbajul American al Semnelor se traducea politicos în lucrările de specialitate prin “murdar”, deşi era mai des folosit de către maimuţele primate, când acestea doreau să se folosească de oala de noapte. Cercetătorii primatologi nu-şi făceau nici o iluzie în legătură cu ceea ce voiau maimuţele să exprime. Amy spunea: *Peter căcăcios*.

Aproape toate maimuţele care foloseau limbajul semnelor înjurau. Şi foloseau diferite cuvinte pentru a înjura. Uneori, peiorativul părea că este ales la întâmplare, “alună” sau “pasăre” sau “rufă”. Dar cel puţin opt primate în laboratoare diferite stabiliseră în mod independent semnul cu pumnul închis ca expresie a maximei neplăceri. Singurul motiv pentru care această remarcabilă

coincidenţă nu făcuse obiectul unei comunicări ştiinţifice era că nici un cercetător nu dorea să încerce s-o explice. Părea a fi dovada că maimuţele mari, ca şi oamenii, găseau că excreţiile corporale reprezentau termenii potriviţi pentru a exprima dispreţul şi furia.

— *Peter căcăcios*, semnaliză ea din nou.

— Amy...

Elliot dublă doza de calmant din seringă.

— *Peter căcăcios barcă căcăcios oameni căcăcios*.

— Amy încetează!

Elliot îşi încordă propriul trup şi se cocoşă, imitând atitudinea de furie a gorilelor, ceea ce o făcea adesea să dea înapoi, dar de data aceasta nu avu nici un efect.

— *Perer nu iubeşte Amy*.

Acum Amy pur şi simplu bombănea, întoarsă cu spatele la el, semnalizând nimănui.

— Nu te prosti, spuse Elliot, apropiindu-se de ea cu seringa pregătită. Peter o iubeşte pe Amy.

Ea îi întoarse iar spatele, fără să-l lase să se apropie de ea. În cele din urmă, Elliot fu obligat să-şi încarce arma cu gaz şi să-i trimită o săgeată în piept. Făcuse asta doar de trei sau patru ori în toţi anii petrecuţi împreună. Ea îşi smulse săgeata cu o expresie tristă pe figură.

— *Peter nu iubeşte Amy*.

— Iartă-mă, spuse Peter Elliot şi alergă s-o prindă, tocmai la timp; Amy îşi dădu ochii peste cap şi i se prăbuşi în braţe.

Amy zăcea pe spate în cea de-a doua barcă, la picioarele lui Elliot, respirând superficial. În faţa lui, Elliot îl vedea pe Munro. În prima barcă, alegând drumul urmat de cele două zodiace care lunecau în linişte, purtate de curent.

Munro împărţise expediţia în două grupe de câte şase; Munro mergea în prima plută, iar Elliot, Ross şi Amy în cea de-a doua, sub comanda lui Kahega. După cum spunea Munro, barca a doua avea să “înveţe din greşelile noastre”.

Dar în primele două ore pe Ragora, nu se întâmplară nici un fel de greşeli. Era un simţământ extraordinar de liniştitor să stea aşezaţi în partea din faţă a bărcii şi să privească jungla de cele două părţi ale râului, alunecând înapoia lor într-o linişte hipnotică, atemporală. Era idilic şi foarte cald: Ross îşi lăsă mâna în apă, trăgând o urmă prin unda tulbure, dar Kahega o opri.

— Acolo unde este apă, este şi mamba, spuse el.

Kahega arătă înspre malurile noroioase, pe care crocodilii se prăjeau la soare, indiferenţi la apropierea lor. Din vreme în vreme, câte o reptilă uriaşă căsca. Înălţându-şi fălcile ascuţite în aer, dar în cea mai mare parte a timpului, păreau greoi, abia observând trecerea bărcilor.

Elliot era dezamăgit în sinea lui. Crescuse cu filme despre junglă, unde crocodilii se scufundau ameninţători în apă la prima vedere a bărcilor.

— N-au să ne deranjeze? întrebă el.

— Prea cald, zise Kahega. Mamba somnoroşi când nu e răcoare, mănâncă dimineaţa şi noaptea, nu acum. Ziua. Kikuyu spun că mamba fac militărie, un-doi-trei-patru.

Kahega izbucni în râs.

Dură ceva până ce se lămuri că oamenii din tribul Kikuyu observaseră că în timpul zilei crocodilii se ridicau, înălţându-şi periodic de la pământ corpurile greoaie pe picioarele lor strâmbe, într-o mişcare ce-i amintea lui Kahega de mânuirea armei pe vremea când fusese recrut în armată.

— De ce este Munro atât de îngrijorat? întrebă Elliot. Crocodilii?

— Nu, zise Kahega.

— Ragora Gorge?

— Nu, răspunse Kahega.

— Atunci de ce?

— După chei, spuse Kahega.

Atunci, Ragora îşi schimbă direcţia şi ei o luară în lungul cotului; auziră murmurul care creştea al apei. Elliot simţi cum viteza bărcii sporeşte; valuri începură să izbească în marginile de cauciuc. Kahega strigă:

— Ţineţi-vă bine, doctorilor!

Şi se treziră în chei.

După aceea, Elliot nu mai avu decât impresii disparate: apa mâloasă răscolită, clocotind înspumată în lumina soarelui; smuciturile neaşteptate ale propriei bărci şi felul în care barca lui Munro, dinaintea lui, părea că dansează şi se răstoarnă pentru ca, în mod miraculos, să rămână în poziţie de plutire.

Se mişcau atât de repede, încât era greu să-şi concentreze atenţia asupra pereţilor canionului, cu colţuri estompate de trecerea rapidă, stâncă goală, punctată de verdele câte unui arbust agăţător; aerul încins şi fierbinte şi apa murdară, surprinzător de rece, ce-i izbea udându-i până la piele, iar şi iar, izbucnind în jurul pietrelor negre, ce se iţeau din clocotul general, ca nişte capete rase ale unor înecaţi.

Totul se întâmpla extrem de repede.

În faţă, barca lui Munro le dispăru din vedere pentru câteva minute, ascunsă de valurile uriaşe de apă mâloasă ce cădea mugind în trepte. Mugetul se izbea de pereţii de stâncă, întorcându-se reverberat, devenind o permanenţă a acelei lunii: în adâncimile canionului, unde razele soarelui de după-amiază nu ajungeau până la fâşia îngustă de apă întunecată, bărcile lunecară printr-un infern răscolitor, repezindu-se la vale pe lângă pereţii stâncoşi, răsucindu-se în toate direcţiile, în vreme ce ocupanţii lor strigau şi blestemau şi încercau să se ţină spre mijlocul curentului, ajutându-se cu vâslele.

Amy zăcea pe spate, legată de marginea bărcii, iar Elliot se temea întruna să nu fie smulsă de valurile murdare, care se spărgeau peste pereţii de cauciuc. Nici Ross nu era mult mai bine; repeta întruna “Doamne

Dumnezeule, Doamne Dumnezeule, Doamne Dumnezeule”, iar şi iar, pe un ton “scăzut, monoton, în vreme ce apa se repezea asupra lor în valuri succesive, udându-i până la piele.

Natura le rezervase şi alte mizerii. Până şi în fierberea şi vâltoarea din inima canionului, nori negri de ţânţari atârnau în aer, înţepându-i fără încetare. Părea oarecum imposibil să fie ţânţari în mijlocul haosului tunător din Ragora Gorge, dar aceştia erau acolo, bărcile se deplasau cu o furie care le răscolea măruntaiele; printre malurile puternice, şi în întunericul ce se adâncea, pasagerii scoteau apa din bărci şi se plesneau peste locurile de unde îi muşcau ţânţarii, cu gesturi la fel de rapide.

Apoi, râul se lărgi deodată, apa mâloasă îşi încetini curgerea şi pereţii canionului se depărtară. Râul redeveni liniştit. Elliot îşi dădu drumul pe spate pe fundul bărcii epuizat, simţind pe faţă razele soarelui ce pălea şi, dedesubt, sub cauciucul bărcii, alunecarea apei.

— Am reuşit, spuse el.

— Deocamdată, spuse Kahega. Dar noi, Kikuyu, spunem că nimeni nu scapă cu viaţă din viaţă. Nici o relaxare, doctorilor!

— Oarecum, spuse Ross cu îngrijorare, îi dau dreptate.

Alunecară încetişor, purtaţi de curent, timp de încă o oră, şi pereţii din piatră se retraseră tot mai mult, de ambele părţi, până ce se regăsiră în întinsa pădure ecuatorială africană. Era ca şi cum Ragora Gorge n-ar fi existat niciodată; râul era lat şi se târa leneş, aurit de soarele ce cobora.

Elliot îşi dădu jos cămaşa udă şi-şi puse un pulover, pentru că aerul serii era răcoros. Amy sforăia la picioarele lui, acoperită cu un prosop, ca să nu-i fie frig. Ross îşi verifică aparatura de transmisie, asigurându-se că funcţiona. Când termină, soarele apusese deja şi întunericul cădea cu repeziciune. Kahega slobozi un foc de armă şi introduse în încărcător gloanţe oarbe.

— Astea pentru ce sunt? întrebă Elliot.

— Kiboko, spuse Kahega. Nu ştiu cuvântul în englezeşte.

Strigă:

— Mzeel Nini maana kiboko?

Din barca din faţă, Munro privi înapoi.

— Hipopotami, zise el.

— Hipo, spuse şi Kahega.

— Sunt periculoşi?

— Să sperăm că noaptea nu, zise Kahega. Dar eu cred că da.

Secolul douăzeci era o perioadă în care viaţa sălbatică era intens studiată şi care răsturnase multe concepţii încetăţenite puternic, cu privire la animale. Se ştia acum că blândul cerb cu ochi catifelaţi trăia de fapt în cadrul unei societăţi necruţătoare, respingătoare, în vreme ce presupus urâciosul lup era devotat familiei şi progeniturii, într-un mod exemplar. Cât despre leul african, mândrul rege al animalelor, acesta fu coborât la statutul de gunoier de ocazie, în vreme ce nesuferita hienă obţinuse o nouă demnitate. (Timp de zeci de ani observatorii sosiseră în zori ca să vadă lei hrănindu-se cu vânatul răpus, în vreme ce hienele, gunoierii, se învârteau în jur aşteptându-şi norocul. Doar după ce oamenii de ştiinţă au început urmăririle de noapte asupra animalelor, a apărut o nouă interpretare: de fapt, hienele vânau prada, iar leneşul şi oportunistul leu nu tăcea decât să le gonească apoi; de unde şi tradiţionala scenă din zori. Aceasta a coincis cu descoperirea faptului că leii erau, în multe privinţe, ciudaţi şi meschini, în vreme ce hienele aveau o structură socială foarte dezvoltată – încă un exemplu de prejudecată omenească, îndelung exercitată faţă de lumea naturală a animalelor).

Dar hipopotamii erau încă animale puţin înţelese. „Calul de râu” al lui Herodot era cel mai mare mamifer african, după elefant, dar obiceiul lui de a zace în apă doar

cu ochii şi narile afară, l-au făcut dificil de studiat. Hipopotamii se organizau în jurul câte unui mascul. Un mascul matur era înconjurat de un harem de femele şi de progenitura lor, formând un grup de opt până la paisprezece animale,

În ciuda aspectului lor rubicond, bonom, hipopotamii erau capabili de o violenţă ieşită din comun. Taurul hipopotam era o creatură formidabilă, de paisprezece picioare lungime, cântărind aproape zece mii de livre, în atac, avea o viteză extraordinară pentru un animal atât de mare, iar cei patru dinţi bonţi erau de fapt ascuţiţi ca briciul, pe laturi. Hipopotamul ataca prin mişcări de cosire, mai degrabă decât prin muşcare, legănându-şi gura cavernoasă dintr-o parte într-alta. Şi, spre deosebire de cele mai multe animale, lupta între doi masculi sfârşea adesea prin moartea unuia dintre animale, cauzată de rănile adânci căpătate prin mişcările de cosire. Nu exista nimic simbolic în lupta hipopotamilor.

Animalul era periculos şi pentru om. În zonele cu râuri, unde ei hălăduiau în turme, jumătate din morţile băştinaşilor se datorau hipopotamilor: elefanţii şi felinele de pradă erau răspunzătoare de restul. Hipopotamii erau vegetarieni şi noaptea ieşeau pe uscat, unde consumau cantităţi imense de iarbă pentru a-şi umple burţile uriaşe. Un hipopotam aflat departe de apă era periculos, în mod special; aproape nimeni, aflat între un hipopotam pe uscat şi râul spre care acesta se grăbea să se întoarcă, nu supravieţuise experienţei.

Dar hipopotamul era foarte important pentru ecologia râurilor Africii. Materiile Iui fecale, produse în cantităţi impresionante, fertilizau ierburile de râu, care la rândul lor îngăduiau peştii şi altor creaturi să trăiască. Fără hipopotami, râurile africane ar fi sterile, iar dacă ei ar fi goniţi, râurile ar muri.

Pe lângă toate acestea, se mai ştia un lucru. Hipopotamul avea un îngrozitor simţ al teritoriului. Fără

nici o excepţie, masculul îşi apăra teritoriul împotriva oricărui intrus. şi, cum se relatase de multe ori, intruşii includeau alţi hipopotami, crocodili şi bărci aflate în trecere. Precum şi ocupanţii lor.

ZIUA 7: Mukenko

19 iunie, 1979

1. Kiboko

Intenţia Iui Munro de a continua drumul noaptea avea două aspecte. În primul rând, el spera să recupereze un timp preţios, deoarece toate proiectările pe computer porneau de la ideea că se vor opri în fiecare noapte. Dar nu era nici un efort să călătorească noaptea în barcă, la lumina lunii; cei mai mulţi membri ai echipei puteau să doarmă, şi puteau înainta încă cincizeci sau şaizeci de mile până în zori.

Dar, mult mai important, spera să evite hipopotamii de pe Ragora, care puteau distruge cu uşurinţă bărcile lor fragile, din cauciuc. În timpul zilei, hipopotamii stăteau în ochiurile de apă din apropierea malurilor râului şi taurii ar fi atacat cu siguranţă orice barcă aflată în trecere. Noaptea, când animalele se duceau pe ţărm, la păscut, expediţia putea luneca în jos pe râu şi evita în întregime confruntările.

Era un plan deştept, dar problema apăru dintr-un motiv neaşteptat – înaintarea lor pe Ragora era prea rapidă. Avea să fie abia ora nouă seara când urmau să ajungă la prima zonă populată de hipopotami, prea devreme pentru ca aceştia să fie la păscut. Hipopotamii puteau ataca bărcile, şi aceasta pe întuneric.

Râul şerpuia şi se întorcea într-o serie de curbe. La fiecare cotitură era câte o zonă cu apă liniştită, pe care Kahega o indica drept genul de apă în care hipopotamilor le plăcea să se scalde. El arătă şi către ierburile de pe ţărmuri, tăiate scurt de parcă ar fi fost cosite.

— În curând, spuse Kahega.

Auziră un mormăit gros; “Hm-hm-hm-hm”. Semăna cu zgomotul făcut de un bătrân încercând să-şi cureţe gâtlejul de flegmă. Munro era încordat în barca din faţă. Mai lunecară în lungul încă unui cot, purtaţi fără zgomot de curent. Cele două bărci se aflau acum la aproape zece iarzi depărtare una de alta. Munro îşi ţinea arma pregătită.

Sunetul se auzi iar, de data aceasta formând un cor: “Hm-hm-hm-hm”.

Kahega îşi cufundă vâsla în apă. Atinse fundul imediat. O trase afară: doar trei picioare din lungimea vâslei se udaseră.

— Nu adâncă, spuse el, clătinând din cap.

— Asta e rău? întrebă Ross.

— Da, cred că-i rău.

Pătrunseră în cotitura următoare; Elliot văzu jumătate de duzină de stânci negre ieşite pe jumătate din apă, în apropierea ţărmului, strălucind în lumina lunii. Atunci, una dintre “stânci” se urni în sus şi Elliot văzu cum o creatură enormă iese în întregime afară din apa puţin adâncă, astfel încât i se distingeau cele patru picioare boante, şi hipopotamul se azvârli în direcţia bărcii în care se afla Munro.

Munro trase o rachetă de semnalizare cu magneziu, în momentul în care animalul atacă; în lumina albă, orbitoare. Elliot văzu o gură imensă, patru colţi uriaşi bonţi, scânteietori, capul înălţat drept în sus al animalului care răgea. Şi atunci, hipopotamul fu înghiţit într-un nor de gaz gălbui. Gazul se împrăştie şi asupra lor, înţepându-le ochii.

— Foloseşte gaze lacrimogene, spuse Ross.

Barca lui Munro se deplasase deja. Cu un răget de durere, hipopotamul mascul plonjase sub apă, dispărând. Cei din barca a doua, clipind des ca să-şi stăpânească lacrimile, se uitau după el, apropiindu-se de zona cu apă mică de unde apăruse. Deasupra capetelor, racheta de

magneziu cobora sfârâind, lungind umbrele ascuţite, făcând apa să lucească.

— Poate că a renunţat, zise Elliot.

Hipopotamul nu se zărea nicăieri. Alunecau în tăcere.

Şi deodată, botul bărcii se înălţă şi hipopotamul mugi, iar Ross începu să scâncească. Kahega se prăbuşi pe spate, descărcându-şi arma în aer. Barca căzu înapoi pe suprafaţa apei, cu o plescăitură, împroşcând în lături un jet de apă. Elliot bâjbâia cu mâna pe la picioare, căutând-o pe Amy, când se trezi privind într-o gură adâncă, uriaşă, rozie şi o respiraţie fierbinte îl izbi pe faţă. Gura se abătu cu o mişcare laterală asupra marginii de cauciuc a bărcii, şi aerul începu să fâsâie şi să sfârâie, ieşind sub apă.

Gura se deschise iar şi hipopotamul grohăi, dar în acei moment Kahega reuşi să se ridice în picioare şi declanşă un nou nor înţepător de gaz. Hipopotamul se retrase şi se cufundă într-un vârtej de apă, clătinând barca şi propulsând-o în josul râului.

Toată partea dreaptă a bărcii se dezumfla, rapid pe măsură ce aerul se prelingea afară prin tăieturile lungi din peretele de cauciuc. Elliot încercă să le astupe cu mâna, dar fâsâitul continua fără încetare. Aveau să se scufunde într-un minut.

În urma lor, taurul de hipopotam ataca în forţă, gonind prin apa puţin adâncă. În josul râului, ca o barcă cu motor, răscolind-o şi lăsând de ambele părţi ale corpului său ca un siaj, mugind de furie.

— Stai aşa, stai aşa! strigă Kahega şi trase din nou.

Hipopotamul dispăru într-un nor de gaz, iar barca se angaja într-o altă curbă. Când gazul se împrăştie, animalul dispăruse. Racheta de magneziu atinse bolborosind apa, iar ei se cufundară iarăşi în întuneric. În timp ce barca se scufunda, Elliot o înhăţă pe Amy şi se treziră cu toţii stând până la genunchi în apa mâloasă.

Reuşiră să tragă zodiacul pe ţărmul râului, unde întunericul domnea. Din cealaltă ambarcaţiune, Munro

constată stricăciunile şi anunţă că trebuie să umfle o altă barcă, pentru a-şi continua drumul. Hotărî o pauză pentru refacerea forţelor şi se întinseră cu toţii la marginea apei; sub lumina lunii, se apărau cum puteau de muşcăturile ţânţarilor.

Visarea le fu întreruptă de şuieratul prelung al rachetelor sol-aer, înflorind explozii pe cer, deasupra capetelor lor. La fiecare explozie, malul râului se lumina puternic în roşu, trasând umbre lungi, după care totul se topea în întuneric.

— Oamenii lui Muguru trag de la sol, spuse Munro, scoţându-şi binoclul de teren.

— În ce trag? întrebă Elliot uitându-se pe cer.

— Mă depăşeşte, zise Munro.

Amy îl atinse pe Elliot pe braţ şi semnaliză: *Vine pasăre*. Dar nu auziră nici un zgomot de avion ci doar exploziile rachetelor, în înălţime.

Munro întrebă:

— Crezi că aude ceva?

— Are auzul foarte fin.

Şi atunci, auziră zumzetul unui avion în depărtare, apropiindu-se dinspre sud. Când ajunse în câmpul lor vizual, îl putură urmări manevrând printre exploziile strălucitoare galben-roşcate, care izbucneau în lumina lunii, făcând să-i lucească trupul metalic.

— Ticăloşii ăştia nenorociţi încearcă să câştige timp, spuse Munro, cercetând avionul prin binoclu. Este un C-130 de transport mărfuri, cu însemnele japoneze pe coadă. Un avion cu materiale pentru tabăra de bază a consorţiului – dacă reuşesc să treacă.

În vreme ce ei îl urmăreau, avionul de transport se răsucea la stânga şi la dreapta, într-un mers în zig-zag printre mingile de foc ale exploziilor.

— Ruperea pisicii, spuse Munro. Echipajul trebuie să fie îngrozit; nu s-au aşteptat la aşa ceva.

Elliot simţea o simpatie bruscă faţă de echipaj; şi-i imagină privind prin ferestre la exploziile izbucnind în raze strălucitoare, luminând interiorul avionului. Sporovăiau oare în japoneză? îşi doreau să nu fi venit niciodată?

Un moment mai târziu, avionul se îndreptă bâzâind către nord, ieşind din câmpul lor vizual; o ultimă rachetă, cu coadă roşu-aprins se luă după el, dar trecuse peste copaci şi el auzi doar zgomotul depărtat al exploziei.

— Poate au reuşit să răzbească, spuse Munro, ridicându-se în picioare. Mai bine am lua-o din loc.

Şi strigă în swahili la Kahega, să-şi îmbarce încă o dată oamenii.

2. Mukenko

Elliot tremura. Îşi trase fermoarul canadienei până sus şi aşteptă ca grindina să înceteze. Erau îngrămădiţi cu toţii sub un pâlc de brazi, la opt mii de picioare, pe pantele alpine ale Muntelui Mukenko. Ora zece dimineaţa şi temperatura aerului era de trei grade Celsius. Cu cinci ore înainte, zăriseră râul şi-şi începuseră urcuşul dinaintea ivirii zorilor, prin jungla care fierbea, la patruzeci de grade.

Alături de el, Amy urmărea salturile bucăţilor de gheaţă mari cât mingea de golf, prin ramurile brazilor şi printre firele de iarbă. Amy nu mai văzuse grindină.

Semnaliză:

— *Ce nume?*

— Grindină, îi spuse Elliot.

— *Peter face opreşte.*

— Aş vrea să pot. Amy.

Mai privi o vreme, apoi semnaliză:

— *Amy vrea merge acasă.*

Începuse să vorbească despre mersul acasă încă din seara precedentă. Deşi efectul Thorelenului trecuse, ea rămăsese deprimată şi retrasă. Elliot îi oferise ceva de

mâncare ca s-o mai învioreze. Semnaliză că vrea lapte. Când îi spusese că nu au nici un pic (ceea ce ea ştia perfect), semnaliză că vrea o banană. Kahega dăduse la iveală un mănunchi de banane mici de junglă, uşor acrişoare. Amy mâncase din ele în zilele anterioare fără să facă obiecţiuni, dar de data aceasta le aruncase în apă nemulţumită, semnalizând că vrea "banane adevărate".

Când Elliot îi spusese că nu au banane adevărate, ea semnalizase:

— *Amy vrea merge acasă*.

— Nu putem merge acasă acum, Amy.

— *Amy gorilă bună Peter duce Amy acasă*.

Ea îl cunoştea doar ca responsabilul, arbitrul final al vieţii ei cotidiene, în condiţiile experimentale ale Proiectului Amy. Peter nu-şi dădea seama cum ar fi putut să-i explice că nu mai era vorba despre acelaşi lucru şi că, ţinând-o aici, nu o pedepsea.

De fapt, erau cu toţii descurajaţi. Fiecare membru al expediţiei se aşteptase să scape de căldura apăsătoare a pădurii ecuatoriale, dar acum, urcând pe Munkenko, entuziasmul li se topise cu repeziciune.

— Hristoase, spuse Ross. De la hipopotami la grindină.

Ca la comandă, grindina se opri.

— În regulă, spuse Munro, hai s-o luăm din loc.

Mukenko nu fusese escaladat până în 1933. În 1908, un grup german, sub conducerea lui von Ranke, fu surprins de furtună şi trebui să renunţe; e echipă belgiană ajunse. În 1913, până la zece mii de picioare, dar nu reuşi să găsească o cale de a merge până în vârf; o altă expediţie germană fu obligată în 1919 să renunţe după ce, ajunşi cam pe la douăsprezece mii de picioare, doi membri ai săi se prăbuşiră şi muriră. Totuşi Mukenko era clasificat ca traseu alpin extrem de uşor netehnic de către cei mai mulţi căţărători, care, în general, aveau nevoie de o singură zi pentru ascensiune; după 1943, fu găsit un nou traseu, prin

versantul sudic, care era exasperant de încet, dar deloc periculos, şi aceasta era ruta urmată de cei mai mulţi căţărători.

Deasupra nivelului de nouă mii de picioare, pădurea de pini dispăru şi începură traversarea păşunilor cu iarbă săracă, învăluite în ceaţa rece; aerul era mai rarefiat şi aveau nevoie de popasuri mai dese. Munro nu avea nici o înţelegere pentru asemenea plângeri.

— La ce v-aţi aşteptat? întrebă el. E munte. Munţii sunt înalţi.

Era necruţător mai ales cu Ross. care părea că oboseşte cel mai uşor.

— Cum stai cu linia de timp? o tot întreba el. Nici măcar nu suntem în porţiunea cea mai grea. Nici măcar nu-i interesant, până la unsprezece mii de picioare. Dacă nu te ţii tare acum, nu reuşim să atingem vârful până la căderea nopţii şi asta înseamnă să pierdem o zi întreagă.

— Nu-mi pasă, spuse Ross în cele din urmă, aruncându-se la pământ, fără suflu.

— Exact ca o femeie, zise Munro dispreţuitor, zâmbind însă când Ross îi aruncă o privire tăioasă.

Munro îi umilea, îi ocăra, îi încuraja – şi cumva reuşea să-i facă să se mişte în continuare.

După zece mii de picioare, iarba dispăru, lăsând loc unei cuverturi de muşchi; dădură peste singuraticul Cobelia, cu frunzele lui groase, de formă particulară, care răsărea ici şi colo din ceaţa cenuşie, îngheţată. Între zece şi unsprezece mii de picioare nu exista nici un adăpost, şi acesta era motivul pentru care Munro îi zorea: nu voia să-i prindă vreo furtună pe pantele superioare golaşe.

Soarele răsări când ei se aflau la unsprezece mii de picioare; se opriră să poziţioneze al doilea laser direcţional al sistemului ERTS de laser-fix. Ross pregătise deja primul laser, câteva mile mai la sud, în aceeaşi dimineaţă, ceea ce îi luase treizeci de minute.

Cel de-al doilea laser era mai delicat, deoarece trebuia potrivit în funcţie de primul. Cu tot bruiajul electronic, echipamentul de transmisie trebuia conectat cu Houstonul pentru ca micul laser – avea dimensiunile unei gume de creion, montat pe un trepied micuţ din oţel – să fie orientat cu precizie. Cele două lasere de pe panta vulcanului erau astfel poziţionate, încât, razele lor să se intersecteze undeva, deasupra junglei. Şi dacă Ross calculase corect, punctul de intersecţie se afla exact deasupra oraşului Zinj.

Elliot se întreba dacă nu cumva îi ajutau fără să vrea pe cei de ia consorţiu, dar Ross era de părere că nu.

— Numai noaptea, zise ea, când stau pe loc. În timpul zilei, n-au cum să localizeze farurile noastre – asta-i frumuseţea sistemului.

Curând începură să simtă miros de sulf, provenind de la emanaţiile ce alunecau pe pantă din craterul aflat la numai o mie cinci sute de picioare deasupra lor. Aici sus, nu mai era nici un fel de vegetaţie, doar stâncă golaşă şi petice de zăpadă îngălbenită din cauza sulfului. Cerul era limpede, de un albastru închis; spre sud se vedea panorama lanţului vulcanic Virunga, cu marele con al lui Myiragongo, înălţându-se drept, din oceanul verde al pădurii ecuatoriale congoleze, iar în partea cealaltă Mukenko, învăluit în ceţuri.

Ultima mie de picioare fu cea mai dificilă, mai ales pentru Amy, care trebuia să-şi croiască drum cu tălpile ei goale printre pietrele ascuţite. După douăsprezece mii de picioare altitudine, solul era alcătuit din grohotiş vulcanic. Atinseră vârful la orele cinci după-amiază şi aruncară o privire în jur, asupra lacului de lavă de opt mile în lăţime şi asupra craterului fumegând al vulcanului. Elliot fu dezamăgit de aspectul pietrelor negre şi de norii de abur cenuşiu.

— Aşteaptă să se facă noapte, zise Munro.

În noaptea aceea lava licărea într-o reţea roşiatică ce străbătea crusta întunecată; aburul roşu se înălţa şuierând spre cer, pierzându-şi treptat culoarea. Pe buza craterului, micile lor corturi reflectau licărirea roşiatică a lavei. Spre vest, nori zdrenţuiţi se argintau în lumina lunii, iar sub ei. jungla congoleză se întindea pe mile întregi. Putură vedea razele drepte, verzui ale laserelor, intersectându-se deasupra pădurii întunecate. Cu ceva noroc, aveau să ajungă la acea intersecţie a doua zi.

Ross îşi conecta aparatura pentru a transmite către Houston raportul de seară. După cele şase minute de întârziere, semnalul se stabili cu Houstonul direct, fără a mai fi nevoie de codificare interstiţială sau de alte tehnici de protecţie.

— La naiba, spuse Munro.

— Ce înseamnă asta? întrebă Elliot.

— Înseamnă, spuse Munro întunecat, că cei de ia consorţiu au încetat să ne mai bruieze.

— Şi nu-i bine?

— Nu, spuse Ross. E rău. Trebuie să fi ajuns deja pe locaţie şi au găsit diamantele.

Dădu din cap şi reglă ecranul video:

HOUSTN CONFRMĂ CONSRTUM AJUNS ZINJ. PROBABLTATE 1.000. NU MAI RISCAŢI NMIC. STUAŢIE DSPRATĂ.

— Nu-mi vine să cred, spuse Ross. S-a sfârşit.

Elliot oftă:

— Mă dor picioarele, spuse ei.

— Sunt obosit, zise şi Munro.

— La dracu' cu toate, zise Ross.

Extenuaţi, se duseră cu toţii să se culce.

ZIUA 8: Kanyamagufa

20 iunie. 1979

1. Coborârea

Dormiră cu toţi până târziu în dimineaţa de 20 iunie. Luară o masă aleasă, permiţându-şi să pregătească mâncare caldă. Se întinseră la soare, se jucară cu Amy. care era încântată de atenţia neaşteptată care i se acorda. Trecuse de ora zece când începură coborârea, către junglă.

Deoarece pantele vestice ale vulcanului Vlukenko erau perfect netede, impracticabile, coborâră înăuntrul craterului vulcanic fumegând cam jumătate de milă, conduşi de Munro. Acesta purta pe cap o încărcătură a hamalilor. Asari, cel mai puternic dintre aceştia, o ducea pe Amy, pentru care pietrele pe care păşeau erau prea fierbinţi.

Amy era înspăimântată şi privea la oamenii care păşeau în şir indian, pe panta abruptă a conului interior, ca la nişte nebuni. Elliot nu era sigur că ea nu greşea: căldura era intensă: pe măsură ce se apropiau de lacul de lavă, fumul usturător le umplea ochii de lacrimi şi le ardea nările; auzeau lava bolborosind sub crusta neagră, întărită.

Apoi ajunseră la formaţiunea denumită Maragema – Ochiul Diavolului. Era o arcadă naturală de aproape 48 de metri înălţime şi atât de netedă, încât părea polizată pe interior. Prin această boltă sufla un vânticel proaspăt şi, dedesubt, văzură jungla. Se opriră să se odihnească şi Ross examină suprafaţa interioară a bolţii. Era o porţiune dintr-un tunel de lavă, format în timpul unei erupţii mai vechi; partea principală a tubului fusese distrusă de explozie, întreagă rămânând doar această boltă subţire.

— A fost denumită Ochiul Diavolului, spuse Munro, deoarece de jos. În timpul erupţiilor, luceşte ca un ochi roşu.

De la Ochiul Diavolului, coborâră rapid printr-o zonă alpină şi, de acolo, trecură peste o zonă nepământesc de sălbatică, loc al unei curgeri recente de lavă. Dădură aici peste cratere de sol ars, adânci de cinci sau şase picioare. Primul gând al lui Munro fu că armata zaireză folosise locul ca poligon de antrenament pentru trageri cu mortiere. Dar la o examinare mai atentă, văzură nişte urme de arsură, imprimate în pereţii craterelor, extinzându-se şi în afara acestora, ca nişte tentacule. Munro nu mai văzuse niciodată aşa ceva. Ross îşi aranjă imediat antena, cuplă computerul şi intră în legătură cu Houstonul. Părea brusc cuprinsă de emoţie.

Ceilalţi aşteptară ca ea să verifice datele de pe micul ecran, apoi Munro întrebă;

— Ce-i întrebi?

— Data ultimei erupţii a lui Mukenko şi starea vremii pentru această zonă. Era martie. Cunoşti pe cineva numit Seamans?

— Da, răspunse Elliot. Tom Leamans este programatorul în cadrul Proiectului Amy. De ce?

— Ai un mesaj, spuse ea, arătând înspre ecran.

Elliot se apropie să vadă: SEMNS MESJ PTR. ELLT.

— Care-i mesajul? întrebă Elliot.

— Apasă pe butonul de transmitere.

Elliot apăsă butonul şi mesajul apăru: REVZT BNDA ORGNLĂ HOUSTN C.

— Nu înţeleg, spuse Elliot.

Ross îl lămuri că “C” însemna că mesajul continua şi că trebuia să apese iar butonul de transmitere. Elliot apăsă de mai multe ori pe buton, până ce obţinu mesajul, care complet, arăta astfel:

REVZT BNDA ORGNLĂ HOUSTN DTE NOI PRVND IMF SMNAL AURC – ANLIZ COMPTR COMPLTĂ CRD E LMBAJ.

Elliot descoperi că putea citi limbajul prescurtat rostind cu o voce tare:

— Revăzut banda originală de la Houston, date noi privind informaţiile asupra semnalului aurie, analiza pe computer completă, cred că e un limbaj.

Se încruntă:

— Limbaj?

Ross spuse:

— Nu l-ai rugat tu să revadă banda video originală a Houstonului, cu materialul din Congo?

— Da, dar aia era pentru identificarea vizuală a animalului din imagine. Nu i-am spus niciodată ceva despre informaţii aurice.

Elliot clătină din cap.

— Aş vrea să pot să storc o vorbă de la el.

— Poţi, spuse Ross. Dacă nu-ţi pasă că-l trezeşti din somn.

Cuplă sistemul de interconectare şi cincisprezece minute mai târziu Elliot putu să scrie, folosind tastele computerului: “Salut, Tom, ce mai faci?” Ecranul afişă: SLT TOM CEMFACI.

— De obicei nu irosim timpul de transmisie prin satelit cu asemenea lucruri, spuse Ross.

Ecranul afişă: DORMM LINŞTI.

Elliot tastă Virunga: VIRNGA.

— Travis o să urle când o să vadă înregistrarea asta. zise Ross. Tu nu-ţi dai seama cât costă transmisia?

Dar Ross n-avea motive de îngrijorare. Conversaţia deveni în curând tehnică:

PRMIT MESJ INF AURC ROG EXPL.

DSCOP ACCIDNTALĂ F IMP – FUNCŢ DISCRMNANTĂ ANLIZ COMPTR 99 LMTÂ SGURNŢA BNDA INF AURC (SUNETE RESPIRAŢIE) AU CARCTRISTCI VRBIRE.

PRCIZZĂ CARCTERISTCI

ELMMTE REPETTVE – MODLE ÎNTMPLTRE – RELŢII STRCTRLE – PRBBIL LMBAJ VORBIT.

PŢTI TRADCE?

N DCAMDTA

CEŢI TRBUIE?

COMPTR ARE INSFCIENTE INF DSPRE MESJLE AURCE-VRAU M MLTE DTE – ÎNCĂ M LCRZ – POATE MNE M MLT.

CRZI LMBJ GORLĂ?

DAR DCĂ GORLĂ.

— Să fiu al naibii, zise Elliot.

Terminase transmisia prin satelit, dar masajul final de la Seamans rămase să clipească verde strălucitor pe ecran: DAR DCĂ GORLĂ.

2. Omul cu blană

În două ore de la primirea acestor veşti neaşteptate, expediţia întâlni pentru prima oară gorilele.

Se aflau de-acum în întunecimile pădurii ecuatoriale şi se îndreptau direct către locul de destinaţie, urmărind razele laserelor de deasupra. Nu puteau vedea direct aceste raze. dar Ross adusese un dispozitiv optic de ghidare prin cablu, o fotocelulă cu cadmiu, reglată pentru captarea anumitor lungimi de undă emisă laser. Periodic, în timpul zilei, ea umfla un mic balon cu heliu. Îi ataşa dispozitivul de urmărire şi-l lansa. Ridicat de gazul din balon, dispozitivul optic se înălţa deasupra copacilor. Acolo se rotea, capta una dintre liniile laser şi-i transmitea prin cablu coordonatele către computer. Se ţineau pe direcţia unei singure raze, cu intensitate scăzândă, aşteptând momentul de “salt”, când valoarea dublă a intensităţii avea să semnaleze intersecţia celor două raze de deasupra lor.

Era o procedură înceată şi răbdarea începea să li se împuţineze când, pe la mijlocul zilei, dădură peste fecale

de gorilă, de formă caracteristică trilobală; apoi văzură mai multe culcuşuri, făcute din frunze de eucalipt, direct pe pământ şi prin copaci.

Cincisprezece minute mai târziu, aerul fu sfâşiat de un răcnet asurzitor.

— Gorile! anunţă Munro. Este un mascul care izgoneşte pe careva.

Amy semnaliza:

— *Gorilele spune pleacă!*

— Trebuie să mergem mai departe, Amy, zise Elliot.

— *Gorila nu vrea oameni vină*.

— Oamenii nu vor face nici un rău gorilelor, o asigură Elliot.

Dar Amy se uita fără să-l vadă şi-şi scutura capul, ca şi cum Elliot nu înţelesese bine.

După câteva zile acesta realiză că, într-adevăr, nu pricepuse. Amy nu voia să spună că gorilele se temeau să nu fie vătămate de oameni. Ea voia să spună că gorilele se temeau ca oamenii să nu fie vătămaţi de gorile.

Ajunseseră la jumătatea unui luminiş, când uriaşul mascul cu coama înspicată cu fire argintii se înălţă din spatele frunzişului şi mugi înspre ei.

Elliot conducea grupul în locul lui Munro, care se dusese către coada coloanei, să dea o mână de ajutor unui hamal. Văzu şase animale la marginea poienii, forme negre pe fondul verde al tufişurilor, uitându-se cu atenţie la intruşi. Câteva femele îşi înălţaseră capetele şi-şi strângeau buzele într-un fel de dezaprobare. Masculul conducător răcni iar.

Era un animal mare, cu păr argintiu în lungul spinării. Capul lui masiv se înălţa la mai bine de trei metri deasupra solului şi pieptul lui puternic şi plin ca un butoi arăta că avea mai mult de patru sute de livre în greutate. Văzându-l, Elliot înţelese de ce primii exploratori în Congo consideraseră gorilele drept “oameni cu blană”, deoarece

aceste creaturi magnifice erau într-adevăr, ca nişte oameni uriaşi, atât ca dimensiuni, cât şi ca formă.

Din spatele lui Elliot, Ross şopti:

— Ce ne facem?

— Rămâi în spatele meu, zise Elliot, şi nu te mişca.

Masculul cu spinare argintie îşi dădu scurt drumul în patru labe şi începu să scoată un sunet uşor ho-ho-ho, care crescu în intensitate când se lăsă iar pe picioare, smulgând în acelaşi timp pumni plini de iarbă. Azvârli iarba în aer şi începu să se bată pe piept cu palmele deschise, făcând un zgomot infernal.

— O, nu. zise Ross.

Darabana dură cinci secunde, după care gorila se lăsă iar în patru labe. O luă la fugă lateral prin iarbă, plesnind frunzişul întâlnit în cale şi făcând cât mai mult zgomot cu putinţă, pentru a-i înspăimânta şi goni pe intruşi. În cele din urmă, reîncepu strigătul ho-ho-ho.

Masculul îl privea ţintă pe Elliot, aşteptându-se ca această desfăşurare de forţe să-l pună pe fugă. Văzând că nu are efect, masculul se ridică iar în două picioare, îşi umflă pieptul şi răcni cu şi mai mare furie.

Apoi, atacă.

Cu un urlet asurzitor, se prăvăli înainte cu viteză înspăimântătoare, direct către Elliot. Elliot o auzi pe Ross icnind în spatele lui. Voia să se întoarcă şi să fugă, toate fibrele corpului lui îi porunceau să fugă, dar se forţă să rămână perfect nemişcat – şi să privească în jos spre pământ.

Privind la picioare în timp ce auzea cum gorila zdrobea iarba înaltă venind către ei. Elliot avu deodată sentimentul că toate cunoştinţele lui abstracte, culese din cărţi, erau fără valoare, că tot ceea ce oamenii de ştiinţă gândeau în legătură cu gorilele era greşit. Avu imaginea mintală a capului uriaş, a pieptului lat şi a lungilor braţe legănându-se amplu, pe măsură ce puternicul animal se năpustea asupra prăzii uşoare, o ţintă imobilă, suficient de

lipsită de judecată pentru a lua în serios toate academicele informaţii eronate sanctificate de litera tipărită...

Gorila (care trebuie să fi ajuns aproape) scoase un fornăit şi Elliot putu să-i vadă umbra greoaie proiectată pe iarba de lângă picioarele lui. Dar nu-şi ridică privirile, până ce umbra nu se depărtă.

Când Elliot îşi înălţă privirile, văzu gorila mascul retrăgându-se cu spatele către marginea cea mai îndepărtată a luminişului. Acolo, masculul se răsuci şi-şi suci capul în toate părţile, ca şi când s-ar fi minunat, neînţelegând de ce nu reuşise demonstraţia lui înspăimântătoare să-i alunge pe intruşi. Mai izbi încă o dată în pământ şi apoi, împreună cu restul grupului, se topi în iarba înaltă. În luminiş fu linişte deplină, până când Ross de prăbuşi în braţele lui Elliot.

— Aşadar, zise Munro apropiindu-se, s-ar părea că tot ştii un lucru sau două despre gorile.

Munro bătu uşor braţul lui Karen.

— E-n regulă. Nu-ţi fac nimic dacă nu o iei la fugă. Doar atunci te muşcă de fund. Asta este semnul laşităţii prin partea locului – pentru că înseamnă că ai fugit.

Ross suspină liniştită, iar Elliot constată că îi tremurau genunchii; se aşeză jos. Totul se întâmplase atât de rapid, încât trecură câteva momente înainte ca el să realizeze că gorilele se comportaseră exact conform manualului, ceea ce includea şi lipsa oricărei verbalizări, chiar şi a unei forme rudimentare de vorbire.

3. Consorţiul

O oră mai târziu, dădură peste rămăşiţele avionului de transport mărfuri C-130. Cel mai mare avion din lume apărea la adevăratele lui dimensiuni aşa cum zăcea pe jumătate îngropat în junglă, cu nasul uriaş zdrobit de copaci la fel de uriaşi, cu partea dinspre coadă răsucită

spre pământ, cu aripile masive mototolite, umbrind solul junglei.

Prin parbrizul cabinei zdrobite, văzură trupul pilotului, acoperit de muşte negre. Muştele bâzâiau şi se izbeau de geamuri încercând să pătrundă înăuntru. Apropiindu-se, încercară să privească prin ferestrele fuzelajului dar chiar şi pe trenul de aterizare sfărâmat, corpul avionului era prea înalt faţă de nivelul pământului.

Kahega reuşi să se caţere pe un trunchi de copac prăbuşit şi de acolo trecu pe aripă şi privi în interior.

— Nimeni, spuse.

— Provizii?

— Da, multe provizii. Cutii şi conteinere.

Munro se depărtă de ceilalţi şi merse pe dedesubtul cozii avionului, pentru a-i examina cealaltă parte. Aripa din dreapta, ascunsă vederii lor, era înnegrită şi zdrobită, fără motor. Aceasta explica de ce se prăbuşise avionul – ultima rachetă FAZ îşi atinsese ţinta, spulberând cea mai mare parte a aripii drepte. Totuşi, epava rămânea ciudat de misterioasă pentru Munro; ceva în aspectul ei era în neregulă. Privi în lungul fuzelajului, de la vârful turtit, pe linia ferestrelor, peste bonturile aripilor, peste uşile din spate...

— Să fiu al dracului, spuse Munro încet.

Se repezi către ceilalţi, care se aşezaseră pe una dintre roţile trenului de aterizare, la umbra aripii din stânga. Roata era atât de mare, încât Ross putea şedea pe ea şi să-şi legene picioarele în aer fără să atingă pământul.

— Ei bine. spuse Ross, cu o satisfacţie abia ascunsă. Nu şi-au primit afurisitele de provizii.

— Nu, spuse Munro. Iar noi am văzut acest avion alaltăseară, ceea ce înseamnă că a căzut de cel puţin treizeci şi şase de ore.

Munro aşteptă ca Ross să-şi dea seama singură.

— Treizeci şi şase de ore?

— Exact. Treizeci şi şase de ore.

— Şi n-au mai venit să-şi ia proviziile…

— Nici măcar n-au încercat să şi le ia, spuse Munro. Priveşte la uşile principale ale magaziilor, din faţă şi din spate – nimeni n-a încercat să le deschidă. Mă întreb, de ce nu s-au mai întors?

Într-o porţiune de junglă deasă, solul de sub picioare începuse să trosnească şi să scârţiie. Dând la o parte frunzele plantelor târâtoare, văzură un covor de oase albe. zdrobite.

— Kanyamafuga. spuse Munro.

Locul oaselor. Aruncă o privire înspre hamali, să le surprindă reacţia, dar aceştia arătau doar nedumerire, nu teamă. Erau kikuyu, din est, şi nu aveau nici una dintre superstiţiile triburilor din vecinătatea pădurii ecuatoriale.

Amy îşi trase piciorul de pe sfărâmăturile tăioase. Semnaliză:

— *Pământul răneşte*.

Elliot semnaliză:

— Ce loc acesta?

— *Am venit loc rău*.

— Ce loc rău?

Amy nu avu replică.

— Astea-s oase! strigă Ross cu ochii în jos.

— Exact, zise repede Munro, dar nu sunt de om. Nu-i aşa, Elliot?

Elliot se uită şi el pe jos. Văzu resturi scheletice albite, aparţinând mai multor specii diferite, dar nu le putea identifica imediat pe nici unele.

— Elliot? Non-umane?

— Nu arată a fi umane, fu Elliot de acord, privind cu atenţie în jos.

Primul lucru pe care-l remarcă fu acela că majoritatea oaselor proveneau de la diferite animale mici – păsări, maimuţe şi rozătoare mici de pădure. Alte bucăţele erau de fapt fragmente ale unor animale mai mari, dar cât de mari

era greu de spus. Probabil maimuţe mari – dar nu erau orice fel de maimuţe mari în pădure.

Cimpanzei? Nu era nici picior de cimpanzeu în această parte din Congo. Puteau fi gorile; văzu un fragment de craniu cu sinusuri frontale puternice, şi observă începutul unei creste sagitale caracteristice.

— Elliot? zise Munro, cu voce încordată, insistent. Non-umane?

— Categoric non-umane, spuse Elliot privind atent.

Ce ar putea sfărâma craniul unei gorile? Trebuie să se fi întâmplat după moarte, decise el. O gorilă murise şi după mulţi ani scheletul ei, albit, fusese zdrobit cumva. Cu siguranţă nu s-ar fi putut întâmpla în timpul vieţii.

— Non-umane, spuse Munro privind spre pământ. Un iad de tot felul de oase, dar nu de om.

Trecând pe lângă Elliot, ii aruncă o privire.

— Ţine-ţi gura. Kahega şi oamenii lui ştiu că eşti expert în asemenea lucruri, spuse Munro, privindu-l fix.

Ce văzuse Munro? Cu siguranţă că văzuse destulă moarte în jurul lui, ca să poată recunoaşte un schelet uman. Privirea lui Elliot căzu pe un os rotunjit. Semăna puţin cu un os de la pieptul unui curcan, doar ceva mai mare şi mai lat şi albit de timp. II culese de jos. Era un fragment de arcadă zigomatică, provenind de la un craniu uman. Un pomete de dedesubtul ochiului.

Răsuci fragmentul în mână. Se uită înapoi la solul junglei şi la plantele târâtoare, care cuprindeau locul întinzându-şi tentaculele peste covorul de oase. Văzu o mulţime de oase fragile, unele atât de subţiri încât erau translucide – oase care, îşi spuse, proveneau de la animalele mici.

Acum nu mai era sigur.

Îi reveni în minte o întrebare din facultate. Care erau cele şapte oase care compuneau orbita ochiului uman? Elliot încercă să-şi amintească. Zigometicul. nazalul, orbitalul inferior, sfenoidul – erau patru până acum –

etmoidul, cinci – ceva trebuia să fie şi dedesubt, înspre gură – palatinul, şase – încă unul, ca să meargă – nu-şi putea aminti ultimul os. Zigometicul, nazalul, orbitalul inferior, sfenoidul, etmoidul, palatinul… Oase delicate, oase translucide, oase mici.

Oase umane.

— Cel puţin, nu sunt oase umane, zise Ross.

— Nu, fu de acord Elliot.

Se uită la Amy. Amy semnaliză:

— *Oameni mor aici*.

— Ce a spus?

— Zice că oamenilor nu le prieşte aerul de aici.

— Hai mai încolo, spuse Munro.

Munro îl duse un pic mai departe de ceilalţi.

— Bine jucat, spuse el. Trebuie să fim atenţi cu kikuyu. Nu vreau să-i speriem. Ce-a zis maimuţa?

— A zis că aici au murit oameni.

— Asta este mai mult decât ştiu ceilalţi. Spuse Munro dând din cap, întunecat. Deşi bănuiesc.

În urma lor. grupul umbla în şir indian, fără vorbă.

— Ce naiba s-a întâmplat acolo, înainte?

— Grămezi de oase, spuse Munro. Leoparzi, colabus, şobolani de pădure, poate pui de pădure, oameni…

— Şi gorile, spuse Elliot.

— Da, zise Munro. Am văzut şi eu. Gorile.

Clătină capul.

— Ce poate ucide o gorilă, profesore?

Elliot nu avea răspuns la această întrebare.

Tabăra consorţiului zăcea în ruină, cu corturile sfâşiate şi răscolite; trupurile moarte erau acoperite de nori negri şi compacţi de muşte. În aerul umed, duhoarea era de nesuportat, bâzâitul muştelor, un sunet monoton, mânios. Toţi, cu excepţia lui Munro, rămaseră la marginea taberei.

— Nu-i de ales, zise el. Trebuie să aflăm ce li s-a întâmplat acestor…

Păşi peste gardul culcat la pământ, în interiorul taberei propriu-zise.

Când Munro intră în perimetru, alarma se declanşă. Începând să emită un semnal puternic, de înaltă frecvenţă. În afara gardului, ceilalţi îşi astupară urechile cu mâinile făcute căuş, iar Amy pufni de neplăcere.

— *Zgomot rău*.

Munro se uită spre ei.

— Nu mă deranjează, zise el. Asta este, dacă staţi în afară.

Munro merse şi, cu piciorul, răsuci un cadavru cu faţa în sus. Apoi se aplecă gonind muştele ce roiau şi examină capul cu atenţie.

Ross îi aruncă o privire lui Elliot. Acesta părea şocat, cercetătorul tipic, imobilizat în faţa dezastrului. Lângă el. Amy îşi ţinea urechile acoperite şi tresărea des. Dar Ross nu era imobilizată; trase puternic aer în piept şi traversă perimetrul.

— Trebuie să aflu ce sistem de apărare au instalat.

— Perfect, spuse Elliot.

Se simţea detaşat, cu capul uşor de parcă ar fi fost pe punctul de a leşina; spectacolul şi mirosul îi dădeau ameţeli. O văzu pe Ross făcându-şi drum prin amestecătura de obiecte împrăştiate peste tot, apoi ridicând de jos o cutie neagră, cu un con ciudat, ca un robinet. Trase o sârmă înapoi, înspre centrul taberei. Curând, semnalul de înaltă frecvenţă încetă; îl întrerupsese de la sursă.

Amy semnaliză.

— *Mai bine acum*.

Cu o mână, Ross scotocea prin echipamentul electronic din mijlocul grămezii aflată între corturi, în vreme ce cu cealaltă se ţinea de nas, din pricina mirosului greu.

Kahega spuse:

— Am să caut să văd dacă aveau arme, doctore, şi intră şi el în interiorul taberei.

Ceilalţi hamali îl urmară, ezitând.

Elliot rămase singur cu Amy. Ea privea impasibilă la distrugerea din faţa lor; totuşi, se înălţă şi-l prinse de mână. Elliot semnaliză:

— Amy, ce s-a întâmplat în acest loc? Amy semnaliza la rândul ei:

— *Vin lucruri*.

— Ce lucruri?

— *Lucruri rele*.

— Ce lucruri?

— *Lucruri rele vin lucruri vin rele*.

— Ce lucruri?

— *Lucruri rele*.

Era clar că nu ajungea nicăieri mergând pe linia asta cu întrebările. Ii spuse să rămână în afara taberei, iar el intră, umblând printre cadavre şl roiurile de muşte. Ross întrebă:

— L-a găsit careva pe conducător?

Din partea cealaltă a taberei. Munro răspunse:

— Menard.

— Din Kinshasa?

Munro încuviinţă din cap:

— Da!

— Cine-i Menard? întrebă Elliot.

— Avea o reputaţie bună, cunoştea Congo.

Ross se strecură printre rămăşiţele obiectelor înşirate peste tot locul.

— Dar n-a fost suficient de bun. După un moment, se opri.

Elliot se duse către ea. Ross se uita la un cadavru ce zăcea cu faţa în jos.

— Nu-l întoarce, zise. Este Richter.

Elliot nu putea înţelege cum de era sigură. Trupul inert era acoperit cu muşte negre. Se aplecă.

— Nu-l atinge!

— O.K., zise Elliot.

— Kahega, strigă Munro, ridicând de jos o canistră verde din plastic, de douăzeci de litri.

Canistra dădea afară de plină ce era.

— Hai să terminăm.

Kahega şi oamenii lui se mişcară repede, aruncând kerosen peste conuri şi peste cadavre. Elliot simţi mirosul ascuţit.

Ross, stând pe vine lângă un cort din nylon, cu provizii, strigă:

— Mai lasă-mă un minut!

— Stai cât pofteşti, zise Munro.

Se întoarse către Elliot, care o supraveghea pe Amy în afara taberei.

Amy îşi semnaliza sieşi:

— Oameni răi. Nu cred oameni lucruri rele vin.

— Pare foarte liniştită în legătură cu asta, zise Munro.

— Nu tocmai, zise Elliot. Cred că ştie ce s-a întâmplat aici.

— Sper c-o să ne spună, zise Munro. Pentru că toţi oamenii ăştia au murit exact la fel. Le-au fost zdrobite capetele.

Flăcările care cuprindeau tabăra consorţiului se prelingeau în sus prin aer şi fumul negru mugea, în vreme ce expediţia îşi continua drumul mai departe, prin junglă. Ross era tăcută, dusă pe gânduri. Elliot spuse:

— Ce-ai aflat?

— Nimic bun, spuse ea. Au avut un sistem periferic perfect adecvat, întrutotul similar cu PDA-ul nostru – perimetru defensiv împotriva animalelor. Conurile acelea, pe care le-am găsit, sunt dispozitive audio-senzitive, care când prind un semnal emit un semnal de ultraînaltă frecvenţă, foarte dureros pentru sistemele auditive. Nu funcţionează în cazul reptilelor, dar este al naibii de eficace în cazul mamiferelor. Trimit la plimbare un leopard sau un lup.

— Dar n-a funcţionat aici.

— Nu, zise Ross. Şi n-a deranjat-o nici pe Amy prea tare.

Elliot întrebă:

— Dar ce efect are asupra sistemului auditiv uman?

— Ai simţit! E supărător, dar asta-i tot.

Ii aruncă o privire lui Elliot.

— Dar nu există nici o fiinţă omenească în această parte din Congo. Cu excepţia noastră.

Munro întrebă:

— Ne putem face un perimetru defensiv mai bun?

— La naiba, sigur că putem, spuse Ross. Am să vă ofer un perimetru dintr-o generaţie următoare – o să oprească orice, în afară de elefanţi şi de rinoceri.

Dar nu părea prea convinsă.

După-amiaza, târziu, ajunseră la rămăşiţele primei tabere ERTS în Congo. Abia o mai văzură, deoarece în cele opt zile care trecuseră viţa sălbatică şi plantele târâtoare o năpădiseră, acoperind toate urmele. Nu mai rămăsese mare lucru – câteva fâşii de nylon galben, o tigaie îndoită, din aluminiu, trepiedul distrus şi camera video sfărâmată, plăcile ei cu circuite împrăştiate pe jos. Nu găsiră nici un cadavru şi, cum lumina se împuţina, grăbiră mai departe.

Amy era deosebit de agitată. Semnaliză:

— *Nu mergem.*

Peter Elliot nu-i dădu nici o atenţie.

— Loc râu vechi loc nu mergem.

— Mergem, Amy, zise el.

După cincisprezece minute de mers, copacii de deasupra se răriră. Privind în sus, văzură conul întunecat al vulcanului Mukenko înălţându-se deasupra pădurii şi razele verzi, estompate, ale laserelor, licărind în aerul umed. Iar exact sub intersecţia celor două raze se vedeau blocurile de piatră, acoperite cu muşchi, pe jumătate ascunse în frunzişul junglei, ale Oraşului Pierdut Zinj:

Elliot se răsuci, uitându-se după Amy.

Amy dispăruse.

4. WEIRD

Elliot nu înţelegea.

Crezu la început că îl pedepsea, ascunzându-se pentru a-i face să regrete că o săgetase la râu. Le explică, lui Munro şi lui Ross, că era capabilă de asemenea lucruri şi-şi petrecură următoarea jumătate de oră rătăcind prin junglă, chemând-o pe nume. Dar nu sosea nici un răspuns: doar liniştea eternă a pădurii ecuatoriale. Jumătatea de oră se făcu o oră, apoi aproape două ore.

Elliot era cuprins de panică.

De vreme ce tot nu apărea din frunziş, trebuia luată în considerare o altă posibilitate.

— Poate că a şters-o cu ultimul grup de gorile, zise Munro.

— Imposibil, spuse Elliot.

— Are şapte ani, e aproape matură, ridică din umeri Munro. Este gorilă.

— Imposibil, insistă Elliot.

Dar ştia la ce se referă Munro. În mod inevitabil, oamenii care creşteau maimuţe constatau la un anumit moment că nu le mai puteau păstra. Ajunse la maturitate, animalele deveneau prea mari, prea puternice, prea ale propriei specii pentru a mai putea fi controlabile. Nu mai era posibil să le pui babeţică şi să pretinzi că sunt fiinţe umane cuminţi. Genele lor codificau diferenţe inevitabile, care în cele din urmă deveneau imposibil de trecut cu vederea.

— Grupurile de gorile nu sunt închise, îi aminti Munro. Acceptă străinii, mai ales femelele străine.

— N-ar face una ca asta, insistă Elliot. N-ar putea.

Amy fusese crescută de mică printre oameni. Era mult mai familiarizată cu lumea occidentalizată a autostrăzilor şi a cinematografelor unde se puteau urmări filmele din

maşină, decât cu jungla. Dacă Elliot trecea cu maşina de cinematograful ei preferat, îl bătea imediat pe umăr şi-i atrăgea atenţia asupra greşelii. Ce ştia ea despre junglă? Ii era la fel de străină cum îi era şi lui Elliot. Şi nu numai atât...

— Mai bine ne-am amenaja tabăra, spuse Ross uitându-se la ceas. Se va întoarce, dacă o să vrea. În definitiv, nu noi am părăsit-o pe ea. Ea ne-a părăsit pe noi.

Aduseseră cu ei o sticlă de şampanie Dom Perignon, dar nimeni nu era într-o dispoziţie potrivită pentru sărbătoriri. Elliot se căia pentru pierderea lui Amy; ceilalţi erau îngroziţi de ceea ce văzuseră în tabăra anterioară; şi cum noaptea cădea cu repeziciune, erau multe de făcut pentru instalarea sistemului de protecţie ERTS, cunoscut sub numele de WEIRD[24].

Tehnologia exotică WEIRD pornea de la faptul că apărarea teritoriilor era tradiţională în istoria explorărilor în Congo. Cu mai bine de un secol înainte, Stanley observă că nici o tabără nu trebuie considerată ca fiind completă până ce nu este îngrădită de jur-împrejur cu arbuşti sau copaci. În anii scurşi de atunci, nu prea existaseră motive ca această instrucţiune să fie modificată. Dar tehnologia apărării se dezvoltase şi sistemul WEIRD încorporase toate inovaţiile ulterioare.

Kahega şi oamenii săi umflară corturile argintii Mylar, aranjându-le unul lângă altul. Ross direcţionă lanternele tubulare cu raze infraroşii, pentru noapte, amplasate pe trepiede telescopice, astfel încât să lumineze în afară, de jur-împrejurul taberei.

Apoi fu instalat gardul perimetrului. Acesta era o reţea metalică uşoară, semănând mai mult cu o pânză decât cu o sârmă. Fixată pe stâlpi, ea închidea complet tabăra, iar

---

24 WEIRD – Wilderness Environment Intruder Response Defenses (engl.) = proiecţie prin răspuns la pătrunderea în mediul natural. Joc de cuvinte: weird înseamnă: fatal, sinistru (n. tr.)

când era conectată la transformator, era străbătută de un curent electric de zece mii de volţi. Pentru a reduce consumul celulelor generatoare, curentul era pulsat cu patru cicli pe secundă, ceea ce crea un sunet ca un duduit, un fel de zumzet intermitent.

Masa din seara de douăzeci şi unu iunie fu compusă din orez cu sos rehidratat de creveţi; aceştia nu se rehidratară prea grozav, rămânând puţin asemănători cu nişte bucăţi de carton în amestec, dar nimeni nu se plânse împotriva acestei mici scăpări a tehnologiei secolului douăzeci; erau preocupaţi cu toţii privească în jur, către adâncul întunecat al junglei.

Munro fixă santinele. Aveau să stea câte patru ore de veghe: el anunţă că primul cart va fi luat de el însuşi. Kahega şi Elliot.

Cu ochelarii de protecţie, santinelele arătau ca nişte greieri misterioşi, scrutând jungla. Ochelarii de noapte intensificau lumina ambientului, suprapunând-o peste imaginile existente, pe care le prezentau înconjurate de un contur verde, fantomatic. Lui Elliot, ochelarii îi părură grei, iar imaginea electronică pe care o furnizau, dificil de interpretat. Aşa că îi puse alături după doar câteva minute şi fu uimit să vadă că jungla era neagră ca tuşul în jurul lui. Şi-i puse deci imediat la loc.

Noaptea se scurse liniştit, fără nici un incident.

ZIUA 9: Zinj

21 iunie, 1979

1. Coada de tigru

Intrarea lor în Zinj, Oraşul Pierdut, în dimineaţa de douăzeci şi unu iunie, se petrecu fără misterul şi romanţa în care pluteau relatările din secolul al XIX-lea ale unor călătorii similare. Exploratorii secolului douăzeci asudau,şi bombăneau sub apăsarea încărcăturii de echipament tehnic – detectoare optice, busole cu memorie pentru coordonate, direcţionale RF[25] cu emiţătoarele lor, transponderi cu microunde – toate considerate a fi importante pentru evaluarea modernă rapidă a ruinelor sitului arheologic.

Pe ei îi interesau doar diamantele. Schliemann fusese interesat doar de aur, atunci când scosese la lumină Troia, şi-i trebuiseră trei ani pentru aceasta. Ross se aştepta să-şi găsească diamantele în trei zile.

Potrivit semnalării ERTS pe computer, cel mai bun mijloc de realizare era să traseze un plan al oraşului; cu acest plan în mână, ar fi fost relativ uşoară deducerea amplasării minelor, pornind de la aranjamentul structurilor urbane.

Contau pe un plan utilizabil al oraşului în şase ore. Folosind transponderii RF, nu aveau decât să se plaseze în cele patru colţuri ale unei clădiri, apăsând semnalizorul radio în fiecare dintre ele. Din tabără, doi receptori aflaţi la distanţă mare unul de altul le înregistrau semnalele, astfel încât computerul le putea trasa în două dimensiuni. Dar minele erau întinse, acoperind mai bine de trei

25 RF = radio frecvenţă (n. tr.)

kilometri pătraţi. Ridicarea topografică prin radio i-ar fi obligat să se distanţeze mult între ei prin pădurea deasă, şi, ţinând cont de ceea ce li se întâmplase celor dinaintea lor, asta părea lipsit de chibzuinţă.

Alternativa lor consta în ceea ce ERTS numea cartarea nesistematică, sau “abordarea în coadă de tigru”. (La ERTS circula gluma conform căreia, dacă voiai să găseşti un tigru, n-aveai decât să umbli până îl călcai pe coadă). Începură să umble printre dărâmăturile vechilor construcţii ferindu-se de şerpii ce alunecau printre pietre şi de păianjenii uriaşi care grăbeau spre cotloanele lor întunecate. Păianjenii erau de mărimea, palmei unui om şi, spre surprinderea lui Ross, scoteau nişte sunete puternice, asemănătoare unor pocnituri.

Remarcară că lucrătura zidurilor de piatră era de calitate excelentă, deşi calcarul era scobit şi sfărâmat în multe locuri. Şi peste tot se vedea arcul în semilună al uşilor şi ferestrelor, care părea a fi un motiv arhitectural propriu culturii locale.

Dar, afară de acea formă curbată, nu găsiră mai nimic distinctiv legat de încăperile prin care treceau. În general, acestea erau de formă dreptunghiulară şi toate cam de aceeaşi mărime; pereţii erau goi, lipsiţi de decoraţii. După atâtea secole, nu se mai găseau nici un fel de obiecte făcute de mâna omului – deşi Elliot dădu în cele din urmă peste o pereche de pietre în formă circulară, care era de presupus că fuseseră folosite pentru măcinarea grânelor sau a mirodeniilor.

Aerul pustiu, lipsit de individualitate al oraşului se accentua, devenind tot mai supărător, pe măsură ce îşi continuau cercetarea; era şi dificilă, câtă vreme nu aveau repere la care să se raporteze, între un loc şi altul: începură să dea nume la întâmplare clădirilor întâlnite. Când Karen Ross găsi o serie de excavaţii cubice în peretele unei încăperi, ea anunţă că aceea trebuia să fi fost

poşta, aşa că de atunci se referiră la ea ca la “clădirea poştei”.

Dădură peste un şir de camere mici, cu lăcaşuri pentru bare de lemn. Munro fu de părere că erau celulele unei închisori, dar celulele erau extrem de mici. Ross spusese că probabil locuitorii erau mici, sau că poate celulele erau în mod intenţionat atât de strâmte, pentru pedepsire. Elliot fu de părere că era vorba despre cuştile unei grădini zoologice. Dar în acest caz, de ce erau toate cuştile de aceeaşi dimensiune? Şi Munro sublinie că nu era vorba despre animale acolo; îşi reafirmă convingerea că era o închisoare, şi încăperile căpătaseră denumirea de “închisoare”.

Alături de închisoare găsiră o curte deschisă, pe care o botezară “terenul de sport”. Părea a fi fost un teren de atletism sau de antrenament. Erau patru piloni înalţi de piatră, cu un inel de piatră, ce stătea să se prăbuşească, deasupra. În mod evident fuseseră folosiţi pentru un joc asemănător cu baschetul. Într-un colţ al curţii se afla o bară orizontală suspendată, ca o bârnă de gimnastică pentru junglă, nu mai înaltă de cinci picioare de la pământ. Înălţimea ei mică îl făcu pe Elliot să tragă concluzia că se aflau într-o curte de joacă pentru copii. Ross îşi exprimă din nou încredinţarea că locuitorii erau scunzi. Munro se întrebă dacă nu cumva terenul de sport nu era un loc de antrenament pentru soldaţi.

Continuându-şi căutarea, erau cu toţii conştienţi că reacţiile fiecăruia le reflectau preocupările.”Oraşul era atât de neutru, de zgârcit în oferirea informaţiilor, încât deveni pentru ei un fel de Ronschach[26]. Ceea ce le trebuia lor era informaţia obiectivă despre oamenii care construiseră oraşul, despre modul lor de viaţă.

---

26 Herman Ronschach = psihiatru elveţian (1884-1992), care a pus la punct un test pentru evidenţierea structurii de bază a personalităţii unui individ, prin asociaţiile evocate de o serie de desene formale din pete de culoare (n. tr.)

Era pretutindeni, deşi ei realizau aceasta încetul cu încetul, în multe încăperi, pe un perete sau pe altul se întindea un mucegai negru-verzui. Munro observă că apariţia acestui mucegai nu avea legătură cu lumina vreunei ferestre, cu anumiţi curenţi de aer sau cu alţi factori pe care să-i poată identifica. În unele camere mucegaiul creştea gros până la jumătatea peretelui, unde se oprea, după o linie dreaptă orizontală, ca tăiat cu cuţitul.

— Al naibii de ciudat, zise Munro apropiindu-se să studieze mai atent mucegaiul şi frecându-şi degetul de el. Pe deget îi rămaseră urme de vopsea albastră.

Aşa se făcu că descoperiră basoreliefurile cândva pictate, răspândite peste tot prin oraş. Oricum, mucegaiul ce acoperea suprafeţele sculptate precum şi găurile apărute în calcar, făceau imposibilă orice interpretare a imaginilor.

În timpul mesei de prânz. Munro îşi exprimă regretul că nu aduseseră cu ei un grup de istorici de artă, pentru a reconstitui basoreliefurile.

— Cu toate luminile şi maşinăriile lor ar fi văzut imediat despre ce-i vorba, spuse el.

Cele mai noi tehnici de examinare a lucrărilor de artă, puse la punct de către Degusto şi alţii, foloseau lumina infraroşie şi intensificarea imaginii, iar expediţia Congo avea echipamentul necesar pentru a reuşi asemenea examinare la faţa locului. Cel puţin o încercare merita făcută. După ce terminară cu masa, reveniră la ruine cu o cameră video, cu una dintre lanternele de noapte cu lumină infraroşie şi micul ecran al computerului.

După o oră de tatonări, puseră la punct un sistem. Luminând pereţii cu raze infraroşii şi înregistrând imaginile cu videocamera – iar apoi prelucrând aceste imagini, via satelit, cu ajutorul programelor rulate de computerele de la Houston şi primindu-le înapoi pe

dispozitivul lor portabil de afişare reuşiră să reconstituie picturile de pe pereţi.

Văzând în acest fel basoreliefurile. Elliot îşi aminti de ochelarii de noapte. Privind direct înspre pereţi, nu se vedeau decât mucegai negru, muşchi şi piatră scobită; dar privind micul ecran al computerului, se puteau vedea scenele originale pictate, vibrante, ca vii. Era, îşi amintea el mai târziu, “foarte special. Ne aflam în mijlocul junglei, dar nu puteam privi în jur la mediul înconjurător, decât prin intermediul diferitelor dispozitive. Noaptea foloseam ochelari pentru a vedea, iar ziua camera video. Ne foloseam de maşini pentru a vedea ceea ce altfel n-am fi reuşit să vedem şi eram total dependenţi de ele”.

I se părea de asemenea ciudat că informaţiile înregistrate de camera video trebuiau să călătorească mai bine de douăzeci de mii de mile înainte de a se reîntoarce pe ecranul ce se afla la numai câţiva paşi. Era, avea el să spună mai târziu, “cea mai lungă coloană vertebrală din lume” şi producea un efect ciudat. Chiar şi la viteza luminii, transmisia avea nevoie de o zecime de secundă, iar pentru că era necesară şi o scurtă prelucrare în computerele din Houston, imaginile nu apăreau imediat pe ecran, ci ajungeau cam cu o jumătate de secundă întârziere. Această amânare era abia perceptibilă. Scenele văzute le dădură o primă înţelegere asupra oraşului şi a locuitorilor săi.

Oamenii din Zinj erau negri relativ înalţi, cu capete rotunde şi trupuri musculoase; semănau aparent cu triburile de limbă bantu, care pătrunseseră pentru prima oară în Congo cu două mii de ani în urmă, venind dinspre savanele înalte din nord. Erau prezentaţi ca fiind veseli şi plini de viaţă; în ciuda climatului, le plăcea să poarte robe lungi, colorate, bogat ornamentate; atitudinile şi gesturile le erau expansive; contrastau puternic, sub toate

aspectele, cu structurile anoste, ce stăteau acum să se prăbuşească – tot ce mai rămăsese din civilizaţia lor.

Primele imagini decodificate arătau scene din pieţele oraşului: vânzători aşezaţi pe vine alături de frumoase coşuri împletite pline cu obiecte rotunde, în vreme ce cumpărătorii se târguiau cu ei din picioare. Iniţial, crezură că obiectele rotunde erau fructe, dar Ross hotărî că erau pietre.

— Sunt diamante netăiate, în matricea lor de piatră, spuse ea privind cu atenţie la ecran. Vând diamante.

Imaginile îi făcură să înţeleagă ce li se întâmplase locuitorilor oraşului Zinj, deoarece oraşul era abandonat, în mod evident, nu distrus – nu se vedeau nicăieri urme de război sau de asediu, nici un semn al vreunui cataclism sau dezastru natural.

Ross, dând glas celor mai ascunse temeri, îşi exprimă bănuiala că mineie de diamant se epuizaseră, transformând oraşul într-o aşezare-fantomă, cum se întâmplase cu multe alte localităţi miniere pe parcursul istoriei. Elliot fu de părere că o plagă sau boală se abătuse asupra locuitorilor. Munro zise, că după el gorilele erau de vină.

— Nu râdeţi, spuse Munro. Asta este o zonă vulcanică. Erupţii, cutremure, secete, incendii în savană – animalele devin violente şi nu se mai comportă deloc normal.

— Natura răsculată? întrebă Elliot, clătinând din cap. Aici au loc erupţii vulcanice la fiecare câţiva ani, iar voi ştiţi că oraşul a dăinuit sute de ani. Nu poate fi asta.

— Poate a avut loc o revoluţie, o lovitură de stat.

— Şi ce-are a face asta cu gorilele? râse Elliot.

— Se mai întâmplă, spuse Munro, în Africa, animalele devin întotdeauna ciudate în timpul războaielor, să ştii.

Şi le relată istorii despre babuini atacând casele fermierilor în Africa de Sud şi autobuzele în Ethiopia.

Elliot nu se lăsă impresionat. Această idee, a naturii care copia oamenii, era foarte veche – veche de când Esop şi la fel de ştiinţifică.

— Lumea naturală este indiferentă la ce face omul, spuse.

— O, fără îndoială, spuse şi Munro, doar că n-a mai rămas mare lucru din lumea naturală.

Elliot nu voia să-i dea dreptate lai Munro, dar de fapt o bine cunoscută teză academică susţinea exact aşa ceva. În 1955, antropologul francez Maurice Cavalle publicase o lucrare controversată intitulată “Moartea naturii”, în care spunea:

“în urmă cu un milion de ani, pământul era caracterizat de o sălbăticie atotcuprinzătoare pe care am putea-o denumi natura. În mijlocul naturii sălbatice se aflau mici enclave de spaţii locuite de oameni. Indiferent dacă e vorba despre peşterile încălzite de oameni cu foc artificial, sau despre oraşele de mai târziu, cu locuinţe şi câmpuri artificial cultivate, aceste enclave erau în mod clar nenaturale. De-a lungul mileniilor, zonele de natură neatinsă, înconjurând enclavele umane artificiale s-au micşorat progresiv, deşi la nivelul secolelor, tendinţa rămânea invizibilă.

Chiar şi acum Trei sute de ani, marile oraşe ale oamenilor erau izolate în mijlocul hectarelor de sălbăticie prin care hălăduiau fiare neîmblânzite, la fel ca mii de ani înainte. Şi totuşi, expansiunea oamenilor a continuat inexorabil.

În urmă cu o sută de ani, în vremea de declin al marilor exploratori europeni, natura s-a redus în mod atât de radical, încât constituia o noutate: de aceea, explorarea Africii a acaparat imaginaţia omului secolului al XIX-lea. A intra într-o adevărată lume naturală era un act exotic, ce depăşea experienţa celor mai mulţi oameni, care trăiau de

la naştere şi până în clipa morţii într-un mediu produs în întregime de mâna omului.

În secolul douăzeci, echilibrul s-a modificat în asemenea măsură, încât, din raţiuni practice, se poate spune că natura a dispărut cu desăvârşire. Plantele sălbatice sunt păstrate în sere, animalele în parcuri zoologice şi de vânătoare – aşezăminte artificiale create de om în amintirea cândva prevalentei lumi naturale. Dar un animal din grădina zoologică sau dintr-un parade vânătoare nu-şi mai trăieşte viaţa naturală, după cum nici omul, într-un oraş.

Astăzi suntem înconjuraţi de om şi de creaţiile sale. Nimic nu-i scapă omului, oriunde pe glob, iar natura e o fantezie, un vis al trecutului, de mult apus”.

Ross îl chemă pe Elliot de la masa de seară.

— E pentru tine, spuse, arătând computerul aşezat în apropierea antenei. Prietenul ăla al tău, iarăşi.

Munro zâmbi.

— Nici măcar în junglă nu se opresc vreodată din sunat telefoanele.

Elliot se duse să se uite la ecran: ANLIZ LMBAJ COMPTR NGTVA NVOIE-M MLTE DTE PTI ASGRA?

CE DTE? tastă Elliot ca răspuns.

M MLTE INF A URCE – TRNSMITE ÎNREGSTRI.

Elliot tastă: “Da, dacă apar.”

DA DCA APAR.

FRCVŢA ÎNREGSTRRLR 22-50.000 HZ.

Elliot răspunse: “înţeles.”

ÎNŢLS.

Avu loc o pauză, apoi pe ecran apăru:

CM E AMY?

Elliot ezită.

BN.

PRSONALL TRIMTE DRAGSTE, sosi în răspuns şi transmisia se întrerupse pentru un moment.

MENŢNŢI TRANSMSIA
Urmă o pauză lungă.
ŞTRI INCRDBLE, tipări Seamans. GSIT DNA SWENSN.

2. ŞTRI SWENSN

Pentru o clipă. Elliot nu recunoscu numele. Swensn? Cine era Swensn? O eroare de transmisie? Apoi realiză: Doamna Swenson! Cea care o descoperise pe Amy, femeia care o adusese din Africa şi o donase grădinii zoologice din Minneapolis. Femeia care fusese în Borneo toate aceste săptămâni.

MCAR DCĂ STAM MMA AMY N FST UCISĂ BŞTINŞI.

Elliot aşteptă cu nerăbdare următorul mesaj al lui Seamans.

Privi la mesaj. I se spusese întotdeauna că mama lui Amy fusese ucisă de băştinaşi într-un sat numit Bagimindi. Mama fusese ucisă pentru a fi mâncată, iar Amy rămăsese orfană...

ADCĂ?

MMA DJA MRTĂ N MÂNCTĂ.

Nu băştinaşii o omorâseră pe mama lui Amy? Aceasta era deja moartă?

XPLCĂ.

SWENSN ARE FTGRFII POT TRANSMT?

Elliot tastă cu înfrigurare, cu degetele stângace:

TRANSMTE.

După o pauză care le păru interminabilă, ecranul video receptă transmisia, prezentând-o treptat pe fâşii, începând din susul ecranului. Cu mult înainte ca imaginea să umple ecranul, Elliot îşi dădu seama ce reprezenta.

Fotografia crudă a unui cadavru de gorilă, eu craniul sfărâmat. Animalul zăcea întins pe spate, într-un luminiş de pădure împrejmuit cu un val de pământ, probabil într-un sat al băştinaşilor.

În acei moment. Elliot simţi că jocul de puzzle – în care imaginea fragmentată trebuie reconstituită din piesele amestecate – care îl preocupa şi care provocase atâta chin în lunile din urmă, era dezlegat. Măcar dacă ar avea timp să ajungă la ea înainte…

Imaginea electronică îşi pierdu strălucirea şi se stinse, lăsând ecranul negru.

Elliot era asaltat de o sumedenie de întrebări. Craniile zdrobite apăreau în izolata – şi presupus nelocuita – regiune din Congo, Kanvamagufa, locul oaselor. Dar Bagimindi era un târguleţ pe râul Lubula, la mai mult de o sută de mile depărtare. Cum ajunseseră Amy şi mama ei moartă la Bagimindi?

Ross spuse:

— Este vreo problemă?

— Nu înţeleg secvenţa, trebuie să întreb…

— Înainte s-o faci, spuse ea, vezi din nou transmisia. Totul este în memorie.

Apăsă un buton marcat: REPETA.

Conversaţia transmisă puţin mai devreme se derulă iar pe ecran. Privind la răspunsurile lui Seamans, Elliot fu izbit de un rând: MMA DJA MRTĂ N MÂNCTĂ.

De ce nu a fost mâncată mama? Carnea de gorilă era un meniu acceptabil, chiar apreciat în această parte a bazinului Congo. Tastă o întrebare:

DCE N MÂNCTĂ MMA?

MMA/ PUIUL GSIT PTRULĂ MILTRĂ CĂRAT CAD VRU/ PUI 5 ZILE LA BAGMINDI PTR VÂNDUT TURŞTI. SWENSN ACOLO.

Cinci zile! Imediat. Elliot tastă întrebarea importantă:

UNDE GSIT?

Răspunsul sosi:

ZNA NECNSCTĂ CONGO.

SPCIFCĂ.

FĂRĂ DTALII.

După o mică pauză:

M SNT FTGRFII.

TRMTE, tipări Elliot.

Ecranul deveni alb, apoi se mai umplu o dată, de sus până jos. Acum văzu o imagine de mai aproape a craniului sfărâmat al gorilei femelă. Şi alături de capul uriaş, o micuţă creatură neagră, zăcând pe jos, cu mâinile şi picioarele strânse şi cu gura deschisă într-un ţipăt îngheţat.

Amy.

Ross reluă transmisia de mai multe ori, terminând cu imaginea lui Amy ca pui – mică, neagră, plângând.

— Nu-i de mirare că avea coşmaruri, zise Ross. Probabil că a văzut cum i-a fost ucisă mama.

Elliot spuse:

— Ei bine, măcar suntem siguri că n-a fost o gorilă. Gorilele nu se omoară între ele.

— În momentul ăsta, spuse Ross, nu mai putem fi siguri de nimic.

Noaptea de douăzeci şi unu iunie era atât de liniştită încât, pe la ora zece, întrerupseră luminile de noapte, în infraroşu, pentru a face economie de energie. Aproape în acelaşi moment, auziră ceva mişcare în frunziş, în afara împrejmuirii. Munro şi Kahega îşi plimbară armele de jur-împrejur. Foşnetul crescu în intensitate şi auziră un oftat ciudat, ca un fel de gâfâit.

Elliot auzi şi el şi simţi cum îl trece un fior: era acelaşi gâfâit care fusese înregistrat pe benzile primei expediţii Congo. Declanşă magnetofonul pentru înregistrare şi se roti cu microfonul de jur-împrejur. Erau toţi încordaţi, cu simţurile la pândă, în aşteptare.

Dar, timp de încă o oră, nu se mai întâmplă nimic. Tufişurile se mişcau pretutindeni în jurul lor, dar nu văzură nimic. Apoi, puţin înainte de miezul nopţii, gardul electrificat al perimetrului explodă în scântei. Munro

îndreptă arma într-acolo şi trase: Ross comută luminile de noapte şi tabăra fu scăldată în lumină roşie, intensă.

— Aţi văzut? zise Munro. Aţi văzut ce a fost?

Ei dădură din cap. Nimeni nu văzuse nimic. Elliot îşi verifică benzile; nu avea decât rafalele aspre ale armelor de foc şi sfârâitul scânteilor. Nici urmă de respiraţie.

Restul nopţii se scurse fără ca nimic să se mai întâmple.

ZIUA 10: Zinj

22 iunie. 1979

1. Întoarcerea

Dimineaţa de douăzeci şi doi iunie fu ceţoasă şi cenuşie. Când Peter Elliot se trezi pe la ora şase, găsi tabăra deja în picioare, în plină activitate. Munro cerceta prinprejurul perimetrului taberei, cu hainele ude până la piept de la frunzişul umed. Îl salută pe Elliot cu o expresie triumfătoare şi arătă către pământ.

Acolo, imprimate în sol, erau urme proaspete de paşi. Erau adânci şi scurte, de formă aproape triunghiulară şi între degetul mare, şi celelalte patru era un spaţiu larg, la fel de larg ca spaţiul, dintre degetul mare şi celelalte degete de la mâna unui om.

— Hotărât, nu-s umane, zise Elliot, aplecându-se să privească mai de aproape.

Munro nu zicea nimic.

— Ceva specie de primate. Munro tăcea.

— Nu poate fi gorilă, sfârşi Elliot, îndreptându-se. Comunicaţiile sale video din seara precedentă îi întăriseră convingerea că nu erau gorile la mijloc. Gorilele nu omorau alte gorile, aşa cum fusese ucisă mama lui Amy.

— Nu poate fi gorilă, repetă el.

— Ba e o gorilă foarte bine, spuse Munro. Ia uită-te la asta.

Arătă spre o altă zonă, pe pământul moale. Erau patru adâncituri în linie.

— Astea-s încheieturile degetelor, când umblă sprijinite în mâini.

— Dar gorilele sunt animale sfioase, care dorm noaptea şi evită contactul cu oamenii.

— Spune cine a lăsat urmele astea.

— Sunt mici pentru o gorilă, zise Elliot.

Examina gardul din apropiere, unde fusese produs scurtcircuitul în noaptea precedentă. Şuviţe de blană gri atârnau prinse de reţeaua de sârmă.

— Iar gorilele nu au părul gri.

— Masculii da, spuse Munro. Spinări argintii.

— Da, dar argintiul lor este mai deschis decât acesta.

Ezită.

— Poate este un Kakundakan.

Munro păru scârbit.

Kakundakan era o primată disputată în Congo. Ca Yeti din Himalaya şi ca Bigfoot din America de Nord, fusese semnalat, dar niciodată capturat. Erau nenumărate poveşti locale despre o maimuţă păroasă, înaltă de şase picioare, care umblă pe picioarele dinapoi şi se comportă exact ca un om.

Mulţi oameni de ştiinţă reputaţi credeau în existenţa lui Kakundakari; probabil ei îşi aminteau de autorităţile care, cândva, negaseră existenţa gorilei.

În 1774, lordul Monboddo scria despre gorilă că “această minunată şi înfricoşătoare creaţie a naturii umblă în două picioare ca un om; are între şapte şi nouă picioare în înălţime… şi este uimitor de puternică; acoperită cu pâr cu fir lung, negru tăciune pe corp, dar mai lung pe cap; faţa mai asemănătoare cu a omului decât a cimpanzeului, dar complet neagră; nu are coadă.”

Patruzeci de ani mai târziu, Bawditch descria o maimuţă africană “înaltă în medie de cinci picioare şi lată la umeri de patru; labele se spune că ar fi încă mai disproporţionate decât lăţimea, iar o lovitură ar fi fatală”. Dar, abia în 1847. Thomas Savage, un misionar în Africa şi Jeffries Wvman, un anatomist din Boston, publicară o lucrare care descria “o a doua specie în Africa… nerecunoscută de naturalişti”, care propuseseră să fie denumită *Troglodytes gorilla*. Anunţul lor provocă mare

fierbere în lumea ştiinţifică şi o goană după procurarea de schelete în Londra, Paris şi Boston; prin 1855, nu mai exista nici o îndoială – o a doua specie de primate foarte mari, trăia în Africa.

Chiar şi în secolul douăzeci se mai descopereau noi specii animale în pădurea ecuatorială: porcul albastru în 1944 şi ierunca roşie în 1961. Era perfect posibil ca o primată rară, singuratică să poată exista în adâncurile junglei. Dar încă nu exista nici o dovadă solidă în favoarea lui Kikundakari.

— Această urmă este de la o gorilă, insistă Munro. Sau, mai curând, de la un grup de gorile. Sunt peste tot în jurul gardului perimetrului. Ne-au supravegheat tabăra.

— Supravegheat tabăra, repetă Elliot, dând din cap.

— Exact, zise Munro. Numai uită-te la afurisitele astea de urme.

Elliot simţi că-l părăseşte răbdarea. Spuse ceva despre poveştile de foc de tabără ale vânătorilor albi, la care Munro replică ceva nu prea măgulitor despre oamenii care ştiau totul din cărţi.

În acel moment, maimuţele colobus din copacii de deasupra – capetelor lor începură să ţipe şi să scuture crengile.

Găsiră corpul lui Malawi chiar lângă împrejmuire. Hamalul se dusese la pârâu să aducă nişte apă, în momentul când fusese ucis; găleţile extensibile zăceau pe jos în apropiere. Oasele capului îi fuseseră zdrobite; faţa purpurie, umflată, era strâmbată, gura deschisă.

Grupul fu oripilat de felul în care se produsese moartea; Ross se întoarse cu spatele simţind că i se face greaţă; hamalii se strânseseră în jurul lui Kahega, care încerca să-i îmbărbăteze; Munro se aplecă să studieze mai îndeaproape rana.

— Observi zonele astea turtite de apăsare, ca şi cum capul a fost strivit între ceva...

Munro ceru atunci pietrele plate pe care le găsise Elliot în oraş, cu o zi înainte. Aruncă o privire către Kahega.

Kahega luă poziţie de drepţi în faţa lui şi spuse:
— Noi plecăm acasă acum, şef.
— Nu se poate, zise Munro.
— Noi plecăm acasă. Trebuie să plecăm acasă. Un frate al nostru a murit. Trebuie să facem ceremonia pentru nevastă şi copii, şef.
— Kahega...
— Şef, noi trebuie să plecăm acum.
— Kahega, vom sta de vorbă.
Munro se îndreptă, puse o mână pe umărul lui Kahega şi-l luă deoparte, în cealaltă parte a luminişului. Vorbiră, câteva minute în şoaptă.
— Este oribil, spuse Ross.
Părea a fi afectată cu adevărat de sentimente omeneşti şi Elliot, instinctiv, se întoarse către ea s-o liniştească, dar Ross continuă:
— Întreaga expediţie se împrăştie. Este oribil. Trebuie s-o adunăm cumva laolaltă, altfel nu vom găsi diamantele niciodată.
— Numai de asta îţi pasă?
— Păi, au asigurare...
— Pentru numele lui Hristos! spuse Elliot.
— Eşti necăjit că ţi-ai pierdut afurisita de maimuţă, zise Ross. Acum stăpâneşte-te. Se uită la noi.
Într-adevăr, kikuyu se uitau la ei, încercând să le înţeleagă mişcarea sentimentelor. Dar toţi ştiau că adevăratele negocieri se purtau între Kahega şi Munro, care stăteau mai la o parte. După câteva minute. Kahega reveni, ştergându-se la ochi. Le vorbi repede fraţilor rămaşi, iar ei încuviinţară din cap. Se întoarse înapoi la Munro.
— Rămânem, şef.

— Bun, zise Munro, reluându-şi imediat tonul poruncitor. Aduceţi pietrele.

Când fură aduse. Munro le aşeză de-o parte şi de alta a feţei lui Malawi. Se potriveau perfect în adânciturile semicirculare pe care ia prezenta craniul.

Munro îi spuse ceva rapid în swahili lui Kahega, iar acesta le spuse ceva fraţilor săi; aceştia încuviinţară din cap. Numai atunci trecu Munro la următorul pas, oribil. Ridică braţele larg în lături şi apoi repezi cele două pietre, lovind încă o dată cu putere capul deja zdrobit. Zgomotul sec fu îngrozitor; stropi de sânge îi împroşcării cămaşa, dar nu reuşi să distrugă craniul mai rău decât era deja.

— Un om nu are puterea de a face asta, spuse Munro plat.

Se uită în sus către Elliot:

— Vrei să încerci?

Elliot dădu din cap.

Munro se ridică.

— Luându-te după felul în care a căzut, Malawi era în picioare când s-a întâmplat.

Munro îl înfruntă pe Elliot, privindu-l în ochi.

— Mare animal, cât un om, mare şi puternic animal. O gorilă.

Elliot nu răspunse.

Nu exista nici o îndoială că Peter Elliot simţea o ameninţare personală în toate aceste întâmplări, deşi nu o ameninţare la adresa siguranţei sale.

“Pur şi simplu nu puteam accepta, avea el să spună mai târziu. Îmi cunoşteam domeniul şi pur şi simplu nu puteam accepta ideea a ceva necunoscut, un comportament excesiv de violent arătat de gorile în stare de libertate. Şi, în orice caz, nu avea sens. Gorilele să facă plăci din piatră pe care să le folosească la a zdrobi capetele oamenilor? Era imposibil.”

După ce examina cadavrul. Elliot se duse la pârâu, să-şi spele sângele de pe mâini. Rămas singur, departe de ceilalţi, se trezi privind la apa curată care curgea şi începu să ia în considerare posibilitatea de a fi el cel care greşea. Cert, primatologii aveau o lungă istorie a considerării greşite a subiectelor lor de studiu.

Elliot însuşi pusese umărul la, eradicarea uneia dintre cele mai faimoase concepţii greşite – aceea privind stupiditatea brutală a gorilelor, în primele lor descrieri. Savage şi Wyinan scriseseră: "Acest animal prezintă un grad de inteligenţă inferior celui al cimpanzeilor: aceasta se poate vedea şi din distanţa mare care îl separă de organizarea subiectului uman." Observatorii ulteriori văzură gorila ca fiind "sălbatică, morocănoasă şi brutală". Dar acum existau suficiente dovezi, furnizate de studii de teren şi de laborator, cum că gorila era sub multe aspecte mai deşteaptă decât cimpanzeul.

Apoi mai apărură şi faimoasele poveşti despre cimpanzei care furau şi mâncau copii de om. Timp de zeci de ani, cercetătorii primatelor respinseseră asemenea poveşti locale ca fiind "fantezii sălbatice şi superstiţioase". Dar acum nu mai existau îndoieli în privinţa faptului că cimpanzeii furau ocazional – şi mâncau – copii de om; când Jane Godall începu să studieze cimpanzeii din Gombe, ea îşi duse în altă pane propriul copil, pentru a evita să-i fie luat şi ucis de către aceştia.

Cimpanzeii vânau o sumedenie de animale, urmând un ritual complicat, iar studii de teren efectuate de Dian Fossey sugerau că gorilele vânau şi ele din când în când, omorând vânat mic şi maimuţe, ori de câte ori...

Auzi un foşnet în tufişurile de peste pârâu şi, un mascul uriaş de gorilă, cu spinarea argintie se înălţă din frunzişul înalt până la piept. Peter se sperie; totuşi imediat ce-şi reveni din spaimă, realiză că era în siguranţă. Gorilele nu traversau niciodată ape curgătoare, nici măcar un pârâiaş. Sau era şi asta o idee falsă?

Masculul se uită la el cu atenţie de dincolo de pârâu. Părea a nu fi nimic ameninţător în privirea lui, doar un soi de curiozitate atentă. Elliot simţi mirosul stătut al gorilei şi-i auzi şuieratul respiraţiei prin nările turtite. Se întrebă ce avea de gând să facă gorila, când, deodată, aceasta păşi înapoi rupând zgomotos crengile tufişurilor între care stătuse şi dispăru.

Această întâlnire îl surprinsese puternic; se ridică în picioare şi-şi şterse transpiraţia de pe faţă. Apoi realiză că iar era mişcare în frunzişul de peste pârâu. După un moment apăru o altă gorilă, ceva mai mică decât prima; o femelă, gândi, deşi nu putea fi sigur. Aceasta se uita ţintă, la ei, la fel de netulburată ca şi cea dintâi. Atunci, îşi mişcă mâna.

— *Peter vine dă gâdilat*.

— Amy!, strigă ei şi în momentul următor plescăia prin apa pârâului către celălalt mal, iar ea îi sărea în braţe, îmbrăţişându-l şi administrându-i la întâmplare sărutări umede printre mormăituri fericite.

La întoarcerea ei neaşteptată în tabără. Amy fu cât pe ce să fie împuşcată de agitaţii cărăuşi kikuyu. Numai protejând-o cu propriul lui trup reuşi Elliot să prevină o împuşcătură. După douăzeci de minute, oricum, toţi se obişnuiseră cu prezenţa ei – iar Amy începu îndată să exprime cereri.

Fu nefericită să afle că nu făcuseră rost de lapte sau de prăjituri în lipsa ei, dar când Munro scoase sticla de Dom Perignon, fu de acord să primească şampanie în loc.

Se aşezară cu toţii în jurul ei, bând şampanie din cutii de conserve. Elliot era bucuros de prezenţa liniştitoare a celorlalţi deoarece acum, că Amy se afla printre ei, şi era în siguranţă lângă el, sorbindu-şi calmă şampania şi semnalizând “*Scarpină bea Amy place*”, se trezi, deodată, copleşit de furie împotriva ei.

Munro zâmbi larg către Elliot, dându-i acestuia porţia lui de şampanie:

— Ia-o uşor, profesore, ia-o uşor. E doar un copil.

— Pe naiba, spuse Elliot.

El purtă în continuare întreaga conversaţie în limbajul semnelor, fără să vorbească.

“Amy, semnalizări. De ce Amy plecat?”

Ea îşi cufundă nasul în ceaşcă, semnalizând:

— *Scarpină bea bună băutura*.

“Amy, semnaliză el. Amy spune Peter de ce plecat”.

— *Peter nu iubeşte Amy*.

“Peter iubeşte Amy.”

— *Peter lovit Amy Peter zboară aoleu ac Amy nu iubeşte Peter nu iubeşte Amy Amy tristă tristă*.

Elliot îşi dădu seama imediat că va trebui să ţină minte că “aoleu ac” fusese extins la săgeata cu Thoreien. Generalizarea ei îi plăcu, dar semnaliză cu severitate:

“Peter iubeşte Amy. Amy ştie Peter iubeşte Amy. Amy spune Peter de ce...”

— *Peter nu scarpină Amy Peter nu drăguţ Amy Peter nu drăguţ om Peter iubeşte femeie nu iubeşte Amy Peter nu iubeşte Amy Amy tristă Amy tristă*.

Această semnalizare din ce în ce mai rapidă constituia în sine o indicaţie că era supărată.

“Unde Amy merge?”

— *Amy merge gorile bune gorile Amy iubeşte*.

Curiozitatea ii învinse supărarea. Se alăturase ea unui grup de gorile sălbatice pentru câteva zile? Dacă da, era un eveniment de o mare importanţă, un moment crucial în istoria primatologiei moderne – o primată în stare să folosească limbajul semnelor se alăturase unui grup în libertate şi revenise. Voia să ştie mai multe.

“Gorile drăguţe cu Amy?”

Cu o înfăţişare mulţumită:

— *Da!*

“Amy spune Peter.”

Amy se uită în gol fără să răspundă.

Pentru a-i atrage atenţia, Elliot pocni din degete. Ea se întoarse încet către el, cu o expresie plictisită.

“Amy spune Peter. Amy stat cu gorilele?”

— *Da*!

În indiferenţa ei exista recunoaşterea clară a faptului că Elliot era disperat să afle ce ştia ea. Amy ştia întotdeauna foarte limpede când era în avantaj – iar acum era.

“Amy spune Peter”, semnaliză pe cât putu de calm,

— *Gorile bune iubesc Amy Amy gorilă bună*.

Asta nu-i spunea lui Elliot absolut nimic. Compunea fraze în prostie: un alt mod de a-l ignora.

“Amy”.

Ea îl privi.

“Amy spune Peter. Amy vine vede gorile?”

— *Da*!

“Gorilele ce fac?”

— *Gorilele adulmecă Amy*.

“Toate gorilele?”

— *Gorile mari spate alb gorile adulmecă Amy copil adulmecă Amy toate gorilele adulmecă gorilele iubesc Amy*.

Deci gorilele masculi cu spinarea argintie o adulmecaseră, apoi puii, apoi toţi membrii grupului. Asta era foarte clar – remarcabil de clar, gândi, făcându-şi însemnări mentale asupra sintezei ei extinse. Până la urmă fusese acceptată de grup? Semnaliză:

“Apoi ce întâmplat Amy?”

— *Gorilele dat mâncare*.

“Ce mâncare?”

— *Nu nume Amy mâncare dat mâncare*.

Aparent îi arătaseră mâncare. Sau chiar o hrăniseră? Un asemenea lucru nu mai fusese niciodată semnalat în stare naturală, dar nimeni nu fusese martor vreodată la

acceptarea unui nou membru într-un grup. Amy era femelă, şi era aproape de vârsta reproducerii...

“Ce gorile dat mâncare?”

— *Toate dat mâncare Amy ia mâncare Amy iubeşte*.

În mod aparent, nu erau masculi sau erau toţi masculi. Dar ce provocase acceptarea ei? Era sigur că grupurile de gorile nu erau prea ospitaliere cu noii veniţi, aşa cum erau maimuţele mici – ce se întâmplase de fapt?

“Amy stat cu gorilele?”

— *Gorilele iubesc Amy*.

“Da. Ce făcut Amy?”

— *Amy doarme Amy mănâncă Amy trăieşte gorile gorile bune gorile Amy iubesc*.

Deci se alăturase vieţii de grup, trăind viaţa cotidiană. Fusese ea acceptată pe de-a-ntregul?

“Amy iubeşte gorilele?”

— *Gorilele mute*.

“De ce mute?”

— *Gorilele nu vorbesc*.

— “Nu vorbesc semne vorbesc?”

— *Gorilele nu vorbesc*.

Era clar că trăise un sentiment de frustrare cu gorilele, deoarece acestea nu-i cunoşteau limbajul prin semne. (Primatele care foloseau limbajul prin semne erau în general frustrate şi necăjite când erau trimise între animale care nu înţelegeau semnele).

“Gorilele drăguţe cu Amy?”

— *Gorilele iubesc Amy Amy iubeşte gorilele iubesc Amy iubeşte gorilele*.

“De ce Amy venit înapoi?”

— *Vrea lapte prăjituri*.

— Amy, spuse el, ştii că nu avem nici o afurisită de prăjitură sau lapte.

Verbalizarea lui neaşteptată îi surprinse pe ceilalţi, care priviră întrebători la Amy.

Timp îndelungat ea nu răspunse.

— *Amy iubeşte Peter. Amy tristă vrea Peter*.

Elliot simţi că-i vine să plângă.

— *Peter om bun*.

Clipind din ochi, el semnaliză:

“Peter scarpină Amy.”

Ea îi sări în braţe.

Mai târziu, Elliot o chestionă mai în amănunt. Dar era un proces anevoios şi încet, în principal din cauza dificultăţii lui Amy de a mânui conceptul de timp.

Amy distingea trecut, prezent, viitor-îşi amintea evenimentele anterioare şi anticipa promisiunile de viitor dar personalul Proiectului Amy nu reuşise niciodată s-o înveţe deosebirile exacte. Nu putea, spre exemplu să distingă ziua de ieri de cea de alaltăieri. Dacă aceasta reflecta o slăbiciune a metodei lor de predare, sau o trăsătură intimă a lumii ei conceptuale, rămânea o problemă deschisă. (Existau dovezi asupra unei diferenţe conceptuale. Amy nu înţelegea mai cu seamă metaforele spaţiale pentru timp, precum “este în urma noastră” sau “urmează să apară”. Cei care o instruiau concepeau trecutul ca fiind în urma lor şi viitorul ca fiind înainte. Dar comportamentul lui Amy părea să indice că ea înţelegea trecutul ca fiind în faţa ei – deoarece îl putea vedea şi viitorul în urma ei – deoarece era încă invizibil. Ori de câte ori era nerăbdătoare să-i sosească un prieten, se uita în mod repetat peste umăr, chiar dacă stătea cu faţa către uşă).

În orice caz, problema timpului era o dificultate în discuţia de acum şi Elliot îşi formula cu atenţie întrebările. O întrebă:

— Amy, ce s-a întâmplat noaptea? Cu gorilele?

Îi aruncă privirea pe care i-o arunca întotdeauna când credea că întrebarea era evidentă.

— *Amy doarme noaptea*.

— Şi celelalte gorile?

— *Gorilele dorm noaptea*.

— Toate gorilele?

Nu catadicsi să răspundă.

— Amy, spuse el, gorilele venit la tabăra noastră noaptea.

— *Venit locul ăsta*?

— Da, în acest Ioc. Gorilele venit noaptea. Ea se gândi.

— *Nu*!

Munro întrebă:

— Ce-a zis? Elliot răspunse:

— A zis: Nu! Da, Amy, ele venit.

Ea rămase liniştită un moment, apoi semnaliză:

— *Lucruri venit*.

Munro întrebă iar ce spusese.

— A spus: Lucruri venit. Ross o întrebă:

— Ce lucruri, Amy?

— *Lucruri rele*.

Munro zise:

— Au fost gorile, Amy?

— *Nu gorile. Lucruri rele. Multe lucruri rele venit pădure venit. Vorbesc respiraţie. Venit noaptea venit*.

Munro spuse:

— Unde sunt acum, Amy? Amy privi în jur, către junglă.

— *Aici. Locul ăsta vechi rău lucruri venit*.

Ross zise:

— Ce lucruri, Amy? Sunt animale?

Elliot le spuse că ea nu putea abstractiza categoria “animale”.

— Ea crede că oamenii sunt animale, explică el.

— Lucrurile rele sunt oameni. Amy? Sunt oameni?

— *Nu*!

Munro întrebă:

— Maimuţe?

— *Nu. Lucruri rele, nu dorm noaptea*.

Munro întrebă:

— Poate fi crezută?

— *Ce înseamnă*?

— Da, spuse Elliot, întru totul.
— Ştie ce sunt gorilele?
— *Amy gorilă bună*, semnaliză ea.
— Aşa e, eşti, spuse Elliot. Zice că-i o gorilă bună.
Munro se încruntă.
— Deci ştie ce sunt gorilele, dar zice că acele lucruri nu sunt gorile?
— Asta zice.

2. Elemente lipsă

Ross îi instală lui Elliot camera video la marginea oraşului, cu faţa către tabără. Cu banda mergând, el o conduse pe Amy la gardul taberei, pentru a privi ruinele. Elliot voia s-o confrunte pe Amy cu Oraşul Pierdut, realitatea din spatele viselor ei – şi voia o înregistrare a răspunsurilor ei la acel moment. Ceea ce se întâmplă fu cu totul surprinzător.
Amy nu avu absolut nici o reacţie.
Faţa ei rămase impasibilă, corpul relaxat. Nu semnaliză. Dacă dădea vreo impresie, atunci aceea era de plictiseală, de acceptare fără voie a altcuiva, a entuziasmului lui Elliot pe care ea nu-l împărtăşea. Elliot o privi cu atenţie. Nu disimula; nu se stăpânea; nu făcea nimic. Se uita la oraş, pur şi simplu.
“Amy cunoaşte locul ăsta?”
— *Da*.
“Amy spune lui Peter ce loc.”
— *Loc rău loc vechi*.
“Imagini somn?”
— *Locul ăsta rău*.
“De ce e rău, Amy?”
— *Loc rău loc vechi*.
“Da, dar de ce. Amy?”
— *Amy frică*.

Nu arăta nici un aspect somatic al fricii. Stătea lângă el pe pământ, aşezată pe vine şi privea înainte, perfect liniştită.

“De ce-i este frică lui Amy?”

— *Amy vrea mănâncă*.

“De ce-i este frică lui Amy?”

Nu răspundea, la fel ca atunci când nu catadicsea să-i răspundă, când eră complet plictisită; nu o putea face să-şi discute visele mai departe. Era la fel de închisă asupra subiectului cum fusese şi la San Francisco. Când Elliot îi ceru să-l însoţească la ruine, îl refuză cu linişte. Pe de altă parte, nu părea a fi tulburată de faptul că Elliot însuşi se ducea şi-i flutură cu drăgălăşenie un salut, înainte de a merge să-i ceară de mâncare lui Kahega.

Numai după terminarea expediţiei şi revenirea lui la Berkeley, Elliot găsi explicaţia acestui eveniment uimitor-în *Interpretarea viselor* a lui Freud, publicată pentru prima oară în 1887.

Se întâmplă uneori ca un pacient să fie confruntat cu realitatea aflată în spatele viselor lui. Indiferent dacă este vorba despre un edificiu fizic, o persoană sau o situaţie, care are aerul deplinei familiarităţi, răspunsul subiectiv al celui care a avut visul este invariabil acelaşi. Conţinutul emotiv al visului – fie el înfricoşător, plăcut sau misterios – este anulat la vederea realităţii... Putem fi siguri că aparenta plictiseală a pacientului nu dovedeşte falsitatea conţinutului visului. Plictiseala poate fi simţită cel mai puternic atunci când conţinutul visului este real. Subiectul îşi recunoaşte, la un anumit nivel profund, incapacitatea de a modifica ceea ce simte, se trezeşte astfel copleşit de oboseală, plictiseală şi indiferenţa de a-şi ascunde sieşi propria-i neajutorare fundamentală, în fata unei probleme reale, care trebuie îndreptată.

Câteva luni mai târziu. Elliot avea să ajungă la concluzia că reacţia blândă a lui Amy indica numai

adâncimea sentimentelor ei, că analiza lui Freud era corectă: era un mod de apărare împotriva unei situaţii care trebuia să fie modificată, dar pe care Amy nu se simţea în stare să o schimbe, ţinând cont, mai ales, de faptul că moartea traumatizantă a mamei îi lăsase anumite amintiri în mintea ei de copil.

Totuşi, la vremea respectivă, Elliot era dezamăgit de mentalitatea afişată de Amy. Dintre toate reacţiile posibile pe care şi le imaginase pe când pregătea plecarea în Congo, plictiseala era ultima la care se aşteptase şi semnificaţia acesteia îi scăpa cu desăvârşire – anume că oraşul Zinj era într-atâta de plin de primejdii încât Amy simţea nevoia mintală de a-l da la o parte, de a-l ignora.

Elliot, Munro şi Ross petrecură o dimineaţă dificilă în căldura excesivă, croindu-şi drum prin desişurile de bambus şi viţa agăţătoare, spinoasă ale junglei secundare, pentru a ajunge la nişte construcţii aflate în inima oraşului. Pe la mijlocul zilei, eforturile lor fură răsplătite când pătrunseră într-o serie de structuri cum nu mai văzuseră niciodată. Clădirile erau construite impresionant, cuprinzând imense spaţii goale ce coborau câte trei şi patru niveluri sub pământ.

Ross era încântată de construcţiile subterane, care ei îi dovedeau că oamenii din Zinj dezvoltaseră tehnologia săpării în pământ, necesară realizării minelor de diamante. Munro exprimă o opinie similară:

— Oamenii ăştia, spuse el, erau în stare de orice lucrare subterană.

În ciuda entuziasmului lor, nu găsiră nimic interesant în adâncurile oraşului. Mai târziu, în timpul zilei, urcară şi la niveluri mai înalte, dând peste o clădire atât de încărcată cu reliefuri, încât o botezară “galeria”. Cu ajutorul camerei video, cuplată la reţeaua de satelit, examinară picturile de aici.

Acestea prezentau aspecte din viaţa de zi cu zi a oraşului. Erau scene domestice cu femei gătind în jurul

focului, copii jucând un joc cu mingea şi cu nişte beţe, scribi stând pe vine şi făcând însemnări pe tăbliţe de lut. Un perete întreg cu scene de vânătoare, cu bărbaţi cu sorturi scurte, înarmaţi cu suliţe. Şi în sfârşit, scene de minerit, cu oameni cărând coşuri umplute cu pietre din tuneluri pe sub pământ.

În toată această panoramă bogată, ei observară lipsa unor anumite elemente. Cei din Zinj aveau câini, folosiţi la vânătoare, şi o varietate de civetă, ţinută ca animal de casă – totuşi părea să nu le fi trecut niciodată prin minte să folosească animalele pentru a căra poveri. Toată munca manuală era tăcută de sclavi umani. Şi părea că nu descoperiseră nici roata, deoarece nu erau nicăieri reprezentate care sau alte vehicule cu roţi. Totul era cărat manual cu coşurile.

Munro privi la picturi îndelung şi în cele din urmă spuse:

— Mai lipseşte ceva.

Se uitară la o scenă cu minele de diamante, găuri întunecate căscate în pământ, din care ieşeau oameni purtând coşuri încărcate cu pietre scumpe.

— Bineînţeles! spuse Munro, pocnindu-şi degetele. Nu-i poliţie.

Elliot îşi stăpâni un zâmbet. Era de aşteptat ca un om ca Munro să se întrebe ce-i cu poliţia acestei de mult dispărute societăţi.

Dar Munro insista asupra semnificaţiei observaţiei lui.

— Uitaţi-vă la mine, spuse el. Acest oraş a existat datorită minelor lui de diamante. Nu a avut altă raţiune de a fi, pierdut aici, în junglă. Zinj a fost o civilizaţie minieră – bogăţia, comerţul, viaţa lui cotidiană, totul depindea de minerit. Un exemplu clasic de economie bazată pe un singur produs – şi totuşi, nu-l păzeau, nu-l reglementau, nu-l controlau?

Elliot spuse:

— Mai sunt şi alte lucruri pe care nu le-am văzut – spre exemplu, oameni mâncând. Poate că era interzisă reprezentarea pazei.

— Poate, spuse Munro fără convingere. Dar în oricare alt complex minier din lume gărzile sunt ostentative, ca o dovadă a supravegherii. Du-te la minele de diamant din Africa de Sud sau la minele de smaralde din Bolivia şi primul lucru de care ai să fi conştient va fi paza... dar aici, spuse el, arătând către reliefuri, nu există nici o pază.

Karen Ross sugeră că probabil nu era nevoie de pază, că probabil societatea Zinj era disciplinată şi liniştită.

— În definitiv, spuse ea, era pe vremuri.

— Natura umană nu se schimbă, insistă Munro.

Când părăsiră galeria dădură peste o curte interioară, invadată de viţă sălbatică. Avea un aspect plăcut, cu o latură înălţată pe stâlpi din piatră, asemănători coloanelor unui templu. Atenţia le fu atrasă imediat de pardoseala curţii, împrăştiate pe jos se aflau zeci de plăci de piatră la fel cu cele pe care le găsise Elliot în ziua precedentă.

— Să fiu al naibii, făcu Elliot.

Îşi croiră drum printre grămezile de plăci şi intrară în construcţia căreia începură să-i spună “templu”.

Era constituită dintr-o singură încăpere mare, pătrată. Tavanul era spart în mai multe locuri, pe unde lumina soarelui se strecura, aruncând săgeţi aurii. În mijloc, văzură un morman imens de viţă sălbatică, o piramidă vegetală de vreo zece picioare înălţime. Apoi îşi dădură seama că era o statuie. Elliot se căţără pe statuie şi începu să înlăture frunzişul ce-o năpădise. Era o muncă dificilă; cârceii săpaseră în piatră cu tenacitate. Elliot îi aruncă lui Munro o privire întrebătoare:

— Mai bine?

— Vino să vezi, spuse Munro, cu o expresie ciudată pe figură.

Elliot coborî şi păşi înapoi, ca să poată vedea. În ciuda faptului că statuia era plină de găuri şi decolorată, putu

recunoaşte clar imaginea unei gorile enorme, ridicată în două picioare, cu o expresie sălbatică pe figură, cu braţele larg deschise. În mâini, gorila ţinea două plăci circulare de piatră, ca nişte talgere, gata să le izbească una de alta.

— Dumnezeule, spuse Peter Elliot.

— Gorilă, zise Munro cu satisfacţie.

Ross interveni:

— Este clar, acum. Oamenii ăştia se închinau la gorile. Asta era religia lor.

— Dar de ce a spus Amy că nu au fost gorile?

— Întreab-o, zise Munro, uitându-se la ceas. Trebuie să fac pregătirile pentru noapte.

3. Atacul

Săpară cu ajutorul unor lopeţi pliante, un şanţ de jur-împrejurul gardului ce mărginea perimetrul taberei. Lucrul continuă mult după apusul soarelui; fură obligaţi să aprindă luminile roşii de noapte cât timp munciră la umplerea şanţului cu apa adusă prin devierea cursului pârâului din apropiere. Ross considera şanţul un obstacol neînsemnat – era de numai câţiva inci adâncime şi lat de un picior. Un om putea păşi peste ei cu uşurinţă. În loc să-i răspundă, Munro trecu de partea cealaltă a şanţului şi-i spuse:

— Amy, vino aici, hai să te scarpin.

Cu un mormăit de încântare, Amy veni spre el în salturi, dar se opri brusc de cealaltă parte a şanţului.

— Haide, te scarpin, zise iar Munro, întinzând braţele. Hai, fetiţo!

Totuşi Amy nu trecu. Semnaliză cu iritare; Munro păşi peste şanţ şi o ridică în braţe traversând-o.

— Gorilele urăsc apa, îi spuse el lui Ross. Le-am văzut refuzând să traverseze pâraie mai mici decât ăsta.

Amy se înălţă şi se scărpină la subsuoară, apoi arătă înspre ea însăşi. Înţelesul era perfect clar.

— Femei, oftă Munro, şi se aplecă de o scărpină viguros prin blană.

Amy se rostogoli pe pământ mormăind, pufnind şi zâmbind larg. Când el se opri, ea rămase în aşteptare, mai dorind încă.

— Gata, zise Munro.

Ea îi semnaliză.

— Îmi pare rău, nu te înţeleg. Nu, râse el, n-ajută la nimic să semnalizezi mai încet.

Apoi, el înţelese ce voia şi o traversă în cârcă peste şanţ, în tabără. Ea îl sărută umed pe obraz.

— Mai bine ţi-ai păzi maimuţa, îi spuse Munro lui Elliot, aşezându-se la masă.

Continuă în stilul acesta, de uşoară ironie, conştient de necesitatea de a-i destinde pe toţi; oamenii erau nervoşi, ghemuiţi în jurul focului. Dar când fu gata, iar Kahega terminase cu pregătirea muniţiei şi verificării armelor, Munro îl luă pe Elliot deoparte şi îi spuse;

— Leag-o în cort. Dacă începem să tragem la noapte, nu vreau s-o văd alergând prin întuneric. S-ar putea ca flăcăii ăştia să nu fie în stare să deosebească o gorilă de alta. Explică-i că s-ar putea să se lase cu ceva zgomot de puşti, dar că n-are de ce să se sperie.

— Va fi multă gălăgie? întrebă Elliot.

— Aşa-mi închipui, răspunse Munro.

Elliot o luă pe Amy în cortul lui şi-i puse lesa cea solidă pe care ea o purta uneori în California. Legă celălalt capăt al lesei de pat, dar acesta era un gest mai mult simbolic; Amy îl putea muta cu uşurinţă, dacă dorea. Îi ceru să-i promită că nu va ieşi din cort. Ea promise. El se îndreptă către ieşirea din cort şi ea semnaliză:

— *Amy iubeşte Peter.*

— Peter iubeşte Amy, spuse el zâmbind. Totul va fi bine.

Pătrunse în altă lume.

Luminile roşii de noapte fuseseră micşorate, dar în licărirea roşiatică a focului de tabără zări santinelele cu ochelarii lor mari, postate de jur-împrejurul corturilor. Împreună cu pulsaţia gravă a gardului electric, această privelişte alcătuia o atmosferă nepământeană. Peter Elliot realiză brusc precaritatea situaţiei lor: o mână de oameni înspăimântaţi, în adâncurile pădurii ecuatoriale congoleze, la mai bine de două sute de mile de cea mai apropiată aşezare umană.

În aşteptare.

Se împiedică de un cablu negru, întins pe pământ. Apoi văzu o reţea de cabktri şerpuind prin tabără, până la armele fiecărei sentinele. Remarcă abia acum că armele aveau o formă neobişnuită – erau cam prea subţiri, cam prea delicate – şi că firele duceau de la arme la nişte mecanisme plate, montate pe trepiede scunde, dispuse la intervale regulate în jurul taberei.

O văzu pe Ross lângă foc, pregătind magnetofonul.

— Ce dracu sunt astea? şopti el, arătând înspre cabluri.

— Este un dispozitiv LAPROLAS. Pentru lansarea de proiectile laser, şopti ea. Sistemul LAPROLAS constă din mai multe DVL-uri conectate la DTR-uri secvenţionale.

Ii spuse că armele santinelelor care erau de fapt Dispozitive de Vizualizare Laser, erau legate la Detectorii cu Tragere Rapidă de pe trepiede.

— Sunt îndreptaţi către ţintă, spuse ea, şi execută tragerea propriu-zisă în momentul când aceasta este identificată. Este un sistem de luptă proiectat pentru condiţiile de junglă. DTR-urile au amortizoare de zgomot, astfel încât inamicul să nu-şi poată da seama de unde se trage. Ai grijă doar să nu te aşezi în faţa vreunuia, pentru că se declanşează automat la căldura corpului.

Ross îi dădu lui magnetofonul şi se duse să verifice acumulatorii care alimentau cu electricitate gardul perimetrului. Elliot aruncă o privire santinelelor ce aşteptau în întuneric: Munro se strecură pe nesimţite pană

la el. Elliot îşi dădu seama că santinelele, cu ochelarii lor semănând cu ochii lăcustelor, îl puteau vedea pe el mult mai bine decât putea el să le vadă pe ele. Arătau ca nişte fiinţe din altă lume, lansate în junglă, în afara timpului.

În aşteptare.

Orele treceau. Perimetrul taberei era tăcut; nu se auzea decât apa murmurând prin şanţ. Din vreme în vreme, hamalii se strigau unul pe altul, încetişor, glumind în swahili; nu aveau voie să fumeze, din cauza dispozitivelor sensibile la căldură. Ora unsprezece trecu, apoi miezul nopţii, apoi şi ora unu.

O auzi pe Amy sforăind în cortul lui, acoperind zgomotul enervant pe care-l făcea bâzâitul curentului electric în reţeaua metalică a gardului. Se uită la Ross, care dormea pe pământ, cu mâna pe comutatorul pentru luminile de noapte. Aruncă o privire la ceas şi căscă; nu avea să se întâmple nimic peste noapte; Munro se înşelase.

Atunci auzi respiraţia.

O auziră şi santinelele, care începură să-şi rotească armele împotriva întunericului. Elliot îndreptă microfonul magnetofonului în direcţia de unde crezu că venea sunetul, dar era dificil de stabilit poziţia lui exactă. Oftatul şuierător părea să vină din toate părţile junglei deodată, alunecând pe ceaţa nopţii, uşor, insinuant.

Urmărea acele indicatoare oscilând pe cadranele magnetofonului. Şi, deodată, acele săriră pe zona roşie: Elliot auzi o bufnitură grea şi apoi clipocitul apei. Toţi auziseră; santinelele ridicară siguranţele armelor.

Elliot se târî cu magnetofonul spre gardul perimetrului şi se uită către şanţ. Dincolo de gard frunzişul foşnea. Oftatul crescu în intensitate. Auzi bolborositul apei şi văzu un trunchi uscat de copac prăvălit peste şanţ.

Asta fusese bufnitura: plasarea unui pod peste şanţ. În clipa aceea, Elliot realiză că ei subapreciaseră ceea ce aveau de înfruntat. Îi făcu semn lui Munro să vină să vadă, însă Munro îl îndemnă de la distanţă să se retragă de

lângă gard, arătând cu gesturi apăsate către trepiede micuţe de la picioarele lui. Înainte ca Elliot să aibă vreme să se mişte din loc, maimuţele colobus începură să ţipe ascuţit prin copacii de deasupra capetelor – şi prima gorilă atacă fără sunet.

Zări pentru o clipă un animal enorm, de culoare cenuşie repezindu-se asupra lui, în vreme ce el se lăsa la pământ; în momentul următor, gorila izbi gardul electrificat, împroşcând o ploaie de scântei şi umplând aerul cu miros de carne arsă. Fu începutul unei lupte înspăimântătoare, purtată pe tăcute. Razele de smarald ale laserelor luciră prin aer; armele montate pe trepiede scoteau un fiu-fui-fiu uşor în vreme ce scuipau gloanţe; mecanismele de ochire piuiau în timp ce ţevile se roteau şif trăgeau, se roteau şi trăgeau iar. Fiecare al zecelea proiectil era un trasor cu fosfor alb; aerul era străbătut în toate direcţiile de traiectorii albe şi verzi, ce se încrucişau pe deasupra capului lui Elliot.

Gorilele atacau din toate direcţiile; şase dintre ele izbiră gardul în acelaşi timp, dar fură aruncate înapoi într-o explozie asurzitoare de pârâieli şi scântei. Deşi atacară din nou, aruncându-se în reţeaua fragilă de protecţie, cele mai puternice zgomote care se auzeau erau sfârâiturile scânteilor şi ţipetele maimuţelor colobus. Apoi, Elliot văzu gorilele din copaci, care încercau să pătrundă în tabără pe deasupra. Munro şi Kahega începură să tragă în sus; razele mute ale laserelor izbiră frunzişul. Elliot auzi iarăşi oftatul. Se răsuci şi văzu mai multe gorile sfâşiind gardul, care era mort – nici o scânteie.

Îşi dădu seama că acest rapid, sofisticat echipament nu mai era o stavilă pentru gorile – le trebuia zgomot. Munro avu acelaşi gând, deoarece strigă în swahili oamenilor lui Kahega să înceteze focul, iar lui Elliot:

— Scoate amortizoarele, amortizoarele de zgomot. Elliot smulse transpirând ţeava neagră a mecanismului de pe primul trepied; era foarte fierbinte. Imediat ce plecă de

lângă trepied, un sunet ca o bâlbâială umplu aerul şi două gorile căzură greoi din copaci, una dintre ele încă vie. Gorila sări asupră-i, în timp ce Elliot extrăgea amortizorul de zgomot de pe al doilea trepied. Ţeava scurtă se roti şi slobozi o rafală asupra gorilei aliate în imediata apropiere; un lichid fierbinte îl improşcă pe faţă pe Elliot. Trase afară amortizorul de la cel de-al treilea trepied şi se aruncă la pământ.

Rafalele asurzitoare ale armelor de foc şi mirosul acru al pulberii avură un efect imediat asupra gorilelor; se retraseră în dezordine. Urmă o perioadă de linişte, deşi santinelele continuară să lanseze raze laser, care făcură maşinăriile de pe trepiede să mături rapid peisajul, vâjâind înainte şi înapoi în căutarea unei ţinte.

Apoi maşinile încetară vânătoarea şi se opriră. Jungla din jur părea liniştită.

Gorilele plecaseră.

ZIUA 11: Zinj

23 iunie, 1979

1. Gorilla Ellitotensis

Corpurile moarte ale gorilelor zăceau la pământ, înţepenite, deja, în căldura dimineţii. Elliot petrecu două ore examinând animalele, amândouă adulţi tineri.

Caracteristica cea mai frapantă era culoarea uniform cenuşie. Cele două rase de gorile cunoscute, gorila de munte din Virunga şi gorila de câmpie de pe coastele continentului, aveau amândouă părul de culoare neagră. Puii erau cel mai adesea maronii, cu puţin alb la fund, dar în primii cinci ani de viaţă, li se înnegrea şi lor părul. Pe la doisprezece ani, adulţii masculi aveau deja porţiunea cu păr argintiu dezvoltată pe spate, semn al atingerii maturităţii sexuale.

Cu vârsta, gorilele încărunţeau într-un mod foarte asemănător cu oamenii. Masculilor le apărea mai întâi câte o porţiune de păr cărunt deasupra fiecărei urechi, iar cu anii încărunţeau pe tot mai mari porţiuni ale trupului. Animalele bătrâne, către treizeci de ani, deveneau complet cărunte, cu excepţia braţelor, care le rămâneau negre.

Cercetându-le dinţii, Elliot estimă că cei doi masculi nu aveau mai mult de zece ani. Pigmentaţia lor părea să fie cu totul mai deschisă, atât a pielii şi a ochilor, cât şi a părului. Pielea gorilei era cafenie, iar ochii erau căprui închis. Dar în acest caz, pigmentaţia era clar cenuşie iar ochii erau gălbui deschis.

Mai mult decât orice însă, ochii îl puseră pe gânduri.

Apoi, Elliot le măsură corpurile. Lungimea totală, de la creştetul capului la călcâie, era de 139,2 centimetri şi respectiv 141,9 centimetri. Masculii adulţi ai gorilelor de

munte fuseseră înregistraţi cu lungimi între 147 şi 205 centimetri, cu o medie de 175 centimetri – cinci picioare şi opt inci. Dar aceste animale aveau cam patru picioare şi şase inci înălţime. Erau, în mod clar, scunde pentru gorile. Elliot le cântări: două sute cincizeci şi cinci de livre şi, respectiv, trei sute patruzeci şi şapte de livre. Cele mai multe gorile cântăreau între două sute optzeci şi patru sute cincizeci de livre.

Elliot făcu şi alte treizeci de măsurători scheletelor pentru analizele ulterioare pe computer, la întoarcerea în San Francisco. Deoarece că acum era convins că dăduse peste ceva deosebit. Cu un cuţit, făcu disecţia capului primului dintre animale, dând la o parte pielea cenuşie, pentru a dezveli muşchii şi oasele de dedesubt. Îl interesa creasta sagitală, parte osoasă coborând pe mijlocul craniului, de la frunte către ceafă. Creasta sagitală era o trăsătură distinctivă a constituţiei craniului gorilelor, care nu exista la alte maimuţe sau la om. Din acest motiv, gorilele aveau capul ţuguiat.

Elliot constată că la aceşti masculi creasta sagitală era slab dezvoltată. În general, musculatura lor craniană semăna mult mai mult cu a cimpanzeilor decât cu a gorilelor. Elliot le mai măsură molarii, maxilarele, sinusurile şi cutia craniană.

Pe la mijlocul zilei, concluzia lui era clară: era vorba cel puţin despre o nouă rasă de gorilă, egală din punct de vedere taxonomic cu gorila de munte şi cu cea de câmpie – şi era posibil să fie o specie animală cu totul nouă.

“Ceva se întâmplă cu cel care descoperă o nouă specie de animal”, scria Lady Elizabeth Forstmann în 1879. “Deodată, el uită de familie, de prieteni şi de toţi cei apropiaţi şi dragi; îşi uită colegii care i-au sprijinit eforturile profesionale; şi cel mai crud, îşi uită părinţii şi copiii; pe scurt, îi abandonează pe toţi cei care l-au

cunoscut înainte de a fi cuprins de pofta nesăţioasă de faimă, de ghearele demonului numit Ştiinţă".

Lady Forstmann înţelegea, pentru că soţul ei tocmai o părăsise, după descoperirea găinuşei de munte cu creastă albastră norvegiană, în 1878. "În van", scria ea "ar întreba cineva ce importanţă are dacă încă un animal este adăugat bogatei panoplii a creaţiilor lui Dumnezeu, care deja numără – potrivit socotelii făcute de Linne – milioane. Nu există răspuns la această întrebare, deoarece descoperitorul s-a alăturat deja pleiadei nemuritorilor, cel puţin după cum îşi imaginează el, şi el se situează mai presus de puterea oamenilor de rând de a-l abate din această cursă."

Cu siguranţă, Peter Elliot ar fi negat că propriul lui comportament se asemăna cu cel al imoralului nobil scoţian[27]. Totuşi, îşi dădu seama că îl plictisea perspectiva explorării în continuare a oraşului Zinj; nu era deloc interesat de diamante sau de visele lui Amy; nu voia decât să se întoarcă acasă cu un schelet al noii maimuţe, care i-ar fi uimit pe colegii din întreaga lume. Îşi aminti deodată că nu avea frac şi se trezi preocupat de probleme de nomenclatură; îşi închipui, pentru viitor, trei specii de maimuţe primate africane:

Pan troglodytes, cimpanzeul.

Gorilla gorilla, gorila.

Gorilla ellitotensis, o nouă specie de gorilă cenuşie.

Chiar dacă până la urmă categoria taxonomică şi numele aveau să fie respinse, el tot ar fi realizat mult mai mult decât ar fi putut vreodată spera să realizeze cei mai mulţi dintre oamenii de ştiinţă care se ocupau de studiul primatelor.

Elliot era copleşit de propriile-i perspective.

---

27 Sir Anthony Forstmann s-a sfârşit ros de datorii şi de sifilis, in 1880 (n.a.)

Privind înapoi, nimeni nu gândea limpede în dimineaţa aceea. Când Elliot spuse că vrea să transmită la Houston zgomotele de respiraţie înregistrate, Ross îi răspunse că acesta era un detaliu lipsit de importanţă, care putea să mai aştepte. Elliot nu insistă: mai târziu îşi regretară amândoi decizia.

Iar când în aceeaşi dimineaţă, auziră bubuituri de explozii ce semănau cu un tir îndepărtat de artilerie, nu le dădură nici o atenţie. Ross presupuse că era generalul Muguru, ale cărui trupe îi hăituiau pe Kigani. Munro îi spuse că luptele erau la cel puţin cincizeci de mile distanţă, prea departe ca zgomotul să aibă de ce-i îngrijora, dar nu oferi o alternativă pentru originea lui.

Şi pentru că sărise peste transmisia de dimineaţă către Houston, Ross nu căpătă informaţiile în legătură cu ultimele schimbări geologice, care ar fi putut oferi o altă semnificaţie zguduiturilor şi exploziilor.

Erau seduşi de tehnologia folosită în noaptea anterioară, sigură, după părerea lor, şi de o eficacitate de neegalat. Doar Munro rămase neschimbat. Verificase muniţia de rezervă cu rezultate descurajante.

— Sistemul laser este sublim, dar iroseşte gloanţele ca şi cum n-ar fi şi mâine o zi, spuse el. Noaptea trecută am consumat jumătate din muniţie.

— Ce putem face? întrebă Elliot.

— Speram să ai tu un răspuns la asta, zise Munro. Tu ai examinat corpurile.

Elliot declară că avea încredinţarea că se aflau în faţa unei specii noi. Reluă rezultatele măsurătorilor anatomice pe care îşi sprijinea afirmaţiile.

— Toate bune şi frumoase, spuse Munro. Dar pe mine mă interesează cum acţionează, nu cum arată. Ai spus-o singur – gorilele sunt în mod normal animale diurne, iar astea sunt nocturne. Gorilele se feresc în general de om, în vreme ce astea sunt agresive şi atacă omul cu îndrăzneală. De ce?

Elliot trebui să admită că nu ştia.

— Ţinând cont de rezervele noastre de muniţii, cred că mai bine ai afla, zise Munro.

2. Templul

În mod logic, locul cu care trebuia început era templul, cu enorma statuie a gorilei ameninţătoare. Se întoarseră acolo în aceeaşi după-amiază şi găsiră în spatele statuii o succesiune de cămăruţe de formă cubică. Ross credea că erau locuinţele preoţilor care oficiau cultul gorilei.

Avea o explicaţie foarte elaborată.

— Gorilele din jungla dimprejur terorizau populaţia oraşului Zinj, care oferea sacrificii pentru a le câştiga bunăvoinţa. Preoţii formau o clasă distinctă, care trăia izolată de restul populaţiei. Uitaţi-vă aici, la intrarea către şirul de cămăruţe cubice, se află această mică încăpere. Aici stătea un paznic, cu rolul de a ţine populaţia departe de preoţi. Era un întreg sistem de cult.

Elliot nu era convins, după cum nu era nici Munro.

— Chiar şi religia este un lucru practic, zise Munro. Este făcută să-ţi folosească la ceva.

— Oamenii se închinau la ceea ce le producea frica, încercând să le ţină sub control.

— Dar cum ar fi putut ei să aibă control asupra gorilelor? Ce puteau face?

Când sosi, în cele din urmă, răspunsul îi împietri, pentru că îl aveau la numai câţiva paşi.

Trecură, dincolo de micile camere cubice, către o serie de coridoare lungi, decorate cu basoreliefuri. Folosind sistemul lor computerizat, în infraroşu, reuşiră să înţeleagă reliefurile, care prezentau scene dispuse într-o ordine atentă, ca într-un manual ilustrat.

Prima scenă prezenta mai multe gorile în cuşti, lângă care stătea un negru, cu un ciomag în mână.

A doua imagine arăta un african care ţinea două gorile legate cu o funie petrecută în jurul gâturilor.

O a treia înfăţişa un negru care dresa gorile într-o curte împrejmuită cu ziduri: gorilele erau legate de stâlpi de piatră, care aveau câte un inel la partea superioară.

Pictura finală arăta gorilele atacând un şir de manechine din paie, care atârnau de un suport de piatră. Înţeleseră acum semnificaţia celor găsite în curtea de antrenament şi în închisoare.

— Dumnezeule, exclamă Elliot, ei le-au dresat.

Munro încuviinţă dând din cap.

— Le-au dresat să păzească minele. O elită animală neîndurătoare şi incoruptibilă. Nu-i deloc o idee rea, dacă stai să te gândeşti.

Ross privi iarăşi în jur, la clădirea în care se aflau, realizând ci nu era un templu, ci o şcoală, şi apăru o nedumerire: aceste picturi erau vechi de sute de ani, instructorii duşi de mult. Totuşi, gorilele erau încă aici.

— Cine le învaţă acum?

— Ele, zise Elliot. Se învaţă una pe alta.

— Este cu putinţă?

— Perfect posibil. La primate, învăţarea în cadrul speciei este o realitate.

Aceasta constituise multă vreme o întrebare printre cercetători. Dar Washoe, prima maimuţă primată care învăţase limbajul prin semne, îl predase la rândul ei progeniturii. Primatele care cunoşteau limbajul semnelor, învăţau în mod firesc şi alte animale aliate în captivitate; drept care, ele îi învăţau şi pe oameni, semnalizând rar şi în mod repetat, până ce aceştia, aşa proşti şi neinstruiţi cum erau, reuşeau să priceapă.

Deci, era posibil ca o tradiţie în domeniul limbajului şi al comportamentului să fie transmisă de primate din generaţie în generaţie.

— Vrei să spui, se asigură Ross, că locuitorii acestui oraş au dispărut de secole, dar că gorilele pe care le-au instruit continuă să trăiască aici?

— Aşa pare, răspunse Elliot.

— Şi folosesc unelte din piatră? întrebă ea. Plăci din piatră?

— Da.

Ideea de a folosi unelte nu era chiar atât de îndepărtată, cum părea la prima vedere. Cimpanzeii erau capabili să folosească unelte într-un mod destul de complicat, pentru care cel mai izbitor exemplu îl constituia “pescuitul termitelor”. Cimpanzeii îşi tăceau rost de o rămurică, aleasă cu multă atenţie în vederea acestui scop, şi petreceau apoi ore în şir, aplecaţi deasupra câte unui muşuroi de termite, pentru a pescui cu băţul larvele suculente.

Observatorii umani denumiră această activitate şi “folosirea primitivă a uneltelor”, dar numai până în momentul când o încercară şi ei. Se dovedi că a face o rămurică satisfăcătoare şi a prinde termite nu era deloc primitiv; în orice caz, se dovedi a fi mai presus de îndemânarea acelora dintre ei care încercară să o facă. Pescarii umani o lăsară baltă, având un nou respect faţă de cimpanzei, dar şi un nou obiect de studiu, – observând cu această ocazie că cimpanzeii tineri pierdeau zile în şir urmărindu-i pe cei mai în vârstă făcându-şi undiţe şi răsucindu-le în muşuroaie. Tinerii cimpanzei pur şi simplu învăţau cum s-o facă, iar procesul învăţării dura ani de zile.

Aceasta părea să aducă suspect de bine cu un anumit tip de cultură; ucenicia tânărului Ben Franklin ca tipograf nu era prea diferită de ucenicia unui tânăr cimpanzeu ca pescar de termite. Şi unul şi celălalt îşi deprinseseră meşteşugul timp de ani de zile, observându-i pe cei mai în vârstă, şi unul şi celălalt făcuseră greşeli pe drumul către succesul final.

Totuşi, uneltele făcute din piatră presupuneau un salt calitativ faţă de rămurele şi termite. Poziţia specială a uneltelor din piatră, ca apanaj al rasei umane, reuşise să rămână sacrosanctă, deşi nu şi pentru un cercetător iconoclast. În 1971, omul de ştiinţă englez R.V.S. Wright se hotărî să înveţe o maimuţă să făurească unelte din piatră. Elevul lui era un urangutan de cinci ani, pe nume Abang, de la grădina zoologică din Bristol. Wright îi dărui lui Abang o cutie legată cu sfoară, ce conţinea hrană; îi arătă lui Abang cum să taie sfoara cu o aşchie de cremene, pentru a ajunge la hrană. Într-un ceas, Abang pricepu şpilul.

Apoi. Wright îi arătă lui Abang cum se obţine o aşchie de piatră prin izbirea unei bucăţi de cremene cu un bolovan. Aceasta fu o lecţie mai grea: pe durata unei săptămâni. Abang avu nevoie de trei ore, pentru a învăţa să prindă bucata de cremene între degetele mari de la picioare, să spargă o aşchie ascuţită, să taie sfoara şi să-şi ia mâncarea.

Experimentul demonstră nu atât că maimuţele mari foloseau unelte din piatră, ci că deprinderea de a-şi făuri unelte din piatră era practic la îndemâna lor.

Experimentul lui Wright însemnă un argument în plus în favoarea ideii că fiinţele umane nu erau chiar atât de unice cum îşi imaginaseră ele că sunt.

— Dar de ce a tot spus Amy că nu erau gorile?

— Pentru că nu erau, zise Elliot. Animalele astea nu arată ca gorilele şi nu se comportă ca gorilele. Sunt diferite sub aspect fizic şi comportamental.

Continuă să dea glas bănuielii că animalele acestea nu numai că fuseseră instruite, dar fuseseră şi corcite – probabil că prin încrucişarea cu cimpanzei sau, încă mai suspect, cu oameni.

Crezură că glumeşte. Dar faptele erau de natură să tulbure, în 1960, primele studii făcute asupra proteinelor

sângelui puseseră în evidenţă înrudirea dintre om şi maimuţă. Din punct de vedere biochimic, cimpanzeul era cea mai apropiată rudă a omului, mult mai apropiată decât gorila. În 1964, se reuşi transplantul rinichilor de cimpanzeu la om; transfuziile de sânge erau şi ele posibile.

Dar gradul de similitudine nu a fost cunoscut pe de-a-ntregul până în 1975, când biochimiştii au comparat ADN-ul cimpanzeilor cu cel al oamenilor. Se descoperi că cimpanzeii se deosebeau de oameni prin numai unu la sută din lanţurile lor de ADN. Şi aproape nimeni nu vru să ia act de o consecinţă a acestui fapt; prin tehnicile modeme de hibridizare a ADN-ului şi prin implantări embrionale, încrucişările dintre speciile de maimuţe primate deveneau certe, iar încrucişările dintre om şi maimuţă deveneau posibile.

De bună seamă, locuitorii din secolul al XIV-lea ai oraşului Zinj nu aveau la îndemână combinarea lanţurilor de ADN. Dar Elliot arătă că ei subestimaseră serios posibilităţile celor din Zinj, care, cu cinci sute de ani în urmă, reuşiseră cel puţin să întreprindă cu succes dresaje şi alte proceduri sofisticate de instruire, repetate de oamenii de ştiinţă occidentali abia în ultimii zece ani.

Şi după cum vedea Elliot chestiunea, animalele pe care le instruiseră zinjienii reprezentau o problemă de temut.

— Trebuie să privim realitatea în faţă, zise el. Când lui Amy i s-a prezentat un test de inteligenţă umană, a obţinut nouăzeci şi două de puncte. Sub aspect practic, Amy este la fel de deşteaptă ca un subiect uman şi, din multe puncte de vedere, ea este mai deşteaptă, mai receptivă şi mai sensibila. Ea ne poate manipula, pe noi cei puţin, la fel de bine cum putem şi noi s-o manipulăm pe ea.

Şi Elliot adăugă:

— Gorilele astea cenuşii posedă aceeaşi inteligenţă, în ciuda faptului că au fost încrucişate cu unica intenţie de a tl, ca maimuţe, echivalentul Dobennanilor – animale de pază, animale de atac, antrenate pentru viclenie şi răutăţi.

Numai că ele sunt mult mai deştepte şi mai inventive decât câinii. Şi-şi vor continua atacurile până când vor reuşi să ne ucidă şi pe noi, cum i-au ucis pe toţi cei care au venit încoace înaintea noastră.

3. Privind printre gratii

În 1975, matematicianul S.L. Berensky reluă literatura asupra limbajului la primate şi ajunse la o concluzie nimicitoare.

“Nu încape îndoială, anunţă el, că primatele sunt mult mai inteligente decât oamenii”.

Potrivit lui Berensky, întrebarea de bază – pe care fiecare vizitator al grădinii zoologice şi-o pune instinctiv – este: cine se află după gratii? Cine se află în cuşcă şi cine este liber?... De ambele părţi ale gratiilor, se pot vedea primate strâmbându-se unele la celelalte. Este prea simplu a spune că omul este superior, pentru că el a făcut grădina zoologică. Noi impunem oroarea captivităţii – o formă de pedepsire între speciile noastre – şi credem că alte primate sunt la fel ca noi.

Berensky asemuia primatele ambasadorilor străini: “Maimuţele primate au reuşit timp de secole să se împace cu oamenii, ca ambasadori ai propriilor specii. În anii din urmă, ele au învăţat până şi să folosească limbajul semnelor, pentru a comunica cu oamenii. Dar este un schimb diplomatic univoc şi nici o fiinţă umană nu a încercat să trăiască în societatea maimuţelor, să le înveţe limbajul şi obiceiurile, să consume hrana lor, să trăiască la fel ca ele. Maimuţele au învăţat să ne vorbească, dar noi n-am învăţat niciodată să le vorbim lor. Prin urmare, cine trebuie să fie considerat superior din punct de vedere intelectual?”

Berensky adăugă şi o prezicere: “Va veni timpul, zicea el, când împrejurările s-ar putea să-i oblige pe unii dintre voi să comunice cu o societate de primate în termenii

proprii acesteia. Numai atunci vor deveni fiinţele umane conştiente de egoismul în care s-au complăcut cu privire la aceste animale”.

Expediţia ERTS, izolată în adâncul pădurii ecuatoriale congoleze, era acum pusă în faţa unei asemenea probleme. Confruntaţi cu o nouă specie de animale, asemănătoare gorilelor, trebuiau cumva să se descurce cu acestea în proprii lor termeni.

Seara. Elliot transmise banda cu înregistrarea răsuflărilor la Houston, iar de acolo la San Francisco. Conversaţia care urmă transmisiei fu scurtă.

Seamans scrise:

PRMIT TRANSMSIA. SE FACE.

IMP – TRBUIE TRDUCREA RPD. CÂND?

ANLIZA COMPTR DIFCLĂ – PROBLMLE TRADCRII DPĂŞSC GRDUL DIFICLTATE LSC/LSJ.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ross.

— Zice că problemele pe care le ridică traducerea depăşesc gradul de dificultate al traducerii limbajului prin semne chinez sau japonez.

Ross nu ştiuse că există limbaj prin semne chinez şi japonez, dar Elliot o lămuri că există limbaje prin semne pentru toate limbile importante, fiecare cu regulile lui. Spre exemplu. LSB, limbajul prin semne britanic, era total diferit de LSA, limbajul prin semne american, cu toate că limba engleză scrisă şi vorbită în cele două ţări era teoretic aceeaşi.

Diferitele limbaje prin semne aveau gramatică şi sintaxă diferită şi se supuneau chiar şi unor tradiţii de semnalizare diferite. Limbajul prin semne chinez folosea degetul mijlociu pentru a împunse cu el în afară, cu mai multe semnificaţii, precum PESTE DOUĂ SĂPTĂMÎNI sau FRATE, deşi această gesticulaţie era insultătoare şi inacceptabilă în cazul limbajului prin semne american.

— Dar ăsta este un limbaj vorbit, zise Ross.

— Da, acceptă Elliot, dar este o problemă complicată. Şi nu suntem pe cale de a-l descifra prea curând.

Până la căderea nopţii, mai aveau la dispoziţie încă două informaţii. Ross rulă, prin Houston, două simulări pe computer, care reveniră cu o durată probabilă de trei zile şi o deviaţie standard de două pentru găsirea minelor de diamant. Ceea ce însemna că trebuiau să fie pregătiţi să reziste pe poziţie cinci zile. Mâncarea nu era o problemă, dar muniţia era: Munro propuse să folosească gaze lacrimogene.

Se aşteptau ca gorilele să încerce un alt mod de a ataca, ceea ce se şi întâmplă imediat după căderea întunericului. Bătălia din noaptea de douăzeci şi trei iunie fu punctată de exploziile cavernoase ale bidoanelor şi de fâsâitul gazului. Strategia fu eficace; gorilele fură respinse şi nu se mai întoarseră în acea noapte.

Munro era mulţumit. Anunţă că aveau suficient gaz lacrimogen pentru a ţine la distanţă gorilele timp de o săptămână întreagă, poate chiar mai mult. Pentru moment, se părea că îşi rezolvaseră problemele.

ZIUA 12: Zinj

24 iunie, 1979

1. Ofensiva

Puţin după răsăritul soarelui, descoperiră trupurile lui Mulewe şi Akari, alături de cortul lor. Aparent, atacul din noaptea precedentă fusese o diversiune care permisese uneia dintre gorile să pătrundă în împrejmuire, să-i omoare pe hamali şi să iasă apoi afară.

Cel mai tulburător era faptul că nu reuşeau să găsească nici o indicaţie asupra modului în care gorila trecuse de gardul electrificat, la venire şi la plecare.

O cercetare mai atentă puse în evidenţă o porţiune în care gardul fusese sfâşiat în partea de jos. Alături, pe pământ, se afla un băţ. Gorilele folosiseră băţul pentru a ridica partea de jos a gardului, permiţând uneia dintre ele să se târască prin spărtură. Iar înainte de a pleca, refăcuseră cu grijă aspectul iniţial al gardului.

Gradul de inteligenţă implicat de un asemenea comportament era greu de acceptat.

— Iar şi iar, spunea Elliot mai târziu, ne ciocneam de propriile noastre prejudecăţi în legătură cu animalele. Continuam să ne aşteptăm ca gorilele să se comporte prosteşte, într-un mod stereotip, dar nu se întâmpla deloc aşa. Nu le tratam deloc ca pe nişte adversari flexibili şi receptivi, cu toate că ne reduseseră numărul cu o pătrime.

Munro accepta cu greu ostilitatea calculată a gorilelor. Experienţa îl învăţase că animalele în stare de libertate erau indiferente faţă de om. În cele din urmă, ajunse la concluzia că “animalele astea au fost instruite de oameni, şi trebuie să le consider ca pe oameni, întrebarea devine: ce ar trebui să fac dacă ar fi oameni?”

Pentru Munro, răspunsul era clar: să preia ofensiva.

Amy fu de acord să-i conducă la locul din junglă unde spunea că trăiesc gorilele. Pe la ora zece în acea dimineaţă, se deplasau de-a lungul pantelor nordice ale oraşului, cu armele în mână. Nu dură mult până să întâlnească urme de gorilă – grămezi de bălegar şi culcuşuri, amenajate pe pământ şi prin copaci. Munro fu tulburat de ceea ce văzu: unii copaci adăposteau douăzeci sau treizeci de cuiburi, sugerând o mare populaţie de animale.

Zece minute mai târziu, dădură peste un grup de zece gorile cenuşii, care se hrăneau cu fructele suculente ale viţelor sălbatice: patru masculi, trei femele, un pui mare şi doi mai mici. Adulţii erau leneşi, încălzindu-se la soare, mâncând la întâmplare. Alte câteva animale dormeau întinse pe spate, sforăind sonor. Păreau cu toate extrem de lipsite de orice grijă.

Munro făcu un semnal cu mâna; piedicile armelor ţăcăniră. Se pregătea să deschidă focul asupra grupului, când Amy începu să-l tragă de cracul pantalonului. Privi în jur şi avu "şocul vieţii. Pe pantă în sus era un alt grup, cam zece sau douăsprezece animale, apoi au văzut un alt grup, şi altul şi altul şi încă unul. Trebuie să fi fost vreo trei sute sau chiar mai multe. Versantul mişuna de gorile cenuşii".

Cel mai numeros grup de gorile văzut vreodată în libertate fusese de treizeci şi unu de indivizi, în Kabara, în 1971, dar chiar şi numărul acela era disputat. Cei mai mulţi cercetători sugerau că fuseseră văzute două grupuri, aflate la foarte mică distanţă, de vreme ce mărimea obişnuită a grupurilor era de zece până la cincisprezece indivizi. Elliot găsi trei sute de indivizi, o privelişte "înspăimântătoare". Dar el fu încă mai impresionat de comportamentul animalelor. Cum frunzăreau şi mâncau în lumina soarelui, se comportau foarte asemănător cu

gorilele obişnuite în stare de libertate, dar erau şi diferenţe importante.

“De la prima vedere, n-am avut nici o îndoială că aveau un limbaj. Vocalizările lor şuierătoare erau izbitoare şi constituiau în mod clar o formă de limbaj. În plus, mai foloseau şi un limbaj prin semne, deşi nu era nimic din ceea ce ştiam noi. Gesticulaţia lor era făcută cu braţele larg deschise, într-o manieră graţioasă, aducând mai degrabă cu dansatorii thai. Aceste mişcări ale braţelor păreau să întregească sau să adauge ceva vocalizărilor oftate. În mod evident, gorilele fuseseră învăţate, sau îşi elaboraseră ele singure, un sistem de limbaj mult mai sofisticat decât limbajul prin semne ai maimuţelor din laboratoarele secolului douăzeci”.

În vreme ce anumite zone ale creierului lui considerau această descoperire extraordinar de interesantă, Elliot împărtăşea teama celor din jur. Ghemuiţi în spatele frunzişului bogat, îşi ţineau cu toţi respiraţia şi priveau la gorilele ce se hrăneau pe versantul celălalt. Deşi gorilele păreau liniştite, oamenii care le urmăreau simţeau o încordare vecină cu panica stând atât de aproape de un asemenea număr mare de animale. În cele din urmă, la semnul lui Munro, se retraseră pe unde veniseră şi reveniră în tabără.

Hamalii săpau morminte pentru Akari şi Mulewe, în interiorul taberei. Discutând ce aveau de făcut, îşi amintiră cu groază de primejdia prin care trecuseră. Munro îi spuse lui Elliot:

— Nu par a fi agresive în timpul zilei.

— Nu, răspunse Elliot. Comportamentul lor pare tipic, dacă nu chiar mai greoi decât ai gorilelor obişnuite, în timpul zilei. Probabil că cei mai mulţi dintre masculi dorm ziua.

— Câte animale de pe versant erau masculi? întrebă Munro.

Ajunseseră deja la concluzia că numai masculii participaseră la atacuri; Munro încerca o evaluare.

Elliot răspunse:

— Cele mai multe studii au arătat că masculii adulţi reprezintă cam cincisprezece la sută dintre membrii grupurilor. Şi cele mai multe studii au arătat că observaţiile izolate subestimează mărimea grupurilor cu douăzeci şi cinci la sută. Sunt mai multe animale decât vezi la prima vedere.

Aritmetica asta avea darul să descurajeze. Ei număraseră trei sute de gorile pe versant, ceea ce însemna că erau probabil patru sute, din care cincisprezece la sută masculi, ceea ce însemna că erau şaizeci de atacatori din rândurile animalelor, faţă de numai nouă inşi câţi număra grupul lor defensiv.

— Greu, zise Munro, clătinând din cap.

Amy avea o soluţie. Ea semnaliză:

— *Merge acum*.

Ross întrebă ce spusese, iar Elliot îi răspunse:

— Vrea să plece. Cred că are dreptate.

— Nu fi ridicol, zise Ross, încă n-am găsit diamantele. Nu putem pleca acum.

— *Merge acum*, semnaliză Amy iarăşi.

Priviră la Munro. Într-un fel, grupul hotărâse ca Munro să decidă în legătură cu ceea ce aveau de făcut în continuare.

— Vreau şi eu, ca oricare, diamantele, zise ei. Dar nu ne vor fi de prea mare folos dacă murim. Nu avem de ales. Trebuie să plecăm, dacă putem.

Ross înjură, în stil texan cu înflorituri.

Elliot îi spuse lui Munro.

— Ce vrei să spui cu: “dacă putem?”

— Vreau să spun că s-ar putea să nu ne lase să plecăm.

2. Plecarea

Urmând instrucţiunile lui Munro, luară numai proviziile strict necesare de hrană şi de muniţie. În rest, părăsiră absolut totul – corturi, perimetru de apărare, echipamentul de comunicaţii, totul, în luminişul scăldat de soarele de amiază.

Munro aruncă o privire peste umăr şi speră că făcea ceea ce trebuia. În anii şaizeci, mercenarii din Congo aveau o regulă ironică: "Nu pleca de-acasă!" Avea multe înţelesuri, inclusiv pe acela, evident, că nici unul dintre ei nu ar fi venit în Congo, în primul rând. De asemenea, însemna că, odată stabilit într-o tabără fortificată sau oraş colonial, nu era înţelept să mai calci în afară, în jungle înconjurătoare, indiferent de provocare. Mai mulţi prieteni ai lui Munro o încasaseră în junglă, pentru că plecaseră nebuneşte de-acasă. Le soseau ştiri: "Digger a încasat-o săptămâna trecută în afara Stanleyville-ului." "În afară? De ce-o fi plecat de-acasă?"

Munro conducea acum expediţia în afară, iar acasă era mica tabără argintie, cu perimetru! ei de protecţie, pe care o lăsau în urmă. În tabără nu erau decât nişte raţe domestice pentru gorilele atacatoare. Mercenarii aveau ceva de spus şi despre asta: "Mai bine o raţă domestică decât una moartă".

Mergând prin pădurea ecuatorială, Munro era conştient până la durere de faptul că şirul indian ce şerpuia în urma lui era cea mai vulnerabilă formaţie de apărare. Când drumul se îngusta, era atent la fiecare mişcare a frunzişului. Nu-şi amintea ca această potecă să fi fost atât de strâmtă la venirea către oraş. Acum erau asaltaţi de ferigi dese şi de palmieri cu frunzele răsfirate. Gorilele se puteau afla ia numai câţiva paşi, ascunse în frunzişul des, iar ei n-ar fi ştiut până ce n-ar fi fost prea târziu.

Mergeau fără oprire.

Munro se gândea că, odată ajunşi la pantele estice ale lui Mukenko, aveau să fie în siguranţă. Gorilele cenuşii

erau localizate în apropierea oraşului şi nu i-ar fi urmărit până prea departe. O oră sau două de mers, şi ar fi fost în afară de orice pericol.

Îşi verifică ceasul: mergeau de zece minute.

Şi chiar atunci, auzi oftatul. Părea că vine din toate direcţiile. Văzu frunzişul mişcându-se înaintea lui, ca legănat de vânt.

Numai că nu era nici un pic de vânt. Auzi mai puternic oftatul.

Coloana se opri la marginea unei râpe urmând firul unui pârâu, cu maluri abrupte de-o parte şi de alta. Era un loc perfect pentru o ambuscadă. Munro auzi clămpănitul piedicilor armelor în lungul liniei. Kahega veni la el:

— Căpitane, ce ne facem?

Munro urmări mişcarea frunzişului şi auzi oftatul. Nu putea decât să ghicească numărul celor ascunşi în tufişuri. Douăzeci? Treizeci? În orice caz, prea mulţi.

Kahega arătă spre versant, la o potecă ce trecea pe deasupra râpei.

— O luăm în sus pe acolo?

Mult timp Munro nu răspunse, în cele din urmă zise:

— Nu, nu pe acolo!

— Atunci pe unde, căpitane?

— Înapoi, spuse Munro. Ne întoarcem înapoi.

Când se îndepărtară de râpă, oftatul se stinse, iar frunzişul încetă să se mai mişte. Aruncând peste umăr o ultimă privire înapoi, râpa nu părea decât o trecere obişnuită prin jungla, lipsită de orice ameninţare. Dar Munro ştia adevărul. Nu puteau pleca.

3. Întoarcerea

Ideea îi veni lui Elliot într-o străfulgerare a minţii. “Stând în mijlocul taberei,” povestea el după aceea, “mă uitam la Amy, care-i semnaliza lui Kahega. Amy cerea ceva de băut, dar Kahega nu cunoştea limbajul prin semne

american, şi continua să ridice din umeri, neputincios. Îmi trecu prin cap că abilităţile lingvistice al gorilelor cenuşii erau în acelaşi timp şi marele lor avantaj şi punctul lor slab”.

Elliot propuse să captureze o singură gorilă cenuşie, s-o înveţe limbajul semnelor şi să folosească acest limbaj pentru a stabili comunicarea cu celelalte animale. În condiţii normale, ar fi durat mai multe luni să înveţe un nou limbaj folosit de maimuţe, dar Elliot credea că el ar putea-o face în câteva ore.

Seamans era deja în lucru cu verbalizările gorilelor cenuşii; tot ce-i mai trebuia erau câteva date în plus. Dar Elliot ajunsese deja la concluzia că gorilele cenuşii foloseau o combinaţie între sunete şi semne. Iar limbajul prin semne era uşor de învăţat.

La Berkeley, Seamans elaborase un program pentru computer numit APE[28]. APE putea s-o observe pe Amy şi să atribuie semnificaţii semnelor pe care le făcea. De vreme ce APE folosea subrutine de program abandonate de armată, utilizate la descifrarea codurilor, el putea să identifice noi semne şi să le şi traducă. Cu toate că APE era gândit să lucreze cu Amy în limbajul prin semne american, nu existau motive pentru care n-ar fi lucrat cu un limbaj cu desăvârşire nou.

Dacă reuşeau să stabilească legătura prin satelit din Congo la Houston şi la Berkeley, puteau să introducă date video, obţinute prin filmarea unui animal captiv, direct în programul APE. Iar APE promite o viteză de traducere mult superioară oricărui observator uman. (Programele de calculator ale armatei erau proiectate să descifreze codurile duşmanilor în timp de câteva minute).

Elliot şi Ross erau convinşi că va merge; Munro nu. El făcu câteva comentarii discreditante în legătură cu interogarea prizonierilor de război:

---

28 APE – Animal Pattern Explanation (engl.) = explicarea structurilor animale; ape (engl.) = maimuța primată (n. tr.)

— Ce ai de gând să faci, zise el, să torturezi un animal?

— Vom folosi starea de stres, răspunse Elliot, pentru a-l face să vorbească.

Îşi pregăti materialele de test, punându-le alături, pe pământ: o banană, un vas cu apă, o bomboană, un băţ, un ciorchine zemos de viţă sălbatică, plăcile din piatră. O s-o băgăm în toţi dracii, dacă va fi nevoie.

— Pe ea?

— Bineînţeles, zis Elliot, încărcându-şi arma cu Thorelen. Pe ea.

4. Captura

Voia o femelă fără pui. Un pui putea crea probleme.

Strecurându-se printre tufişurile ce-i ajungeau până la piept, ajunse pe baza unei creste ascuţite şi văzu nouă animale strânse dedesubt: doi masculi, cinci femele şi doi pui tineri.

Gorilele mâncau verdeaţă prin junglă, douăzeci de picioare dedesubtul locului unde se afla el. Urmări grupul destul timp ca să se asigure că toate femelele foloseau limbajul şi că nu mai era nici un pui ascuns prin frunziş. Apoi, aşteptă să-i surâdă norocul.

Gorilele se hrăneau la întâmplare printre ferigi, smulgând lăstari fragezi, pe care-i mestecau apoi alene. După câteva minute, una dintre femele se desprinse de grup şi veni mai în sus, să-şi caute hrană mai pe plac către vârful înălţimii pe care se alia Elliot, ghemuit sub tufişuri. Se depărtase de restul grupului la mai bine de zece iarzi.

Elliot ridică pistolul cu săgeţi cu ambele mâini şi ochi. Gorila era într-o poziţie perfectă. Aşteptă puţin, apoi apăsă încet pe trăgaci... şi-şi pierdu echilibrul pe marginea crestei. Căzu şi se prăbuşi pe pantă în jos, exact în mijlocul gorilelor.

Elliot zăcea inconştient pe spate, douăzeci de picioare mai jos, dar pieptul i se mişca şi braţul îi tresărea; Munro

fu sigur că n-a păţit nimic. Singura grijă a lui Munro erau gorilele.

Gorilele cenuşii îl văzuseră pe Elliot căzând şi acum se îndreptau către el. Opt sau nouă animale se adunară în jurul lui, privindu-l impasibil, oftând.

Munro ridică piedica armei.

Elliot gemu, îşi duse mâna la cap şi deschise ochii. Munro văzu cum Elliot înţepeneşte la vederea gorilelor, dar nu se clinti. Trei masculi adulţi se ghemuiră lângă el şi Munro înţelese delicateţea situaţiei lui. Elliot răsturnat ia pământ fără să mişte, timp de aproape un minut. Gorilele şopteau şi făceau semne, dar nu se apropiau mai mult. În cele din urmă, Elliot se ridică într-un cot, ceea ce declanşă o explozie de semne, dar fără o atitudine direct ameninţătoare.

Pe versantul de deasupra, Amy îl trase pe Munro de cracul pantalonilor, semnalizând larg şi apăsat. Munro dădu din cap; nu înţelegea; îşi ridică iar arma, dar Amy îl muşcă de rotulă. Durerea fu îngrozitoare. Tot ceea ce putu Munro să facă fu să se abţină să nu ţipe.

Elliot, zăcând la pământ, încerca să-şi controleze respiraţia. Gorilele erau foarte aproape – destul de aproape ca să le poată atinge cu mâna, destul de aproape ca să le poată simţi mirosul de sudoare, mirosul de mucegai al trupurilor lor. Erau agitate; masculii începură să mormăie, un ho-ho-ho ritmic.

Hotărî că era mai bine să se ridică în picioare, încet, metodic. Se gândi să pună oarecare distanţă între el şi animale, pentru ca simţul lor de primejdie să diminueze. Dar îndată ce începea să mişte, mormăitul crescu în intensitate, iar unul dintre masculi începu mişcarea de crab, în laterală, izbind în pământ cu palmele deschise.

Imediat, Elliot se întinse iar la pământ. Gorilele se liniştiră, iar el hotărî că făcuse ceea ce trebuia. Animalele fuseseră nedumerite de această fiinţă umană prăvălindu-se

în mijlocul lor: aparent nu se aşteptaseră la contactul cu oamenii în zonele lor de hrănire.

Elliot se decise să le aştepte, rămânând la nevoie şi ore în şir întins pe spate, până când îşi vor pierde interesul şi vor pleca.

Respira liniştit, regulat, conştient de faptul că transpira. Probabil că mirosea a frică, dar, ca şi oamenii, gorilele aveau simţul mirosului puţin dezvoltat. Nu reacţionau la mirosul fricii. Aşteptă. Gorilele oftau şi semnalizau rapid, încercând să hotărască ce să facă. Apoi, un mascul reluă mişcarea de crab, după care începu să izbească pământul, privindu-l ţintă pe Elliot. Acesta nu clinti. I se perindară prin minte etapele comportamentului de atac: mormăieli, deplasare laterală, bătaia în pământ, smulgerea ierbii, izbirea cu palmele în piept.

Atacul. Gorila mascul începu să smulgă iarba. Elliot îşi simţea inima bătându-i nebuneşte. Era un animal uriaş, având pe puţin trei sute de livre. Se înălţă pe picioarele din spate şi începu să se lovească cu palmele în piept, scoţând un zgomot dogit. Elliot se întrebă ce făcea Munro acolo sus. Şi atunci auzi nişte trosnituri; se uită şi o văzu pe Amy rostogolindu-se pe pantă în jos, frânându-şi căderea, agăţându-se de crengi şi de ferigi. Ateriză la picioarele lui Elliot.

Gorilele fură cum nu se poate mai surprinse. Masculul cel mare încetă să se mai lovească în piept, pică din poziţia ridicată, şi se holbă la Amy.

Amy mârâi.

Masculul uriaş se îndreptă ameninţător către Peter, fără să-şi ia ochii de la Amy. Amy îl urmărea fără să clipească. Era un test clar de dominare. Masculul se apropie tot mai mult, fără nici o ezitare.

Amy scoase un muget, un sunet asurzitor; Elliot tresări de surprindere. O mai auzise tăcând astfel doar o dată sau de două ori, în momente de furie extremă. Era neobişnuit pentru femele să răcnească, şi celelalte gorile erau

alarmate. Antebraţele lui Amy se înţepeniră, spinarea îi deveni rigidă, faţa încordată. Se uita fix la mascul şi răcni iar.

Masculul se opri, înclinându-şi capul într-o parte. Părea că stă pe gânduri, în cele din urmă bătu în retragere, alăturându-se semicercului de gorile cenuşii ce stăteau în jurul capului lui Elliot.

Amy îşi puse în mod deliberat, mâna pe piciorul lui Elliot, stabilind posesiunea. Un mascul tânăr, de patru sau cinci ani se repezi înainte, impulsiv, dezvelindu-şi dinţii. Amy îl plesni peste faţă şi tânărul se retrase scâncind la adăpostul oferit de grupul lui.

Amy se uită fioros la celelalte gorile. Apoi începu să semnalizeze.

— *Plecaţi lăsaţi Amy plecaţi*.

Gorilele nu răspunseră.

— *Peter om bun*.

Păru însă conştientă că gorilele nu o înţelegeau, pentru că făcu atunci ceva remarcabil: oftă, scoţând acelaşi sunet şuierător pe care-l produceau gorilele cenuşii.

Gorilele cenuşii fură surprinse şi se uitară unele la altele.

Dar dacă Amy le vorbea pe limba lor, aceasta nu avea nici un efect: rămaseră unde se aflau. Şi cu cât ofta ea mai mult, cu atât reacţia era mai slabă, până ce, în final, începură să se uite la ea prosteşte.

Nu o scotea la cap cu ele.

Amy veni la capul lui Peter şi începu să-l mângâie, trăgându-l de barbă şi de păr. Gorilele cenuşii semnalizară rapid. Apoi, masculul cel mare începu iarăşi să ritmeze: ho-ho-ho. Când văzu asta, Amy se întoarse către Peter şi semnaliză:

— *Amy îmbrăţişează Peter.*

Elliot fu surprins: Amy nu se oferise niciodată să-l îmbrăţişeze. De obicei se mulţumea ca Peter s-o îmbrăţişeze şi s-o scarpine.

Elliot se ridică în capul oaselor şi ea îl trase imediat la piept, apăsându-i faţa în blana ei. Dintr-o dată, gorila mascul încetă să mai mormăie. Gorilele cenuşii începură să dea înapoi, ca şi când comiseseră vreo greşeală. În acel moment, Elliot înţelese: Amy îl trata ca pe copilul ei.

Acesta era comportamentul clasic al primatelor în situaţii de agresiune. Primatele dovedeau o puternică inhibiţie împotriva vătămării puilor şi această inhibiţie era invocată de animalele adulte în multe situaţii. Babuinii masculi îşi încetau adesea lupta când unul dintre masculi înhăţa un pui şi-l strângea la piept; vederea micului animal oprea continuarea atacului. Cimpanzeii arătau variante mai subtile ale aceluiaşi lucru. Dacă joaca tinerilor devenea prea brutală, un mascul îl apuca pe unui dintre ei şi-l strângea matern, chiar dacă în acest caz atât părintele, cât şi copilul erau simbolici. Totuşi, postura era suficientă pentru a evoca inhibiţia în faţa continuării violenţei. În acest caz, Amy nu numai că oprea atacul masculului, dar îl şi proteja pe Elliot, bătându-l ca pe un copil – dacă gorilele aveau să accepte un copil cu barbă, de şase picioare înălţime.

Acceptară.

Dispărură în dosul frunzişului. Amy îl slăbi din teribila strânsoare pe Elliot, îl privi şi semnaliză:

— *Lucruri tâmpite*.

— Mulţumesc, Amy, spuse ei şi-o sărută.

— *Peter scarpină Amy. Amy gorilă bună*.

— Ai câştigat, spuse el, şi o scărpină următoarele câteva minute, în vreme ce ea se rostogolea pe pământ, mormăind fericită.

Era ora două după-amiază când se întoarseră în tabără. Ross întrebă:

— Ai adus gorila?

— Nu, răspunse Elliot.

— Lasă, n-are nici o importanţă, spuse Ross, pentru că n-am putut prinde Houstonul.

Elliot fu surprins:
— Iarăşi bruiaj electronic?
— Mai rău de atât, răspunse Ross.
Încercase timp de o oră să prindă legătura cu Houston-ul, dar nu reuşise. De fiecare dată, legătura se întrerupea după câteva secunde, în cele din urmă, după ce se convinse că nu era nici o problemă cu echipamentul ei, verifică şi data.
— Azi e douăzeci şi patru iunie, spuse ea. Am avut dificultăţi în comunicare cu cealaltă expediţie Congo şi în douăzeci şi opt mai. Adică acum douăzeci şi şapte de zile.
Cum Elliot tot nu pricepea, Munro spuse:
— Îţi spune că-i solară.
— Exact, zise şi Ross. Este o disturbanţă ionică de origine solară.
Cele mai multe discontinuităţi în ionosfera terestră – stratul subţire de molecule ionizate dintre cincizeci şi două sute cincizeci de mile de la suprafaţa Pământului – erau provocate de fenomene precum petele de pe suprafaţa soarelui. De vreme ce soarele se rotea în douăzeci şi şapte de zile, aceste perturbări reapăreau adesea şi o lună mai târziu.
— O.K., zise Elliot, e solară. Cât o să dureze?
Ross dădu din cap.
— În mod normal aş fi spus că doar câteva ore, cel mult o zi. Dar asta pare a fi o perturbaţie majoră, a apărut foarte brusc. În urmă cu cinci ore aveam o comunicaţie perfectă... iar acum nu mai avem deloc. Se întâmplă ceva neobişnuit. Ar putea dura şi o săptămână.
— Nici o comunicaţie timp de o săptămână? Nici o legătură cu computerul, nimic-nimic?
— Întocmai, zise Ross plat. Din acest moment, suntem complet rupţi de lumea din afară.

5. Izolarea

Cea mai puternică explozie solară din 1979 a fost înregistrată în data de douăzeci şi patru iunie, de către Observatorul Kitt Peak, de lângă Tucson. Arizona, şi raportată, în mod corespunzător, către Centrul de Servicii privind Spaţiul Cosmic din Boulder, Colorado. La început. CSSC nu crezu datele ce-i parveneau: chiar şi după standardele gigantice ale astronomiei solare, această perturbare, desemnată în cataloage prin indicativul 78/06/414aa, era un monstru.

Cauza exploziilor solare este necunoscută, dar ele sunt asociate în general cu petele solare. În cazul acesta, perturbaţia apăru ca o pată extrem de strălucitoare, de zece mii de mile în diametru, afectând nu numai liniile spectrale ale hidrogenului şi ale calciului ionizat, ci şi spectrul luminii albe a soarelui. O asemenea explozie "în spectru continuu" era extrem de rară.

CSSC nu putu crede nici consecinţele calculate. Exploziile solare degajă o cantitate enormă de energie; chiar şi o explozie modestă poate emite o cantitate de radiaţie ultravioletă de două ori mai mare decât cantitatea emisă de întreaga suprafaţă solara. Dar explozia 78/06/414aa aproape tripla emisiile ultraviolete. În opt minute şi treizeci de secunde de la apariţie – timpul necesar ca lumina soarelui să ajungă pe Pământ – această răbufnire de radiaţie ultravioletă începu să macine ionosfera terestră.

Consecinţa exploziei fu aceea că toate comunicaţiile radio de pe o planetă, aflată la nouăzeci şi trei de milioane de mile depărtare, sufereau serioase întreruperi. Aceasta era valabil în special pentru transmisiile radio care foloseau puteri joase de semnal. Posturile comerciale de radio, generând kilowaţi de putere erau prea puţin afectate, dar Expediţia Congo, transmiţând semnale de ordinul a douăzeci de mii de waţi, nu era în stare să stabilească legătura cu satelitul. Şi cum erupţia solară

emitea şi radiaţii X şi particule atomice, care nu atingeau Pământul decât după o zi întreagă. Întreruperea comunicaţiilor radio avea să mai dureze cel puţin încă o zi, dar probabil că mai mult de atât. La ERTS, în Houston tehnicienii îi raportară lui Travis că CSSC prevedea că perturbările la nivelul ionosferei vor dura între patru şi opt zile.

— Asta este. Ross probabil că-şi va da şi ea seama, spuse tehnicianul, când nu va putea restabili legătura în cursul zilei de azi.

— Au nevoie de cuplarea aia ia computer, zise Travis.

Personalul ERTS rulase cinci simulări pe computer şi rezultatul era mereu acelaşi: expediţia lui Ross era în mare primejdie, imediat după ce devenise o mică armată. Şansele de supravieţuire estimate arătau “zero virgulă doi patru patru” – doar o şansă din patru ca Expediţia Congo să scape cu viaţă, punând la socoteală şi ajutorul oferit de conectarea la computer, care acum era imposibilă.

Travis se întreba dacă Ross şi ceilalţi chiar realizau gravitatea situaţiei în care se aflau.

— Vreo nouă Bandă cinci pe Mukenko? întrebă Travis.

Banda cinci, pe sateliţii Landsat, înregistra date în infraroşu.

În ultima lui trecere pe deasupra bazinului Congo. Landsat obţinuse noi informaţii semnificative cu privire la Mukenko. Vulcanul devenise mult mai fierbinte în cele nouă zile care se scurseseră de la ultima trecere a lui Landsat: creşterea temperaturii era de ordinul a opt grade.

— Nimic nou, răspunse tehnicianul. Iar computerele nu prevăd o erupţie. Patru grade de schimbare orbitală intră în eroarea de apreciere a sistemului, iar cele patru grade în plus nu mai au nici o valoare în prognoză.

— Asta-i una dintre probleme, spuse Travis. Dar cum or să se descurce cu maimuţele acum, dacă sunt decuplaţi de la computer?

Asta era şi întrebarea pe care şi-o puneau de aproape o oră şi cei din Expediţia Congo. Fără posibilitatea de a stabili comunicaţii, singurele computere erau cele din capetele lor. Iar aceste computere nu erau suficient de puternice.

Lui Elliot i se părea ciudat gândul că propriul lui creier era neadecvat. “Ne obişnuiserăm cu toţii să dispunem oricând de puterea computerelor”, spunea el după aceea.” în orice laborator decent puteai găsi oricâtă capacitate de memorie sau orice viteză de calcul voiai, zi şi noapte. Eram atât de obişnuiţi cu ea, încât o consideram firească.”

De bună seamă că până la urmă ar fi putut descifra limbajul maimuţelor, dar erau condiţionaţi de timp: nu aveau la dispoziţie luni, ei aveau ore. Lipsiţi de posibilitatea de acces la programul AFE, situaţia lor se anunţa foarte grea. Munro spunea că nu puteau supravieţui unei alte nopţi de atac frontal, iar ei aveau toate motivele să se aştepte la un atac în acea noapte.

Salvarea lui Elliot de către Amy le sugeră planul. Amy dovedise oarecare abilitate în comunicarea cu gorilele cenuşii: poate era în stare să traducă şi pentru ei.

— Merită încercarea, insistă Elliot.

Din nefericire, Amy însăşi nega această posibilitate. Răspunzând la întrebarea “Poate Amy să vorbească cu lucrurile?”, ea semnaliză: “*Nu vorbeşte*”.

— Deloc? întrebă Elliot, amintindu-şi felul în care semnalizase ea. Peter vede că Amy vorbeşte lucruri vorbeşte.

— *Nu vorbeşte. Fac zgomot*.

El trase de aici concluzia că ea era în stare să mimeze verbalizările gorilelor, dar nu le înţelegea semnificaţia. Trecuse de ora două; mai aveau doar patru sau cinci ore până la căderea nopţii.

Munro spuse:

— Las-o baltă! E clar că nu ne poate ajuta.

Munro prefera să ridice tabăra şi să-şi croiască drum la lumina zilei. Era convins că nu vor putea supravieţui unei alte nopţi printre gorile.

Dar ceva îl frământa pe Elliot.

După ani de zile de lucru cu Amy, ştia că ea dădea dovadă de o exasperantă înţelegere literală a lucrurilor. Cu Amy, mai ales când ea se simţea necooperantă, era nevoie să fii cât mai precis pentru a-i obţine răspunsul potrivit. Se uită deci la Amy şi spuse:

— Amy vorbeşte lucruri vorbeşte?

— *Nu vorbeşte*.

— Amy înţelege lucruri vorbeşte?

Amy nu răspunse. Mesteca preocupată mlădiţe de viţă sălbatică.

— Amy, ascultă la Peter!

Ea se uită la el.

— Amy înţelege lucruri vorbeşte?

— *Amy înţelege lucruri vorbeşte*, semnaliză ea la rândul ei.

O făcu atât de natural încât el se întrebă în prima clipă dacă ea înţelesese ce o întreba.

— Amy priveşte lucruri vorbeşte. Amy înţelege vorbeşte?

— *Amy înţelege*.

— Amy sigură?

— *Amy sigură*.

— Să fiu al naibii, exclamă Elliot.

Munro clătină din cap.

— Nu mai avem decât câteva ore de lumină, zise el. Şi chiar dacă le înveţi limba, cum ai să le vorbeşti?

6. Amy vorbeşte lucruri vorbeşte

La ora trei după-amiază. Elliot se afla împreună cu Amy pe versant, ascunşi complet în frunziş. Singurul semn al prezenţei lor era corpul subţire al microfonului, care ieşea

dintre frunze. Microfonul era conectat la camera video aflată la picioarele lui Elliot, pe care acesta o folosea pentru a înregistra sunetele emise de gorilele aflate mai jos, pe pantă.

Singura dificultate era de a stabili asupra căreia dintre gorile era îndreptat microfonul direcţional şi asupra căreia dintre gorile era Amy concentrată, precum şi dacă era vorba despre una şi aceeaşi gorilă. Nu putea fi sigur deloc că Amy traducea verbalizările şoptite ale aceluiaşi animal cu cel pe care îl înregistra el. Erau opt gorile în cel mai apropiat grup, iar Amy nu se putea concentra. O femelă avea un pui de şase luni, la un moment dat, când puiul fu înţepat de o albină, Amy semnaliză: copil rău. Iar Elliot înregistra un mascul.

“Amy”, semnaliză el, “este atentă”.

— *Amy este atentă. Amy gorilă bună*.

“Da”, semnaliză el “Amy gorilă bună. Amy este atentă lucru bărbat.”

— *Amy nu place*.

El înjură pe tăcute şi şterse o jumătate de oră de înregistrare cu traducerile lui Amy. În mod evident, ea era mereu atentă la gorila la care nu trebuia. Începând banda de la capăt, Elliot se hotărî ca de astă dată să înregistreze orice suscita atenţia lui Amy. Semnaliză:

“Ce lucru priveşte Amy?”

— *Amy priveşte copil*.

Asta nu mergea, pentru că puiul nu vorbea. Semnaliză:

“Amy priveşte lucru femeie”.

— *Amy place priveşte copil*.

Această dependenţă de Amy era ca un vis urât. Se afla în mâinile unui animal a cărui gândire şi comportament îi erau aproape de neînţeles; era rupt de societatea oamenilor şi a maşinilor oamenilor, ceea ce-i sporea dependenţa de animal; şi cu toate astea, trebuia să se bizuie pe ea.

După încă o oră, când lumina soarelui începea să pălească, o luă cu Amy pe pantă în jos, către tabără.

Munro aranjase cum putuse mai bine.

În primul rând, săpase o serie de gropi, în genul capcanelor pentru elefanţi, împrejurul taberei: erau adânci, cu ţepuşe în mijloc şi acoperite cu crengi şi frunze. Lărgise în mai multe locuri şanţul şi înlăturase trunchiurile de copaci şi arbuştii care puteau sluji drept poduri.

Tăiase crengile de jos ale copacilor care se întindeau până deasupra taberei, astfel încât, dacă gorilele s-ar fi căţărat în copaci, să fie oprite la cel puţin treizeci de picioare deasupra solului – prea sus pentru a sări.

Dădu arme de foc celor trei hamali care mai rămăseseră, Muzezi, Amburi şi Harawi, împreună cu bidoane conţinând gaze lacrimogene.

Împreună cu Ross, ridică la aproape două sute de amperi curentul ce trecea prin gardul de protecţie. Aceasta era intensitatea maximă pe care o putea suporta reţeaua subţire a gardului, fără a se topi; fuseseră obligaţi să reducă pulsaţia curentului de la patru la doi cicli pe secundă. Dar curentul transformase acum gardul dintr-o barieră de respingere, într-una mortală. Primele animale care ar fi atins gardul ar fi fost omorâte pe loc, cu toate că posibilitatea apariţiei de scurtcircuite sau chiar întreruperi ale curentului crescuse considerabil.

La sfârşit, Munro luă hotărârea cea mai grea. El încărcă dispozitivele cu tragere rapidă montate pe micile trepiede cu jumătate din muniţia rămasă. Când aceasta se va fi terminat, armele pur şi simplu aveau să înceteze să mai tragă. Din acest punct înainte. Munro conta pe Elliot şi pe Amy – şi pe traducerea lor.

Dar Elliot nu părea prea fericit când se întoarse de pe colină.

7. Apărarea finală

— Cât durează până eşti gata? îl întrebă Munro.

— Vreo două ore, poate ceva mai mult.

Elliot o rugă pe Ross să-l ajute, iar Amy se duse la Kahega, să capete de mâncare. Părea foarte mândră de ea şi se comporta ca o persoană importantă în cadrul grupului.

Ross întrebă:

— A mers?

— Aflăm imediat, răspunse Elliot.

Planul lui iniţial era să aplice singura modalitate de verificare internă a lui Amy pe care o avea la îndemână, prin luarea în considerare a repetiţiilor de sunete. Dacă ea tradusese sunetele cu consecvenţă, mereu în acelaşi fel, aceasta ar fi însemnat că poate avea încredere.

Dar munca aceasta era anevoioasă. Nu dispuneau decât de VTR[29] de jumătate de inci şi de magnetofonul de buzunar; nu aveau nici un cablu de conectare. Le prelinseră celorlalţi să facă linişte şi se apucară de verificări, derulări, reluări, ascultând sunetele şoptite.

Dintr-o dată îşi dădură seama că la auzul lor pur şi simplu nu erau în stare să deosebească sunetele – toate păreau la fel. Atunci, Ross avu o idee.

— Sunetele astea introduse, zise ea, ca semnale electrice.

— Da...

— Ei bine, emiţătorul de legătură are o memorie de 256K.

— Dar nu ne putem conecta ia computerul de la Houston.

— Nu la asta mă gândesc, zise Ross.

Îl lămuri că legătura prin satelit era realizată prin generarea de către computerul local a unui semnal intern

29 VTR = Video Tape Role (engl.) = rolă pentru bandă video (n. tr.)

de 256K – spre exemplu o schemă de testare video – corespunzător unui semnal transmis de Houston. Aceasta era modalitatea prin care se cuplau. Maşina era construită în acest fel, dar ei puteau folosi programul de stabilire a corespondenţei semnalelor şi în alte scopuri.

— Adică vrei să spui că îl putem folosi pentru a compara sunetele astea? întrebă Elliot.

Puteau, dar mergea incredibil de încet. Trebuiau să transfere sunetele de pe bandă în memoria computerului şi apoi să le reînregistreze în VTR, pe o altă pistă. Apoi trebuiau să introducă semnalul respectiv în memoria calculatorului şi să efectueze o a doua bandă de comparaţie pe VTR. Elliot se trezi pe post de asistent, privind-o pe Ross cum mânuia casete audio şi mini-dischete. La fiecare jumătate de oră. Munro se abătea pe la ei, ca să întrebe cum mergea; Ross devenea din ce în ce mai iute şi mai iritată.

— Mergem cât putem de repede, zicea ea.

Era ora opt.

Dar rezultatele erau încurajatoare; Amy era, într-adevăr, consecventă în traducere. Până la ora nouă, aveau corespondenţe cuantificate pentru aproape o duzină de cuvinte:

HRANA 0,9213 0.112
MĂNÂNCĂ 0,8844 0,334
APĂ 0,9978 0,004
BEA 0.7743 0,334
(AFIRMAŢII) DA 0,6654 0,441
(NEGAŢII) NU 0,8883 0,220
VINO 0,5459 0.440
MERGI 0,5378 0,404
SUNET COMPLEX:? DEPARTE 0,5444 0,343
SUNET COMPLEX:? AICI 0,6344 0,344
SUNET COMPLEX:? FURIE? RĂU 0,4232 0.477

Ross se dădu la o parte din faţa computerului.

— La dispoziţia dumneavoastră! îi spuse ea lui Elliot.

Munro se plimba de colo-colo prin împrejmuire. Erau momentele cele mai grele. Fiecare în aşteptare, la limită, cu nervii în piuneze. Ar fi stat la glume cu Kahega şi cu hamalii, dar Ross şi Elliot aveau nevoie de linişte, ca să-şi facă treaba. Ii aruncă o privire lui Kahega.

Kahega arătă către cer şi-şi frecă degetele împreună.

Munro încuviinţă dând din cap.

Simţise şi el umezeala grea din atmosferă, senzaţia aproape palpabilă de încărcătură electrică. Ploaia se apropia. Asta le mai trebuia, se gândi ei. În timpul după-amiezii se auziseră mai multe bubuituri şi explozii îndepărtate, pe care le interpretase ca fiind furtuni cu fulgere, undeva la mare distanţă. Doar că sunetul nu era cel ştiut; acestea erau ascuţite, fără reverberaţii, semănând mai mult cu nişte boom-uri sonice decât cu orice altceva. Munro le mai auzise, şi cam avea idee despre ce însemnau.

Se uită în sus către cerul întunecat al lui Mukenko, la lucirea palidă a Ochiului Diavolului. Privi şi la razele verzi ale laserelor, ce se încrucişau deasupra lor. Şi observă că una dintre raze se deplasa, până ce atinse frunzele copacilor.

În primul moment, se gândi că era o iluzie, că frunza era cea care se mişca, nu raza. Dar după o clipă, fu sigur: raza însăşi tremura, săltând în sus şi-n jos prin aerul nopţii.

Munro ştiu că acesta era un fapt prevestitor de rele, dar trebuia să mai aştepte; pe moment, erau alte griji, mai presante. Privi în partea opusă a taberei, la Elliot şi Ross, care erau aplecaţi asupra echipamentului lor, discutând liniştiţi şi comportându-se în general ca şi cum ar fi avut la dispoziţie tot timpul din lume.

De fapt. Elliot mergea cât de repede putea. Avea, înregistrate pe bandă, unsprezece cuvinte pe care se putea baza.

Problema Iui era acum să compună un mesaj fără echivoc. Iar aceasta nu era atât de simplu cum părea la prima vedere.

Şi asta dintr-un singur motiv: limbajul gorilelor nu era unul pur verbal. Gorilele foloseau, pentru transmiterea informaţiei, combinaţii de semne şi sunete. Aceasta ridica o problemă clasică cu privire la structura limbajului – cum era de fapt transmisă informaţia? (L.S. Verinski spunea, cândva, că nişte vizitatori extraterestri care i-ar urmări pe italieni vorbind ar putea trage concluzia că italiana este în esenţă un limbaj gesticular, cu sunete adăugate doar pentru accentuarea unor elemente ale limbajului.) Elliot avea nevoie de un mesaj simplu, care să nu depindă de gesturi adiţionale.

Dar nu avea deloc idee de sintaxa gorilelor, care putea, de cele mai multe ori, să modifice într-o măsură importantă înţelesul – diferenţa dintre “mă mănâncă” şi “mănâncă-mă”. Şi chiar şi un mesaj scurt putea fi ambiguu într-o altă limbă. De exemplu în limba engleză, expresia “look out”[30]. Confruntat cu aceste incertitudini, Elliot începu să se gândească să emită un singur cuvânt. Numai că nici unul dintre cuvintele de pe lista lui nu era potrivit. A doua posibilitate era de a emite mai multe mesaje scurte, pentru cazul în care unul era, în mod nepotrivit, ambiguu. În cele din urmă se hotărî asupra a trei mesaje: PLEACĂ. NU VENI şi AICI RĂU: două dintre aceste combinaţii aveau darul de a fi independente de ordinea cuvintelor.

Până la ora nouă, izolaseră deja componentele specifice ale sunetului. Dar le mai stătea în faţă încă o sarcină complicată. Lui Elliot îi trebuia o buclă, pentru repetarea sunetelor iarăşi şi iarăşi. Cel mai ia îndemână le era videocamera, care relua în mod automat redarea mesajului. Cele cinci sunete puteau fi introduse în

30 Fereşte-te, ai grijă (de tine), vezi (de tine) înseamnă, în general, opusul înţelesului său literal: priveşte in(spre) afară (engl.) (n. tr.)

memoria de 256K şi redate, dar timpul era la limită. În următoarea oră, învârtiră la butoane şi apăsară la clapete nebuneşte, încercând să apropie suficient de mult combinaţiile de cuvinte pentru a suna – în auzul lor – corect.

Până atunci, trecu de zece.

Munro apăru, având în mână arma cu laser.

— Crezi că vor merge toate astea?

Elliot dădu din cap.

— N-avem cum să ştim.

Îi năvăliră în minte o grămadă de obiecţiuni. Ei înregistraseră vocea unei femele, dar aveau să răspundă gorilele unei femele? Aveau să accepte sunetele vocii neînsoţite de semnalizarea făcută cu mâinile? Era mesajul clar? Erau spaţiile dintre sunete acceptabile? Aveau să le acorde atenţie gorilele?

Nu se putea şti. Nu aveau decât să încerce.

La fel de incertă era problema emiterii. Ross tăcuse un difuzor, scoţându-l pe cel mic din magnetofonul de buzunar şi lipindu-l de o umbrelă, pe un trepied extensibil. Acest difuzor improvizat producea un volum surprinzător de puternic, dar reproducerea era înfundată şi neconvingătoare.

Puţin după aceea, auziră primele sunete oftate.

Munro îşi roti arma cu laser prin întuneric; lumina roşie de activare licărea în capătul ţevii. Supraveghea frunzişul prin ochelarii de noapte. Din nou, oftatul se făcu auzit, venind din toate direcţiile; şi, deşi auzea frunzişul foşnind, nu vedea nici o mişcare în apropierea taberei. Maimuţele de prin copaci erau tăcute. Nu era decât oftatul, uşor, prevestitor de rele. Ascultând acum. Munro era convins că sunetele reprezentau un limbaj de o anumită formă şi…

O singură gorilă apăru, iar Kahega trase, raza lui laser străbătând noaptea ca o săgeată. DTR-urile clănţăniră şi

frunzişul fu împroşcat cu gloanţe. Gorila se retrase în linişte, într-un pâlc dens de ferigi.

Munro şi ceilalţi luară repede poziţie în lungul perimetrului, ghemuindu-se încordaţi, proiectându-şi umbrele formate de lumina infraroşie pe reţeaua de sârmă şi pe zidurile verzi ale junglei de dincolo de gard.

Oftatul continuă pentru încă câteva minute, apoi, treptat, se stinse, şi se tăcu iar linişte:

— Ce-a fost cu asta? întrebă Ross.

Munro se încruntă.

— Stai şi aşteaptă.

— Ce anume?

Munro clătină din cap. Făcu înconjurul perimetrului, privind la celelalte santinele, încercând să se lămurească. Anticipase de multe ori comportamentul animalelor – un leopard rănit în tufişuri, un bivol încolţit – dar asta era cu totul altceva. Era obligat să admită că nu ştia la ce să se aştepte. Fusese gorila care se arătase singură o iscoadă trimisă să le vadă apărarea? Sau începuse de fapt un atac, numai întrerupt din oarecare motive? Era o manevră menită să le macine nervii? Munro fusese martor la partide de vânătoare ale cimpanzeilor, care făceau scurte raiduri de ameninţare împotriva babuinilor, pentru a spori neliniştea întregii colonii înaintea asaltului propriu-zis, când izolau câteva animale tinere pentru pradă.

Atunci se auzi bubuitul tunetului. Kahega arătă spre cer, clătinând din cap. Acesta le era răspunsul.

— La naiba, zise Munro.

La zece şi treizeci, o ploaie torenţială se abătu asupra lor. Fragilul lor difuzor fu imediat muiat de apă şi se pleoşti. Ploaia scurtcircuită cablurile electrice şi gardul perimetrului de protecţie rămase mort, fără curent. Luminile de noapte pâlpâiră şi două dintre becuri explodară. Pământul se transformă în noroi: vizibilitatea se reduse până la cinci iarzi. Şi, mai rău decât orice, ploaia care răpăia în frunziş era atât de zgomotoasă, încât

trebuiau să strige unul la celălalt pentru a se putea auzi. Benzile erau neterminate; difuzorul probabil că nu avea să mai funcţioneze, iar cu siguranţă nu avea cum să acopere zgomotul ploii. Ploaia avea să se interfereze cu laserii şi să împiedice împrăştierea gazelor lacrimogene. Feţele celor din tabără erau întunecate.

După cinci minute, gorilele atacară.

Ploaia le mască apropierea: părură a răsări de nicăieri, lovind gardul din trei direcţii deodată. Din primul moment, Elliot îşi dădu seama că atacul nu va fi ca celelalte. Gorilele învăţaseră din celelalte asalturi, iar acum aveau de gând să-şi isprăvească treaba.

Animale primate de atac, antrenate în viclenii şi răutăţi: deşi era propria părere a lui Elliot, acesta fu uluit când avu dovada înaintea ochilor. Gorilele atacau în valuri, ca trupele disciplinate de şoc. Totuşi, găsi că aceasta era mai înspăimântător decât atacul trupelor umane. Pentru ele, gândi el, noi nu suntem decât nişte animale. O specie străină, faţă de care nu au nici un sentiment. Nu suntem decât o pacoste, care trebuie eliminată.

Acestor gorile nu le păsa de unde veneau fiinţele umane şi nici de motivele care le aduseseră în Congo. Nu ucideau pentru a-şi obţine hrana sau pentru a se apăra sau pentru a-şi proteja progenitura. Ucideau pentru că erau antrenate să ucidă.

Atacul se desfăşură cu o repeziciune uimitoare. În câteva secunde, gorilele străpunseseră perimetrul şi culcaseră în noroi gardul de sârmă. Nemaiavând ce să le oprească, năvăliră în împrejmuire, mormăind şi răcnind. Ploaia care curgea le lipise părul de trupuri, dându-le o înfăţişare lunecoasă, ameninţătoare în lumina roşie. Elliot văzu vreo zece sau cincisprezece animale în interiorul taberei, călcând corturile în picioare şi atacând oamenii. Azizi fu ucis pe loc, cu capul zdrobit între două plăci de piatră.

Munro, Kahega şi Ross trăgeau cu toţii rafale cu armele lor cu laser, dar în învălmăşeală şi în condiţiile vitrege de vizibilitate, eficacitatea lor era limitată. Razele laser se fragmentau în ploaia ce lovea cu furie; gloanţele trasoare fâsâiau şi bolboroseau. Unul dintre DTR-uri se defectă şi ţeava începu să i se rotească în cercuri largi, împroşcând gloanţe în toate direcţiile, făcându-i pe toţi să se arunce în noroi. Câteva gorile, ucise de către rafalele DTR-ului, căzură la pământ strângându-şi mâinile la piept într-un gest ciudat, ce imita felul în care mor oamenii.

Elliot se întoarse către echipamentul de înregistrare, şi Amy se aruncă asupra lui cuprinsă de panică, gemând de frică. O împinse în lături şi răsuci comutatorul, dând drumul la bandă.

Între timp, gorilele îi copleşiseră pe toţi cei din tabără. Munro era la pământ, cu o gorilă deasupra lui. Ross nu se vedea nicăieri. Kahega se rostogolea prin noroi cu o gorilă prinsă de pieptul lui. Elliot abia putea auzi el însuşi sunetele oribile, ca nişte horcăituri, emise de difuzor, iar gorilele, la rândul lor, nu le dădeau nici o atenţie.

Un alt hamal, Muzezi, scoase un ţipăt în momentul în care păşi în faţa unui DRT ce tocmai trăgea; trupul i se scutură sub impactul cu gloanţele şi se prăbuşi la pământ, fumegând din pricina trasoarelor. Cel puţin o duzină de gorile erau moarte sau zăceau rănite în nori, gemând. DTR-ul defect rămase fără muniţie; ţeava i se rotea înainte şi înapoi, cu închizătorul clănţănind peste magazia goală. O gorilă îl izbi cu piciorul, şi el căzu pe o parte, zvârcolindu-se în noroi ca un lucru viu, cu ţeava continuând să se rotească.

Elliot văzu o gorilă ghemuită lângă un cort, sfâşiindu-l metodic, transformând Mylar-ul argintiu în zdrenţe. De cealaltă parte a taberei, un nou sosit izbea tigăile de aluminiu una de alta ca şi cum ar fi fost plăcile familiare lor, din metal. Tot mai multe gorile se revărsau în interiorul împrejmuirii, ignorând sunetele răguşite emise

de difuzor. Văzu o gorilă trecând foarte aproape de difuzor, fără să-i acorde vreo atenţie. Elliot avu sentimentul dezgustător că planul le eşuase.

Erau terminaţi; mai era doar o chestiune de timp.

O gorilă îl atacă, răcnind furioasă, cu plăci de piatră în fiecare mână, larg depărtate pentru a-şi lua avânt, îngrozită. Amy îi puse lui Elliot mâinile la ochi.

— Amy, strigă el, trăgându-i degetele la o parte, aşteptând să simtă în orice moment impactul pietrelor şi clipa de durere orbitoare.

Văzu gorila venind asupra lui. Îşi încordă corpul. La şase picioare depărtare, gorila îşi opri atacul atât de brusc, încât pur şi simplu derapă în noroi şi căzu pe spate; se ridică în capul oaselor surprinsă, ascultând cu urechile ciulite.

Atunci Elliot realiză că ploaia aproape încetase, că nu mai era decât o burniţă uşoară, care cernea peste tabără. Privind în jur, Elliot văzu o altă gorilă oprindu-se să asculte, apoi o alta, şi încă una... şi încă una. Tabăra căpătase înfăţişarea unui tablou îngheţat, în care gorilele stăteau în linişte, învăluite în ceaţă.

Ascultau la sunetele emise de difuzor.

Elliot îşi ţinu respiraţia, neîndrăznind să spere. Gorilele păreau nesigure, nedumerite de ceea ce auzeau. Cu toate astea, Elliot simţi că puteau să ajungă în orice moment la o decizie de grup şi să reia atacul cu aceeaşi intensitate ca mai înainte.

Aceasta nu se întâmplă. Gorilele se îndepărtară de oameni, ascultând. Munro reuşi să se ridice în picioare, luându-şi arma din noroi, dar nu trase; gorila ce stătea înaintea lui părea a fi în transă, a fi uitat cu totul de atac.

Prin ploaia blândă, cu luminile de noapte licărind, gorilele se traseră la o parte, una câte una. Păreau uluite, dezorientate. Gâjâitul continua să se reverse din difuzor. Gorilele plecară, retrăgându-se peste gardul perimetrului, dispărând încă o dată în junglă. Membrii expediţiei

rămaseră singuri, privind unii la alţii, tremurând în ploaia ceţoasă. Gorilele se duseseră.

Douăzeci de minute mai târziu, pe când ei încercau să-şi reconstruiască tabăra nimicită, ploaia începu iar să se reverse, cu nestăvilită furie.

ZIUA 13: Mukenko

25 iunie, 1979

1. Diamantele

Dimineaţa, un strat fin de cenuşă neagră acoperea tabăra, iar în depărtare, Mukenko slobozea mari cantităţi de fum negru. Amy îl trase pe Elliot de mânecă.

— *Acum pleacă*, semnaliză ea insistent.

— Nu. Amy, zise el.

Nimănui din expediţie nu-i ardea de plecare, şi nici lui Elliot. Se trezise cu gândul la datele suplimentare de care avea nevoie înainte de a părăsi Zinj. Elliot nu se mai mulţumea cu un singur schelet al acestor creaturi; ca şi în cazul oamenilor, unicitatea lor mergea dincolo de detaliile structurii fizice, către comportament. Elliot voia benzi video cu gorilele cenuşii, precum şi mai multe înregistrări ale verbalizărilor lor. Iar Ross era mai hotărâtă ca oricând să găsească diamantele, împreună cu Munro, care nu era nici el mai puţin interesat.

— *Acum pleacă*.

— De ce să plecăm acum? o întrebă el.

— *Pământ rău. Acum pleacă*.

Elliot era lipsit de orice experienţă în domeniul activităţii vulcanilor, dar ceea ce vedea nu-l impresiona. Mukenko era mai activ decât în zilele precedente, dar vulcanul scotea fum şi gaze încă de la sosirea lor în Virunga. Îl întrebă pe Munro:

— Există vreun pericol?

Munro înălţă din umeri.

— Kahega crede că da, dar poate că nu vrea decât să găsească o scuză pentru a pleca acasă.

Amy veni în fugă la Munro, ridicând braţele în sus, apoi plesnindu-le de pământ în faţa lui. Munro văzu în asta dorinţa ei de joacă; râse şi începu s-o scarpine prin blană. Ea îi semnaliza.

— Ce spune? întrebă Munro. Ce tot spui tu acolo, drăcuşorule?

Amy mormăi de plăcere, dar continua să semnalizeze.

— Zice să plecăm acum, îi traduse Elliot.

Munro încetă s-o mai scarmene.

— Zice ea asta? întrebă el brusc. Ce zice exact?

Elliot fu surprins de seriozitatea lui Munro – deşi Amy îi acceptă interesul în privinţa a ceea ce comunicase ea ca fiind perfect justificat. Amy semnaliză iar, mai rar, special pentru Munro, privindu-l în faţă.

— Spune că pământul este rău.

— Hmm, făcu Munro. Interesant.

O privi pe Amy, apoi se uită la ceas. Amy semnaliză:

— *Părnas asculta Amy pleacă acasă acum*.

— Zice s-o asculţi şi să plecăm acasă acum, spuse Elliot.

Munro ridică din umeri.

— Spune-i că înţeleg.

Elliot traduse. Amy părea nemulţumită şi nu mai semnaliză.

— Unde este Ross? întrebă Munro.

— Aici, răspunse Ross.

— Hai să o luăm din loc, zise Munro, şi se îndreptară către Oraşul Pierdut.

Avură de astă dată o altă surpriză. Amy semnaliză că vine cu ei, şi se grăbi să-i prindă din urmă.

Era ultima lor zi în oraş şi toţi participanţii la Expediţia Congo aveau aceeaşi impresie: oraşul, care fusese mai înainte misterios, îşi pierduse oarecum aura. În dimineaţa aceea, văzură oraşul aşa cum era: o îngrămădire de clădiri

vechi şi văruite, într-o junglă fierbinte, împuţită şi neprimitoare.

Erau cu toţii plictisiţi, cu excepţia lui Munro. Acesta era îngrijorat.

Elliot era plictisitor, vorbind despre verbalizări şi despre motivele pentru care voia el înregistrări pe bandă, întrebându-se dacă nu era posibil să conserve un creier de maimuţă pentru a-l lua cu el înapoi. Părea că era oarecare dispută academică în legătură cu locul de provenienţă a limbajului; oamenii erau obişnuiţi să gândească limbajul ca pe o evoluţie a strigătelor animalelor, dar acum ştiau că sunetele emise de animale erau controlate de un sistem al creierului şi că limbajul adevărat venea dintr-o anumită parte a creierului, denumită zona lui Broca... Munro nu reuşea să fie atent. El asculta la bubuiturile îndepărtate ale lui Mukenko.

Munro avea o experienţă de primă mână cu vulcanii; fusese în Congo în 1968, când Mbuti, un alt vulcan din lanţurile Virunga, erupsese. Auzind exploziile ascuţite din ziua precedentă, el le recunoscuse ca fiind brontidele premergătoare, încă neelucidate, ale cutremurelor ce urmau să aibă loc. Munro presupusese că Mukenko va erupe în curând, iar când văzuse şi razele laserelor licărind în cursul serii precedente, ştiuse că iar este activitate pe pantele superioare ale vulcanului.

Munro ştia că vulcanii sunt imprevizibili – mărturie stătea acest oraş ruinat, de la baza unui vulcan activ, care rămăsese neatins, timp de mai bine de cinci sute de ani. Pe piuitele muntelui, deasupra, erau câmpuri de lavă recentă, iar altele, câteva mile mai spre sud, dar oraşul în sine fusese cruţat. Acesta nu era un fapt deosebit – configuraţia lui Mukenko era de aşa natură, încât cele mai multe erupţii se produceau pe pantele mai dulci dinspre sud. Dar nu însemna că ei se aflau acum într-un pericol mai mic. Imprevizibilitatea erupţiilor vulcanice însemna că ele puteau pune viaţa în primejdie în numai câteva minute.

Pericolul nu venea din partea lavei, care arareori curgea mai repede decât putea fugi un om; ar fi durat ore până ce lava să se scurgă dinspre vârful lui Mukenko. Pericolul real al erupţiilor vulcanice era reprezentat de cenuşă şi gaze.

După cum cei mai mulţi oameni ucişi în incendii mureau de fapt din pricina fumului inhalat, tot aşa, cele mai multe decese provocate de vulcani se datorau asfixierii cu praf şi monoxid de carbon. Gazele vulcanice erau mai grele decât aerul; Oraşul Pierdut Zinj, situat într-o vale, putea fi inundat în câteva minute de o atmosferă grea, otrăvitoare, în cazul în care Mukenko ar fi eliberat o cantitate importantă de gaze.

Întrebarea era cât de repede se îndrepta Mukenko spre o fază eruptivă importantă. De aceea era Munro atât de atent la reacţiile lui Amy; era bineştiut că primatele puteau anticipa evenimentele geologice, precum cutremurele şi erupţiile. Munro era surprins că Elliot, care îi trăgea înainte cu creierele congelate de maimuţă, nu ştia despre asta. Şi era şi mai surprins că Ross, cu întinsele ei cunoştinţe geologice, nu privea cenuşa de dimineaţă ca marcând începutul unei erupţii vulcanice majore.

Ross ştia că se pregăteşte o erupţie vulcanică majoră. În dimineaţa aceea, ea încercase, ca de obicei, să stabilească contactul cu Houstonul: spre surprinderea ei, manevrele de transmisie realizară imediat legătura. După lansarea codului cifrat de identificare. Ross începu să transmită actualizarea datelor de teren, dar ecranul se noii şi afişă:

STŢIA HOUSTN ANULAT BANCA DTE.

Era un semnal de stare excepţională; nu-l mai văzuse niciodată într-o expediţie.

Goli locaţiile de memorie şi apăsă pe butonul de transmisie. După o scurtă aşteptare, timp în care se efectua transmisia, pe ecran apăru scris:

INDICAŢIE COMPTR SEMNTRĂ ERUPŢIE MJORA MUKENKO SFAT PRĂSIŢI LOCUL ACUM XPDTIA PRICOL RPET PRĂSIŢI TOŢI LOCUL ACUM.

Ross îşi aruncase, privirile împrejurul taberei. Kahega pregătea micul dejun: Amy scormonea în foc, mâncând o banană coaptă (Kahega o tratase cu specialităţi); Munro şi Elliot îşi beau cafeaua; cu excepţia cenuşii negre ce acoperea totul, era o dimineaţă perfect normală în tabără. Se uitase iarăşi la ecran.

SEMNTRĂ ERUPŢIE MJORA MUKENKO SFAT PRĂSIŢI LOCUL ACUM.

Ross aruncase o privire înspre conul fumegând al lui Mukenko. Ducă-se la dracu', gândi ea. Voia diamantele, şi mersese prea departe pentru a le abandona acum.

Ecranul pâlpâi: ROG RSPUNDEŢI SMNAL.

Ross întrerupsese legătura.

Pe parcursul dimineţii simţiră mai multe zdruncinături bruşte de pământ, care făcură să se înalţe nori de praf din clădirile văruite. Bubuiturile lui Mukenko deveniră tot mai frecvente. Ross nu le dădea atenţie.

— Nu înseamnă decât că asta este ţara elefanţilor, zise ea.

Aceasta era o veche zicală a geologilor: “Dacă vrei să găseşti elefanţi, du-te în ţara elefanţilor.” Ţara elefanţilor însemna un loc în care s-ar fi putut să existe mineralele pe care le căutai.

— Iar dacă vrei diamante, continuă Ross ridicând din umeri, du-te la vulcani.

Asocierea diamantelor cu vulcanii fusese recunoscută de mai bine de un secol, dar era încă puţin înţeleasă. Cele mai multe teorii susţineau că diamantele, cristale de carbon pur, erau formate de presiunile şi temperaturile înalte ale mantalei superioare a Pământului, la o mie de mile sub suprafaţa crustei terestre. Diamantele rămâneau inaccesibile la asemenea adâncimi, cu excepţia regiunilor

vulcanice, unde râurile de lavă topită le purtau către suprafaţă.

Dar asta nu însemna să te duci la vulcanii în erupţie şi să prinzi diamantele scuipate afară. Cele mai multe mine de diamante erau plasate pe vulcani stinşi, în conuri fosilizate numite conducte de kimberlite, după formaţiunile geologice de la Kiniberiev din Africa de Sud. Virunga, amplasată în apropierea Văii Riftului, instabilă din punct de vedere geologic, prezenta mărturiile unei activităţi vulcanice continue, timp de mai mult de cincizeci de milioane de ani. Ei căutau acum aceiaşi vulcani fosili pe care îi găsiseră vechii locuitori ai oraşului Zinj.

Ei găsiră puţin înainte de amiază, la jumătatea versantului din estul oraşului -, o serie de tuneluri săpate în pantele lui Mukenko.

Elliot se simţi dezamăgit. “Nu ştiu la ce mă aşteptam” spunea el, mai târziu, “dar nu era decât un tunel de culoare maronie, care avea pe alocuri bucăţi de rocă de culoare mai deschisă. Nu puteam înţelege de ce Ross era atât de emoţionată.” Bucăţile acelea de rocă mai deschisă la culoare erau diamante; curăţate, aveau transparenţa sticlei murdare.

“Credeau că sunt nebună”, spunea Ross “pentru că începusem să sar în sus. Dar ei nu ştiau la ce se uitau.”

În kimberlitele obişnuite, diamantele erau distribuite ici şi colo, în matricea rocii. Minele medii scoteau doar treizeci şi două de karate – a cincea parte dintr-o uncie – la fiecare sută de tone de rocă extrasă. Când priveai într-o galerie a unei mine de diamante nu vedeai deloc diamantele. Dar minele de la Zinj erau pline de pietre ce ieşeau în afară din pereţi. Ajutându-se de macheta, Munro dezgropă şase sute de karate, iar Ross văzu şase sau şapte pietre ce erau doar pe jumătate prinse în tavan, fiecare la fel de mare ca cea pe care o scosese Munro. “Numai privind”, spunea ea mai târziu “am putut vedea cu uşurinţă

patru sau cinci mii de karate. Fără nici o nevoie de a mai săpa, fără a mai separa, nimic. Pur şi simplu stăteau acolo. Era o mină mai bogată decât Premier, din Africa de Sud. Era incredibil.”

Elliot puse întrebarea care deja se formase în mintea lui Ross.

— Dacă mina este atât de afurisit de bogată, zise el, de ce a fost abandonată?

— Gorilele au scăpat de sub control, spuse Munro. Au pus la cale o lovitură de stat.

Râdea, scoţând diamante din rocă.

Ross luase şi asta în considerare, după cum luase în considerare sugestia de mai dinainte a lui Elliot că oraşul fusese lovit de o molimă. Ea credea că mai probabilă era o explicaţie mai puţin exotică.

— Eu cred, spuse ea, că în măsura în care îi interesa pe ei, minele de diamante se goliseră.

Deoarece, ca pietre preţioase, aceste cristale erau într-adevăr foarte modeste – albastre, pline cu impurităţi.

Populaţia oraşului Zinj nu-şi putuse imagina că peste cinci sute de ani aceste pietre, de altfel lipsite de valoare, vor fi mai rare şi mai căutate decât oricare altă resursă minerală de pe planetă.

— Ce anume face ca aceste diamante albastre să fie atât de valoroase?

— Ele vor schimba lumea, spuse Ross în şoaptă. Ele vor pune capăt erei nucleare.

2. Război cu viteza luminii

În ianuarie 1979, depunând mărturie în faţa Subcomisiei Senatului pentru Serviciile Armate, generalul Franklin F. Martin, de la Agenţia Pentagonului pentru Proiectul de Cercetare Armată, spunea: “În 1939, la începerea celui de-al doilea război mondial, ţara care prezenta cea mai mare importanţă pentru eforturile

militare americane era Congo belgian.” Martin explicase faptul potrivit căruia, ca un “accident geografic”, Congo, actualmente Zair, rămăsese, timp de patruzeci de ani, vital pentru interesele americane – urmând să aibă o importanţă sporită în viitor. (Generalul spusese pe şleau că “această ţară va porni războiul împotriva Zairului înainte de a o pomi la război împotriva oricărui alt stat petrolier arab”).

În timpul celui de-al doilea război mondial, Congo a furnizat Statelor Unite, prin trei transporturi navale ultrasecrete, uraniul folosit la fabricarea bombelor atomice care au fost lansate asupra Japoniei. Prin 1960. Statele Unite nu mai aveau nevoie de uraniu, dar cuprul şi cobaltul aveau importanţă strategică. În anii şaptezeci, accentul se mută asupra rezervelor de tantal, wolfranit şi germaniu ale Zairului, substanţe vitale electronicii semiconductorilor. Iar în anii optzeci, “aşa-numitele diamante albastre de tip IIb vor constitui cea mai importantă resursă militară din lume” – şi se presupunea că Zairul avea asemenea diamante. Din punctul de vedere al generalului Martin, diamantele albastre erau esenţiale deoarece “păşim într-o epocă în care puterea brută, distructivă a unei arme va fi mai puţin importantă decât viteza şi inteligenţa ei.”

Timp de treizeci de ani, gânditorii militari fuseseră îngroziţi de rachetele balistice intercontinentale. Dar Martin spunea că “RBIC-urile sunt arme grosolane. Ele nu se apropie de limitele teoretice impuse de legile fizicii. Potrivit fizicii einsteiniene, nimic nu se întâmplă cu viteză mai mare decât viteza luminii, o sută optzeci şi şase de mii de mile pe secundă. La ora actuală elaborăm lasere de energie înaltă şi sisteme de arme cu fascicule de particule elementare, care operează cu viteza luminii. În faţa unor asemenea arme, rachetele balistice, care călătoreau cu o viteză de abia şaptesprezece mii de mile pe oră, sunt ca dinozaurii greoi ai unei ere anterioare, la fel de anacronice

precum cavaleria în timpul primului război mondial şi la fel de uşor de eliminat.”

Armele la viteza luminii erau cel mai bine adaptate spaţiului cosmic, şi urmau să apară în primul rând în domeniul sateliţilor.

Martin observa că ruşii “prădaseră” satelitul spion american VV/02 încă din 1973; în 1975, Hughes Aircraft elabora un sistem rapid de ochire şi tragere, care se fixa pe ţinte multiple şi declanşa opt impulsuri de energie înaltă în mai puţin de o secundă. Până în 1978, echipa celor de la Hughes redusese timpul de reacţie ia cincizeci de nanosecunde – cincizeci de miliardimi de secundă – şi crescuse acurateţea fasciculului la cinci sute de rachete lovite în mai puţin de un minut. Asemenea evoluţii prevesteau sfârşitul RBIC-urilor ca arme.

“Fără giganticele rachete, computerele miniaturale, de mare viteză, vor fi mult mai importante în conflictele viitoare decât bombele nucleare” iar viteza lor de calcul va fi singurul factor important de care va depinde rezultatul celui de-al treilea război mondial. Viteza computerelor stă în centrul cursei înarmărilor, după cum douăzeci de ani în urmă centrul era deţinut de megatone de putere.”

“Vom trece de la computerele cu circuite electronice la cele cu circuite luminoase numai şi numai din cauza vitezei – Interferometrul Fabry-Perot, echivalenţii optici ai tranzistorului, poate reacţiona într-o picosecundă, cel puţin de o mie de ori mai repede decât cea mai rapidă joncţiune Josephson”. Noua generaţie de computere optice, spunea Martin, avea să depindă de măsura în care vor fi disponibile diamantele tip IIb cu înveliş borat.

Elliot recunoştea din pornire cea mai serioasă consecinţă a armelor cu acţiune la viteza luminii erau mult prea rapide pentru înţelegerea omenească. Oamenii erau deprinşi să mecanizeze războiul, dar un război mondial viitor avea să fie un război al maşinilor într-un sens uimitor

de nou: maşinile aveau să hotărască de fapt cursul, moment de moment, al unui conflict care avea să dureze doar câteva minute, de la început până la sfârşit.

În 1956, în anii de declin ai bombardierelor strategice, gânditorii militari imaginaseră un schimb total nuclear care să dureze douăsprezece ore. Prin 1963. RBIC-urile reduseseră durata la trei ore. Prin 1974, teoreticienii militari preziceau un război care să dureze exact treizeci de minute, cu toate că acest "război de o jumătate de oră" era mult mai complex decât oricare alt război anterior din istoria omenirii.

În anii cincizeci, dacă americanii şi ruşii ar fi lansat toate bombardierele şi rachetele în acelaşi moment, tot n-ar fi fost mai mult de zece mii de arme în aer, atacând şi contraatacând. Totalul interacţiunilor armelor ar fi crescut la un maximum de cincisprezece mii în cea de-a doua oră. Aceasta reprezenta impresionanta cifră de patru interacţiuni ale armelor în fiecare secundă, pe tot globul.

Dar datorită diversificării tacticilor de război, numărul armelor şi al "elementelor sistemelor" crescuse astronomic. Estimări moderne imaginau patru sute de milioane de computere în domeniu, cu un total al interacţiunii armelor de mai mult de cincisprezece miliarde în prima jumătate de oră de război. Aceasta însemna o cifră de opt milioane de interacţiuni ale armelor pe secundă, într-un uluitor de rapid conflict între avioane, rachete, tancuri şi trupe la sol.

Un asemenea război nu ar putea fi dus decât de maşini; timpii de răspuns umani erau pur şi simplu prea lungi. Cel de-al treilea război mondial n-ar putea fi un război în care să se apese pe butoane, pentru că. după cum spunea generalul Martin, "durează prea mult pentru ca un om să apese pe buton – cel puţin o secundă şi opt zecimi, ceea ce reprezintă o eternitate pentru războiul modern."

Acest fapt crea ceea ce Martin numea "problema rocii". Răspunsurile omului erau de o încetineală geologică,

comparată cu cele ale computerelor de mare viteză. “Un computer modern execută două mii de operaţii într-un timp necesar unui om să clipească. De aceea, din punctul de vedere al computerelor ce vor purta lupta în războiul următor, fiinţele umane vor fi, în mod practic, elemente fixe şi neschimbătoare, ca rocile. Războaiele purtate de oameni nu au durat niciodată destul de mult pentru a lua în considerare rata modificărilor geologice. În viitor, războaiele purtate de computere nu vor dura destul de mult pentru a ţine cont de rata schimbărilor umane.”

De vreme ce fiinţele omeneşti răspundeau atât de greu, era necesar ca ele să cedeze controlul luării deciziilor războiului, inteligentei mai rapide a computerelor. “în războiul următor, trebuie să renunţăm Ia orice speranţă de a supraveghea desfăşurarea cursului conflictului. Dacă decidem să ducem războiul la viteza omului, aproape sigur că vom pierde. Singura noastră şansă este să ne punem încrederea în maşini. Aceasta face ca judecăţile omeneşti, valorile omeneşti, gândirea omenească să fie total superflue. Cel de-al treilea război mondial va fi un război prin procură: un război pur al maşinilor, asupra cărora nu vom îndrăzni să exercităm nici o influenţă de frică să nu le încetinim mecanismul de luare a deciziilor şi să ne provocăm astfel înfrângerea.” Iar tranziţia finală, crucială – tranziţia de la computerele lucrând în nanosecunde la computerele lucrând în picosecunde – depindea de diamantele tip IIb.

Elliot era îngrozit de această perspectivă, a transferării controlului către nişte creaţii ale omului.

Ross înălţă din umeri.

— Este inevitabil, spuse ea. La Oldurai Gorge[31]. În Tanzania, există urmele unei case vechi de două milioane de ani. Creatura hominidă nu a fost satisfăcută de peşteri

31 Locul unde a fost descoperită “Lucy”, scheletul cel mai complet de Austraiopithecus afarensis (n. tr.)

şi alte adăposturi naturale: şi-a creat propria-i locuinţă. Oamenii au modificat întotdeauna lumea naturală, pentru a o adapta nevoilor lor.

— Dar nu poţi renunţa la control, spuse Elliot.

— O facem de secole, răspunse Ross. Ce este un animal domestic – sau un calculator de buzunar – dacă nu o încercare de a renunţa la control? Nu ne place să arăm câmpurile sau să scoatem cartofi pătraţi, aşa că transferăm sarcina altor inteligenţe, pe care le-am instruit, le-am crescut sau le-am creat.

— Dar nu le poţi permite creaţiilor tale să preia controlul.

— O facem de secole, repetă Ross. Iată, chiar dacă noi am fi refuzat să facem computere mai rapide, le-ar fi tăcut ruşii. Ei ar fi fost acum în Zair. În căutare de diamante, dacă nu i-ar fi ţinut la distanţă chinezii. Nu poţi ţine în loc progresul tehnologic. Imediat ce ne dăm seama că un lucru este cu putinţă, trebuie să-l facem.

— Ba nu, spuse Elliot. Putem să luăm singuri deciziile care ne privesc. N-am să fiu părtaş la aşa ceva.

— Atunci pleacă, îi zise ea. Congo nu-i un loc pentru discursuri academice, oricum.

Ross începu să-şi despacheteze rucsacul, scoţând la iveală o serie de conuri ceramice de culoare albă şi câteva cutiuţe cu antene. Ataşă câte o cutiuţă fiecărui con din ceramică, apoi pătrunse în primul tunel şi plasă conurile cu baza pe pereţi, adâncindu-se în întuneric.

— *Peter nu fericit Peter*.

— Nu, spuse Elliot.

— *De ce nu fericit*?

— E greu de explicat, Amy, zise el.

— *Peter, spune Amy, gorilă bună*.

— Ştiu, Amy.

Karen Ross ieşi dintr-un tunel şi dispăru în următorul. Elliot văzu strălucirea flash-ului, pe măsură ce ea plasa conurile, apoi îi dispăru din vedere.

Munro ieşi la lumina soarelui, cu buzunarele burduşite cu diamante.

— Unde-i Ross?

— Prin tuneluri.

— Şi ce face?

— Un fel de test exploziv, cam aşa ceva.

Elliot arătă spre cele trei conuri din ceramică râmase pe jos, lângă rucsacul ei.

Munro luă unul şi-l răsuci pe toate părţile.

— Ştii ce-s astea? întrebă el.

Elliot dădu din cap.

— Sunt RC-uri, spuse Munro, şi a luat-o razna dacă le-a plasat aici. Ar putea arunca în aer întreaga zonă.

Rezonatoarele convenţionale, sau RC-urile, erau dispozitive explozive cu declanşare întârziată, un mariaj convingător între tehnologiile de microelectronică şi a explozibililor.

— Am folosit RC-uri acum doi ani, în Angola, la poduri, explică Munro. Utilizate în mod corespunzător, şase uncii de explozibil pot distruge cincizeci de tone de structură de oţel. Ai nevoie de unul dintre senzorii ăştia, arătă el înspre o cutie de control de lângă bagajul lui Ross, care monitorizează undele de şoc ale exploziilor anterioare şi detonează încărcăturile în secvenţa de timp necesară suprapunerii undelor de rezonanţă, ceea ce efectiv pulverizează structura. Foarte impresionant să vezi cum se întâmplă.

Munro aruncă o privire înspre Mukenko, al cărui con fumega deasupra lor.

Atunci ieşi din tunel şi Ross, toată numai zâmbet.

— Vom avea răspunsurile în curând, spuse ea.

— Răspunsurile?

— În legătură cu extinderea depozitelor de kimberlite. Am fixat douăsprezece încărcături seismice, destul să ne furnizeze date definitive.

— Ai fixat douăsprezece încărcături rezonante, spuse Munro.
— Păi, e tot ce-am adus. Trebuie s-o facă.
— Au s-o facă, zise Munro. Probabil că prea bine. Vulcanul ăla, arătă el în sus, este în fază de erupţie.

— Am plasat în total opt sute de grame de explozibil, spuse Ross. Asta înseamnă mai puţin de o livră şi jumătate. Nu pot face nici cea mai mică diferenţă.
— Nici să nu o aflăm.
Elliot le asculta argumentele cu sentimente amestecate. Pe de o parte, obiecţiile lui Munro păreau absurde – câteva încărcături explozive neînsemnate, detonate în orice succesiune în timp, nu puteau să declanşeze o erupţie vulcanică. Era ridicol; Elliot se întrebă de ce era Munro atât de categoric în privinţa pericolului. Era aproape ca şi cum Munro ştia ceva ce Elliot şi Ross nu ştiau şi nici nu-şi puteau imagina.

3. MA/DPCA/VULCAN 7021

În 1978, Munro condusese în Zambia o expediţie din care făcea parte şi Robert Perry, un tânăr geolog de ia Universitatea din Hawaii. Perry lucrase la Proiectul VULCAN, cel mai avansat program finanţat de Ministerul Apărării, Departamentul pentru Proiectele de Cercetare Avansată.
VULCAN era atât de controversat încât, în 1975, în timpul audierilor Subcomisiei Interne pentru Serviciile Armate, proiectul MA/DPCA/VULCAN 7021 fu îngropat cu grijă printre “diferite finanţări pe termen lung, de importanţă pentru securitatea naţională”. În anul următor, însă, congresmanul David Inaga (deputat de Hawaii) puse în discuţie MA/DPCA/VULCAN, cerând să cunoască “scopul lui militar precis, şi de ce trebuie să fie finanţat în întregime de statul Hawaii.”

Purtătorul de cuvânt al Pentagonului explică, amabil, că VULCAN era un “sistem de avertizare împotriva valurilor tsunami”, important atât pentru locuitorii insulelor Hawaii cât şi pentru instalaţiile militare aliate acolo. Experţii Pentagonului îi reamintiră lui Inaga faptul că în 1948, un tsunami măturase Oceanul Pacific, devastând mai întâi Kanai, deplasându-se apoi atât de rapid în lungul arhipelagului Hawaii încât, atunci când a lovit Oaku şi Pearl Harbour, la numai douăzeci de minute mai târziu, nici un avertisment eficace nu fusese recepţionat.

“Acel tsunami a fost declanşat de o avalanşă vulcanică submarină, în largul coastelor japoneze”, spuseră ei. “Dar Hawaii are propriii săi vulcani activi, iar acum Honolulu este un oraş de jumătate de milion de locuitori şi o prezenţă navală evaluată la mai mult de treizeci şi cinci de miliarde de dolari: capacitatea de a prevedea activităţi de tip tsunami, ca urmare a erupţiilor vulcanilor din Hawaii capătă o semnificaţie majoră pe termen lung.”

În realitate. Proiectul VULCAN nu era deloc pe termen lung; se intenţiona să fie pus în aplicare la următoarea erupţie a lui Mauna Loa, cel mai mare vulcan activ din lume, situat pe insula mare a arhipelagului Hawaii. Scopul propus al lui VULCAN era să controleze erupţiile vulcanice pe măsură ce acestea avansau. Mauna Loa fusese ales deoarece erupţiile lui erau relativ blânde, puţin violente.

Deşi se înălţa la o altitudine de numai treisprezece mii cinci sute de picioare. Mauna Loa era cel mai mare munte din lume. Măsurat de la bază, în adâncimile fundului oceanului. Mauna Loa avea mai mult decât dublul volumului Muntelui Everest; era o formaţiune geologică unică şi extraordinară. Şi Mauna Loa devenise de mult timp cei mai atent studiat vulcan din istorie, având o staţie de cercetare ştiinţifică permanentă pe buza craterului, încă din 1928. Era, de asemenea, vulcanul care reţinea cel mai mult atenţia întregii lumi, de vreme ce lava ce se scurgea pe pantele lui, la interval de trei ani, fusese

cercetată prin toate mijloacele, de la imagini aeriene luate din bombardiere, până la echipe de teren, cu lopeţi şi săculeţi de probe.

VULCAN îşi propunea să modifice cursul erupţiilor lui Mauna Loa prin crearea unei “supape” în giganticul vulcan, pentru eliberarea enormelor cantităţi de magmă topită, prin intermediul unei serii de explozii provocate în lungul liniilor de faleză din carapacea lui. În octombrie 1978, VULCAN fu pus în aplicare în secret, folosindu-se elicoptere ale marinei, având la bord echipe experimentate în detonarea încărcăturilor conice rezonante ultra-explozive. Proiectul VULCAN dură două zile; în cea de a treia zi. Laboratorul Vulcanic Mauna Loa, civil, anunţa public că “erupţia din octombrie a vulcanului Mauna Loa a fost mai blândă decât se anticipase şi nu se mai aşteaptă alte episoade eruptive”.

Proiectul VULCAN era secret, dar Munro aflase totul despre el în timpul unei nopţi de beţie în jurul focului de tabără, lângă Bengazi. Şi-şi aminti de ei văzând-o pe Ross plănuind o secvenţă de explozii în rezonanţă, într-o zonă în care se afla un vulcan în fază eruptivă. Principiul de bază al Proiectului VULCAN fusese că forţe geologice enorme, încătuşate – precum forţele unui cutremur, vulcan sau taifun din Pacific – puteau fi eliberate devastator, folosind pentru declanşare o cantitate de energie relativ mică.

Ross se pregătea să declanşeze explozibilii ei conici.

— Cred, spuse Munro, că ar trebui să mai încerci să iei contact cu Houstonul.

— Asta nu se poate, spuse Ross, cu încredere deplină. Mi se cere să decid de una singură – şi m-am hotărât să stabilesc acum extinderea depozitelor de diamant în versant.

În timp ce discuţia continua, Amy se îndepărtă. Ea luă de lângă rucsacul lui Ross dispozitivul de detonare. Era un obiect micuţ, care încăpea în palmă, cu şase LED-uri

licărind, mai mult decât destul pentru a o fascina pe Amy. Ridică degetele, să apese pe butoane.

Karen Ross privi înspre ea.

— O, Dumnezeule!

Munro se întoarse şi el.

— Amy, spuse el cu blândeţe, Amy, nu. Amy nu bună.

— *Amy gorilă bună Amy bună*.

Amy strânse în mână dispozitivul de detonare. Era captivată de LED-urile clipitoare. Aruncă oamenilor o privire.

— Nu, Amy, spuse Munro.

Se întoarse către Elliot.

— Nu poţi s-o opreşti?

— O, ce dracu', Amy, spuse Ross. Dă-i înainte, Amy.

O serie de bubuituri de explozii antrenă un nor de praf de diamante, lucitor, afară din galerii. Apoi se făcu linişte.

— Ei bine, spuse Ross în cele din urmă, sper că eşti mulţumit. E cât se poate de clar că o asemenea încărcătură explozivă mică nu putea afecta vulcanul. Pe viitor, poţi să-mi laşi mie în seamă aspectele ştiinţifice şi...

Şi atunci bubui Mukenko şi pământul se zgudui atât de tare încât fură cu toţii trântiţi la pământ.

4. ERTS Houston

La ora unu dimineaţa, ora Houstonului, R.B. Travis se încruntă la monitorul computerului din biroul lui. Tocmai primise ultimele imagini fotosferice de la Observatorul Kitt Peak, via GSFC. GSFC îl făcuse să aştepte toată ziua datele, iar acesta era numai unul dintre motivele indispoziţiei lui Travis.

Imaginile fotosferice erau negative – sfera soarelui apărea neagră pe ecran, cu un lanţ alb strălucitor de pete solare. Erau cel puţin cincisprezece pete importante pe sferă, dintre care una generase marea explozie solară care-i transformase viaţa într-un iad.

Erau de-acum două zile de când Travis dormea la ERTS, întreaga operaţiune se dusese dracului. ERTS avea o echipă în Pakistanul de nord, nu departe de tulburata frontieră afgană; o alta în Malaezia centrală, într-o zonă de insurecţie comunistă; şi echipa Congo, care înfrunta rebelii din zonă şi un grup de creaturi necunoscute, semănând cu gorilele.

Comunicaţiile cu toate echipele aliate pretutindeni prin lume fuseseră întrerupte de erupţia solară, timp de mai bine de douăzeci şi patru de ore. Travis rulase simulări pe computer pentru toate, cu actualizări la şase ore. Rezultatele nu-l mulţumeau. Echipa din Pakistan era probabil în bună stare, dar probabil că avea să depăşească termenul cu şase zile şi să-i coste două sute de mii de dolari în plus; echipa Malaezia se afla într-o primejdie serioasă; iar echipa Congo era clasată ca "incert". Travis mai avusese două echipe "incert" în trecut, în Amazon în 1970 şi în Sri Lanka în 1978 – şi pierduse oamenii din ambele grupuri.

Lucrurile mergeau prost. Totuşi, ultima informare GSFC era mult mai bună decât rapoartele anterioare. Părea că ei reuşiseră să stabilească contactul pentru o scurtă transmisie cu echipa Congo, cu câteva ore înainte, deşi nu avuseseră nici un răspuns de verificare din partea lui Ross. El se întreba dacă echipa primise sau nu avertismentul. Se uita la sfera neagră plin de nemulţumire.

Richards, unul dintre principalii programatori, băgă capul pe uşă.

— Am ceva relevant pentru EC.

— Dă-i drumul, spuse Travis.

Orice ştire relevantă pentru Echipa Congo era de interes.

— Staţia seismologică sud-africană a universităţii din Joburg[32] raportează o fază de activitate seismică, iniţiată la

32 Prescurtare pentru Johannesburg (n. tr.)

douăsprezece şi patru, după amiază, ora locală. Coordonatele estimate ale epicentrului sunt identice cu ale Muntelui Mukenko din lanţul Virunga. Mişcările suni multiple, mergând de la cinci la opt pe Richter.

— Vreo confirmare? întrebă Travis.

— Nairobi este cea mai apropiată staţie, iar ei au calculat un Richter între şase şi nouă, sau un Mercalli nouă, cu surpări masive ale conului. Mai prevăd şi un CAL, condiţii atmosferice locale de natură să conducă la descărcări electrice masive.

Travis aruncă o privire la cer.

— Douăsprezece şi patru, ora locală înseamnă acum aproape o oră, spuse el. De ce nu am fost informat?

— Nu au sosit de la staţiile africane până acum, răspunse Richards. Cred că-şi imaginează că nu-i mare lucru – un alt vulcan.

Travis oftă. Asta era necazul – activitatea vulcanică era recunoscută acum ca un fenomen obişnuit pe întreaga suprafaţă a globului. Din 1965, primul an de când erau păstrate înregistrările din toată lumea, fuseseră douăzeci şi două de erupţii majore anual, în mare, câte o erupţie la fiecare două săptămâni. Staţiile din preajmă nu erau deloc grăbite să anunţe asemenea evenimente “obişnuite” – amânarea era o dovadă a plictiselii la modă.

— Dar au probleme, spuse Richards. Cu sateliţii întrerupţi de explozia solară, toţi au trebuit să transmită prin cabluri de suprafaţă. Şi, cred, în ceea ce-i priveşte pe ei, Congo e de nelocuit.

— Cât de rău este Mercalli nouă? întrebă Travis.

Richards făcu o pauză.

— E foarte rău, domnule Travis.

5. “Totul se mişca”

În Congo, cutremurul de pământ era de opt pe scara Richter şi nouă pe scara Mercalli. La o asemenea

amplitudine, pământul se zguduie atât de rău, încât omul are dificultăţi în a se ţine pe picioare. Se produc mişcări laterale şi se deschid crăpături în pământ; copacii şi chiar clădirile cu structură din oţel se clatină.

Pentru Elliot, Ross şi Munro, cele cinci minute care urmară începerii erupţiei fură un coşmar îngrozitor. Elliot îşi amintea că “torul se mişca”. Erau cu toţii efectiv doborâţi din picioare; trebuia să ne târâm în patru labe, ca bebeluşii. Imediat după ce ne-am îndepărtat de galeriile minelor, oraşul a început să se clatine, ca o jucărie şubredă. A mai durat extrem de puţin – poate o jumătate de minut – şi clădirile au început să se prăbuşească. Apoi totul s-a năruit dintr-o dată: pereţi surpându-se, tavane prăbuşindu-se, mari blocuri de piatră prăvălindu-se în junglă. Copacii se clătinau şi curând au început să cadă smulşi din rădăcină.”

Vacarmul acestei prăbuşiri era incredibil şi lui i se adăuga zgomotul lui Mukenko însuşi. Vulcanul nu se mai zguduia; se auzea staccato-ul exploziilor lavei ce izbucnea din con. Aceste explozii produceau unde de şoc; chiar şi acum, când pământul le era solid sub picioare, erau trântiţi la pământ fără veste de răbufniri de aer fierbinte. “Era” îşi amintea Elliot “exact ca în mijlocul unui război”.

Amy era cuprinsă de panică. Gemând terorizată, se aruncă în braţele lui Elliot – şi urină imediat pe hainele lui – în vreme ce toţi alergau înapoi către tabără.

O zguduitură puternică o aruncă la pământ pe Ross. Se culese de pe jos şi se împletici mai departe, acut conştientă de umezeala din aer şi de cenuşa şi praful dens aruncate de vulcan, în câteva minute, cerul de deasupra capetelor lor era întunecat ca noaptea şi primele fulgere străpunseră prin norii ce clocoteau. Plouase în noaptea dinainte: jungla era udă în jurul lor, aerul suprasaturat cu umezeală. Pe scurt, erau îndeplinite toate cerinţele pentru o furtună cu fulgere. Ross se simţi sfâşiată între dorinţa

perversă de a urmări acest fenomen unic sub aspect teoretic şi dorinţa de a fugi pentru a-şi salva viaţa.

Furtuna începu printr-o răbufnire arzătoare de lumină alb-albastră. Fulgerele trosneau peste tot în jurul lor, dese ca ploaia însăşi; Ross estima ulterior că se produseseră două sute de fulgere în primul minut – mai mult de trei pe secundă. Trăsnetele zguduitoare ale fulgerelor nu se mai auzeau separat, ci ca un sunet continuu, ca mugetul unei cascade. Bubuiturile tunetelor le provocau dureri atroce în urechi, iar undele de şoc îi izbeau efectiv înapoi.

Totul se întâmpla atât de repede încât avură prea puţine şanse să-şi înregistreze senzaţiile. Tot ceea ce cunoşteau ei în domeniu se răsturnase complet. Unul dintre hamali, Amburi, venise către oraş să-i caute. II văzură stând într-un luminiş, făcându-le semn cu mâna, când un fulger izbucni în sus printr-un copac din apropiere. Ross ştia că lumina fulgerului sosea după coborârea fluxului de electroni şi de fapt se scurgea în sus, dinspre pământ înspre norii de deasupra. Dar s-o vezi. Trăsnetul îl luă cu totul pe sus pe Amburi şi-l azvârli spre ei; acesta se ridică cu greu în picioare, ţipând în swahili cuprins de isterie.

De jur-împrejurul lor, copacii trosneau, despicându-se şi fâsâind în nori de aburi, loviţi de fulgerele ce se înălţau prin trunchiurile lor. Ross spunea după aceea, “fulgerele erau pretutindeni, exploziile orbitoare erau continue, cu acel sfârşit îngrozitor. Omul acela (Amburi) ţipă, iar în momentul următor fulgerul îl ţintui la pământ. Erau destul de aproape pentru a-l putea atinge, dar era foarte puţină căldură, numai lumină. Deveni rigid şi se simţi deodată mirosul acela oribil, când întregul trup îi izbucni în flăcări, iar ei căzu la pământ. Munro l-a rostogolit pentru a-l scoate din toc, dar era deja mort, şi-am început iar să fugim. Nu aveai vreme să reacţionezi; cădeam întruna din cauza zguduiturilor (de cutremur). Curând, eram cu toţii pe jumătate orbiţi de fulgere. Îmi amintesc că am auzit pe

careva ţipând, dar nu ştiu cine era. Eram sigură că vom muri cu toţii.”

În apropierea taberei, un copac gigantic se prăbuşi în faţa lor, formând un obstacol la fel de extins şi de înalt ca o clădire cu trei etaje. În timp ce-l escaladau, un fulger sfârâi prin ramurile ude, dezlipind scoarţa, strălucitor şi arzător. Amy urlă în momentul în care o fulgerare albă îi trecu prin mâna cu care se prinsese de o creangă udă. Căzu imediat la pământ, cu capul îngropat în frunzişul de dedesubt, fără să mai mişte. Elliot trebui s-o târâie după el pe distanţa pe care o mai aveau până la tabără.

Munro ajunse primul. Îl găsi pe Kahega încercând să împacheteze corturile pentru plecare, dar era imposibil cu zguduirile ce nu se mai opreau şi cu fulgerele ce se abăteau asupra pământului prin cerul întunecat de norii de cenuşă. Un cort Mylar izbucni în flăcări. Simţiră mirosul ascuţit de plastic ars. Antena parabolică ce zăcea la pământ fu lovită şi sfărâmată în bucăţi, făcând să zboare prin aer fragmente metalice.

— Fugiţi! strigă Munro. Fugiţi!

— “Ndio mzee”, strigă la rândul lui Kahega, înşfăcându-şi rucsacul. Aruncă o privire înapoi către ceilalţi, şi în acel moment apăru Elliot prin întuneric, împleticindu-se cu Amy agăţată la pieptul lui. Se lovise la gleznă şi şchiopăta puţin. Amy îşi dădu imediat drumul la pământ.

— Fugiţi! strigă Munro.

În urma lui Elliot, apăru şi Ross prin întunericul atmosferei încărcate de cenuşă, tuşind îndoită de mijloc. Partea stângă a trupului îi era pârlită şi înnegrită, iar pielea de pe mâna stângă îi era arsă. Fusese lovită de un fulger, deşi nu-şi mai amintea. Arătă către nas şi gât, tuşind.

— Arde… doare…

— Gazele! strigă Munro.

O înconjură cu braţul şi o săltă pe jumătate de la pământ ajutând-o să meargă.

— Trebuie s-o luăm pe pantă, în sus!

O oră mai târziu, de la înălţime, avură o imagine finală asupra oraşului înecat în fum şi cenuşă. Mai sus, pe pantele vulcanului, văzură o linie de copaci ce izbucneau în flăcări, pe măsură ce un val invizibil de lavă întunecată se scurgea pe panta muntelui. Auziră gorilele cenuşii urlând în chinurile agoniei, arse de lava fierbinte ce curgea peste ele de deasupra. Cum se uitau ei, frunzişul se năruia mai aproape şi mai aproape de oraş, până ce, în final, oraşul însuşi se prăbuşi şi dispăru cu totul sub un nor întunecat, ce cobora încet.

Oraşul Pierdut Zinj fu îngropat pentru vecie.

Numai atunci realiză Ross că diamantele ei fuseseră îngropate şi ele, pentru totdeauna.

6. Coşmarul

Nu aveau deloc nici hrană, nici apă, doar puţină muniţie. Se târâră prin junglă, cu hainele arse şi sfâşiate, cu feţele supte, istoviţi. Nu-şi vorbeau; grăbeau în linişte. Elliot spunea, mai târziu, că trăiau “ca într-un coşmar”.

Lumea prin care treceau era întunecată, lipsită de culoare. Cascade de apă cristalină şi izvoare curgeau acum negre de funingine, plescăind în bălţi de spumă murdară. Cerul era mohorât, cu luciri roşii, înspre vulcan, când şi când. Aerul devenise şi el cenuşiu, consistent; tuşeau şi se împleticeau printr-o lume de funingine neagră şi cenuşă.

Erau cu toţii acoperiţi de cenuşă – cu rucsacurile zdrenţuite în spate, cu feţele întunecate şi murdare şi cu părul cu multe nuanţe mai închis la culoare. Aveau ochii şi nasurile arse. Nu se putea face nimic în această privinţă: nu puteau decât să meargă în continuare.

Târându-se cu greu prin aerul îmbâcsit. Ross era conştientă de sfârşitul ironic al ambiţiilor ei. Ross ştia de

mult cum să pătrundă în orice bază de date a ERTS, inclusiv în cea care deţinea propria-i caracterizare. Cunoştea pe de rost calităţile ce i se atribuiau:

AROGANŢĂ TINEREASCĂ (probabil).

RAPOARTE INTERUMANE DIFICILE (ea personal, resimţea asta).

DOMINATOARE (poate).

INTELECTUAL AROGANTĂ (doar naturală).

INSENSIBILĂ (ce-o fi însemnând asta)

ÎNCLINATĂ SPRE SUCCES CU ORICE PREŢ (ce era atât de rău în asta?).

Şi cunoştea şi concluziile finale. Tot acel gunoi care dădea pe dinafară despre cifre parentale şi aşa mai departe. Inclusiv ultimul rând din raportul despre ea:

SUBIECTUL TREBUIE SUPRAVEGHEAT ÎN FAZELE FINALE ALE PROCEDURILOR DE ATINGERE A SCOPULUI.

Dar nimic dintre acestea nu era relevant. Pornise în căutarea diamantelor ca să fie înfrântă doar de către cea mai rea erupţie vulcanică din ultimii zece ani din Africa. Cine o putea condamna pentru cele întâmplate? Nu fusese greşeala ei. Avea s-o dovedească în următoarea ei expediţie…

Munro resimţea frustrarea unui jucător care mizase mereu corect şi totuşi pierduse. Fusese corect când refuzase consorţiul euro-japonez; fusese corect când mersese cu ERTS; şi totuşi rămânea cu mâinile goale. Mă rog, îşi aminti sieşi, simţind diamantele în buzunare, nu tocmai cu mâinile goale…

Elliot se întorcea fără fotografii, benzi video, înregistrări audio sau schelete de gorile cenuşii. Se pierduseră până şi măsurătorile pe care le făcuse. Fără asemenea dovezi, nu îndrăznea propunerea unei noi specii – de fapt, ar fi fost lipsit de înţelepciune şi să pună în discuţie această posibilitate. Îi scăpase o mare ocazie, iar acum, umblând prin peisajul întunecat, nu avea decât

sentimentul unei lumi naturale care o luase razna: păsări cădeau din văzduh strigând sinistru, prăbuşindu-se la picioarele lor asfixiate de gazele emanate; lilieci lunecau prin aerul amiezii; animale ţipau şi urlau în depărtare. Un leopard cu blana în flăcări pe picioarele dinapoi dădu buzna peste ei pe la prânz. Undeva, departe, elefanţii trâmbiţau cu îngrijorare.

Erau nişte suflete pierdute, ce abia se mai târau printr-o lume întunecată şi fumegândă, ce părea asemenea descrierilor iadului: foc nestins şi întuneric, unde suflete disperate ţipau în agonie. Iar în urma lor, Mukenko scuipa scrum şi o ploaie luminoasă. La un moment dat, asupra lor se abătu o aversă de jăratic încins, care sfârâia la contactul cu frunzişul ud de deasupra capetelor, iar apoi făcea să fumege pământul umed de sub picioarele lor, găurindu-le hainele şi arzându-le pielea şi părul. În vreme ce ei dansau de durere, până când, în cele din urmă, se gândiră să se adăpostească sub copacii înalţi, strânşi unul într-altul şi aşteptând sfârşitul ploii arzătoare ce cădea din cer.

Munro plănuise din primele momente ale erupţiei să se îndrepte direct către epava cargoului C-130, care le-ar fi asigurat adăpost şi provizii. Apreciase că vor putea ajunge la avion în două ore, în realitate trecuseră şase ere înainte ca uriaşa carlingă acoperită de cenuşă a avionului să apară din întunecimea sinistră a după-amiezii.

Unul dintre motivele pentru care le trebuise atât de mult să se depărteze de Mukenko era acela că fuseseră obligaţi să evite trupele generalului Muguru. Ori de câte ori întâlniseră urme de maşini Munro îi dusese mai departe; spre vest, în adâncul junglei.

— Nu-i un tip pe care să vrei să-l întâlneşti, spunea Munro. Şi nici băieţii lui. N-ar sta deloc pe gânduri să-ţi scoată ficatul şi să ţi-l mănânce prăjit.

Cenuşa închisă la culoare de pe aripi şi fuzelaj făceau uriaşul cargou să arate ca şi când s-ar fi prăbuşit în zăpadă

neagră. De pe o aripă îndoită, peste metal, se scurse şuierând la pământ un fel de cascadă de cenuşă. Din depărtare auziră bătaia moale a tobelor kigani şi mortierele teribile ale trupelor lui Muguru. Altfel, era o linişte care nu prevestea nimic bun.

Munro aşteptă în pădure, departe de epavă, supraveghind-o. Ross folosi ocazia pentru a încerca să transmită prin computer, măturând întruna cenuşa de pe ecranul video, dar nu reuşi să prindă Houstonul.

În cele din urmă, Munro făcu semn şi o porniră cu toţii înainte. Amy, în panică, îl trase pe Munro de mânecă.

— *Nu merge*, semnaliză ea. *Acolo oameni*.

Munro se încruntă la ea şi-i aruncă o privire lui Elliot. Acesta arătă către avion. După câteva momente, se auzi o bufnitură şi din avion îşi făcură apariţia doi războinici kigani pictaţi în alb, păşind pe aripa înaltă. Cărau cutii cu whisky şi se certau cu privire la modalitatea de a le coborî jos, pe pământ. În clipa următoare, alţi cinci kigani apărură sub aripă şi cutiile le fură trecute lor. Cei doi oameni de deasupra săriră jos şi grupul se puse în mişcare.

Munro o privi pe Amy şi zâmbi.

— *Amy gorila buna*, semnaliză ea.

Mai aşteptară încă douăzeci de minute şi cum nu mai apărură alţi kigani. Munro conduse grupul către avion. Se aflau exact în faţa uşii cargoului, când o ploaie de săgeţi albe începură să şuiere asupra lor.

— Înăuntru! strigă Munro şi-i grăbi pe toţi în sus, pe trenul de aterizare îndoit, apoi pe aripă, şi de acolo în avion. Trânti uşa; săgeţile ţăcăniră pe suprafaţa metalică exterioară.

Înăuntrul avionului era întuneric; podeaua înclinată sub un unghi dement. Cutii cu echipament alunecaseră pe culoare, îngrămădindu-se unele peste altele. Sub tălpi, scrâşneau cioburi de sticlă spartă. Elliot o purtă pe Amy până la un loc şi constată că kiganii îşi făcuseră nevoile în fotolii.

De afară se auzeau tobe şi o ploaie neîntreruptă de săgeţi izbind metalul şi ferestrele. Privind prin cenuşa întunecată, zăriră zeci de bărbaţi pictaţi în alb, fugind printre copaci şi ascunzându-se sub aripă.

— Ce au de gând să facă? întrebă Ross.

— Împuşcă-i, spuse Munro fără să stea pe gânduri, desfăcând proviziile şi scoţând cutiile cu cartuşe. N-am rămas fără muniţie.

— Dar trebuie să fie vreo sută de inşi.

— Da, însă numai unul este important. Ucide-l pe kigani cu dungi roşii pictate sub ochi. Asta va sfârşi atacul imediat.

— De ce? întrebă Elliot.

— Pentru că el e vrăjitorul Angawa, răspunse Munro, luând-o către cabina piloţilor. Omoară-l pe el şi am ieşit din clenci.

Săgeţi cu vârful otrăvit răpăiau pe ferestrele din plastic şi păcăneau, lovind metalul; kiganii aruncau, de asemenea, cu fecale, care bufneau înfundat în fuzelaj. Tobele băteau fără încetare.

Amy era înspăimântată şi-şi fixă singură centura de siguranţă a scaunului în care se ghemuise, semnalizând:

— *Amy pleacă acum pasărea zboară*.

Elliot găsi doi kigani ascunşi în compartimentul din spate pentru pasageri. Spre propriul lui amuzament, îi ucise pe amândoi fără nici o ezitare, descărcându-şi arma, care îi reculă în mâini şi-i trimise pe kigani înapoi pe locurile pe care şezuseră, ciuruindu-le trupurile şi sfărâmând ferestrele.

— Foarte bine, doctor, zâmbi Kahega larg, deşi, până în clipa aceea. Elliot tremurase fără să se poată controla.

Elliot se lăsă moale într-un fotoliu, alături de Amy.

— *Oamenii atacă pasăre pasăre zboară acum pasăre zboară Amy vrea merge*.

— În curând, Amy, spuse el, sperând să se adeverească.

Kiganii îşi abandonaseră asaltul frontal; atacau acum dinspre spate, unde nu mai erau ferestre. Puteau auzi cu toţii sunetul tălpilor goale, păşind pe fuzelaj în zona cozii şi pe deasupra capetelor lor. Doi războinici reuşiră să se caţere prin deschiderea de sub burta avionului, dinspre coadă. Munro, care se afla în cabină, strigă:

— Dacă pun mâna pe voi, vă mănâncă!

Ross deschise focul asupra uşii din spate; sângele o împroşcă pe haine; intruşii kigani fură scoşi din luptă.

— Amy nu place. Amy vrea merge acasă, semnaliză Amy, ţinându-se strâns de centura de siguranţă.

— Uite-I pe ticălosul ăla, strigă Munro şi-şi descărcă arma.

Un tânăr de vreo douăzeci de ani, cu ochii mânjiţi cu roşu, căzu pe spate, tresărind sub rafala de gloanţe.

— L-am luat, spuse Munro. Angawa.

Se retrase şi le permise războinicilor să recupereze cadavrul.

Fu momentul de încetare a atacului kiganilor; războinicii se retraseră în jungla tăcută. Munro se aplecă peste trupul pilotului şi privi afară, spre junglă.

— Acum ce se va întâmpla? întrebă Elliot. Am învins?

Munro scutură din cap.

— Vor aştepta căderea nopţii. Apoi se vor întoarce să ne omoare pe toţi.

Elliot întrebă:

— Şi ce vom face atunci?

Munro se gândise la asta. Nu vedea nici o posibilitate de a părăsi avionul pentru cel puţin douăzeci şi patru de ore. Trebuiau să se apere noaptea şi aveau nevoie de o zonă liberă mai mare în jurul avionului, în timpul zilei. Soluţia evidentă era să ardă tufişurile înalte până la brâu din imediata vecinătate a avionului – dacă reuşeau s-o facă fără să sară în aer combustibilul rămas în rezervoarele avionului.

— Uită-te după stingătoare de incendiu, îi spuse lui Kahega, sau după canistre de benzină.

Iar el începu să caute documente care să-i spună unde erau localizate rezervoarele pe C-130.

Ross se apropie de el.

— Suntem la ananghie, nu-i aşa?

— Da, spuse Munro, fără să se refere la vulcan.

— Presupun că am făcut o greşeală.

— Păi, poţi s-o dregi, spuse Munro, gândindu-te la vreo cale de ieşire.

— Am să văd ce pot face, spuse ea cu seriozitate şi se duse către coada avionului.

După cincisprezece minute, Ross ţipă.

Munro se repezi în compartimentul pasagerilor, cu arma pregătită. Dar o văzu pe Ross care, prăbuşită într-un fotoliu, râdea isteric. Ceilalţi se uitau la ea, neştiind ce să facă. Munro o prinse de umeri şi o zgâlţâi:

— Vino-ţi în fire! spuse el, dar ea continuă să râdă.

Kahega stătea lângă un cilindru de gaz, pe care scria PROPAN.

— Ea vede la ei, şi întreabă câte mai multe, eu spun şase, ea începe să râdă.

Munro se încruntă. Cilindrul era mare, de douăzeci de picioare cubice.

— Kahega, pentru ce-au cărat ei propanul ăsta?

Kahega ridică din umeri.

— Prea mare pentru gătit. Au nevoie doar de cinci, zece picioare cubice pentru gătit.

Munro zise:

— Şi mai sunt încă şase ca asta?

— Da, şef. Şase.

— E ai dracului de mult gaz, zise Munro şi atunci îşi dădu seama că Ross, cu instinctul ei pentru a face planuri, trebuia să fi priceput dintr-o dată semnificaţia propanului aceluia; iar Munro ştiu şi el ce însemna şi se destinse la rândul lui într-un zâmbet larg.

Agasat, Elliot întrebă:

— Vă rog, ne poate spune şi nouă cineva ce înseamnă asta?

— Înseamnă, spuse Munro printre hohote de râs, înseamnă că lucrurile se îndreaptă... În sus.

Susţinut de cincizeci de mii de livre de aer încălzit cu arzătorul cu propan, sfera lucitoare din plastic a balonului consorţiului se înălţă de la pământ, urcând rapid prin aerul înserării.

Kiganii sosiră în fugă din pădure, agitându-şi suliţele şi arcurile. Săgeţile albe ale războinicilor lunecau în sus prin lumina tot mai puţină, dar tirul lor era prea scurt şi cădeau înapoi la pământ, după ce descriau arcuri neputincioase prin aer. Balonul se înălţă liniştit în văzduh.

La o altitudine de două mii de picioare, balonul prinse un vânt ce sufla către est, care îl duse departe de întinderea întunecată a pădurii congoleze, deasupra inimii roşii fumegânde a vulcanului Mukenko şi peste depresiunea adâncă a Văii Riftului, cu pereţii ei verticali ce licăreau în lumina lunii.

De acolo, balonul alunecă peste frontiera Zairului, îndreptându-se către sud-est, spre Kenya – şi spre civilizaţie.

EPILOG: Locul focului

În 18 septembrie 1979, satelitul Landsat 3, aflat la o altitudine nominală de nouă sute optsprezece kilometri, a făcut o înregistrare pe o lăţime de o sută optzeci şi cinci de kilometri, în banda şase (0,7-0,8 milimicroni în spectrul infraroşu) deasupra Africii. Penetrând cuvertura de nori de deasupra pădurii ecuatoriale, imaginile recepţionate au arătat clar faptul că erupţia vulcanului Mukenko încă mai continua, după trei luni. O proiectare pe computer a materiilor ejectate a estimat şase până la opt kilometri cubici de fragmente dispersate în atmosferă şi alţi doi până la trei kilometri cubici de lavă eliberată pe pantele vestice ale muntelui. Localnicii l-au denumit Kanyolifeka. “locul focului”.

La 1 octombrie 1979, R.B. Travis a anulat formal Contractul Albastru, raportând că în viitorul previzibil nu se poate anticipa descoperirea nici unei surse naturale de diamante tip IIb. Firma japoneză în domeniul electronicii a lui Hakamichi şi-a reînnoit interesul pentru procedeul Nagauro de tratare artificială a diamantelor. Firmele americane au început şi ele lucrul pentru punerea la punct a procesului de tratare, eveniment aşteptat să se producă prin 1984.

În 23 octombrie, Karen Ross a demisionat de la ERTS, pentru a lucra la U.S. Geological Survey EDC[33] la Sioux Falls, în Dakota de Sud, unde nu se desfăşoară nici un fel de lucrări cu caracter militar şi nici nu este posibil să apară necesitatea vreunei activităţi de teren. Se mărită încă de atunci cu John Bellingham, un cercetător de la EDC.

33 Serviciul american pentru prospecţiuni geologice (n. tr.)

Peter Elliot şi-a luat un concediu fără plată, pe durată nedefinită, de la Departamentul de Zoologie al Universităţii Berkeley, în 30 octombrie. Un comunicat de presă cita: “Maturizarea şi creşterea în mărime a lui Amy... făcând dificilă continuarea activităţii de cercetare în laborator...” Proiectul Amy a fost, în mod formal, terminat, deşi cea mai mare parte a personalului l-a însoţit pe Elliot şi Amy la institutul de Studii Etnologice de la Bukama, în Zair. Aici contactul lui Amy cu gorilele în stare de libertate a continuat să fie studiat în teren. În noiembrie 1979, s-a crezut că era gravidă; în perioada respectivă ea îşi petrecea mai tot timpul cu un grup local de gorile, astfel încât era dificilă obţinerea unei certitudini. A dispărut în mai 1980[34].

Institutul a întreprins un recensământ al gorilelor de munte, intre martie şi august 1980. S-a estimat un total de cinci mii de animale, aproximativ jumătate din estimarea făcută de George Schaller, biolog de teren, cu douăzeci de ani înainte. Aceste date confirmă faptul că gorilele de munte sunt într-un proces de dispariţie rapid. Rata reproducerilor în captivitate a crescut şi gorilele nu vor dispărea din punct de vedere tehnic; dar habitatul lor natural se restrânge sub presiunea exercitată de om, iar cercetătorii se tem că gorilele vor înceta să mai existe ca animale sălbatice în stare de libertate, în următorii câţiva ani.

Kahega s-a întors la Nairobi în 1979, unde a lucrat într-un restaurant chinezesc care a dat faliment în 1980. S-

---

34 In mai 1980, Amy a dispărut timp de patru luni, dar în septembrie s-a întors cu un pui de sex masculin, agăţat la piept. Elliot i-a semnalizat şi a avut satisfacţia neaşteptată să vadă cum puiul îi răspunde prin semne Amy iubește Peter, iubeşte Peter. Semnalizarea era fermă şi corectă şi a fost înregistrată pe bandă video. Amy nu s-a apropiat cu puiul, iar când acesta a vrut să se ducă spre Elliot, ea l-a înhăţat şi l-a tras la piept, dispărând în tufişuri. A fost semnalată ulterior într-un grup de gorile, pe pantele muntelui Kyamhara, în nordul Zairului

a alăturat apoi expediţiei organizate de National Geographic Society pentru studierea hipopotamilor, în Botswana.

Aki Ubara, fiul cel mai mare al hamalului Marawani, radioastronaut la Cambridge, Anglia, a câştigat premiul Herskovitz în 1980, pentru cercetări asupra emisiei de radiaţii X provenită din sursa galactică M322.

Cu un profit frumos, Charles Munro a vândut la sfârşitul lui 1979, treizeci şi unu de carate de diamante albastre tip IIb la Bursa din Amsterdam; diamantele au fost achiziţionate de Intel, Inc., o companie americană de micronică. Ulterior, el a fost înjunghiat de către un agent rus, la Amsterdam, în ianuarie 1980; corpul agentului a fost descoperit mai târziu la Bruxelles. Munro a fost arestat de o patrulă înarmată de graniţă, în Zambia, în martie 1980, dar a fost achitat în mai, a fost semnalat în Somalia, dar nu au fost confirmări. Trăieşte în continuare în Tanger.

O imagine Landsat 3 recepţionată în 8 ianuarie, 1980, a arătat că erupţia vulcanului Mukenko încetase. Semnătura slabă a razelor laser încrucişate, înregistrată cu ocazia altor treceri ale satelitului, nu mai era vizibilă. Proiecţia punctului intersecţiei lor marchează la ora actuală un câmp de lavă neagră, cu o grosime medie de opt sute de metri – aproape jumătate de milă – deasupra Oraşului Pierdut Zinj.

Bibliografie

BALANDIER, GEORGES. Daily Life in the Kingdom of the Congo from the Sixteenth to the Eighteenth Century. New York: Pantheon, 1968.

BANCHOFF, THOMAS F. STRAUSS, CHARLES M. “Real-Time Computer Geographies Analysis of Figures in Four-Space”. In Hypertrophies, editat de David W. Brisson. pp. 159-169. AAAS Symposium 24. Boulder, Colo.: Westwiew Press, 1978.

BLEIBTREU, JOHN N. The Parable of the Beast. New York: Mcmillan. 1967.

BROWN, HARRISON, BONNER JAMES şi WEIR. JOHN. The Next Hundred Years. New York: Viking Press, 1963.

BURCHETT. WILFRED y ROEBUCK, DEREK. The Whores of War. Harmondsworth. England: Penguin, 1977.

CAPLAN. ARTHUR L. “Ethics Evolution and the Milk of Human Kindness”, in The Sociobiology Debate, editat de Arthur L. Captan. pp. 304-314. New York: Harper & Row. 1978.

CHURCHMAN, C.WEST. The System Approach and Its Ennemies. New York: Basic Books. 1979.

CLARK, W.E. The Antecedents of Man. Edinburg: University of Edinburg Press, 1962.

COX. KEITHG, “Kimberlite Pipe”. Scientific American 238, nr.4(1978): 120-134.

DEACON. RICHARD. The Chinese Secret Service. New York: Taplinger. 1974.

DERJAGUIN. B.V. FEDOSEEV, D.B. “The Synthesis of Diamonds at Low Pressure”, Scientifie American. 233, m.5 C1975): 102-110.

DESMOND, ADRIAN. J. The Ape's Reflexion. New York: Dial. 1979.

DOUGLAS-HAMILTON, IAIN;>i ORIA. Among the Elephants. New-York, Viking, 1975.

EVANS-PRITCHARD. E.E. “The Morphology and Function of Magic: A comparative Study of Trobriand and Zande Ritual and Spells”, in Magic, Witchcraft and Curing, editat de John Middleton, pp. l-22. Garden City, N.Y.: Natural History Press. 1967.

Witchcraft. Oracles and Magic Among the Azande, Oxford: Clarendon Press, 1939.

FORBATH, PETER. The River Conga. New York: Harper & Row. 1977.

FOUTS. ROGER S. “Sign Language in Chimpanzees: Implication of the Virtual Mode and the Comparative Approach.”, În Sign Language and Language Acquisition in Man and Ape: New Dimensions in Comparative Pedolinguistics, editat de Fred C.C. Peng, pp. 121-137. Selected Symposium 16. Boulder, Colo: Westrien Press. 1978.

FRANCIS PETER. Volcanoes. Harmondsworth. England: Penguing, 1976.

GOLD, THOMAS şi SOTER. STEVEN.” Brontides: Natural Exploseve Noises.” Science 204, nr. 4391 (1979). p. 371-375.

GOULD. R.G. LUM, L.F.(editori). Communications Satellite Systems: An Oversiew of the Technology. New York: Institute of Electrical and Electronics Engineers Press. 1976.

GRIBBIN. JOHN. “What Future for Futures.'“. New Scientist 84. nr. 1187. pp. 21-23.

HALLET. JEAN-PERRE. Congo Kitabu. New York: Random House. 1964.

HARRIS. MARVIN. Cannibals and Kings: the Origin of Cultures. New York: Random House. 1977.

HAWTHORNE. J.B. “Model of a Kimberlite Pipe.” Physics and Chemistry of the Earth 9(1975). p. 1 -15.

HOARE. COLONEL MIKE. Congo Mercenary. London: Hale. 1967.

HOFF. CHRISTINA. “Immoral and Moral Uses of Animals”. New England Journal of Medicine. 302, nr.2, pp. 115-118.

HOGG. GARRY. Cannibalism and Human Sacrifice. New York: Citadel Press. 1966.

JENSEN. HOMER: GRAHAM, L.C.; PORCELLO, L.J. şi LEITH, E.N. “Side-Looking Airborne Radar”. Scientific

American 237, nr.4(1977), p. 84-96. JONES. ROGER. The Rescue of Emin Pasha. New York: St. Martin's Press, 1972.

KAHN, HERMAN; BROWN, WILLIAM şi MARTEL, LEON. The Next Two Hundred Years. New York: Morrow, 1976.

LILLESAND, THOMAS M. şi KIEFER. RALPH W. Remote Sensing and Image Interpretation. New York: Wiley, 1979.

LINDEN, EUGENE. Apes, Men and Language. New York: E. P. Dutton, 1975.

MARTIN. JAMES. Telecomunications and the Computer. Englewood cliffs, N.J. Prentice-Hall. 1969.

MARWICK. M.G. "The Sociology of Sorcery is a Central African Tribe". Tn Magic. Witchcraft and Curing, editat de John Middleton. Garden City. M.Y.: Natural History Press, 1967.

MIDGLEY. MARY. Beast and Man: The Roots of Human Nature. Itbaca. N.Y.: Cornell University Press, 1978.

MOORE. C.B.(editor). Chemical and Biochemical Application of Lasers. Vol.3. New York: Academic Press. 1977.

MOOREHEAD. ALAN. The White Nile. New York: Harper&Brothers, 1960.

MOSS, CYNTHIA. Portraits in the Wild: Animal Behavior in East Africa. London: Hamilton. 1976.

NOYCE. ROBERT N. “Microelectronics”. Scientific American 237. nr.3 (1977). p. 62-70.

NUGENT, JOHN PEER. Call Africa 999. New York: Coward-McCann. 1965.

ORLOV, YU L. The Mineralogy of the Diamond. New York: Wiley, 1977.

PATTERSON. FRANCINE. “Conversations with a Gorilla”. National Geographic 154. nr. 4(1978), p. 438-467.

PATTERSON, FRANCINE. “Linguistic Capabilities of a Lowland Gorilla”, in Sign Language and Language Acquisition in Man and Ape: New Dimensions in Comparative Pedolinguisrics, editat de Fred C.C. Peng, pp. 161-202. AAAS Selected Symposium 16, Boulder, Colo: Westview Press, 1978.

PETERS, WILLIAM C. Exploration and Mining Geology. New York: Wiley, 1978.

PREMACK. ANIN JAMES şi DAVID. “Teaching Language to an Ape”. Scienthific American 227, nr. 4(1972): 92-100.

PREMACK, DAVID. “Language in a Chimpanzee?”. Science 172, nr. 3985 (1971), p. 808-822.

RICHARDS, PAUL W. “The Tropical Rain Forest”. Scientific American 229, nr.6(1973), p. 58-69.

ROTH, H.M. Zaire: A. Country Study. Area Handbook Series. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1977.

RUMBAUGH, DUANE M.(editor). Language Learning by a Chimpanzee: The Lana Project. New York: Academic Press. 1977.

SABINS. FLOYD F. Remote Sensing Principales and Interpretation. Sau Francisco: W.H. Fruman, 1978.

SANDVED. KJELL B. şi EMSLEY. MICHAEL. Raw Forest and Cloud Forests. New York: Abrams, 1979.

SAPOLSKY, HARVEY M. The Polaris System Development. Cambridge. Mass.: Harward. 1972.

SCHALLER, GEORGE B. The Mountain Gorilla. Ecology and Behavior. Chicago: University of Chicago Press. 1963.

SCHALLER. GEORGE B.” The Year of the Gorilla. Chicago: University of Chicago Press. 1964.

SPUHLER. J.N. “Somatic Paths to Culture”, in The Evolution of Man's Capacity for Culture, editat de J.N.Spuhler, pp. l-13. Detroit: Wayne State University Press, 1959.

STANLEY. Henry M. În Darkest Africa. 2 vol. New York: 1890.

TERRACE. H.S. Nim. New York: Alfred A. Knopf. 1979.

TERRACE. H.S. “How Nim Chimpsky Changed My Mind”. Psychology Today, Noiembrie, 1979, pp.65-76.

TURNBULL, COLIN M. The Forest People. London: Jonathan Cape, 1961

TURNBULL, COLIN M. Man in Africa. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1976.

TURNBULL, COLIN M. The Mountain People. London: Jonathan Cape, 1973

VAUGHAN, YAMES H. “Environment, Population, and Traditionel Society”, in Africa, editat de Phyllis M. Martin iji Patrick O'Meara, pp.9-23. Bloomington: Indiana University Press, 1977.

WILSON, EDWARD O. On Human Nature. Cambridge, Mass: Harvard, 1978.

YERKES. ROBERT M. şi ADA, W. The Great Apes: 4 Studv of Anthropoid Life. New Haven: Yale University Press, 1929.

ZUCKERMAN. ED. “You Talkin' to Me?” Rolling Stone. 16 iunie, 1977.p. 45-48.

MICHAEL CRICHTON

UN DESĂVÂRȘIT REGIZOR AL AVENTURII MISTERIOASE ȘI AL FINALURILOR NEAȘTEPTATE

The Houston Post

Adânc, în inima întunecatei jungle congoleze, aproape de ruinele legendarului Oraș Dispărut din Zinj, o expediție formată din opt persoane sfârșește misterios și brutal în doar câteva minute.

La 10.000 mile depărtare, în Houston, Karen Ross urmărește o înspăimântătoare transmisie video: în jungla africană o tabără distrusă, corturi dărâmate, echipamentul zdrobit, trupuri sfâșiate zăcând în mocirlă... apoi, o siluetă neagră, nedefinită...

În San Francisco, extraordinara gorilă, femela Amy care cunoaște 620 de cuvinte din vocabularul semnelor, pictează clar, cu degetele, imaginea Orașului Dispărut din Zinj. Pictura seamănă izbitor cu reprezentarea anticului oraș într-o tipăritură portugheză executată la 1642.

Imediat, o nouă expediție, din care face parte și Amy, este trimisă în Congo. Întunecată, misterioasă, jungla își așteaptă noile victime...

CONGO

UN SCRIITOR SCÂNTEIETOR – UN ROMAN EXTRAORDINAR!

The New York Times Book Review

ISBN 973-9180-17-5 Lei 2500